

ACADEMIA ȘTEFAN CEL MARE
A MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
FUNDAȚIA *HANNS SEIDEL*, GERMANIA

**PROBLEME ACTUALE
PRIVIND COMBATEREA TRAFICULUI
DE FEMEI**

(Materialele conferinței științifico-practice internaționale,
2-3 iunie 2011)

**AKTUELLE PROBLEME DER
BEKÄMPFUNG DES FRAUENHANDELS**

(der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz,
den 2. - 3. Oktober 2011)

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ БОРЬБЫ
С ТОРГОВЛЕЙ ЖЕНЩИНАМИ**

(Материалы международной научно-практической конференции,
2-3 июня 2011 г.)

CHIȘINĂU, 2011

*Aprobată și recomandată pentru editare de Senatul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
Această publicație apare cu sprijinul Fundației „Hanns Seidel” (München, Germania)*

Colegiul de redacție:

Dr. Simion CARP, rector al Academiei „Ștefan cel Mare”

Dr. Iurie ODAGIU, prim-prorector pentru studii al Academiei „Ștefan cel Mare”

Dr. Iurie LARII, prorector pentru știință al Academiei „Ștefan cel Mare”

Ghenadie CHIRIȚA, prorector pentru instruirea combatantă, șef al statului-major

Vadim CIOBANU, prorector pentru personal și educație

Dr. hab. Gheorghe GLADCHI, secretar științific al CNAA, profesor universitar

Dr. Igor TROFIMOV, șef al Direcției Juridice a MAI

Dr. Veaceslav GRATI, director al Institutului de Formare Profesională Continuă și Cercetări Științifice Aplicative al Academiei „Ștefan cel Mare”

Dr. Veaceslav URSU, șef al Facultății de Drept a Academiei „Ștefan cel Mare”

Dr. Alexandru PARENIIUC, șef al Facultății de Drept a Academiei „Ștefan cel Mare”

Dr. Radion COJOCARU, șef adjunct al Catedrei drept penal și criminologie

Dr. Ștefan BELECCIU, șef al Catedrei drept polițienesc a Academiei „Ștefan cel Mare”

Dr. Marian GHERMAN, șef al Catedrei investigații operative a Academiei „Ștefan cel Mare”

Dr. Oleg CASIADI, șef al Catedrei științe socioumane a Academiei „Ștefan cel Mare”

Dr. Alexandru PÎNZARI, șef al Catedrei management în OAI a Academiei „Ștefan cel Mare”

Dr. Ștefan STAMATIN, profesor universitar interimar al Catedrei drept polițienesc a Academiei „Ștefan cel Mare”

Dr. Vasile FLOREA, profesor universitar interimar al Catedrei drept penal și criminologie a Academiei „Ștefan cel Mare”

Ruslan CONDRAT, șef al Secției redacțional-editoriale și planificare

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor

CUPRINS:

Fr. Dorothee BRODURE,

Zweite Sekretärin der Botschaft der Bundesrepublik
Deutschland in der Republik Moldau

Mesaj de salut.....

Росица ЯНЕВА,

секретарь Местной комиссии по борьбе
с трафиком людей в г. Бургасе, Болгария

Mesaj de salut.....

Klaus BAYERL,

Ltd. Kriminaldirektor,
Leiter der Kriminalpolizeiinspektion von Augsburg

Menschenhandel, was hat sich in 10 Jahren verändert?.....

Виктор Николаевич БЕСЧАСТНЫЙ,

доктор наук по государственному управлению, доцент,
начальник Донецкого юридического института,
заслуженный юрист Украины

**Международное сотрудничество правоохранительных
органов в борьбе с торговлей женщинами.....**

Aliona BIVOL,

doctor în psihologie, specialist-principal psiholog
al Academiei „Ștefan cel Mare”, conferențiar universitar

Psihologia femeii traficate.....

Dr. Sorin Călin BORZAN,

comisar șef de poliție,
Școala de agenți de poliție „Septimiu Mureșan”, Cluj Napoca, România

**Aspecte psiho-sociale și economice
ale traficului de femei. Studiu de caz.....**

Oleg CASIADI,

doctor în filosofie, conferențiar universitar,
Șef al Catedrei științe socio-umane a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

**Procesul de internaționalizare a fenomenului traficului
de ființe umane – noțiuni, concepte, evoluții.....**

Oleg CASIADI,

doctor în filosofie, conferențiar universitar,

Șef al Catedrei științe socio-umane a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

**Rolul ong-urilor și mass-mediei în prevenirea
și combaterea traficului de ființe umane.....**

Marin GHERMAN,

doctor în drept, conferențiar universitar,

șef al Catedrei investigații operative a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Petru DIUVENJI,

lector al Catedrei pregătire militară și tactică specială

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Turismul sexual cu implicarea copiilor.....

Gheorghe GLADCHI,

doctor habilitat în drept, profesor universitar

Boris GLAVAN,

doctor în drept, lector superior al Catedrei investigații operative

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

**Interceptarea convorbirilor telefonice și a altor
convorbiri în contextul combaterii traficului de femei.....**

А. А. ЮХНО,

кандидат юридических наук, доцент,

профессор кафедры уголовного права и криминологии

Одесского государственного университета внутренних дел Украины

**Актуальные аспекты международного
сотрудничества оперативных подразделений
милиции и полиции в предупреждении похищения людей.....**

Николай Николаевич ЮРЧЕНКО,

кандидат политических наук, доцент,

заведующий кафедрой Конституционного и международного права

Одесского государственного университета внутренних дел Украины

К вопросу противодействия торговли женщинами в Украине.....

Александр Иванович КОЗАЧЕНКО,

кандидат юридических наук, доцент кафедры Оперативно-розыскной

деятельности Национальной академии внутренних дел Украины,

старший научный сотрудник

**Некоторые аспекты правового обеспечения
противодействия торговле людьми в Украине.....**

Cornel OSADCII,

doctor în drept, lector superior al catedrei drept penal și criminologie
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Contracrararea traficului de copii în unele state europene.....

Alexandru PARENIUC,

doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Secției învățământ zi, Facultatea de Drept
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Alexei PUNGĂ,

lector-superior al catedrei investigații operative
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Traficul de femei – infracțiune la „modă” sau „businessul” național.....

Владимир Георгиевич ПЯДЫШЕВ,

кандидат технических наук, доцент,
профессор кафедры Управления и информационно-технического
обеспечения ОВД

Александр Иванович СИФОРОВ,

кандидат технических наук, доцент кафедры Управления и информационно-
технического обеспечения ОВД

**Международно-правовые и организационные резервы
повышения эффективности гражданской полиции
в борьбе с транснациональной организованной
преступностью в зонах операций ООН по поддержанию мира.....**

Oleg RUSU,

doctor în drept, lector superior al catedrei drept penal și criminologie
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Cauzele traficului de femei în contextul crizei economice actuale.....

Silvia ȘAPTEFRĂȚI,

doctor în filosofie, conferențiar universitar
al Catedrei științe socioumane a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Traficul de femei din perspectivă etică.....

Василий САВЧЕНКО,

кандидат юридических наук, начальник кафедры Уголовного процесса
и криминалистики Прикарпатского юридического института
Львовского государственного университета внутренних дел Украины

**Торговля людьми как транснациональное
преступление и некоторые проблемы борьбы с ней.....**

Александр Васильевич САВЮК,

кандидат юридических наук,
начальник кафедры Оперативно-розыскной деятельности,
специальной техники и информатики Прикарпатского юридического института
Львовского государственного университета внутренних дел Украины

**Некоторые направления профилактической
деятельности в предотвращение торговли женщинами.....**

Prof. Dr. Wilhelm SCHMIDBAUER,

Polizeipräsident Polizeipräsidium München

Bekämpfung des Frauenhandels aus polizeilicher sicht.....

Т.И. СОЗАНСКИЙ,

кандидат юридических наук,
Львовский государственный университет внутренних дел Украины

**Уголовная ответственность за торговлю людьми: проблемы
совершенствования уголовного законодательства Украины.....**

А.Н. ВОЛОЩУК,

кандидат юридических наук, доцент,
ректор Одесского государственного университета внутренних дел,
зслуженный юрист Украины

Борьба с торговлей людьми: проблемы, решения, перспективы.....

И. А. ВОРОНОВ,

кандидат юридических наук, старший научный сотрудник
Отдела организации научной работы
Одесского государственного университета внутренних дел Украины

**Использование технологий визуального
анализа данных и выявления скрытых
связей в борьбе с детской порнографией в сети интернет.....**

Alexandru ZOSIM,

doctor în drept, conferențiar universitar
al Catedrei drept penal și criminologie a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

**Aspecte referitoare la perfecționarea mijloacelor
juridico-penale de contracarare a traficului de ființe umane.....**

Sergiu BACINSCHI,

lector metodist al Facultății de drept
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

Traficul de femei – metode și forme de realizare a acestuia.....

Eugeniu BARGAN,

lector-asistent al Catedrei procedură penală și criminalistică
master în drept

Statutul procesual al victimei în cauzele penale privind traficul de femei.....

Marcel BOȘCANEANU,

lector metodist al Facultății de drept
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

Victimizarea femeii prin prisma traficului de ființe umane.....

Iurie BULAI,

lector al Catedrei procedură penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

Particularitățile desfășurării percheziției și ridicării de documente și obiecte pe cazurile de trafic de ființe.....

Corneliu BURBULEA,

lector superior al al Catedrei procedură penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

Posibilitatea participării victimei și a martorului sub pseudonim în cauzele penale privind traficul de persoane.....

Valentin CHIRIȚA,

lector al Catedrei drept penal și criminologie
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

Măsuri special-criminologice de prevenire a traficului de femei.....

Liliana CREANGĂ,

cercetător științific superior al Centrului de cercetări științifice
al IFPC și CȘA al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

Politici migraționale în prevenirea traficului de ființe umane.....

Evelina GOREACI,

lector al Catedrei drept public
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

Factorii ce contribuie la apariția și dezvoltarea traficului de femei în Republica Moldova.....

Veaceslav GUȚAN,

lector superior al Catedrei investigații operative
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

Aspecte organizaționale și aplicativ – tactice privind prevenirea traficului de femei.....

Cristina ILIEV,

Catedra drept public, Facultatea de Drept,
Universitatea Liberă Internațională din Moldova, doctorandă

Traficul de ființe umane și asistența victimelor.....

Виктория ЖИТАРЬ,

начальник Службы международных связей
Академии «Штефан чел Маре» МВД Республики Молдова

**Юридическая защита прав женщин
в актах международного права.....**

Lilian LUCHIN,

lector superior al Catedrei procedură penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

**Aspecte privind importanța constatărilor tehnico-științifice
și expertizelor în cazurile de cercetare a traficului de femei.....**

Victor MOȚPAN,

cercetător științific al Centrului de Cercetări Științifice
al Academiei „Ștefan cel Mare”

Traficul de femei - o problemă socială.....

Sergiu NESTOR,

șef al Catedrei procedură penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

Tactica audierii victimei traficului de ființe umane.....

Manfred PAULUS,

Kriminalbeamter a. D., Autor

**Der Frauenhandel von ost nach Westeuropa:
verflucht, verdammt, vertuscht, vergessen.....**

Natalia POPUȘOI,

lector superior al Catedrei procedura penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

**Protecția și asistența victimelor și martorilor
în cauzele privind traficul de ființe umane.....**

Constantin RUSNAC,

lector asistent al Catedrei procedură penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, magistrul în drept

**Algoritmul cercetării la fața locului în cazul
investigării traficului de ființe umane.....**

Ion SLISARENCO,

lector al Catedrei drept penal

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

**Unele metode de recrutare a potențialei victime
ca etapă primară a mecanismului traficului de femei.....****Ina VÎRTOSU,**

lector al Catedrei drept public a

Academiei „Ștefan cel Mare”, master în drept

Rolul ong-urilor în prevenirea traficului de ființe umane.....

Fr. Dorothee BRODURE,

Zweite Sekretärin der Botschaft der Bundesrepublik
Deutschland in der Republik Moldau

Guten Morgen,
sehr geehrte Damen und Herren,
liebe Frau Professor Männle,
sehr geehrter Herr Rektor Simion Carp!

Botschafter Dr. Johannes hat mich gebeten, heute als Vertreterin der deutschen Botschaft an der Konferenz teilzunehmen. Es ist mir daher eine angenehme Pflicht und eine besondere Ehre, zur Eröffnung dieser wichtigen Konferenz ein paar herzliche Begrüßungsworte an die Vorsitzenden und alle Teilnehmer richten zu können.

Meine Damen und Herren, die Bundesrepublik Deutschland und die deutsche Botschaft wissen, dass Menschenhandel und Frauenhandel ein humanitäres Thema von größter Sensibilität und Aktualität ist., ganz aktuell, vorgestern kam die Meldung, dass in Chisinau eine Frau zu 11 Jahren Haft verurteilt wurde, die im Jahr 2010 hier eine Wohnung gemietet hatte, in der sie junge Frauen für Sexdienste für 600 Lei pro Stunde vermietet hat.

Die Existenz des Frauenhandels und der damit verbundenen zwangsweisen Prostitution zu leugnen würde also heissen, die Augen vor der Realität zu verschließen. Obwohl der Menschenhandel gesetzlich verboten ist, unter schwerer Strafe steht und auch vermehrt gerichtlich verfolgt und verurteilt wird, stellt er immer noch ein großes Problem dar. Es ist nicht nur ein strafrechtliches, sondern vor allem ein menschenrechtliches Problem, mit einer leider sehr hohen Dunkelziffer. Die meisten Opfer des Menschenhandels sind junge Frauen - viele davon sind noch halbe Kinder.

Die Bundesrepublik Deutschland ist der Frauenrechtskonvention der Vereinten Nationen bereits 1985 beigetreten. Die Achtung der Menschenrechte, Gleichberechtigung der Frau und Frauenrechte sind für die Bundesrepublik Deutschland eine Selbstverständlichkeit und eine Verpflichtung.

Die Botschaft begrüßt es daher sehr, dass diese sehr wichtige Konferenz zur Bekämpfung des Frauenhandels heute und morgen hier stattfindet und wünscht ein sehr gutes Gelingen, viel Erfolg, einen regen Informationsaustausch und hoffentlich gute Ergebnisse, die dazu beitragen, Fortschritte bei der Lösung dieses schwierigen humanitären und grenzüberschreitenden Problems machen zu können.

Danke und viel Erfolg!

Росица ЯНЕВА,
секретарь Местной комиссии по борьбе
с трафиком людей в г. Бургасе, Болгария

Национальная комиссия борьбы с трафиком людей при Совете Министров является государственным институтом, в задачи которого входит борьба с трафиком людей, осуществляя превенцию и обеспечивая защиту жертв. Три года назад им были созданы 5 местных комиссий для борьбы с трафиком людей в пяти рискованных регионах – Бургас, Варна, Сливен, Пазарджик и Монтана.

– Национальная комиссия борьбы с трафиком людей имеет следующие основные функции:

- Координировать работу всех институций, ангажированные в борьбе с трафиком людей
- Проводить информационную и превенционную работу среди рискованных групп населения
- Организовывать приюты защиты жертв трафиком людей
- Вести статистику случаев трафика людей
- Осуществлять международные контакты со схожими организациями и институтами.

Болгария все еще является государством, из которого осуществляется трафик людей на Запад, хотя и наблюдается внутренний трафик из Северной к Южной Болгарии и к курортам Черного моря, а также к горно-лыжным курортам. Наблюдается тревожная тенденция, а именно, превращение Болгарии в страну, куда уже перебрасывают многих жертв трафика. Причиной тому становится ускоренное развитие экономики, туризма в целом и значительное количество иностранных инвестиций. Это относится, в основном, к гражданам Молдовы, Украины и России, а действуют они, прежде всего, на курортах страны.

С 2003 года Болгария криминализировала трафик людей во всех его проявлениях, созданием Закона о борьбе с трафиком людей.

Болгарское законодательство предусматривает наказания до 15 лет лишения свободы и 20,000 лева штраф за данное преступление.

Несколько слов о тенденционных явлениях трафика людей на территории Болгарии.

Если несколько лет тому назад в группу потенциальных жертв трафика людей попадали все молодые люди, то на данный момент ими являются, прежде всего, молодые необразованные болгары, которые не умеют защищать свои права и интересы. Это показывают результаты национального исследования, проведенного агентством «Медиана» по заказу Национальной комиссии по борьбе с трафиком людей.

Одна четверть болгар не знает, что включает понятие «трафик людей». Тревожен факт, что именно в одной из самых рискованных групп – молодых людей с низким образованием – этот процент исключительно высокий – почти 50%. Трафик людей связывается, преимущественно, с сексуальной эксплуатацией. В значительно меньшей степени он ассоциируется с трудовой эксплуатацией и с донорством органов.

Большинство болгар определяют, как трафик людей, случаи, в которых жертвам нанесены убытки, - показывает исследование. Две трети респондентов не видят ничего плохого в том, чтобы человек начал нелегальную работу за границей. Налицо изменение в миграционных настроениях болгар. Если 4 года тому назад намеревались иммигрировать 66% болгар в возрасте от 18 до 35 лет, на данный момент их доля уменьшилась наполовину. В болгарском обществе в последние годы высококвалифицированные болгары, в том числе, преимущественно, молодые люди, реализовали себя. В стране существует огромный дефицит кадров. По этой причине высококвалифицированные молодые люди, специалисты, технические лица из года в год повышают цену на свой труд. За полтора-два года цена на рабочую силу в реальном выражении повысилась почти на 50%. Поэтому все больше молодых людей задают себе вопрос, зачем уезжать за границу, если в Болгарии можно работать за те же деньги, чаще даже в более лучших условиях жизни. Низко квалифицированные, однако, продолжают жить с иллюзией, что после своего физического перемещения на Запад, они внезапно улучшат свое положение. Эти люди не могут работать с институтами, часто попадают на мошенников, а причина этому – незнание. Все это – естественная среда для существования феномена «трафик людей».

В текущем году создан Национальный механизм защиты пострадавших от трафика людей и оказания им содействия при реинтеграции и социального подключения к обществу. Этот механизм координирует работу всех институций на каждом этапе оказывается помощь жертвам трафика людей – от идентификации жертв до реинтеграции в общество.

В текущем году Национальная комиссия борьбы с трафиком людей создала два государственных приюта – в Бургассе и Варне, где будут размещаться жертвы трафика с обеспечением необходимой психологической и медицинской помощи.

Основные формы трафика людей в Болгарии:

- трафик молодых женщин с целью сексуальной эксплуатации;
  - трафик людей с целью трудовой эксплуатации, преимущественно мужчины;
  - трафик беременных женщин с целью продажи новорожденных детей.
- В основном направление такой продажи идет из Болгарии в Грецию.

– трафик детей в целях карманного воровства и попрошайничества

В последние годы устанавливается тенденция превращения Болгарии в страну назначения, потому что женщины из России, Молдовы, Украины проезжают на морские курорты Черноморья, чтобы работать в сфере сексуальных услуг.

80% из жертв преступления продажи людей в Болгарии – это женщины.

По данным прокуратуры Болгарии за прошлый год в стране зарегистрированы 432 жертв трафика людей, в том числе 394 женщин и 38 мужчин. 70 жертв – несовершеннолетние.

В 2010 г. в Болгарии идентифицированы 432 жертв преступления “Трафик людей”, из них совершеннолетние 362 и несовершеннолетние 70, все они болгарские граждане. Из них:

- Женщин- 394 из них несовершеннолетние – 67;
- Мужчин – 38, из них несовершеннолетние – 3.

По виду эксплуатации они распределены следующим образом:

- С целью сексуальной эксплуатации - 357;
- 352 женщин, из них 6 несовершеннолетние;
- 5 мужчин из них 1 несовершеннолетний;

С целью трудовой эксплуатации: 34;

- Женщины – 11 в том числе 4 несовершеннолетние;

– Мужчины - 23;

– С целью изъятия органов тела: 6 мужчин;

– Трафик беременных женщин с целью продажи новорождённых: 6 – женщин;

По 2010 г. в приютах НПО по стране реабилитированы 38 людей, соответственно: Фонд “Ассоциация Анимус”- 34, Ассоциация “Деметра” – Бургас – 2 и Ассоциация “SOS” – Варна – 2. 13 жертвам была оказана помощь от Международной организации миграции.

Klaus BAYERL,

Ltd. Kriminaldirektor,

Leiter der Kriminalpolizeiinspektion von Augsburg

MENSCHENHANDEL, WAS HAT SICH IN 10 JAHREN VERÄNDERT?

– nach 10 Jahren sollte man sich Zeit nehmen, für eine vergleichende Betrachtung, was sich im Prostitutionsmilieu verändert hat - Vorliegende Zahlen geben zwar nur das Hellfeld wieder, sind also nur ein Teil der Wahrheit, allerdings lassen sich gewisse Rückschlüsse durchaus ziehen.

– Der Vergleich Hell- und Dunkelfeld lässt sich anschaulich an den folgenden Zahlen darstellen.

– Verlässlichen Schätzungen zufolge, gibt es allein in Deutschland rund 200.000 Prostituierte.

– Auch hinsichtlich der jährlichen Gesamtumsätze können nur Schätzungen erfolgen, diese liegen jedoch bei über 10 Milliarden Euro, also dem Umsatzvolumen großer börsennotierter Unternehmen.

– Demgegenüber weist die deutsche Kriminalstatistik im letzten Jahr insgesamt 534 Ermittlungsverfahren im Bereich Menschenhandel aus, dabei wurden 710 Opfer registriert. Bei genauer Betrachtung, findet nur jede 250ste Prostituierte Niederschlag in diesen amtlichen Vorgängen. Das Dunkelfeld ist in diesem Deliktsbereich also enorm hoch - Die Anzahl der Ermittlungsverfahren ist in den letzten Jahren um knapp 60% angestiegen, im Jahr 2000 waren es 321 Verfahren.

– Wesentliche Unterschiede ergaben sich im 10-Jahresvergleich zur Nationalität der Opfer - Vor 10 Jahren kamen sie überwiegend aus den ehemaligen GUS-Staaten, Russland, Litauen, Ukraine und aus Polen.

– Diese Länder spielen heute nur noch eine untergeordnete Rolle, die meisten Prostituierten kommen zwischenzeitlich aus Rumänien, Bulgarien, Ungarn und Moldawien - Ursachen dafür liegen auf der Hand:

– Erleichterungen bei der Einreise und bei der Beschäftigung im Zuge der EU-Beitritte.

– Für die Zuhälter ist es wesentlich unkomplizierter und birgt kaum noch Risiken eine Prostituierte aus einem EU-Staat nach Deutschland zu bringen.

– Ein wesentlicher Unterschied im Vergleich zu der Situation vor 10 Jahren ist auch die Alterstruktur der Frauen.

- Im Jahr 2000 lag der Anteil der Opfer unter 21 Jahren bei ca. 25%, also bei einem ¼. Opfer im Kindesalter, also unter 14, wurden im Jahr 2000 überhaupt nicht registriert.
- in der aktuellen Statistik beträgt der Anteil der Frauen unter 21 Jahren mittlerweile fast 70%, der Anteil unter 18 nahezu 20% und immerhin 6% der Opfer waren unter 14 Jahren.
- Diese Zahlen decken sich mit unseren Feststellungen vor Ort, die Nachfrage nach jungen Frauen hat flächendeckend Hochkonjunktur.
- Täter haben mit jungen Frauen leichtes Spiel, sie lassen sich besser führen und leichter einschüchtern als ältere Frauen oder anderes gesagt, sowohl die Freier als auch die Zuhälter können jüngere Frauen besser dominieren.
- Vor dem Hintergrund dieser Entwicklung ist es nicht nachvollziehbar, warum es nach wie vor keinen Konsens gibt, die Prostitutionsausübung unter 21 Jahren generell zu verbieten, und das am besten europaweit.
- Organisationsstrukturen.
- Liegt auf der Hand, dass die Frauen nicht aus eigenen Stücken ihr Heimatland verlassen um in Westeuropa der Prostitution nachzugehen.
- Unterschiedliche Organisationen, von familiär geprägten Tätergruppen bis hin zu großen kriminellen Organisationen.
- die Opfer werden regelmäßig über die wahre Tätigkeit getäuscht z. B. durch angebliche Model- und Künstleragenturen oder über Inserate in Zeitungen.
- Wenn ihnen dann bewusst wird, welche Tätigkeit sie tatsächlich ausüben müssen, ist es meistens zu spät und sie kommen von selbst aus diesem Kreislauf nicht mehr heraus.
- Vielen ausländischen Opfern wurden hohe Verdienstmöglichkeiten und damit verbunden bessere Lebensbedingungen in Aussicht gestellt.
- Aufgrund des Armutsgefälles ist das Reservoir nahezu unerschöpflich, den Tätern fällt es immer noch leicht, neue Opfer zu finden
- Nicht selten muss durch die Frauen zunächst ein Schuldenbetrag für Pass- und Visabeschaffung, Reise-, Verpflegungs- und Unterbringungskosten abgearbeitet werden
- Dadurch schaffen die Täter gezielt ein Abhängigkeitsverhältnis. Die Opfer sehen dann keine andere Möglichkeit, als sich auf die Bedingungen einzulassen und der Prostitution nachzugehen
- weitere negative Folge des zwischenzeitlich stark gesättigten Marktes ist, dass die Frauen zunehmend zu Dumpingpreisen arbeiten müssen und dadurch immer stärker in Abhängigkeitsverhältnisse geraten
- auch müssen die Frauen unter diesem Druck immer häufiger tabulose Sexualpraktiken erdulden, die z.T. erhebliche Gesundheitsrisiken bergen, wie z.B. ungeschützter Sexualverkehr Beispiel aus unseren Ermittlungsakten
- Ermittlungsverfahren gegen eine osteuropäische Organisation von Menschenhändlern die arbeitsteilig die Anwerbung der Frauen, die Verbringung nach Westeuropa und schließlich die Verteilung auf die einzelnen Bordelle organisiert haben.
- Hierbei war eine sehr enge Zusammenarbeit mit den örtlichen Bordellbe-

treibern erkennbar. Die Haupttäter sind zwischenzeitlich zu langjährigen Haftstrafen verurteilt worden.

- Das Hauptproblem bei dem Verfahren war, die Prostituierten zu einer gerichtlich verwertbaren Aussage zu bewegen.

- Von den ca. 100 Prostituierten, die nach unseren Erkenntnissen vermittelt wurden, waren letztlich nur 5 bereit eine Aussage zu machen. Bei allen anderen war die Angst einfach zu groß, hier waren die permanenten Einschüchterungen der Täter und der Szene-Rechtsanwälte erfolgreich.

- Problem der Betreuung über lange Zeit, ein Jahr durch Solwodi in Schutzwohnungen (Lagerkoller, Heimweh usw))

- Die angeworbenen osteuropäischen Frauen waren überwiegend zwischen 18 und 22 Jahre alt - stammten aus sozial schwachen Familien oder hatten in ihrem Heimatland nur geringe oder keine sozialen Bindungen.

- Sie wurden von den Tätern gezielt ausgesucht und entweder bereits in Osteuropa der Prostitution zugeführt oder unter Vorspiegelung einer seriösen Beschäftigung nach Deutschland gelockt, um sie dann unter Ausnutzung der Hilflosigkeit auszubeuten.

- Täter gingen dabei arbeitsteilig vor,

- die Anwerbung z.B. durch ungarische junge Männer oder auch durch ein Ehepaar, Vertrauen der Frauen erschlich.

- Nicht selten bauten die jungen Männer auch Liebesbeziehungen zu den Frauen auf.

- Normalerweise mussten die Frauen ihre kompletten Einnahmen an ihre Zuhälter oder den in Deutschland befindlichen Haupttäter abtreten, dabei handelt es sich regelmäßig um Summen zwischen 6000 und 10 000 € im Monat.

- Den Frauen wurden lediglich kleinere Summen für Essen und Zigaretten belassen.

- Der Hauptorganisator der Menschenhändlerorganisation bekam außerdem von jeder Prostituierten, die er vermittelt hatte, täglich 50 € Provision.

- Wenn man bedenkt, dass dies bis zu 100 Prostituierte gleichzeitig waren, wird klar, wie hoch der immense Profit ist, der mit dem Geschäft von den Menschenhändlern erzielt wird.

- Es kam vereinzelt vor, dass sich Prostituierte gegen ihre Situation auflehnten

-

- meist durch massive Einschüchterung oder durch Anwendung von Gewalt beendet.

- Aufgrund ihrer scheinbar ausweglosen Situation fügten sich die meisten Frauen ihrem Schicksal.

- Bei den mehr als 100 ermittelten Fällen konnte sich nur eine einzige Prostituierte selbst von ihren Zuhältern lösen. Dies ist ein deutliches Indiz dafür, dass das System nahezu perfekt funktioniert.

- Dabei arbeiteten die Bordellbetreiber mit den Menschenhändlern Hand in Hand. Die Täter mussten den Bordellbetreibern nur garantieren, dass die Frauen keine Probleme bereiten und den Freiern oder Behörden eine entsprechend glückliches Leben vorspielen.

- Von den Bordellbetreibern bzw. Geschäftsführern selbst wurde nie Gewalt angewandt, sie verständigten lediglich die Zuhälter oder einen Vertreter der Organisation, der dann die Frau entsprechend einschüchterte.
- Aus diesem Beispiel kann man erkennen, dass es für die Täter zwischenzeitlich sehr einfach ist, Prostituierte aus osteuropäischen EU Staaten zu rekrutieren und der Prostitution zuzuführen.
- Vergleicht man dann die Anzahl der Ermittlungsverfahren mit der Anzahl der Prostituierten, ist das Risiko für die Täter, strafrechtlich zur Verantwortung gezogen zu werden, sehr gering.
- Die Täter werden immer professioneller, man hat mittlerweile ganze Stäbe von Anwälten, die sich sofort einschalten und versuchen aussagewillige Opfer unglaubwürdig zu machen. Es gelingt immer wieder, Zeuginnen derart einzuschüchtern, dass sie beim Prozess keine Aussage machen oder in ihrem Heimatland untertauchen.
- Sofern dies geschieht, werden die Täter regelmäßig freigesprochen
- Bordellstrukturen
- Auch die Form und Ausstattung der Bordelle hat sich in den letzten 10 Jahren deutlich verändert
- Ständig bestrebt, Image in der Gesellschaft aufzubessern und damit den kriminellen Dunstkreis zu verlassen
- nach außen einen legalen Anschein zu geben und die Bordelle als normale Geschäftsbetriebe einzustufen.
- Dazu wird auch gezielt Öffentlichkeitsarbeit in den Medien oder Internet betrieben. Ziel ist immer gleich, den Prostitutionsbereich zu verharmlosen
- Mittlerweile gibt es 60 sog „Großbordelle“ in Deutschland, alle nach einem einheitlichen Muster
- Diese sind untereinander vernetzt. In den Häusern arbeiten bis zu 80 Prostituierte gleichzeitig, wobei die Betreiber bestrebt sind, die Frauen im Monatsrhythmus auszutauschen um jeden Kundenwunsch zu erfüllen
- Geschäftsprinzip ist, dass die Häuser luxuriös ausgestattet sind, und nach außen nicht mehr als Bordell wirken, sondern eher den Charakter von Wellnessbetrieben mit Sauna, Schwimmbad etc. vermitteln.
- Die hohen Investitionen (mehrere Millionen Euro) werden wegen der guten Renditeerwartung bereitwillig von den Banken finanziert
- Geschäftsführer durchweg unbescholtene Strohpersonen eingesetzt, die keine einschlägigen polizeilichen Erkenntnisse haben
- die tatsächlich Verantwortlichen, die im Hintergrund agieren, stammen stets direkt aus dem Zuhälteroder Schwerkriminellen Milieu, denn dieses
- Milieu ändert sich natürlich nicht, auch wenn nach außen legale Geschäfte vorgetäuscht werden
- feststellbar sind fast durchgängig enge Beziehungen zur Organisierten Kriminalität (Inland wie Ausland) oder auch zu überregionalen Rockergruppen.
- Diese in den letzten Jahren neu entstandenen Bordelle sind äußerst profitabel
- Der monatliche Gewinn beträgt selbst bei kleineren Häusern mindestens

100 000 €, bei größeren Häusern liegt er deutlich darüber.

– Entscheidend für den Erfolg ist aber, dass die Frauen regelmäßig im Wochen- oder Monatsrhythmus die Häuser wechseln, was einen erheblichen Organisationsaufwand erfordert

– Die Arbeitszeiten betragen nicht selten bis zu 14 Stunden täglich.

– In allen Häusern sind sog. Sicherheitskräfte tätig, die nicht selten aus dem kriminellen Milieu kommen

– Dadurch werden die Frauen einer permanenten Verhaltenskontrolle unterzogen, ohne dass dies strafrechtlich fassbar ist.

– Rechtliche Veränderungen

– Seit Jahren Bestrebungen, die Prostitution zu legalisieren und sie anderen Beschäftigungsverhältnissen gleichzustellen

– Renten, Kranken- und Sozialversicherung

– Rechte der Prostituierten sollten gestärkt werden

– 2002 Prostitutionsgesetz in Deutschland

– stuft die Tätigkeit einer Prostituierten als „normale“ Erwerbstätigkeit“ ein, und schafft damit zwischen der Frau und dem Bordellbetreiber quasi ein Verhältnis Arbeitnehmer - Arbeitgeber

– Das Gesetz räumt dadurch dem Bordellbetreiber oder Zuhälter ein gewisses Weisungsrecht gegenüber den Prostituierten ein

– viele Dinge, die früher strafbar waren, wie z.B. Vorgabe von Arbeitszeiten (bis zu 14 Stunden) oder die Verpflichtung sich nur nackt im Bordell aufzuhalten sind heute strafrechtlich nicht mehr zu fassen.

– Auch die Kontrollmöglichkeiten, z.B. Polizei oder Gesundheitsamt, wurden nachhaltig eingeschränkt.

– Durch ständige gerichtliche Klagen wird versucht, die Kontrollmöglichkeiten weiter einzuschränken

– Trotz unbestreitbar guter Motive für die Gesetzesänderung hat sich die Situation der Prostituierten nachhaltig verschlechtert

– Die Hoffnungen in Bezug auf Renten- und Sozialversicherung haben sich übrigens nicht erfüllt, von den bei uns in Augsburg 600 bekannten Prostituierten, hat nicht eine diese Möglichkeit in Anspruch genommen

– Fazit

– Es ist offenkundig, dass der Markt Prostitution und Menschenhandel einem ständigen und nachhaltigem Veränderungsprozess unterworfen ist

– Die Möglichkeiten im Zuge der EU-Osterweiterung und die gesetzlichen Veränderungen haben in erster Linie den Zuhältern genutzt und haben in der Folge zu neuen Bordellstrukturen geführt

– Die Folgen dieser Entwicklung sind offenkundig: o Der Anteil ausländischer Prostituierten hat sich in den letzten Jahren deutlich erhöht und liegt derzeit bei fast 70% mit steigender Tendenz o Die Nachfrage nach ständig neuen Prostituierten nimmt aufgrund der geänderten Bordellstrukturen stetig zu o Gleichermassen nimmt auch die Nachfrage nach immer jüngeren Frauen fast schon dramatische Züge an o Durch das bestehende „Überangebot“ müssen die Frauen für immer weniger Lohn arbeiten und haben damit kaum noch Chancen, jemals aus ihrem Abhängigkeitsver-

hältnis herauszukommen o Dies führt faktisch zu einer Art Versklavung o Die Gesetzesänderungen der letzten Jahre in Deutschland haben die Position der Strafverfolgungsbehörden nachhaltig geschwächt, die Zahl der Verurteilungen von Zuhältern oder Bordellbetreibern ist stark rückläufig o Durch die rechtlichen nationalen und internationalen Veränderungen und die zunehmende Professionalisierung der Täter vermindert sich mehr und mehr das Risiko für die handelnden Zuhälter und Bordellbetreiber, so dass kaum noch eine abschreckende Wirkung erzielt wird, insbes. nicht vor den immensen Gewinnmöglichkeiten.

Виктор Николаевич БЕСЧАСТНЫЙ,

доктор наук по государственному управлению, доцент,
начальник Донецкого юридического института,
заслуженный юрист Украины

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ В БОРЬБЕ С ТОРГОВЛЕЙ ЖЕНЩИНАМИ

Двести лет назад английский парламентарий Уильям Уилберфорс вместе с группой соратников изменил отношение общества к рабству и, преодолев сильнейшее сопротивление, добился принятия законодательства, положившего конец трансатлантической работорговле.

Несмотря на достижения аболиционистов XIX века, рабство в весьма значительной мере сохранилось и по сей день. Миллионы людей в мире, чаще всего женщины и дети, попадают в узы современных форм рабства, именуемых торговлей людьми: сейчас нужны аболиционисты XXI века, чтобы ввести законы и принять меры с целью обеспечения свободы жертвам торговли людьми и искоренения данного преступления, ставшего нашим общим позором.

Вопросы борьбы с торговлей людьми и противодействия нелегальной миграции неоднократно становились предметом обсуждения на международных конференциях, состоявшихся в октябре 2004 года в Национальном университете внутренних дел («Сотрудничество государства и общественности по вопросам противодействия торговле людьми»); июле 2006 года – в Киевском национальном университете внутренних дел («Борьба с нелегальной миграцией и торговлей женщинами»). В Донецком юридическом институте в мае 2007 года была проведена международная научно-практическая конференция «Миграция: проблемы и пути ее решения», а в июне 2008 года – конференция на тему «Борьба с торговлей людьми».

Во время работы вышеуказанных конференций были рассмотрены проблемы борьбы с нелегальной миграцией и торговлей людьми как составляющими транснациональной организованной преступности. Участники конференций отмечали, что указанные явления создают непосредственную угрозу национальной безопасности стран мирового сообщества, негативно влияют на состояние правопорядка и общий уровень преступности в отдельных государствах. Исходя из этого, на сегодняшний день борьба с нелегальной миграцией и торговлей людьми является одним из приоритетных направлений внутренней и внешней политики Украины.

Важным шагом в борьбе с торговлей людьми стало создание 30 марта 2005 года в структуре криминального блока милиции самостоятельного Управления борьбы с преступлениями, связанного с торговлей людьми, и подчиненных подразделений в областях, которые 29 августа 2005 года приказом Министра внутренних дел реорганизованы в Департамент борьбы с преступлениями, связанными с торговлей людьми, а также и управлений (отделов) ГУМВД, УМВД.

Сегодня в системе Министерства внутренних дел Украины происходит реформирование. В соответствии с приказом Министра внутренних дел от 07 июля 2010 года, в структуре Департамента борьбы с киберпреступностью и торговлей людьми МВД Украины путем реорганизации созданы два управления: Борьбы с киберпреступностью и Борьбы с торговлей людьми.

Торговля женщинами как разновидность международного криминального бизнеса является одной из глобальных проблем, с которой сталкивается большинство стран мира, в том числе и Украина. По данным Европола и ООН, ежегодно из различных стран Европы контрабандным путем переправляется 4 млн. людей во всем мире [1, с. 18-19], пополняя, как высказался исполнительный директор по борьбе с наркотиками и профилактики преступности ООН Пино Арлакчи, «многомиллионную армию современных рабов, которая приравнивается по одним данным 27 миллионам, а по иным – 200 миллионам» [2, с. 152].

Торговля людьми, особенно женщинами, для использования их преимущественно в секс-бизнесе стала актуальной проблемой всего мирового сообщества. Как минимум, в 60-ти странах мира практикуется торговля людьми [3, с.65]. Большую часть от общего количества таких нелегальных мигрантов (около 500 тысяч) составляют граждане Украины, преимущественно женщины. Как правило, все они становятся жертвами торговли людьми [1, с.18-19].

Что касается Украины, то только в 1998 году законодатель определил торговлю людьми как тяжкое преступление. Однако, несмотря на то, что в Украине предусмотрена ответственность за торговлю людьми, около 100 тыс. наших соотечественниц в поисках работы за рубежом попали в «сексуальное рабство» [4]. Кроме того, как свидетельствуют исследования Международной организации по миграции, «ныне в Украине от 800 тыс. до 1 млн. 400 тыс. молодых женщин могут пострадать в результате торговли людьми» [5].

Анализ данных МВД Украины в период с 1998 г. по 2001 г. показал, что на территории Украины было зарегистрировано 133 преступления, которые имели признаки торговли людьми. Наибольшее количество уголовных дел было возбуждено в Луганской области – 15, Донецкой области – 12, АР Крым – 9, г. Киеве – 7, по 6 дел в Херсонской и Черкасской областях [4]. В 2002-2003 гг. было зарегистрировано 169 преступлений с признаками ст. 149 УК Украины «Торговля людьми или иное незаконное соглашение в отношении человека». Это дает основания утверждать, что число выявленных фактов торговли женщинами на территории Украины сравнительно с предыдущим периодом увеличилось до 90%, а в Днепропетровской, Киевской и Сумской областях – на 7,3; 7 и 5 случаев [6, с.2]. Ситуация изменилась с 2002 года. К уголовной ответственности в 2002

году было привлечено 71 лицо, в 2003 г. – 98, в 2004 г. – 137, в 2005 – 357, в 2006 г. – 317, в 2007 г. – 359, в 2008 г. – 322, в 2009 г. – 279, в 2010 г. – 257.

Следует отметить, что с каждым годом увеличивается количество осужденных за торговлю людьми. Так, если в 2003 году украинскими судами был вынесен обвинительный приговор 53 лицам, в 2004 году – 69, 2006 году – 86, 2007 году – 100, 2008 году – 124, 2009 году – 143, то в 2010 году это уже 112.

Таким образом, общественная опасность торговли людьми, особенно женщинами, позволяет мировому сообществу рассматривать данное преступление как серьезное нарушение фундаментальных прав человека, особо тяжкое преступление, посягающее на личную неприкосновенность человека, право на свободу, жизнь, здоровье. Именно с позиции защиты прав человека в последние годы разработан ряд международных документов относительно борьбы с торговлей людьми, в частности женщинами.

Анализ международных документов по противодействию торговле людьми, особенно женщинами, позволяет утверждать, что 80% пострадавших от транснациональной торговли людьми составляют женщины и дети, из которых 70% продают в другую страну в целях сексуальной эксплуатации. Регион Центральной и Восточной Европы, включая пространство бывшего СССР, занимает второе место в мире после Юго-Восточной Азии по масштабам торговли людьми [7].

Торговля женщинами является тяжким преступлением и несет серьезную угрозу безопасности личности, экономической стабильности и национальной безопасности государства со стороны организованной преступности. По данным ООН, торговля людьми входит в число 17 наиболее опасных транснациональных форм организованных преступности [8].

Немаловажную, а порой и основополагающую роль в эффективности борьбы с торговлей женщинами и их эксплуатацией играет международное сотрудничество между правоохранными органами тех или иных государств. Данная деятельность регламентирована международными актами о взаимной правовой помощи и правовых отношениях, в том числе и по уголовным делам, между государствами, как в двухстороннем, так и в многостороннем порядке. К таким актам относятся конвенции, договоры и соглашения, а также протоколы, их дополняющие.

Общепринято выделять четыре основные формы международного сотрудничества правоохранных органов:

- экстрадиция;
- подача и исполнение письменного ходатайства в соответствии с договорами о правовой взаимопомощи с целью выполнения таких действий как обыск, опрос свидетелей, получение документальных доказательств и т.п.;
- запрос одного правоохранительного учреждения другому, касающийся наличия доказательных фактов или других, связанных с ними вопросов, перед подачей официального письменного ходатайства;
- запросы одного правоохранительного учреждения другому о предоставлении такой оперативной помощи как наблюдение, официальные поставки, перехваты.

В последние годы активно в рамках СНГ развиваются международно-правовые основы борьбы с торговлей людьми, особенно женщинами. В частности, 25 ноября 2005 года главами правительств государств – участников СНГ (руководителем делегации от Украины был первый вице-премьер-министр Украины Станислав Шашевский) подписано «Соглашение о сотрудничестве государств – участников Содружества в борьбе с торговлей людьми, органами и тканями человека».

Межпарламентской Ассамблеей государств – участников СНГ разработан проект модельного закона «О борьбе с торговлей людьми и оказании помощи жертвам торговли людьми». Реализация рекомендаций модельного закона на внутригосударственном уровне будет способствовать активизации процесса унификации и гармонизации национального законодательства стран Содружества в борьбе с торговлей людьми.

Важным итогом регионального сотрудничества и расширения прав трудящихся-мигрантов стало подписание 14 ноября 2008 года главами правительств государств-участников СНГ Конвенции о правовом статусе трудящихся – мигрантов и членов их семей государств-участников СНГ. Следует отметить, что на региональном уровне впервые был принят всеобъемлющий нормативный правовой документ, который предусматривает регулирование отношений на всех этапах миграционного процесса и в первую очередь направлен на создание условий для обеспечения урегулированного правового положения трудящихся-мигрантов, исходя из принципов недискриминации и равенства с гражданами принимающей Стороны.

Нормы вышеуказанной Конвенции устанавливают юрисдикцию государств-участников; взаимную правовую помощь в расследовании, уголовном преследовании и судебном разбирательстве в связи с преступлениями, охватываемыми настоящей Конвенцией; проведение совместных расследований; использование при расследовании специальных методов, к которым относятся электронное наблюдение или другие формы наблюдения, а также агентурные операции; принятие надлежащих мер, направленных на обеспечение эффективной защиты от вероятной мести или запугивания свидетелей; предоставление помощи и защиты потерпевшим от преступлений; сбор и анализ информации о характере организованной преступности и обмен между государствами-участниками такой информацией.

Однако борьба против преступных организаций, занимающихся торговлей женщинами, требует широких межведомственных согласованных подходов, как на национальном, так и международном уровнях.

В соглашениях государств-участников СНГ отражено понимание того, что эффективно решать проблемы транснациональной преступности важно также путем сотрудничества государств, интересы которых эти проблемы затрагивают. Международные конвенции по конкретным видам преступлений, таким как незаконный оборот наркотиков, терроризм, коррупция и отмывание денег, стимулировали дальнейшую координацию усилий и укрепление сотрудничества между государствами.

Расследование деятельности сетей по торговле женщинами и правонару-

шений в этой сфере может оказаться весьма сложной задачей – в особенности, когда такое расследование должно проводиться за границей, как это нередко бывает. В связи с этим обеспечение эффективного сотрудничества между правоохранительными органами различных государств должно стать неотъемлемой частью любой стратегии решения проблемы торговли людьми, особенно женщинами.

Согласно статье 27 Конвенции Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности, принятой в Палермо 15 декабря 2000 года, указано, что государство-участник, действуя сообразно своим внутренним правовым и административным системам, должно:

– принять действенные меры, направленные на проведение эффективного расследования преступлений, охватываемых Конвенцией, что включает:

а) укрепление или, где это необходимо, установление каналов связей между соответствующими правоохранительными органами;

б) сотрудничество с другими государствами-участниками с целью выявления:

1) личности, местонахождения и деятельности определенных лиц;

2) перемещения доходов от преступлений или имущества, полученного в результате совершения таких преступлений, и имущества, оборудования или других средств, использовавшихся или предназначавшихся для использования при совершении таких преступлений;

в) предоставление, в надлежащих случаях, необходимых предметов или необходимого количества веществ для целей анализа или расследования.

– рассмотреть возможность заключения двусторонних либо многосторонних соглашений или договоренностей с целью практического применения и усиления действия положений статьи 27 Конвенции.

– стремиться сотрудничать с целью противодействия транснациональным организованным преступлениям, совершаемым с использованием современных технологий [9].

Возникает необходимость коснуться и такого вопроса как каналы сотрудничества между правоохранительными органами. В большинстве юрисдикций существует возможность использования двух каналов сотрудничества:

– международное сотрудничество с участием оперативных сотрудников подразделений до начала любого судебного разбирательства. В таких случаях необходимые договоренности, как правило, могут быть достигнуты между соответствующими управлениями без ссылки на законы о взаимной правовой помощи;

– международное сотрудничество, основанное на официальных «письменных запросах», направляемых после начала судебного разбирательства или в ходе проведения официального расследования.

В первом случае может возникнуть необходимость выяснения того, какой орган имеет полномочия рассматривать сделанный запрос и давать разрешение на проведение запрошенных мер по оказанию помощи, например на размещения средств наблюдения, на проведение контролируемых поставок или использование методов перехвата. Глава соответствующего следственного от-

дела (управления) может иметь или не иметь полномочия на разрешения такой деятельности. Во многих случаях для проведения таких мероприятий может потребоваться разрешение соответствующего прокурора или суда (судебного следователя).

Во втором случае запрос может предполагать необходимость получения ордеров на доступ в помещение и проведение обыска, а также просьбу о допросе свидетеля, получении или обеспечении предъявления документов или допроса какого-либо заключенного. В таких случаях процедура регулируется системой письменных запросов, что приводит к возникновению прямых двусторонних и многосторонних контактов.

Во многих юрисдикциях прямые контакты между оперативными сотрудниками не поощряются или даже не разрешены. Это часто вызвано стремлением к централизации и стандартизации процедуры приема запросов через единый центр, как правило, являющийся подразделением того или иного управления полиции.

Прямые двусторонние и многосторонние контакты между сотрудниками следственных органов позволяют им напрямую общаться с коллегами, занимающимися аналогичной работой. Такие контакты позволяют производить обработку запросов в реальном масштабе времени и позволяют следователю устанавливать факты до официального обращения с просьбой о доступе к доказательствам с помощью письменного запроса или судебного поручения.

Тем не менее, такой подход не лишен потенциальных недостатков. В различных юрисдикциях могут произойти процедурные нарушения из-за выполнения неофициального запроса, может быть непреднамеренно поставлено под угрозу проведение других операций и снижены возможности заинтересованных следственных органов по выявлению более широкой картины преступлений.

В случае получения справок или запросов контакты между правоохранительными органами могут устанавливаться по стандартным каналам Интерпола. К срочным относятся такие запросы, при которых:

- существует серьезный риск для безопасности имеющейся, будущей или потенциальной жертвы либо семьи этого лица;
- существует серьезный риск того, что подозреваемый или подозреваемые скроются от правосудия;
- существует серьезный риск безвозвратной утраты существенно важного доказательства;
- существует серьезный риск, что будет поставлена под угрозу возможность выявления и конфискации доходов от преступлений.

В каждом случае обращающийся за помощью следственный работник должен иметь возможность доказать сотрудникам национального центрального бюро Интерпола наличие вышеперечисленных рисков. В этом случае справки и запросы будут документально зафиксированы и направлены по обычным каналам.

По многим делам о торговле людьми правоохранительным органам для успешного проведения расследования, уголовного преследования и наказания

правонарушителей требуется помощь со стороны других государств, в частности тех лиц, которые совершили транснациональные преступления. Способность установить свою юрисдикцию в отношении преступления и обеспечить присутствие правонарушителя на территории страны являются важной частью задачи, но не решает ее полностью.

Международная мобильность преступников и использование современных технологий в числе прочих факторов более чем когда-либо требуют от правоохранительных и судебных органов совместной работы и оказания содействия государству, принявшему на себя юрисдикцию по делу.

Для достижения этой цели государства приняли законы, позволяющие им оказывать такое международное содействие, и во все большей степени полагаются на международные соглашения о взаимной правовой помощи в области уголовного правосудия. В 2002 году ряд государств СНГ (Российская Федерация, Республика Беларусь, Республика Казахстан, Республика Армения, Республика Таджикистан, Республика Молдова, Украина, Грузия, Туркменистан, Азербайджанская Республика, Республика Узбекистан, Кыргызская Республика) приняли Конвенцию «О правовой помощи и правовых отношениях по гражданским, семейным и уголовным делам». Согласно статье 4 данной Конвенции, учреждения юстиции (суды, прокуратура, органы внутренних дел, органы безопасности и иные учреждения) стран-участниц Конвенции оказывают взаимную правовую помощь по гражданским, семейным и уголовным делам. Правовая помощь оказывается на основании поручений и иных предусмотренных Конвенцией обращений, направляемых учреждениями юстиции запрашивающей Стороны учреждениям юстиции запрашиваемой Стороны. При этом, в соответствии со ст.6 Конвенции, Стороны оказывают взаимную правовую помощь путем выполнения процессуальных и иных действий, предусмотренных законодательством запрашиваемой Стороны, в частности: составления, пересылки и вручения адресату документов, производства осмотров, обысков, выемок, передачи вещественных доказательств, проведения экспертиз, допроса сторон, третьих лиц, подозреваемых, обвиняемых, потерпевших, свидетелей, гражданских истцов, гражданских ответчиков, их представителей, законных представителей обвиняемых, экспертов, предъявления для опознания, в том числе с использованием видеосвязи, видеозаписи и иных технических средств, розыска лиц, осуществления оперативно-розыскных мероприятий в рамках расследуемого уголовного дела, уголовного преследования, выдачи лиц для привлечения их к уголовной ответственности или приведения приговора в исполнение, розыска и ареста (изъятия) денежных средств и имущества, полученных преступным путем, а также доходов от преступной деятельности, розыска имущества и денежных средств гражданских ответчиков для исполнения решений по гражданским делам, коммерческим и иным экономическим спорам, признания и исполнения исполнительных надписей, судебных решений по гражданским делам и приговоров. При этом статья 20 Конвенции обязывает договаривающиеся Стороны соблюдать все необходимые меры для обеспечения конфиденциальности факта получения и содержания поручения об оказании правовой помощи и данных, полученных в результате его исполнения.

Таким образом, на сегодняшний день существуют более 40 нормативно-правовых актов международного характера, закрепляющих меры по борьбе с торговлей женщинами. Однако ситуация, складывающаяся в мире, позволяет утверждать, что данных мер еще не достаточно, да и действуют они не всегда эффективно. Требуется более активное участие отдельных стран в этой борьбе – в частности надлежит заключить соглашения и принять программы, ориентированные на устранение факторов, делающих людей, особенно женщин, уязвимыми и способствующих их превращению в предмет торговли, включая нищету, недостаточное образование и отсутствие равенства возможностей.

Литература:

1. European Union situation report on east European organized crime. Based on information from 1996 to 2000. Europol. – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2001. – 45 p.
2. Арлакчи Пино. Создание международных альянсов для борьбы с организованной преступностью // Организованная преступность, миграция, политика / П. Арлакчи; Под ред. А.И. Долговой. – М.: Российская криминологическая ассоциация, 2002. – С.150-155.
3. Кох Гарольд Хонжу. Глобальна проблема торгівлі людьми: розірвати хибне коло «торгівлі жінками й дітьми в міжнародній секс-індустрії»: Збірка матеріалів з питань боротьби з торгівлею жінками та дітьми. Кн.1.: підготовлена відділом Радника з юрид. питань Посольства США в Україні / Г.Х. Кох. – Україна. Київ, червень 2000. – К., 2000. – С.63-70.
4. Раленська І. Бізнес, злочинність і розпуста тісно переплелись / І. Раленська // Закон і бізнес. – 2001. – №37-38. – 15-28 вересня. – С.44.
5. Кокіна В. Попередити біле рабство/ В. Кокіна // Урядовий кур'єр. – 1998. – 2 липня.
6. Состояние правопорядка в Украине. Основные результаты деятельности органов внутренних дел и внутренних войск в 2002 году. Аналитические материалы / МВД, Главный штаб. – К., 2003. – 28 с.
7. Francis T. Miko and Drace Park. CPS Report for Congress Trafficking in Women and Children: the US and International. – 2001. – 21 p.
8. Синицын Ф.Л. Международное законодательство по проблеме торговли людьми / Ф.Л. Синицын. – Пермь, 2000.
9. Международно-правовые основы борьбы с незаконной миграцией и торговли людьми: сб. док. / сост. В.С. Овчинский. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 300 с.

Aliona BIVOL,

doctor în psihologie, specialist-principal psiholog
al Academiei „Ștefan cel Mare”, conferențiar universitar

PSIHOLOGIA FEMEII TRAFICATE

Traficul de ființe umane reprezintă un fenomen dezastruos, care violează drepturile și denigrează omul ca valoare. Prin complexitatea de manifestare și extindere face parte din crima organizată nu numai pe plan național, ci și internațional, fiind abordat la nivel practic și teoretic de către diverși specialiști juriști, sociologi, psihologi, oferindu-se o multitudine de metode, tehnici, instrumente de prevenire și combatere.

Din această perspectivă în scopul eficientizării și asigurării transparenței în realizarea acțiunilor antitrafic în cadrul Comitetului național pentru combaterea traficului de ființe umane a fost creat Secretariatul Permanent, care pe parcursul a anului 2010 a desfășurat numeroase întâlniri de lucru cu reprezentanții Ambasadei SUA, Misiunii OSCE, Misiunii OIM în Republica Moldova și organizații neguvernamentale. Extinderea cooperării între organele guvernamentale și societatea civilă, implementarea experienței de colaborare a Republicii Moldova cu partenerii internaționali în depistarea traficantilor este reglementată în Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2010-2011 prin Hotărârea de Guvern nr. 835 din 24.09.2010. Numeroasele deplasări ale colaboratorilor CCTP, în scop de stimulare a cooperării internaționale, în țările România, Belarus, Ungaria, Germania, Turcia, Slovenia și Italia au favorizat elucidarea traficantilor, proxeneților, asigurarea protecției și asistenței victimelor traficate.

Eforturile depuse de către organele abilitate în domeniul antitrafic au adus rezultate vizibile, dar totuși acest flagel rămâne a fi o problemă pentru Moldova. Dovadă este descreșterea numărului de cazuri de trafic. În anul 2007 au fost înregistrate 251, iar în 2008 – 215 cazuri. Pe parcursul anului 2010 au fost pornite 140 cauze penale (art.165 CP – trafic de ființe umane), fiind cu 24,3% mai puține comparativ cu perioada analogică a anului 2009 (185 cauze). De accentuat că din 140 cauze, 76,4% au fost transmise procurorului, iar 47,1% (66 cauze) – finalizate. Organele abilitate antitrafic au înregistrat succese și în acțiunile de combatere a proxenetismului (art.220 CP). Dacă în 2009 au fost pornite 152 cauze, atunci în 2010 au fost cu 12,5% (133 cauze) mai puține. Anul 2011, la fel, este destul de fructuos în acțiunile antitrafic. Au fost

înregistrate 34 cazuri de infracțiuni de trafic, dintre care 70% femei (24), în scop de exploatare sexuală și 23 cazuri de proxenetism. Traficul de bărbați a înscris 20%, cota cea mai mare fiind exploatați în construcții, agricultură, în industria textilă și în alte domenii.

Femeile sunt vândute prin diverse mijloace (oficiale, neoficiale), țările prioritare de destinație fiind (anul 2010) Turcia – 44%, Italia – 39%, Franța – 10%, Grecia – Israel – 4%, precum și în țările Emiratele Arabe Unite, Republica Liban, Federația Rusă, Cipru și Republica Moldova.

Traficul de femei este cauzat de o serie de premise clasice: lipsa oportunităților economice, prezența sărăciei și lipsa ofertei de lucru, conflicte intrafamilare, violența domestică, situația financiară precară, insuficiența de informare. Cele mai multe femei sunt recrutate din familii vulnerabile (alcoolice, narcomane, incomplete etc.).

Vinderea femeilor și utilizarea ca „mașini” ale plăcerii are impact negativ major asupra societății, fiind exprimat prin scăderea potențialului fiziologic de a naște urmași sănătoși de către persoanele respective, apariția focarelor de contaminare cu diverse boli, pierderea capacității de muncă, dezmembrarea familiilor, lăsarea fără supraveghere a copiilor(6). Ademenirea femeilor de către traficanți se realizează prin înșelăciune, promițându-le locuri de muncă bine plătite în străinătate în calitate de dansatoare, barmene, însoțitoare, deridicatoare. În aceste condiții, datorită aspectului bioconstituțional, sensibilității, fineții, sentimentelor deosebite, preocupării pentru frumos, emotivității femeia devine victimă a exploatarei sexuale și fizice, cerșetorie, robie (4).

Nici o femeie nu își dorește să fie transformată într-o mașină de făcut sex, care îndură orice perversiune, umilire, denigrare, chiar dacă a fost plătită și are nevoie de surse financiare. Mult mai gravă este situația fetelor care și-au dorit familie, soț, copii, au educație, un nivel intelectual, dar cad pradă traficantilor și sunt impuse să se prostitueze prin maltratare, violență, amenințare, constrângere și alte chinuri. Ele își pierd independența, se depersonalizează printr-un proces psihogen, devenind roboți și robi ai sexului sau ai muncii silnice și ieftine. Supunerea femeilor la numeroase acte sexuale nedorite generează traume psihice și fizice. Supraviețuitoarele sistemului de trafic relatează că fiecare act sexual este sesizat ca un viol. Neutralizarea durerilor fiziologice și psihice ale multiplelor violuri și maltratări este însoțită de cu consumul de băuturi alcoolice și drogurilor.

Majoritatea victimelor traficului suferă o gamă de fenomene psihosociale: soc psihic, inhibare a personalității, pierderea controlului asupra propriei vieți, dezadaptare. (7)

Șocul psihic este soldat cu un spectru enorm de frământări psihice și psiho-comportamentale, începând cu criza de aflare în „detenție” manifestată prin conduite de închidere în carapacea tăcerii, alterarea imaginii de sine, neconștientizarea realității, lipsa voinței, incapacității de a crede celor întâmplare.

Pe lângă aceste manifestări femeile traficate sunt obsedate de sentimentul rușinii exprimat prin lezarea demnității morale și încrederii în sine. Stima de sine nu mai este vitală, fragilitatea Eului predomină atunci când femeia este privată de intimitate în mod pervers. Stima de sine subapreciată provoacă numeroase suferințe și neplăceri care perturbă viața cotidiană a femeii, ea nu mai face față dificultăților existente. Mul-

titudinea de acte sexuale împotriva voinței se asociază cu o „murdărire” interioară și exterioară a propriului corp. Asemenea momente coincid și cu sentimentul culpabilității față de sine și față de cei mai dragi (mamă, tată, copii, soț). În esență, ea își validează ideea că este în primul rând un instrument de satisfacere a plăcerii bărbatului și își atribuie un statut de sclavă sexuală. Când femeia devine obiect al plăcerii nu poate funcționa normal, apare frica, iar aceasta se transformă în fobie.

Odată traficată și supusă la actelor sexuale, femeia suferă aproape continuu o experiență psihotraumatizantă, ceea ce conduce la dezechilibrul interior datorat stresului posttraumatic (1).

Asupra victimelor traficului influențează o serie de factori stresogeni sesizați destul de dureros printre care: despărțirea de părinți, copii, cei apropiați; presiunea, atitudinea disprețuitoare a traficantului și clientului; constrângerile prin lipsirea de documente; raporturile sexuale frecvente; maltratarea fizică și psihică; devalorizarea propriei personalități; depresia; muștrări de conștiință; anxietate. Intrarea femeii în mediul de bordel (de practicare a prostituției) poate provoca tulburări psihice, îndeosebi la tinerele pentru care aceste experiențe sunt la o etapă inițială. Abaterile psihice survin la puțin timp după încadrarea în sistemul de toleranță. În acest context menționez că cel mai frecvent sunt sesizate stările depresive, care se caracterizează prin următoarele forme de manifestare: insomniile, tulburări cardiace și digestive, inhibare, melancolie accentuată, dificultate în conștientizare, în gândire, abulie, tristețe, agitație, tentative de suicid, halucinații auditive și vizuale.

Centrul de Analiză și Investiții Sociologice, Politologice și Psihologice (CIVIS, 2001) a efectuat un studiu calitativ prin metoda interviurilor aprofundate a 24 de femei traficate. Intervievatele susțin că după ce au fost vândute în industria sexbusinessului:

- se simt înjosite (vinovate de ceea ce au practicat);
- sunt extenuate, apatice, au depresii;
- sunt înrăite asupra acelor care le-au înșelat și traficat;
- au devenit distrase;
- persistă febrilitatea procesului de comunicare pentru a nu trăda cele ce s-au întâmplat;
- au început să consume băuturi alcoolice;
- au dificultăți de intimitate cu bărbații.

Supunerea la acte sexuale nu este sinonimă cu sexualitatea feminină. Ea stă la intersecția dintre incest, viol, violență și tortură. Tinerele se supun traficantilor din motivul de a câștiga surse pentru trai, hrană, adăpost, haine și nicidecum nu doresc sex. Dorința sexuală la femei ia naștere din sentimentul de dragoste față de partener, centrându-se pe comunicare și tandrețe și în nici un caz pe violență, maltratare.

Reabilitarea psihofizică și resocializarea femeilor victime ale traficului este destul de dificilă și depinde de gravitatea tulburărilor manifestate. Însă, grație ONG-urilor și organizațiilor internaționale, în colaborare cu CCTP, care activează în domeniul apărării drepturilor omului și prevenirii traficului de ființe umane se înregistrează succese. Organizația Internațională pentru Migrație din Moldova, Centrul Internațional pentru promovarea drepturilor femeii „La Strada”, Centrul de prevenire a traficului de femei oferă servicii de asistență socială, psihologică, juridică, medicală

femeilor victime ale traficului, precum și asigură pe o anumită perioadă te timp cazare. Totodată, acestea oferă pregătirea vocațională, educare, instruire și plasare la un loc de muncă pentru a îmbunătăți abilitățile personale și pentru a sprijini incluziunea socială și profesională. De menționat că prin asistența de psihoreabilitare și reintegrare socială oferită de aceste organizații, iar din 2010 și de către Asociația obștească „Femeia pentru societatea contemporană”, unele femei victime reușesc să depășească amintirile, stările, emoțiile negative care au determinat coșmar psihic, însă unele rămân marcate pentru întreaga viață de evenimentele trăite.

În același timp nu mă îndoiesc de faptul că unii vor fi de acord cu prezența unor femei care se lasă pradă traficantilor de bună voie pentru a pleca la muncă peste hotare, chiar și în industria plăcerii.

Pornind de la ideea ca oricare femeie, fiind supusă disconsiderării ca individualitate, trebuie să specific ca sclavele sexualității sunt dominate de dorința de a părăsi și evada cât mai departe de sexul ucigaș. Unele femei, înfruntând o multitudine de bariere și dificultăți, reușesc să emigreze în țara natală, iar altele continuă să sufere teroarea din cauza:

- lipsei de bani și acte de identitate;
- nevoia de tratament a bolilor cu transmitere sexuală, de dezalcoolizare, de-intoxicare de droguri;
- greutății integrării într-o viață normală după șocurile psihice, stresul post-traumatic, refuzului societății de a le recunoaște demnitatea;
- școlarizării insuficiente, necunoașterii limbii de comunicare;
- lipsei unei susțineri afective.

Reieșind din cele menționate, prevenirea și combaterea traficului de ființe umane este o problemă primordială atât pentru organele de drept, cât și pentru sociologi, psihologi, pedagogi și necesită o soluționare cât mai urgentă, pe plan național și internațional.

Bibliografie:

1. Melissa Farley, Isin Baral, *Prostitution in Five Countries: violence and post-traumatic*, Stress Disorder, San Francisco, 1996.
2. *Ce spun 24 de femei traficate*, Chișinău, 2001, p. 110-111.
3. *Traficul de femei în Moldova*, Minnesota Avocates for Human Rights, decembrie 2000.
4. Holmes Paul, *Îndrumar pentru colaboratorii organelor de drept ai RM privind cele mai eficiente metode de combatere a traficului de persoane*, Chișinău, 2003, p. 12-19.
5. Botnaru G., *Traficul de femei în contextul RM – problemă ce necesită o rezolvare imediată. Traficul de femei: fenomen și crimă*, Chișinău, 2001, p. 13-21.
6. *Violul și agresiunea sexuală, drept de autor 2002*, Institutul „Societatea deschisă”, p. 28.
7. Bezpalcea R., *Prevenirea și contracararea traficului de femei și a violenței în familie: bazele desfășurării trainingurilor*, Kiev, 2004.

Dr. Sorin Călin BORZAN,

comisar șef de poliție,

Școala de agenți de poliție „Septimiu Mureșan”, Cluj Napoca, România

ASPECTE PSIHO-SOCIALE ȘI ECONOMICE ALE TRAFICULUI DE FEMEI. STUDIU DE CAZ

*Fericirea nu poate fi cumpărată cu bani
și dragostea nu poate fi dobândită cu forța.*

Emile Zola

INTRODUCERE

Traficul de ființe umane a fost denumit sclavia secolului XXI. Acesta este un fenomen complex, multistadial, care comportă o multitudine de forme de manifestare și permite sancțiuni graduale, în funcție de gravitatea situațiilor incriminate. El poate fi relaționat cu numeroase alte fenomene infracționale, inclusiv criminalitatea organizată transnațională și terorismul mondial. Traficul de persoane este generat și întreținut de diverse alte fenomene sociale, precum sărăcia, corupția, marginalizarea socială și discriminarea, sub toate formele. Ca urmare a complexității sale, el permite multiple perspective de analiză: juridică, economică, psihologică, sociologică, a drepturilor omului¹.

În conformitate cu articolul 4 al Convenției Consiliului Europei privind măsurile contra traficului de ființe umane, adoptată în mai 2005 și cu articolul 3 al Protocolului pentru prevenirea, suprimarea și pedepsirea traficului de persoane, adițional Convenției ONU împotriva criminalității transnaționale organizate (Protocolul de la Palermo, 2000), traficul de ființe umane reprezintă „recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea persoanelor, prin amenințări de recurgere sau prin recurgere la forță ori la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate ori prin oferta sau acceptarea de plăți sau avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritate asupra alteia, în scopul exploatării. Exploatarea înseamnă, cel puțin, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, muncă forțată sau servicii, sclavie sau practici similare sclaviei, aservire sau prelevare de organe. Recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scopul exploatării vor fi considerate „trafic de persoane”². Traficul de persoane constituie o violare a drepturilor omului și o atingere adusă demnității și integrității umane.

Din perspectivă juridică, traficul de persoane desemnează sclavia, munca forțată, agresiunea fizică și psihică precum și abuz de încredere asupra victimei. Din perspectivă economică, traficul de persoane implică aspecte precum existența unor

¹ Manualul agenților de aplicare a legii împotriva traficului de persoane, ICMPD, București, p. 17.

² *Ibidem*, p. 33.

interese financiare ilegale, a unor rețele locale, naționale, regionale și internaționale, precum și circulația ilicită a banilor. Din perspectivă psihologică, experiențele traumatizante ale traficării pot avea efecte devastatoare asupra psihicului victimei, în special asupra copiilor, putând genera o multitudine de simptome asociate sindromului de stres post-traumatic (PostTraumatic Stress Disorder), cum ar fi: șocul, furia, teama, anxietatea, izolarea, negarea de sine, tentativele de suicid, depresia, disocierea etc. România este țară de origine, tranzit și destinație pentru exploatare sexuală și muncă forțată, pentru bărbați, femei și copii, după cum reiese din Raportul anual al traficului de persoane publicat de către Departamentul de Stat American. Bărbați, femei și copii români sunt traficați în Spania, Italia, Portugalia, Grecia, Republica Cehă și Germania pentru exploatare sexuală, cerșetorie forțată și munca forțată în agricultură, construcții și servicii. De asemenea, sunt traficați în Cipru, Olanda, Slovacia, Polonia, Portugalia, Belgia, Turcia, Suedia, Ungaria și Danemarca pentru exploatare sexuală și munca forțată. Același raport arată că 69% din victimele identificate sunt traficate pentru munca forțată.

România este, de asemenea, țara destinată pentru un număr mic de femei traficate din Moldova, Columbia și Franța în vederea exploatarei sexuale. Un număr redus de bărbați din Congo și Honduras au fost traficați pentru munca forțată în România³.

OBIECTIV

Referindu-ne la cauzalitatea fenomenului traficului de ființe umane, acesta poate fi abordat din multiple perspective, din punct de vedere legislativ, juridic, din punct de vedere psihologic (al factorilor care predispun, determină și favorizează acest fenomen – atât din perspectiva traficantului, cât și a traficantului), din punct de vedere social și cultural (fiind favorizat, de exemplu, de procesul general al globalizării și de utilizarea tehnologiilor moderne, valori sociale, morale precare, nivel educational redus etc.), dar și din perspective economice. (de ex. sărăcie accentuată).

Ținând cont de faptul că este mult mai eficient și totodată facil să tratezi cauza și nu efectul, să acționezi asupra condițiilor și factorilor determinanți ai acestui flagel, este important să cunoaștem cauzele acestui fenomen și mai apoi să încercăm să intervenim asupra acestora. Cauzele traficului de femei sunt în principal următoarele:

Nivelul de trai – cele mai multe dintre victime aparțin unor familii în care unul dintre părinți, sau chiar ambii, sunt șomeri, confruntându-se cu mari dificultăți materiale, sau ele însele au o situație familială grea, fiind abandonate de soți și având copii în întreținere. Marea majoritate a victimelor traficului provin din țările și zonele sărace. Din moment ce comunitatea nu oferă prea multe perspective (locuri de muncă, locuințe), femeile merg să câștige bani pentru a-și putea satisface anumite nevoi. Variația ratei sărăciei este responsabilă, într-o oarecare măsură, de migrația ilegală și de traficul de persoane. Persoanele sărace sunt cele mai vulnerabile.

Șomajul – o altă cauză importantă a traficului o reprezintă rata mare a șomajului. Lipsa locurilor de muncă și slaba lor calificare fac ca femeile să cadă în capcana traficantilor. Trebuie evidențiat aici și nivelul scăzut al salariilor, care nu acoperă

³ A. Neagu, *Human Traffic annual report: Romania – country of origin, transit and destination for sexual exploitation and forced labour*, <http://english.hotnews.ro/>, 2009.

minimul necesităților. În multe situații, aceste persoane, dacă își găsesc un loc de muncă, sunt angajate fără documente oficiale și sunt prost plătite.

Educația – cele mai multe dintre fetele care sunt traficate nu și-au încheiat ciclul obligatoriu de educație. Ele nu au o calificare adecvată, nu au experiență pe piața muncii și, astfel, sunt mai vulnerabile. Vulnerabilitatea este invers proporțională cu nivelul de educație. Cele mai vulnerabile (circa 40%) sunt cele care nu au terminat liceul, având vârsta cuprinsă între 15–20 de ani. În ultimii ani, vârsta fetelor traficate a scăzut chiar la 12, 13 ani. Educația, ca rezultat a nivelului pregătirii școlare și profesionale, dar și ca nivel al educației receptate și sedimentate în plan familial și social, este factorul de formare al responsabilității, înțeleasă nu neapărat în sensul asumării unei obligații anume, sau ca adoptarea unei conduite conforme normelor sociale ale momentului, ci ca și capacitate de raportare lucidă, realistă, la complexul de circumstanțe ce se succed în viața personală și în care se includ, decisiv, alternativele ocupaționale. Lipsa de educație le face pe victime să poată să se orienteze în țările de destinație numai spre munci care nu cer îndemânare și pricepere foarte mare și deci sunt prost plătite, sau spre locuri de muncă temporare, desfășurate în condiții precare.

Mediul familial – femeile provin, în general, din familii în care alcoolismul, conflictele și antecedentele penale sunt o constantă, ca și lipsa afecțiunii parentale. De această situație familială profită mulți dintre traficanți, care mimează față de victime interese de natură afectivă în momentul racolării. Multe dintre victime încearcă să scape dintr-un mediu familial dominat de violență sau un mediu familial prea constrângător.

Existența unui model de succes – una dintre cauzele cele mai importante o reprezintă modelul de reușită în viață pe care victimele îl au. Din analiza cercetărilor întreprinse în domeniul traficului de femei a reieșit că principala cauză a migrației o reprezintă nu lipsa mijloacelor de trai, ci percepția indivizilor vizavi de posibilitățile lor de autorealizare în România. Un mediu în care oportunitățile oferite generației tinere sunt extrem de reduse, iar șansele de angajare sunt mici, îi face pe cei mai mulți să considere că nu se pot realiza decât în străinătate. Multe dintre tinere au fost expuse la povești despre migrația de succes, ceea ce le crește gradul de vulnerabilitate⁴.

Toate aceste cauze, deloc puține sau ușor de adresat, ar trebui totuși tratate holistic, într-o interdependență, de modul în care acestea sunt adresate depinzând eficiența în lupta cu acest fenomen. De exemplu, raportarea doar la cauzele sociale (acces la educație, informare, valori morale robuste), fără a lua în calcul pe cele economice (sărăcia) este insuficientă. Chiar dacă sistemul educațional ar spori capacitatea potențialelor victime de a se feri la timp de acest fenomen, sărăcia, traiul la limita subzistenței, în ciuda unei educații și informări adecvate, ar împinge până la urmă, în mod aproape inevitabil, la „supunerea” la o anumită formă de sclavie.

Lucrarea de față își propune să abordeze aspecte cauzale, de ordin psiho-socio-economic, ale fenomenului traficului de persoane, analizate într-o interdependență, pe baza studierii unor cazuri recent înregistrate pe raza județului Cluj.

---

⁴ Claudia Petrescu, *Traficul de femei – o problemă a societății moderne*, Editura Tritonic, București, 2005, p. 270.

PREZENTAREA SI ANALIZA CAZULUI

Dinamica fenomenului traficului de persoane la nivel național:

2004 – 1960 victime;

2005 – 2551 victime;

2006 – 2285 victime;

2007 – 1780 victime;

2008 – 1240 victime;

2009 – 780 victime;

2010 – 1154 victime.

În perioada 2004-2008 aproximativ 60% din victimele traficului de persoane din România o constituiau femeile exploatare sexual pe plan intern și internațional. Între 2009 și 2010 numărul bărbaților a depășit pe cel al femeilor, aceștia fiind exploatați prin muncă (agricultură, construcții) în țări de destinație ca Italia, Spania, Grecia, Cehia, Cipru, Irlanda.

Județul Cluj se înscrie pe harta criminogenă a traficului de persoane cu un număr de 35-40 cazuri noi depistate, anual, în perioada 2006-2010, reprezentând femei exploatare în scop sexual. Circa 15% din cazuri au fost minore – fete obligate la practicarea prostituției în diverse locuri. În aceeași perioadă au fost arestați și trimiși în judecată peste 35 de traficanti, aproximativ o treime fiind condamnați definitiv la pedepse cuprinse între 4 și 9 ani închisoare.

În perioada 2008-2010, victimele traficului de persoane identificate în județul Cluj au beneficiat de următoarele servicii de asistență și protecție: adăpost în sistem public – 8 cazuri; asistență psihologică – 12 cazuri; asistență socială – 7 cazuri; asistență medicală – 7 cazuri; asistență juridică – 16 cazuri; asistență profesională – 9 cazuri; reintegrare profesională – 8 cazuri.

PREZENTAREA CAZULUI

Învinuitele S.C. și S.P. s-au cunoscut în Italia unde practicau prostituția în zona orașului Roma. În luna februarie 2006, S.C. a cunoscut-o pe martora N.P. din localitatea X, județul Cluj. Ea a vizitat-o pe martoră de mai multe ori, povestindu-i că este în Italia de mai multă vreme, că este căsătorită cu un italian bogat, care deține o fabrică. Într-o zi, S.C. i-a propus martorei N.P. să meargă cu ea în Italia unde o va angaja la fabrica soțului ei pe un salariu de 1000 de euro pe lună, cu cazare și masă gratuită. I-a mai spus că dacă nu va fi mulțumită de locul de muncă găsit, o va angaja ca babysitter la copiii cumnatei ei și va putea locui la familia acesteia. După aproximativ o săptămână, învinuita S.C. a sunat-o pe martoră și i-a cerut să se fardeze și să se aranjeze pentru că vor veni niște oameni să o vadă. Învinuita a venit la domiciliul martorei împreună cu un bărbat pe care l-a prezentat ca fiind fratele soțului ei, identificat ulterior de către martoră în persoana martorului S.N. și de o femeie prezentată ca mama bărbatului și recunoscută de către martoră în persoana învinuitei S.P. Martora N.P. afirmă că cei doi au studiat-o, cerându-i chiar să se ridice în picioare pentru a vedea cum arată la corp. După aceasta, bărbatul a sunat în Italia, unde a discutat cu un bărbat (un anume M) căruia i-a relatat că martora arată bine, că este brunetă cu ochii verzi. Din comportamentul acestora și din convorbirile pe care le-au avut în Italia, martora a înțeles că învinuita S.C. urma să o racoleze pentru a practica prosti-

tuția și astfel a refuzat să plece în Italia. Ulterior, martora a aflat că în aceeași perioadă învinuita S.C. a cunoscut-o pe nepoata soțului ei, S.N., în vârstă de 15 ani, căreia i-a propus să plece în Italia ca babysitter. Învinuita S.C. a vizitat familia fetei, aflând că aceasta are o situație financiară dificilă, că relația dintre fată și tatăl acesteia este foarte dificilă, tatăl fiind abuziv, obișnuind să aplice corecții copiilor, fapt probat de o adresă a Direcției Județeană de Asistență și Protecție a Copilului, dar și din declarațiile martorilor (mai sus menționata N.P. și altă martoră).

În aceste împrejurări, învinuitele S.C. și S.P au discutat cu martora S.N. și cu părinții acesteia, convingându-i să permită martorei, ficei lor, să plece cu ele în Italia pentru a lucra ca babysitter. Învinuita S.P. s-a oferit să plătească toate cheltuielile privind obținerea documentelor de călătorie și transportul până în Italia. Cei doi părinți au acceptat să dea declarații notariale pentru ca fiica lor minoră să poată părăsi țara. Părinților le-a fost lăsat un bilețel pe care învinuitele au scris adresa din Italia la care va locui fata, un nume de contact (altul decât cel al învinuitelor), trei numere de telefon și numărul de înmatriculare al mașinii cu care va fi transportată fata în Italia. La sosirea în Italia, martora S.N. a fost transportată la adresa de pe bilețel, unde locuiau cele două învinuite cu concubinii lor și cu multe tinere care se prostituau în folosul lor. Martora S.N. a fost preluată de un anume E., de origine albaneză, care locuia în aceeași casă. Prin violență și amenințare acesta a obligat-o să se prostitueze. Dacă nu obținea un anumit câștig minim pe noapte, martora era bătută de către E., nu primea mâncare și nu era lăsată să doarmă. Uneori, E. împreună cu prieteni de-ai lui le ducea pe fete, între care și martora, într-o pădure unde le bătea împreună cu prietenii săi, pentru a se distra. După 3 luni de zile martora a reușit să scape printr-un cunoscut de-al său și s-a întors în România. După două luni, de când s-a întors acasă, martora a fost căutată la domiciliu de învinuita S.C. care a convins-o să se întoarcă în Italia, fără a mai avea de-a face cu învinuita S.P. Martora nu a povestit părinților cele întâmplate în Italia, motiv pentru care aceștia au semnat o nouă împuternicire notarială, pentru ca învinuita S.C. să o scoată din nou din țară. Ajunsă în Roma din nou, martora S.N. s-a prostituat împreună cu învinuita S.C., fiind preluată de un proxenet marocan, din spusele ei. În acest context a fost depistată de autoritățile italiene și introdusă într-un program de protecție a victimelor. Martora S.N. nu a dorit să participe la proces în calitate de parte civilă sau parte vătămată.

ANALIZA CAZULUI

Analizând acest caz din punctul de vedere al factorilor psihologici, sociali și economici care au concurat la determinarea modului în care s-au derulat evenimentele, remarcăm următoarele.

Au existat niște acțiuni foarte bine coordonate ale recrutorului, în acest caz învinuita S.C., de fapt a întregii rețele de trafic în care aceasta este implicată. De asemenea, recrutoarea are o inteligență emoțională foarte dezvoltată, este gata să ajute financiar potențiala victimă și dă dovadă de multă răbdare în relație cu aceasta. Se erijează într-o prietenă a martorei, promițându-i rezolvarea problemelor financiare, profitând, de asemenea, de carențele emoționale ale martorei și de conflictele intrafamiliale (să ne amintim faptul că recrutoarea se interesează de conflictele din familie și că este la curent în legătură cu neînțelegerile și conflictele martorei cu tatăl său).

Această metodă, cu promisiuni false de locuri de muncă, este metoda clasică folosită de recrutori (racolatori). Aparent, învinuita duce o viață de lux, fiind căsătorită cu un om de afaceri din Italia, ceea ce-i sporește credibilitatea. În acest caz, recrutorul „se insinuează” în mediul victimei, deși de multe ori acesta este deja o cunoștință de-a victimei. Recrutorul, în scopul atingerii scopului, de a o duce pe fată în Italia, oferă victimei, mai probabil, afecțiune, speranță și înțelegere, iar părinților acesteia (pentru a-i convinge să semneze împuternicirea), sentimente de siguranță (adresa din Italia, contacte, numere de telefon, chiar și numărul mașinii cu care va fi transportată fata).

Manipularea emoțională a vulnerabilității persoanei și o relație personală tot mai apropiată, câștigarea încrederii minorei, în antiteză cu situația familială tensionată (probabil și situația materială deficitară), abuzul fizic și psihic (corecțiile tatălui), conflictele dintre minoră și tată reprezintă componenta psihologică cu rol determinant în producerea acestei situații și, totodată, încheierea primei etape, aceea de recrutare⁵.

Dorința puternică a copiilor de a fi iubiți de părinți, de a fi văzuți ca valoroși îi determină pe minori să se expună la tot felul de riscuri, atunci când aceste nevoi nu sunt îndeplinite. De altfel, din cauza condițiilor de trai ale victimelor traficate înainte de recrutare, majoritatea experților consideră că, indiferent de modul în care au intrat în acest „joc”, victimele au un rol pasiv. Rolul pasiv inițial, jucat de victimă, se accentuează atunci când ajunge în Italia, fiind supusă abuzurilor fizice (cu care era obișnuită în familie), intrată sub controlul strict al traficantului, până când este ajutată să scape. Caracterul dezorganizat al familiei, neglijența părinților care își dau cu foarte mare ușurință minoră „pe mâna” unor persoane necunoscute să o scoată din țară, pe baza unor promisiuni, dezvaluie niște defecte caracteriale, o moralitate și niște valori socioumane îndoielnice ale părinților, care reflectă, de altfel, tendințele actuale ale societății. În acest context, nu putem deloc ignora rolul școlii. În cazul lipsei de suport din partea familiei, școala ar putea să fie singurul loc în care să fie identificate semnele de vulnerabilitate ale copilului. Pe de altă parte, școlile nu oferă educația practică potrivită, nu pregătesc suficient tinerii pentru piața muncii, nu oferă informații sau programe sociale care să asigure copiilor o rețea socială de ocrotire, care să-i țină departe de riscuri. Cooperarea dintre școală și familie este insuficientă, iar activitățile extrașcolare, extracurriculare sunt aproape inexistente.

Un aspect probabil surprinzător, la prima vedere, în legătură cu acest caz, este faptul că, în ciuda chinurilor îndurate, fata alege, de această dată în cunoștință de cauză, să se întoarcă în Italia. Pe lângă motivele menționate anterior, legate de viața dificilă de acasă, de lipsa perspectivelor și de caracterul manipulativ al recrutorului, de această dată mai intră în discuție și disonanța cognitivă a victimei. Disonanța cognitivă explică tendința unei persoane de a se convinge că un comportament pe care l-a făcut deja este rezonabil. Întrucât nu putem schimba trecutul, pentru a-și rezolva conflictul lăuntric generat de comportamentul pe care l-a făcut benevol, din greșeală, sau forțat (recrutorul știe acest lucru) persoana își găsește circumstanțe atenuante în care faptele sale, chiar oribile (de ex. un omor), devin perfect justificate.

⁵ Gilles, Amado, *Psihologia comunicării în grupuri*, Editura Polirom, Iași, 2007, p. 67.

Astfel, determinând pe cineva să facă ceva ce nu face în mod obișnuit, sau ceea ce este considerat incorect sau imoral, schimbăm de fapt atitudini fundamentale ale individului, acesta generându-și idei, convingeri, motivații consonante, conforme cu noul comportament adoptat (în acest caz prostituția). De asemenea, să ne amintim faptul că există tendința socială de marginalizare a victimelor de acest tip, minora riscând să fie etichetată ca prostituată (dacă rămânând în țară s-ar afla de cele petrecute în Italia, fiind posibil chiar să fi primit amenințări în acest sens). Acuzarea și numirea victimei prostituată face adesea procesul de recuperare mult mai dificil, de multe ori imposibil.

CONCLUZII

Cazul prezentat relevă o metodă clasică de racolare a unei victime minore în scop de prostituție. Traficantul joacă rolul unei persoane de succes, de un înalt standard social, sau spune o poveste despre reușite în viață, profitând de punctele vulnerabile ale victimei. Factorul emoțional joacă un rol important în cazul minorului deoarece recrutorul știe să asculte și să vorbească cu posibila victimă, are resursele materiale și disponibilitatea de a sta cu victima și de a fi în contact permanent cu aceasta.

De asemenea, este greu să faci diferența între ofertele de pe piața neagră a muncii și cele care au ca scop exploatarea prin muncă, deoarece acestea sunt foarte asemănătoare.

Minorii sunt ușor de influențat având în vedere lipsa perspectivelor de viață, viitorul care pare incert, situațiile familiale dificile și lipsa relațiilor interpersonale. Ei văd în ofertă o oportunitate de autorealizare, de a-și câștiga singuri traiul, de a-și achiziționa diverse obiecte ce le lipsesc de cele mai multe ori și pe care le văd la alți copii/ tineri de vârsta lor.

Comunitatea poate avea rol de protecție sau stopare a unor cazuri de violență sau chiar trafic de persoane chiar din momentul inițial al recrutării, dar indiferența și nepăsarea precum și lipsa de informare și sensibilizare asupra caracteristicilor fenomenului de trafic împiedică acest lucru⁶.

Persoanele care joacă un rol pasiv pot deveni susținători ai tânărului aflat în pericol. Trecând de la ignoranță/ indiferență la atenție/ preocupare, aceste persoane pot deveni active atunci când victima acționează într-un mod care, din punct de vedere social, nu este apreciat.

În plus, atât Internetul, cât și mass-media sunt apreciate ca instituții care au un rol pasiv, secundar în procesul de recrutare a minorilor, prin promovarea unor modele și imagini cu influență negativă, persoane care fără o educație minimă au reușit să câștige putere, bogăție etc. De asemenea, oferirea alternativelor virtuale de petrecere a timpului are consecințe negative asupra comportamentului, dezvoltării, educației minorilor, contribuind la consolidarea unui mediu propice vulnerabilizării minorilor la recrutare.

---

⁶ I. Gavril, Tamas Ana, M., *Traficul de copii în România: studiu asupra procesului de recrutare*, Editura Alpha MDN, Buzău, 2009, p. 60.

Bibliografie:

1. Amado Gilles, Psihologia comunicării în grupuri, Editura Polirom, Iași, 2007.
2. Gavril I., Gavril T., Ana M., Traficul de copii în România: studiu asupra procesului de recrutare, Editura Alpha MDN, Buzău, 2009.
3. Manualul agenților de aplicare a legii împotriva traficului de persoane, ICMPD, București.
4. Neagu, Alina, Human Traffic annual report: Romania – country of origin, transit and destination for sexual exploitation and forced labour, 2009, <http://english.hotnews.ro/>.
5. Petrescu, Claudia, Traficul de femei – o problemă a societății moderne, Editura Tritonic, București, 2005.
6. Prună, Ștefan, Victimizarea judiciară, Editura MAI, București, 2003.
7. Vidaicu, Mihaela, Dolea, Igor, Combaterea traficului de ființe umane (drept material și drept procesual). Suporturi de curs, Institutul N, 2009.
8. Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane.
9. HG nr. 299/2003 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 678/2001.
10. Legea nr. 39/2003 privind combaterea și prevenirea criminalității organizate.
11. Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor.

Oleg CASIADI,

doctor în filosofie, conferențiar universitar,

Șef al Catedrei Științe socio-umane a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

PROCESUL DE INTERNAȚIONALIZARE A FENOMENULUI TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE – NOȚIUNI, CONCEPTE, EVOLUȚII

Devenind o preocupare internațională și o prioritate de agendă de lucru a celor mai importante organizații internaționale, traficul de persoane a încetat a mai fi considerat drept o infracțiune în care se vând și se exploatează ființe umane, ci mai degrabă un fenomen, o pandemie, cu implicații extrem de grave asupra umanității. Surse oficiale (Europol) susțin că traficul de ființe umane se regăsește în topul infracțiunilor cu cel mai mare profit global, după traficul de arme și droguri.

Traficul de persoane nu este un fenomen recent, existând rapoarte ale poliției din alte state, date de la sfârșitul secolului al XIX-lea, care indicau răpiri și vinderi de copii și fete din satele locuite de evreii din Țara Galilor și din alte țări ale Europei Centrale și de Este în bordelurile din toată lumea, în special în America de Sud. În America Latină și în Caraibe, în particular în Argentina și Brazilia, date despre astfel de cazuri sunt înregistrate înainte de anii 1860. Peste mai bine de un secol și jumătate, factorii acestui fenomen au rămas practic aceiași, însă datorită tendințelor de industrializare, internaționalizare și globalizare au apărut și cauze noi.

Conform Dicționarului explicativ al limbii române¹, termenul de internaționalizare semnifică a face să dobândească un caracter internațional; acțiunea de a internaționaliza. În Enciclopedia Encarta², acest termen este definit în felul următor : a face ceva internațional; a face ceva internațional după caracter, structură sau aparență, a plasa ceva sub control internațional.

Un factor care contribuie la creșterea proporțiilor traficului este globalizarea.

Dezvoltarea tehnologică facilitează comunicarea, rezultând, spre exemplu, în abundența de sporturi publicitare tv dar și o utilizare tot mai frecventă a telefoanelor mobile. În aceste circumstanțe, și călătoriile peste hotare au devenit mult mai ușor și rapid de organizat decât în anii precedenți. Mai mult decât atât, globalizarea a sporit standardele de trai în țările dezvoltate, astfel această situație fiind însoțită de creșterea inegalității atât la nivel global, cât și la nivel național. Globalizarea a sporit la reducerea barierelor în procesul de circulație a bunurilor și capitalurilor la nivel internațional. Aceste schimbări însă nu au fost însoțite de acțiuni politice similare în vederea

¹ Dicționarul explicativ al limbii române, <http://dexonline.ro/search.php?cuv=internaționaliza>

² Encarta Onlain Enciclopedz, <http://encarta.msn.com/encnet/refpages/search.aspx?q=internationaliye>

înlăturării restricțiilor în procesul de circulație a persoanelor.

Doar în ultimii ani s-a conturat o imagine mai clară a fenomenului de trafic. Deși inițial conceptul de trafic era asociat cu traficul de femei, copii și exploatare sexuală, lumea a început să înțeleagă că în trafic sunt implicate persoane de toate vârstele și genurile, precum și diverse sectoare economice. Caracteristicile traficului de persoane diferă în funcție de regiune, categoria de persoane traficate, sectoare în care lucrează și ariile de origine și destinație. Astfel, copii și femeile tinere sunt traficați în interiorul și peste hotarele țării în America Centrală și de Sud și în Africa Centrală și de Vest, pentru exploatare în gospodăriile casnice și pentru industria sexuală³. Persoane de toate vârstele sunt traficate peste hotarele țării în Asia de Sud pentru a lucra la fabricile de covoare și confecții, pentru cerșit în stradă, în construcții și plantații de ceai, la manufacturi sau cuptoare pentru cărămizi⁴. În Orientul Apropiat și Africa de Nord, femeile și fetele sunt traficate pentru a lucra în gospodăriile casnice, băieții sunt traficați în regiune pentru a lucra în calitate de întreținători de cămile, iar bărbații din Asia sunt traficați pentru a munci în sectorul de construcție și munca manuală. Fluxurile migraționale din Europa de Est și Asia (de cele mai multe ori tranzitând prin Europa de Est) se îndreaptă spre Europa de Vest și includ și femei și fete traficate în industria sexuală, precum și bărbați și femei traficați spre Spania, Marea Britanie, Germania sau Franța. Fluxurile migrației din Asia Centrală și de Est tind să se orienteze spre Rusia, în sectorul de construcții⁵. Mai mult, Asia Centrală și de Est este considerată o arie importantă de tranzit pentru victimele traficului. În China se înregistrează fluxuri migrației interne masive – din regiuni rurale spre urbane⁶. Această situație generează exploatarea economică și sexuală a femeilor tinere. Mulți migranți chinezi sunt vulnerabili contrabandei și traficului în anumite enclave economice din Europa și America de Nord, cu preponderență în domeniul textil, restaurante și munci casnice.

În ultimul deceniu, traficul de ființe umane a devenit o problemă majoră, atât la nivel național, cât și internațional. Fenomenul implică un număr din ce în ce mai mare de persoane și aduce profunde implicații de ordin social și economic, afectând numeroase persoane și țări.

Una din dificultățile majore în lupta împotriva traficului de persoane este faptul că această infracțiune este adeseori confundată cu cea de migrație ilegală, proxenetism sau prostituție. Oficiul pentru monitorizarea și combaterea traficului de persoane de pe lângă Departamentul de Stat al SUA a mediatizat o schemă care facilitează înțelegerea tuturor etapelor traficului de ființe umane și în funcție de care se poate înainta în justiție o acțiune invocând componente de infracțiune de trafic de ființe umane.

³ Global Report under the Follow-up to the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work, Stopping Forced Labour, Internațional Labour Conference, 89th Session 2009, Report I (B), International Labour Office, Geneva, 2009, p.16

⁴ Richard, Amz O'Neil, Internațional Trafficking in Women to the United States: A Contemporary Manifestation of Slavery and Organized Crime: An Intelligence Monograph. Washington, D.C.: U.S. Centre for the Study of Intelligence, DCI Exceptional Intelligence Analysis Program, 1999, p.13

⁵ Richard, Amy O'Neil, Idem, p.15, disponibil la <http://stinet.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA380601&location=U2&doc=GetTRDoc.pdf>

⁶ Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons, Trafficking in Persons Interim Assessment. U.S. Relation with the People's Republic of China, 28 February 2008, http://hongkong.usconsulate.gov/uscn_traffick_2008022801.html

Figura de mai jos prezintă, într-o formă simplificată, definiția dată traficului de ființe umane în Protocolul ONU privind prevenirea, suprimarea și combaterea traficului de persoane, în special al femeilor. Tabelul reprezintă un instrument eficient în înțelegerea și încadrarea infracțiunii traficului de ființe umane. Pentru ca o anumită situație să fie considerată una de trafic de persoane, trebuie să existe cel puțin un element în cadrul fiecărei din cele trei categorii prezentate mai jos.

Traficul de ființe umane

Procesul	+	Mijloace	+	Scop
Recrutare	S	Amenințare	S	Prostituție
sau	I	sau	I	sau
Transportare		Coerciție		Pornografie
sau		sau		sau
Adăpostire		Răpire		Violență, exploatare sexuală
sau		sau		sau
Primire		Fraudă		Munca forțată
		sau		sau
		înșelare		Servitute involuntară
		sau		sau
		înșelăciune		Constrângere prin datorie
		sau		sau
		Abuz de putere		Sclavie, Practici similare sclaviei

Figura 1. Identificarea elementelor traficului de ființe umane (Departamentul de Stat al SUA, Oficiul pentru monitorizarea și combaterea traficului de persoane).

Procesul internaționalizării fenomenului traficului de ființe umane este analizat de diverse instituții responsabile de combaterea traficului, în legătură cu extinderea traficului de persoane la nivel european, infracțiune adesea comisă de grupări criminale originare din alte țări sau continente. Rapoarte emise de Europol⁷ accentuează amenințările venite din partea grupărilor criminale operaționale la nivelul Uniunii Europene. Una din cauze constă în internaționalizarea grupărilor de crimă organizată, care sunt, de cele mai dese ori, compuse din persoane care își au originea și reședința în afara statelor UE. În cadrul infracțiunilor comise, membrii grupărilor de crimă organizată operează atât în cadrul statelor europene, cât și în afara lor, creând rețele criminale transfrontaliere. Riscurile majore în aceste situații intervin din cauza faptului că factorii utilizează companiile din țările de destinație – adesea în cadrul UE – pentru spălarea de bani și alte infracțiuni conexe care susțin financiar alte activități criminale⁸.

⁷ Europol, Trafficking In Human Beings In The European Union: A Europol Perspective, Februarz 2008, pp. 1- 7, http://www.europa.eu/publications/Serious_Crime_Overviews/Trafficking_in_human_beings_2008.pdf

⁸ Europol, idem, p. 6

Traficul de ființe umane a ajuns să fie una dintre cele mai profitabile infracțiuni, situată în funcție de venituri, pe al treilea loc în lume, precedat doar de traficul de arme și cel de droguri. Potrivit datelor United Nations Office on Drugs and Crime⁹, traficanții de ființe umane se aleg anual cu un profit ilicit de circa 8 miliarde de dolari, comparabil cu profitul din traficul de droguri. Alte date de data aceasta ale EURO-POL, arată că traficanții de ființe umane se aleg anual cu un profit ilicit cuprins între 6 și 9 miliarde USD¹⁰.

Din punctul de vedere al localizării geografice, există diverse variații vizând proporția victimelor traficului din numărul total de victime ale muncii forțate. Numărul persoanelor traficate este calculat în țările de destinație (acolo unde sunt impuși să lucreze) și nu în statele de origine. Estimările scăzute pentru Africa sau statele în tranziție nu ar trebui să ascundă faptul că persoanele din aceste regiuni sunt traficate în alte regiuni, și anume în state industrializate.

Estimarea referitoare la victimele traficului de ființe umane în lume¹¹:

Asia și Pacific	1 360 000
Statele industrializate	270 000
America Latină și Caraibe	250 000
Orientul Mijlociu și Africa de Nord	230 000
Statele în tranziție	200 000
Africa, Sub-Sahara	130 000
În lume	2 440 000

Figura 2. Numărul victimelor traficului de ființe umane în lume.

Diferitele surse indică o creștere alarmantă a frecvenței, gravității și a expansiunii globale a traficului; natura foarte sistematică și implicarea mecanismelor foarte sofisticate; legătura cu crima organizată și corupția autorităților, diversitatea scopurilor pentru care sunt traficate persoanele; efectele exploatare și abuzive ale traficului. De aceea, traficul, în special de femei și copii pentru exploatare sexuală și alte forme de muncă forțată, a devenit un subiect prioritar în agenda actorilor guvernamentali și neguvernamentali din toată lumea. Traficul de persoane este o formă deosebit de abuzivă a migrației¹². În Declarația Mileniului¹³, adoptată de ONU în 2000,

⁹ United Nations Office at Vienna, United Nations Office for Drugs Control and Crime Prevention, Global Programme against Trafficking in Human Beings: An Outline for Action, Centre for International Crime Prevention, Office for Drugs Control and Crime Prevention, UN International and Justice Research Institute, Vienna, 2009, p. 11, http://www.uncjin.org/CICP/traff_e.pdf

¹⁰ European Police Office, EU Terrorism Situation and Trend Report 2008, The Hague, 2008, p. 42, http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TESAT/TE-SAT2008.pdf

¹¹ International Labour Office, Forced Labor Statistics, Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work, 2009, <http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=forcedlabor>

¹² European Police Office, Trafficking of Women and Children for Sexual Exploitation in the EU: the Involvement of Western Balkans Organised Crime, Crimes against Persons Unit, The Hague, 2007, p.10, http://www.europol.europa.eu/publications/Serious_Crime_Overviews/Western_Balkans_THB-Threat_Assessment.PDF

¹³ United Nations Millennium Declaration, adopted through the General Assembly resolution 55/2 of 8 September 2000, <http://www2.ohchr.org/english/law/millennium.htm>

Statele hotărăsc să întreprindă măsuri pentru a asigura respectul pentru protecția drepturilor migranților și să intensifice eforturile în lupta cu traficul. De aceea se impun acțiuni urgente, eficiente și coerente. Este necesar să se înțeleagă complexitatea problemei. Traficul nu este un eveniment singular, ci o serie de activități și circumstanțe ce implică un șir larg de actori. Este esențial ca măsurile antitrafic să țină seama de acest fapt să se depună eforturi care să cuprindă întreg ciclul traficului.

Există o serie de factori¹⁴ care au determinat creșterea preocupării internaționale față de fenomenul traficului de ființe umane, și anume:

Dimensiunea legată de drepturile omului – Încălcările drepturilor omului reprezintă atât cauza, cât și o consecință a traficului de persoane. Traficul se definește prin natura coercitivă, non-consensuală și exploatare sau servila a scopului deplasării persoanelor și implică o serie de încălcări grave ale drepturilor omului, cum ar fi munca forțată, exploatarea sexuală și a muncii.

Munca forțată și formele moderne de sclavie – Traficul de persoane este o formă modernă de sclavie și reprezintă cea mai amplă manifestare a sclaviei în prezent. Traficanții folosesc amenințările, intimidarea și violența pentru a supune victimele la servitute involuntară, robie, obligația datoriilor și căsătoriile forțate sau false, pentru a le forța să se ocupe cu prostituția sau să lucreze în condiții similare sclaviei, spre câștigul financiar al traficantilor.

Dimensiunea gender – Traficul de persoane este o manifestare serioasă a feminizării sărăciei și a problemelor cu care se confruntă femeile și fetele într-o lume încă afectată de discriminarea de gen, atât în cadrul, cât și în afara pieței muncii. Genul este un factor determinant în trafic, atât în cerere, cât și în ofertă. Femeile și fetele riscă să devină victime ale traficului, în special prostituției și altor forme de exploatare sexuală, dar și exploatării muncii și altor forme de sclavie modernă cu mult mai mult decât bărbații sau băieții. Totuși o percepție generalizată conform căreia doar femeile și fetele devin victime ale traficului de persoane este greșită. În unele regiuni, majoritatea victimelor traficului sunt bărbații. De exemplu, peste 80% din migranții traficați în Ucraina și Polonia au fost bărbați. De asemenea, băieții din familii sărace sunt în mare risc de a fi traficați: în Pakistan s-au relatat multiple cazuri de răpiri de băieți.

Deficitul foarte mare ale muncii decente – Traficul erodează standardele fundamentale ale muncii și condițiile adecvate de muncă pentru toți muncitorii, atât cetățenii, cât și migranții. Traficul perturbază sau eludează buna funcționare a instituțiilor pieței muncii în țările de origine, tranzit și destinație.

Fenomenul globalizării – Traficul a fost descris drept efectul secundar al globalizării¹⁵. Cercetări și rapoarte au accentuat creșterea fenomenului traficului odată cu extinderea globalizării, care au accentuat și au demarcat diferențele evidente dintre comunități și țări, precum și dintre persoane. În același timp globalizarea a scurtat distanțele prin tehnologia transporturilor, informației și comunicațiilor și a transformat modalitatea prin care această tehnologie vinde vise de trai mai bun în țările mai

¹⁴ Organizația Internațională a Muncii, *Traficul de ființe umane în scopul exploatării economice. Cum s-a monitorizat procesul de recrutare a lucrătorilor migranți*, Chișinău, Editura Trigraf Tipar, 2007, p. 46.

¹⁵ Walter Nonneman, *European Immigration and the Labour Market*, Migration Policz Institute, The Transatlantic Task Force on Immigration and Integration, July 2007, p. 7, http://www.migrationinformation.org/transatlantic/ImmigrationEULaborMarket_72507.pdf

dezvoltate. Procesele inerente ale globalizării, de asemenea, au intensificat efectele erodente ale modernizării și dezvoltării capitaliste și au contribuit la insecuritatea economică și socială crescândă.

Confluența traficului cu migrația – Adesea traficul de ființe umane este confundat cu migrația. Distincția clară dintre trafic de ființe umane și alte infracțiuni (contrabanda cu migrații și alte forme ale migrației ilegale) este esențială în formularea politicilor într-un stat. Astfel unele state depun eforturi în stoparea traficului de ființe umane, impunând restricții severe asupra migrației și mobilității cetățenilor¹⁶. Însă regimurile respective de migrațiune deseori au efectul opus – de încurajare a traficului și de susținere a traficantilor. Politice migraționale respective și controlul mai strict la frontieră din cauza presiunilor. Pe de o parte, pot face canalele ilegale de migrație să devină unica alternativă pentru migrații, iar pe de altă parte pot prezenta oportunități lucrative pentru cei care fac afaceri din ocolirea acestor restricții.

Legăturile dintre traficul de ființe umane și crima organizată – pe de o parte, și industria sexuală, pe de altă parte, traficul de ființe umane este o infracțiune deosebit de gravă, care, de cele mai dese ori, este înfăptuită de grupări criminale organizate și deosebit de sofisticate. Traficul de persoane este descris drept una din cele mai profitabile infracțiuni la nivel mondial, urmând traficul de arme și cel de droguri. Traficul de ființe umane este, de asemenea, facilitat de corupția oficialilor din organele de drept, imigrație și justiție în țările de origine, destinație și tranzit astfel periclitànd supremația legii. Traficanții de ființe umane adeseori acționează în strânsă cooperare cu alte grupări criminale transnaționale în domeniul traficului de arme, droguri și rețelele de furturi de automobile, care le oferă rute sigure și testate, acces la bani, documente false și funcționari coruptibili.

Caracterul inadecvat al prevederilor legale curente și al politicilor de intervenție – Lipsa legislației concrete, adecvate și eficiente privind traficul la nivel național este considerată că fiind unul din obstacolele majore în lupta împotriva traficului. Legislația existentă și activitatea organelor de drept în majoritatea țărilor au fost inadecvate pentru a stopa traficul și a-i pedepsi pe traficantii, nereușind să reflecte gravitatea crimelor implicate:

Abordarea unor state este orientată înspre combaterea migrației ilegale, a crimei organizate și a prostituției ilegale¹⁷; în timp ce necesitatea programelor de prevenire și protecție a drepturilor victimelor nu sunt considerate la nivel național. Această abordare îngustă privează victimele traficului de drepturile care beneficiază și agravează situațiile existente care favorizează proliferarea traficului în țara respectivă.

Majoritatea țărilor nu dispun de legislația care ar permite pedepsirea criminalilor pentru comiterea infracțiunii de trafic. Acesta duce la situația în care chiar și cele mai evidente cazuri de trafic sunt judecate conform legilor care se aplică pentru infracțiuni mai puțin grave, cum ar fi prostituția sau proxenetismul. Domeniul restrâns al acestor legi permite pedepsirea lejeră a traficantilor, neconsiderând caracterul grav al crimei de trafic de ființe umane.

¹⁶ Migration Policy Institute, Europe's Disappearing Internal Borders, Decembrie 2009, http://www.migrationpolicy.org/pubs/FS20_SchengenDisappearingBorders_121807.pdf

¹⁷ Migration Policy Institute, Europe's Disappearing Internal Borders, idem.

Pentru definirea internaționalizării fenomenului traficului de ființe umane, se impune necesitatea elucidării cauzelor care au dus la extinderea fenomenului. Astfel, cauzele traficului de ființe umane sunt definite în funcție de oferta și cererea, care reprezintă elemente de bază în cadrul comerțului cu oamenii¹⁸. Cauzele ofertei pornesc de la factorii economici, în particular sărăcia și somajul. În majoritatea cazurilor, sărăcia este cea mai importantă cauză de vulnerabilitate și neputință. O altă cauză ține de creșterea necesităților materiale și dorința unei vieți mai bune. Nu doar sărăcia absolută și lipsa locurilor de muncă duc la vulnerabilitatea victimelor, ci și sărăcia relativă, exprimată prin decalajul de venituri. Politicile migraționale discriminatorii de cele mai multe ori au efecte inverse celor scontate, astfel victimele sunt induse în eroare, sau aleg în mod benevol căile ilegale de a ajunge în țările de destinație. Deoarece persistă percepția conform căreia „bărbații migrează, iar femeile și fetele sunt traficate”, unele guverne dezvoltă politici restricționiste, care au drept scop declarat protejarea femeilor și fetelor prin interzicerea sau limitarea mobilității lor. De exemplu, în Pakistan femeile migrante trebuie să aibă vârsta de 35 de ani și trebuie să obțină permisiunea tatălui și soțului¹⁹. Mai mult decât atât, ele trebuie să semneze o scrisoare de garanție, asumându-și responsabilitatea pentru toate riscurile, inclusiv pentru riscul de a fi exploatate. Politicile migraționiste restrictive au un efect negativ dublu: pe de o parte, femeile și fetele devin vulnerabile față de trafic și aleg căile ilegale de a părăsi țara, iar pe de altă parte, traficanții au undă verde pentru lansarea de afaceri ilegale în perfectarea actelor de călătorie, găsirea de locuri de muncă în țările de destinație etc. Alte cazuri duc la extinderea fenomenului traficului sunt: cadrele ilegale și normative insuficiente; lipsa oportunităților de educație; familiile disfuncționale; lipsa accesului la informație; discriminarea și inegalitățile profunde; tolerarea violenței față de femei; crize economice, dezastre naturale, războaie și conflicte politice²⁰.

A pune accentul doar pe factorii ofertei, fără a ține seama de complexitatea cererii în țările de destinație, se va dovedi a fi insuficient. Procesele de globalizare au schimbat granițele pieței, au sporit integrarea globală, au modificat diviziunea internațională a muncii și au sporit concurența. Aceste schimbări au creat o cerere de muncă efțină și au generat cele trei tipuri de muncă – murdară, periculoasă, degradantă – pe care cetățenii țărilor dezvoltate nu vor să le accepte. Traficul de ființe umane este un mijloc de acoperire a cererii pentru astfel de slujbe²¹. Printre cauzele de bază care definesc cererea sunt: concurența costurilor în sfera de producție orientată către export care necesită multă forță de muncă; creșterea economiei subterane; cererea de înlocuire a forței de muncă; expansiunea industriei de sex și divertisment; lipsa respectului pentru standardele muncii, lipsa de organizare și reprezentare a lucrătorilor; legislația ineficientă/ necorespunzătoare și neaplicarea legii.

¹⁸ Europol, Trafficking In Human Beings In The European Union: A Europol Perspective, Februarz 2008, The Hague, 2008, p.3, http://www.europa.eu/publications/Serious_Crime_Overviews/Trafficking_in_human_beings_2008.pdf

¹⁹ Lin Chew, Discussion paper programme consultation meeting on the protection of domestic workers against the threat of forced labour and trafficking, January, 2003, p. 23, <http://www.antislavery.org/homepage/resources/AntiSlavery%20domestic%20workers%20discussion%20paper%200203.pdf>

²⁰ UNICEF, Report: Root causes of human trafficking in South Eastern Europe not being addressed, Press Release, Geneva, 31 March 2005, http://www.unicef.org/media/media_25814.html

²¹ Donna M. Hughes, The Demand for Victims of sex Trafficking, Women's Studies Program, University of Rhode Island, USA, 2005, p.34 http://www.uri.edu/artsci/wms/hughes/demand_for_victms.pdf

Oleg CASIADI,

doctor în filosofie, conferențiar universitar,

Șef al Catedrei științe socio-umane a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

ROLUL ONG-URILOR ȘI MASS-MEDIEI ÎN PREVENIREA ȘI COMBATerea TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

Analiza continuă demonstrează că traficul de persoane este un fenomen în care grupările criminale își perfecționează permanent modus operandi drept răspuns la eforturile antitrafic. Astăzi, elementele tradiționale suferă mari schimbări, înregistrându-se tendințe noi atât privind categoriile de persoane vulnerabile, cât și scopurile de exploatare, modalitățile de manipulare și control¹. Pentru a putea face față noilor provocări se impune intensificarea colaborării internaționale, sincronizarea acțiunilor și intervențiilor, armonizarea metodelor de abordare a cazurilor de trafic etc.

Din păcate, la ora actuală, atât comunitatea internațională, cât și populația Republicii Moldova nu pot miza doar pe forța legii și a organelor de drept în soluționarea problemei în cauză.

Pentru a stopa traficul de ființe umane este necesară implicarea societății civile prin intermediul organizațiilor neguvernamentale.

Reușita procesului de prevenire și combatere a traficului de ființe umane depinde de elaborarea și implementarea strategiilor de activitate a ONG-urilor. Unele dintre ele ar putea fi²:

- contribuirea la perfecționarea legislației naționale, și anume: elaborarea și adoptarea Legii cu privire la traficul de ființe umane, precum și traficare a mai multor documente internaționale referitoare la drepturile omului;

- monitorizarea îndeplinirii legislației în vigoare;

- efectuarea cercetărilor (statistice, sociologice, juridice etc.);

- informarea populației, în special a tinerilor;

- consolidarea ONG-urilor în numele prevenirii traficului de ființe umane și protecției drepturilor omului etc.

Activitatea ONG - urilor, atât la nivel național, cât și la nivel internațional preia anumite forme și activități necesare prevenirii traficului de ființe umane, printre acestea am putea menționa³:

Activități instructiv - educaționale

¹ *Problema traficului de persoane*, www.cathaesisline.ro/fundatia-catharsis/files/TRAFICUL 2009

² Organizația de Femei din Moldova „Inițiativa Civică”, *Traficul de femei: fenomen și crimă*, Chișinău, 2007. p.7-8.

³ Irina Martîniuc, „Rolul ONG în prevenirea traficului de femei în Republica Moldova”, în *Traficul de femei: fenomen și crimă*, Chișinău, 2001. p.10.

- seminare;
- traininguri;
- mese rotunde;
- conferințe naționale/ internaționale etc.

Activități practice

- recalificarea și perfecționarea profesională a femeilor;
- crearea centrelor de reabilitare;
- crearea rețelei telefoanelor fierbinți etc.
- recalificarea și perfecționarea profesională a femeilor;
- crearea centrelor de reabilitare;
- crearea rețelei telefoanelor fierbinți etc.

Organizațiile nonprofit cu caracter internațional și național, în scopul prevenirii traficului cu ființe umane, pun accent pe informarea populației, stabilirea unui dialog constructiv între ONG-uri și organe de stat, precum și punerea la curent și influențarea mass-media asupra traficului de persoane etc.⁴.

Pe parcursul anilor, se evidențiază tot mai mult colaborarea ONG-urilor cu mass-media. Această colaborare trebuie să contribuie la conștientizarea atât a ziariștilor, cât și a opiniei publice în domeniul de referință. ONG-urile pot fi inițiatore a mai multor acțiuni, cum ar fi⁵:

- difuzarea informațiilor necesare;
- lansarea campaniilor de presă pentru excluderea materialelor pornografice;
- realizarea emisiunilor tv și radio despre traficul de ființe umane;
- crearea unui sistem interactiv etc.

ONG-urile trebuie să organizeze o campanie publică pentru respectarea modificării în Legea cu privire la presa care le interzice publicarea informațiilor despre oferirea serviciilor intime.

În această ordine de idei, în Republica Moldova se ocupă de realizarea acțiunilor propuse mai sus Centrul Internațional pentru protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Stradă”, care are ca scop informarea populației despre existența fenomenului dat și combaterea acestuia.

Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeilor „La Stradă” a fost fondat în februarie 2001, propunându-și drept scop promovarea și protecția drepturilor civile, economice, sociale, culturale și libertății femeii, promovarea principiului de egalitate a șanselor pentru femei și bărbați întru consolidarea valorilor și statutului femeii, sprijinul în toate mediile profesionale, sociale și familiale al acțiunilor ce țin de studierea și acordarea legislației Republicii Moldova cu principiile ce protejează drepturile femeii, precum și aplicarea de facto a lor⁶.

De asemenea, de menționat este și activitatea Asociației Femeilor de Carieră Juridică, asociație care a implementat, în ultimul timp, proiectul centrul pentru prevenirea traficului de femei. Acest proiect și-a propus realizarea următoarelor obiective⁷:

⁴ Irina Martiniuc, „Rolul ONG în prevenirea traficului de femei în Republica Moldova” în *Traficul de femei: fenomen și crimă*, Chișinău, 2001. p. 8.

⁵ *Ibidem*, p. 10.

⁶ <http://www.lastrada.md/aboutus>

⁷ Centrul de Prevenire a Traficului de Femei, Raport de activitate (iunie 2006 – decembrie 2008), Chișinău, 2008, p. 4.

- acordarea de consultații juridice gratuite;
- facilitarea anchetelor și supravegherii polițienești a instituțiilor în care victimele sunt exploatare și prevederea închiderii acestora, dacă este necesar;
- campanii mass-media, elaborarea materialelor în domeniu, promovarea conferințelor de presă, meselor rotunde, seminare;
- facilitarea accesului la justiție al victimelor traficului, inclusiv al victimelor minore etc.

De menționat și activitatea Organizației de Femei „Inițiativa civică” care a fost primul proiect consacrat problemei traficului de ființe umane, fondat în luna mai 1999. Desfășurarea programului a constatat lipsa de informații referitoare la fenomenul traficului dat în rândurile tineretului, pregătirea insuficientă a pedagogilor și părinților pentru activități de prevenire a fenomenului, necesitatea de a efectua un schimb de experiență și informații cu cea a organelor nonguvernamentale din alte țări.

Organizația de Femei „Inițiativa civică” și-a propus următoarele obiective:

- punerea la curent și informarea asupra traficului de femei prin intermediul mass-media;
- informarea populației și anume a fetelor tinere asupra problemei traficului de femei;
- stabilirea unui dialog constructiv între organele non-guvernamentale și organele de stat;
- protecția drepturilor femeilor.

De-a lungul activității acestor trei structuri neguvernamentale a fost observată o strânsă colaborare, care a făcut posibilă elucidarea noilor aspecte ale fenomenului. De asemenea, acestea au participat la conferințe naționale și internaționale ce vizează problema pusă în discuție, precum au și fost inițiatorii unor conferințe, mese rotunde etc.

Prevenirea traficului de ființe umane poate fi asigurată doar în cazul în care în acest proces se va încadra întreaga societate, când fiecare cetățean va conștientiza faptul că traficul de persoane reprezintă un obstacol în calea creării atât în Republica Moldova, cât și în comunitatea internațională a unei societăți democratice și nonviolente.

Se afirmă de comun acord că trăim într-o societate a informației. O societate care pune accent pe servicii, iar informația de orice tip reprezintă cheia bunăstării și puterii⁸. Societățile moderne depind tot mai mult de sistemele de comunicare complexe, care se găsesc în centrul intereselor colosale și care joacă un rol important în viața politică, socială și economică.

Rolul pe care îl pot juca mass-media în lupta contra criminalității, în general, și în lupta contra criminalității organizate, în particular, reprezintă un aspect important al problemei. Importanța mass-mediei în combaterea criminalității organizate, inclusiv a traficului de ființe umane a fost pe larg studiată și poate fi rezumată la trei modele teoretice de baza⁹:

⁸ *Les médias comme instrument de lutte contre la criminalité organisée*, www.ec.europa.eu/anti_fraud/olafoafcn/laudati_fr.2010

⁹ *Les médias comme instrument de lutte contre la criminalité organisée*, www.ec.europa.eu/anti_fraud/olafoafcn/laudati_fr.2010

– primul model vizează teoria cunoașterii sociale a lui Albert Bandura, potrivit căreia indivizii iau cunoștință datorită anumitor modele furnizate de mass-media, de tipurile de comportament care urmează a fi recompensate;

– al doilea model este reprezentat de teoria efectelor de activare a lui Berkowitz, potrivit căreia persoanele luând cunoștință de activitățile criminale, activează anumite rațiuni și aprecieri asemănătoare care au predispoziție spre utilizarea violenței în situațiile interpersonale;

– al treilea model este reprezentat de teoria scenariului lui Huesman, potrivit căreia comportamentul social este influențat de scenarii care indică cum urmează să se comporte individual în diferite situații în urma modelelor furnizate de mass-media.

În acest sens, este sigur că mass-media joacă un rol determinant în prevenirea și combaterea criminalității organizate internaționale, în general, și a traficului de ființe umane, în particular.

Eforturile mass-mediei de a atrage atenția statelor și instituțiilor responsabile în prevenirea și combaterea traficului de persoane au fost susținute masiv de comunitatea internațională, de activitatea antitrafic a numeroaselor reprezentanțe internaționale în Republica Moldova și în întreaga lume, precum: Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), Organizația pentru Cooperare și Securitate în Europa (OSCE), Guvernele SUA, al Olandei, Elveției, Norvegiei, Suediei, Uniunea Europeană ș.a.¹⁰.

În această ordine de idei, putem face referire la unele activități ale agențiilor de presă, televiziunii, radioului, presei scrise și campaniilor informaționale din Republica Moldova, întrucât aceasta reprezintă una din principalele țări de origine a victimelor traficate.

Agentele de presă. Atât OIM, cât și alte ONG-uri locale care au implementat proiecte de prevenire a traficului de ființe umane au reușit să construiască și să mențină relații de presă colaborarea cu o serie de agenții de presă din republică: BASSA-press, Moldpress, Infotag, DECA-press, Reporter.md. Ultima, aliatul cel mai fidel al combaterii traficului, emite lunar în medie câte 5 știri despre traficul cu ființe umane în Moldova¹¹. Datorită faptului că trei pătrimi din materialele despre Moldova apărute în presa străină sunt despre victimele traficului de femei („Cel mai important stat de origine a traficului de femei”, „Centrul traficului de femei în Europa” ș.a.), unele dintre ele au fost preluate de DECA-press de pe site-urile marilor publicații occidentale.

Televiziunea. În baza sondajelor OIM, s-a constatat faptul că televiziunea este cea mai populară sursă de informare din Moldova. Conform respectivului sondaj, s-a arătat că sporturile OIM cu caracter social cu sloganul „Tu nu ești marfă!” Au fost plasate la ORT și Moldova 1 (de menționat că conducerea de atunci a canalelor a reacționat cu revoltă propunerea de plasare gratuită a sporturilor, ceea ce a dus la negocierea unor reduceri)¹².

¹⁰ Doru Ciocanu, „Traficul de ființe umane reflectat în presa din Moldova”, în *Ghidul jurnaliștilor care scriu despre traficul de ființe umane*, Centrul Internațional de Jurnalism, p. 4.

¹¹ *Ibidem*, p. 7.

¹² *Ibidem*, p. 7.

De asemenea, la Televiziunea Națională au fost realizate câteva emisiuni despre traficul de femei. Emisiunea „Bună seara”, una dintre cele mai populare în raitingul Televiziunii Naționale, a realizat o emisiune despre fenomenul traficului, găzduind un psiholog implicat în reabilitarea și reintegrarea socială a victimelor traficului. Două emisiuni ale altui program popular destinat mai mult femeilor, „Femeia între alb și negru”, au apărut cu asistență informațională a OIM.

Cum însă conceptul emisiunilor în cauză nu a permis abordarea frecventă a subiectului privind traficul, IOM a început realizarea unui nou concept de program televizat. Acest program a fost denumit „Contra-TRAFIC”, scenariul fiecărei ediții de 15 minute a fost coordonat cu OIM, astfel cele 12 ediții ale programului au prezentat 55 de subiecte televizate care includeau interviuri, reportaje, schițe, comentarii, reviste ale presei etc., care au atacat tema din toate perspectivele posibile.

Un rol deosebit a fost acordat antrenării sectorului neguvernamental în prevenirea traficului, reîntoarcerea victimelor, reabilitarea și reintegrarea lor în societate. A fost reflectat raportul ONG-urilor locale și al celor internaționale. Contribuția experților internaționali a fost prinsă și ea în obiectiv¹³. În condițiile unui buget auster și în posibilitatea de a studia problema în țările de tranzit și de destinație a victimelor, echipa a relatat despre felul în care combat fenomenul asemenea țări ca Franța, Cehia, Bulgaria, Ucraina, România, Macedonia.

În acest sens, putem vorbi despre o adevărată importanță a televiziunii în combaterea traficului de ființe umane.

Radioul. Colaborarea organizațiilor care au desfășurat campanii informaționale antitrafic cu posturile de radio a început cu realizarea unor secvențe în cadrul emisiunilor „Primatul Legii” (Radio Moldova), „Femei și destine” (Radio Moldova), „Eva” pe postul Europa Libera – Moldova¹⁴.

Centrul de Prevenire a Traficului de Femei, precum și OIM au lărgit reflectarea temei traficului de ființe umane prin intermediul radioului. Au fost lansate mai multe programe antitrafic:

- o emisiune la Radio Antena, cu titlul sugestiv „Tu nu ești marfă!”;
- o rubrică permanentă „Trafic STOP” în cadrul unuia dintre cele mai populare programe destinate tineretului Radio Moldova;
- emisiunea „Femei și destine” și o rubrică specială din cadrul „Primatul Legii” au căpătat statut permanent.

Presa scrisă. O serie de articole de proporții despre traficul de ființe umane au fost publicate în presa din Moldova. Fluxul de materiale apărute în perioada 2001-2009 a trezit parcă interesul societății pentru acest fenomen dacă nu nou în general, atunci nou pentru majoritatea populației din Moldova¹⁵.

Numeroasele articole pe tema traficului de ființe umane au constituit produsul original al redacțiilor, ziarelor și posturilor de radio moldovenești (mai puțin TV), altele au fost preluate de pe internet. În acest sens, revista „Săptămâna” deține o întâietate absolută, numărul materialelor despre trafic (adesea pe pagini întregi) ridicându-se la câteva zeci.

¹³ Doru Ciocanu, „Traficul de ființe umane reflectat în presa din Moldova”, în Ghidul jurnaliștilor care scriu despre traficul de ființe umane, Centrul Internațional de Jurnalism, p. 9.

¹⁴ *Ibidem*, p. 9.

¹⁵ *Ibidem*, p. 16.

Destul de activ a fost și este ziarul „Komsomol'skaia Pravda”, a cărui redactor s-a arătat interesat de tema în cauză și uneori cu ajutorul OIM, alteori cu ajutorul Direcției de Combatere a traficului ilicit de ființe umane a Ministerului de Interne, dar mai ales cu forțe proprii, a publicat o serie de articole, care ca gen și mod de investigație se apropie de ancheta reportericească.

În treceri în revistă a presei și portalurilor din străinătate pe subiecte de trafic de ființe umane și migrațiune ilegală a fost publicat și difuzat în mass-media națională – în principal prin intermediul Agenției de știri DECA-press în revista „Săptămâna”, ziarele „Novoe vremea”, „Flux”, „Dialog”, „Timpul” – un număr impresionant de buletine editate de tot felul de organizații locale și internaționale, iar pe site-urile www.pressbox.md, www.yam.ro au fost plasate peste 200 de informații, articole analitice, comentarii, interviuri. Printre cele mai influente publicații, site-uri și agenții de presă monitorizate s-au numărat „Le Monde”, „The Washington Post”, „The Independent”, „The Scotsman”, „The Jerusalem Post”, „La Republica”, „The Shanghai Post”, Associated Press, France Press, Reuters, BBC, Euronews¹⁶. Mai mult decât atât, pe site-tul www.iatp.md a fost deschisă rubrica „Moldova în viziunea presei străine”, care a găzduit fidel toate materialele menționate.

În acest context, atât informațiile despre ce presupune traficul de ființe umane, cât și informațiile despre activitățile organelor de urmărire penală și ale altor autorități responsabile de prevenirea și combaterea traficului de ființe umane pot avea o funcție esențială¹⁷. Astfel, rolul determinant al mass-mediei în lupta împotriva criminalității organizate poate și trebuie să fie furnizarea de informații cetățenilor asupra comportamentelor sociale alarmante și care oferă totuși criminalității organizate posibilitatea unui mare bussiness.

În final, putem conchide că în această situație un rol important în combaterea traficului îl au ONG-urile, care prin colaborări cu diferite structuri naționale și internaționale și-au propus drept scop să prevină extinderea acestui fenomen social. ONG-urile pot veni cu activități susținute în cel puțin două segmente privind traficul: prevenirea acestui fenomen prin desfășurarea campaniilor de informare a potențialelor victime ale traficului și reabilitarea persoanelor repatriate. De asemenea, colaborarea strânsă dintre organizațiile neguvernamentale și mass-media reprezintă un alt instrument în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane la fel de eficient. Astfel, putem vorbi despre un aport considerabil al ONG-urilor naționale și internaționale, precum și mass-mediei la prevenirea și combaterea macabrului fenomen.

¹⁶ *Ibidem*, p. 17-18.

¹⁷ *Les médias comme instrument de lutte contre la criminalité organisée*, www.ec.europa.eu/anti_fraud/olafoafcn/laudati_fr.2009

Marin GHERMAN,

doctor în drept, conferențiar universitar,

șef al Catedrei investigații operative a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Petru DIUVENJI,

lector al Catedrei pregătire militară și tactică specială

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

TURISMUL SEXUAL CU IMPLICAREA COPIILOR

Traficul de copii este o problemă a lumii contemporane care reprezintă un pericol serios pentru valorile democratice. În zilele noastre copiii continuă să fie folosiți ca un simplu obiect de cumpărare-vânzare, ei fiind impuși să presteze servicii sexuale și să muncească în sectoare ale economiei subterane din diferite țări, sunt folosiți ca momeală în calitate de cerșetori, ca donatori de organe pentru transplant, în activitatea criminală, conflicte militare etc. În fiecare an peste un milion de copii din toată lumea sunt obligați să se prostitueze, sunt traficați sau vânduți în scopuri sexuale sau utilizați în pornografia infantilă.

Fenomenul traficului de ființe umane și copii a fost studiat minuțios și multilateral în cadrul multiplelor conferințe, simpozioane, seminare, rezultatele cercetărilor ulterioare materializate în manuale, culegeri, anale științifice etc. Se creează părerea că acest fenomen e cunoscut pentru specialiști sub toate formele și metodele de manifestare, dar din păcate constatăm că el este în continuă dezvoltare și perfecționare. Recent în R. Moldova a apărut o nouă tendință a traficului de ființe umane – turismul sexual cu implicarea copiilor.

Termenul este nou pentru specialiștii noștri dar fenomenul este bine cunoscut în țări precum Brazilia, Ecuador, Thailanda sau Indonezia. Prin turism sexual cu implicarea copiilor se înțelege exploatarea comercială sexuală a acestora de către străini.

De obicei clienții merg într-o țară mai puțin dezvoltată în căutarea contactelor sexuale. Legile ne corespunzătoare și sistemele judiciare insuficiente se numără printre principalele cauze ale turismului sexual, care îi afectează pe copii, pentru-că le induce pedofililor ideea greșită după care ei se pot duce în țările în curs de dezvoltare și pot abuza de copii fără a risca să fie pedepsiți pentru faptele lor. Potrivit organizației ECPAT Internațional (organizație care pledează pentru eradicarea prostituției infantile, pornografiei copiilor și traficului de copii), turiștii – abuzatori sexual ai copiilor pot fi pedofilii călători, adică cei care au atracție sexuală față de copii și care caută în mod special contacte cu minorii călătorind în alte țări.

Aceștia pot fi bărbați și femei de diferite vârste și statut social, căsătoriți sau

celibatari cu venituri diferite. Aflându-se într-o altă țară, ei uită pentru un timp de restricțiile morale și sociale, abuzând copii. Spre exemplu, la 27 septembrie 2010 de la Centrul Internațional pentru Protecția și promovarea drepturilor femeii „La Strada” a parvenit informația cu privire la faptul că cetățeanul Italiei Andre Pasquini, prin înțelegere prealabilă și în comun cu alte persoane aflându-se în mun. Chișinău sub pretextul că a venit în Republica Moldova cu misiunea de a selecta copii din mediul social vulnerabil pentru a-i ajuta pe aceștia să-și facă carieră de fotbaliști l-au recrutat pe minorul G. a.n. 29.03.1998 în scop de exploatare sexuală.

Este de menționat că turiștii sexuali pot călători atât independent cât și utilizând serviciile companiilor de turism, hoteluri, restaurante, companii de transport și altele. Unele din aceste companii pot fi direct implicate în turismul sexual, cum ar fi cele care organizează sex tururi în străinătate sau hoteluri în care se exploatează sexual copiii. Astfel în luna august 2010 cet. R. Moldova A. Popovici a recrutat-o pe minora C. a.n. 13.11.1993, propunându-i ulterior plecarea împreună la odihnă în Turcia prin intermediul firmei turistice „Mega-tur”. Ajungând la locul de destinație, în hotel, cet. A. Popovici a impus-o pe victimă să presteze servicii sexuale contra plată cetățenilor Turciei.

Turiștii sexuali adesea își justifică acțiunile prin a spune că îi ajută pe copiii din țările sărace, dându-le bani, haine și altele. În plus, exploatareii sexuali își mai justifică acțiunile referindu-se la diferențele culturale între țări, argumentând că sexul cu copii este acceptabil în cultura țărilor respective. Experiențele negative din alte țări arată că la dezvoltarea turismului cu abuzarea sexuală a copiilor contribuie un șir de factori cum ar fi dezvoltarea industriei turismului și a mobilității populației la nivel mondial, care asigură accesul turiștilor în toate regiunile și țările noi. Dezvoltarea tehnologiei internet oferă abuzatorilor schimb de informații necesare și facilitează stabilirea contactelor directe cu copii din alte țări. La fel ca și traficul de copii, turismul sexual cu implicarea copiilor se dezvoltă pe fundalul dezvoltării economice inegale a diferitor țări. Lipsa măsurilor de contracarare a acestui fenomen într-o țară săracă din mai multe motive (lipsa de voință politică, legislația inadecvată, corupția, ș.a.) o fac atractivă pentru turiști, abuzatori sexuali ai copiilor.

Turismul sexual cu implicarea copiilor, ca concept este foarte apropiat de traficul de copii în scopul exploatareii sexuale. În cadrul traficului de copii pentru exploatare sexuală, aceștia sunt scoși din țările mai puțin dezvoltate pentru livrare clienților străini în țările mai bogate. Turismului sexual cu implicarea copiilor îi este specific faptul că clienții se deplasează de sine stătător în țările sărace.

Unul din cazurile penale mediatizate în acest domeniu este cel legat de un cetățean american, milionar (pedofil), care a exploatat sexual copii (băieți) în Republica Moldova. În perioada anilor 2001 – 2005 cetățeanul american asistat de un complice din R. Moldova a întreținut raporturi sexuale cu 7 copii (băieți) pe teritoriul Republicii Moldova. În anul 2007 Tribunalul SUA care a avut loc în Philadelphia l-a condamnat pe pedofil la 23 ani de închisoare.

Un alt caz ține de activitatea ilegală în acest domeniu a cetățeanului britanic care în perioada februarie – mai anul 2008 a întreținut relații sexuale cu 8 copii (băieți). Organele de drept au aflat că străinul făcea cunoștință cu minorii în internet cafe și apoi îi invit acasă. În apartamentul său copiii beneficiau de acces gratuit la Internet,

erau serviți cu dulciuri, primeau recompense bănești, cadouri. În mai 2009 pedofilul a fost condamnat la 7,5 ani de închisoare.

Trebuie remarcat faptul că majoritatea consideră că exploatarea sexuală a copiilor include doar raportul sexual întreținut cu un copil. Din păcate acest concept include comportamentul sexual nedorit și impus, care poate fi exprimat prin săruturi nedorite, mângâieri, impunerea lor de a adopta unele poziții sexuale.

Din păcate, în Republica Moldova urmării penale sunt supuse doar cazurile de abuz sexual cu tentă agresivă asupra copiilor. Astfel cazuri de abuz sexual ca atingerea sexuală, masturbarea în fața copilului nu pot fi calificate drept infracțiuni, legislatorul neluând în considerare prejudiciul psihologic care se poate materializa ani mai târziu.

Concluzii: Deși problema turismului sexual cu implicarea copiilor nu a căpătat o răspândire largă în Moldova ea nu trebuie să rămână în afara atenției, deoarece pe un șir de parametri (nivelul sărăciei, corupția, lacunele în legislație) putem judeca că în țară există condiții care contribuie la răspândirea acestui fenomen.

Este necesar să se întreprindă măsuri de sensibilizare a opiniei publice față de problema turismului sexual cu implicarea copiilor și pericolul acestui fenomen, chemând la intoleranță față de el, inclusiv prin atragerea în aceste scopuri a mijloacelor de informare în masă.

Gheorghe GLADCHI,

doctor habilitat în drept, profesor universitar

Boris GLAVAN,

doctor în drept, lector superior al Catedrei investigații operative
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

INTERCEPTAREA CONVORBIRILOR TELEFONICE ȘI A ALTOR CONVORBIRI ÎN CONTEXTUL COMBATERII TRAFICULUI DE FEMEI

Traficul de femei este una din cele mai acute probleme ale contemporanității și reprezintă cea mai frecventă formă de manifestare a fenomenului general – traficul de ființe umane legat adesea de crima organizată.

Experții notează faptul că la etapa actuală fenomenul în cauză a devenit de natură transnațională, manifestându-se prin controlul afacerilor în domeniul turismului internațional și al căsătoriilor. Traficanții, organizați la nivel internațional, sunt indivizi plini de resurse, vicleni și nemiloși, care operează la scară mondială, utilizând tehnologii de ultima oră, mijloace de comunicații și tehnici de spălare a banilor pentru facilitarea criminalității¹.

Din aceste considerente faptele de trafic de persoane sunt considerate atât la scară internațională, cât și la cea națională drept infracțiuni care solicită tehnici și metodici speciale de investigare menite să consolideze documentarea activității infracționale.

Interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri este parte componentă a tehnicilor speciale stipulate în actele internaționale adoptate împotriva infracțiunilor transnaționale și criminalității organizate. Importanța aplicării acestei măsuri investigative împotriva faptelor de trafic de persoane sporește în ultima perioadă dat fiind faptul că racolarea și coordonarea acțiunilor criminale au loc prin intermediul rețelelor de telecomunicație.

Anihilarea rețelei de trafic de femei de la sfârșitul lunii aprilie anul curent de către ofițerii operativi din cadrul Comisariatului raional de poliție din Strășeni și a angajaților Serviciului Grăniceri reprezintă o dovadă concludentă în susținerea acestei afirmații. Potrivit victimelor, traficanta pe nume Galina coordona toate acțiunile fetelor prin telefon².

Este de menționat faptul că măsura investigativ-operativă, interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri, poate servi un instrument efectiv împotriva criminalității doar în condițiile în care cei abilitați să o aplice sau să decidă asupra

¹ I. Vizdoga, „Traficul de persoane - o violare gravă a drepturilor omului”, în *Revista Națională de Drept*, 2004, nr.2, p.44.

² <http://www.infostraseni.md/%C8%99tire/792>

rezultatelor obținute pe această cale vor dispune de suficiente cunoștințe referitoare la conținutul și limitele acestei măsuri.

Cercetările efectuate în privința studierii acestui subiect ne-au permis să constatăm faptul că aplicabilitatea acestei măsuri în ultima perioadă s-a redus considerabil. Potrivit discuțiilor purtate cu mai mulți ofițeri operativi de diferit rang, judecătorii de instrucție adesea refuză să autorizeze realizarea măsurii în discuție pe motiv că înregistrarea convorbirilor interceptate este de competență exclusivă a organului de urmărire penală. Anume acesta a fost motivul ce ne-a determinat să punem în discuție problemele legate de subiectul vizat, considerându-le foarte actuale și importante.

Actualitatea abordării acestui subiect sporește și mai mult în condițiile în care se fac tentative de excludere a „interceptării convorbirilor telefonice și a altor convorbiri” din lista măsurilor investigativ-operative. Recent, în luna mai 2011, în adresa Academiei „Ștefan cel Mare” și, respectiv, după competență, în adresa catedrei „Investigații operative”, a venit spre avizare un proiect de modificare a Legii RM nr.45-XIII din 12 aprilie 1994 privind activitatea operativă de investigații prin care se propune excluderea măsurii „interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri”.

Interesați fiind de această stare de fapt, precum și de argumentele invocate în sprijinul unor astfel de interpretări, care prin consecință diminuează rolul măsurii discutate, am constatat următoarele.

În primul rând, este vorba despre o decizie a Curții Supreme de Justiție prin care, în viziunea noastră, se îngustează nejustificat conținutul măsurii abordate. Potrivit Curții, organele care exercită activitate operativă de investigație sunt abilitate doar cu dreptul de a intercepta dar nu și a înregistra convorbirile telefonice interceptate. Înregistrarea de către serviciile operative a convorbirilor telefonice cu folosirea tehnicii speciale de înregistrare a comunicațiilor și imaginilor este considerată ilegală și nu poate fi pusă la baza sentinței de condamnare³.

Deși cazul examinat de Curtea Supremă de Justiție nu ține neapărat de traficul de persoane, ci de omorul la comandă, iar precedentul judiciar pentru țara noastră nu este izvor de drept, considerăm totuși că această interpretare a Curții a avut un impact deosebit asupra practicii judiciare, diminuând considerabil eficiența aplicării respectivei măsuri împotriva criminalității, în general, precum și a traficului de femei, în mod special.

Apreciem interpretarea Curții făcute vizavi de măsura operativă abordată ca fiind una pur gramaticală și nefondată. În viziunea noastră, acest tip de interpretare pornește de la faptul că actualul Cod de procedură penală pe lângă termenul „interceptarea comunicațiilor” folosește și termenul „înregistrarea comunicațiilor” (art.135-136 CPP), în timp ce Legea cu privire la activitatea operativă de investigație în nominalizarea măsurii respective folosește doar termenul „interceptarea convorbirilor” (alin.(1) art.6).

Prin urmare, se creează impresia că interceptarea convorbirilor nu presupune și înregistrarea acestora, iar ofițerilor operativi le este permis doar prima parte a acțiunii fără a avea dreptul să înregistreze convorbirile interceptate. Această impresie este alimentată și de faptul că în alin.(3) al art.6 al Legii se stipulează că lista acțiunilor

³ Dosarul Ire-1425/08 Curtea Supremă de Justiție.

de investigație operativă este exhaustivă și poate fi modificată sau completată numai prin Lege.

În viziunea noastră, lucrurile ar trebui privite un pic altfel. Este știut faptul că denumirea unei acțiuni nu este neapărat identică cu însuși conținutul acțiunii respective, iar pentru aplicarea legii are importanță conținutul acțiunii și nu titlul acesteia. Astfel, constatăm faptul că în alin.(2) al art.6 al Legii sunt nominalizate măsurile investigative fără a fi descoperit și conținutul acestora.

Elemente de conținut ale măsurilor operative de investigație se regăsesc în alte alineate ale art.6, precum și în alte articole ale aceleiași legi. Astfel, alin.(4) al art.6 al Legii se menționează faptul că în procesul efectuării măsurilor operative de investigații, inclusiv a „interceptării convorbirilor telefonice și a altor convorbiri”, se face uz de sisteme informaționale, de mijloace tehnice speciale destinate pentru obținerea ascunsă a informației, de aparate de înregistrare video, audio, de filmat, de fotografiat și de alte mijloace tehnice moderne.

În alin.(21) al art.8 al aceleiași legi se mai menționează și faptul că asigurarea tehnică a interceptării convorbirilor telefonice, a controlului comunicărilor telegrafice și a altor comunicări prin intermediul rețelilor electronice se realizează de către subdiviziunea specializată a Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, cu utilizarea mijloacelor tehnice speciale, conectate, în caz de necesitate, la echipamentul operatorilor. Semnalul ce urmează a fi interceptat se transmite în regim de timp real organului împuternicit care exercită activitatea operativă de investigații pentru înregistrarea și înscrierea convorbirilor și comunicărilor pe suport de hârtie.

Prin urmare, este evident faptul că „interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri” presupune nu doar interceptarea propriu zisă a convorbirilor, ci și înregistrarea acestora. Nici sub aspect logic nu este clar de ce nu s-ar admite înregistrarea convorbirilor interceptate din moment ce interceptarea convorbirilor este permisă. Este de neînțeles de ce ofițerul operativ căruia i s-a autorizat interceptarea are dreptul să intre în posesia unor convorbiri private și totodată nu are dreptul să le înregistreze. Continuând firul logic al modului de interpretare al Curții, ar însemna că ofițerii operativi în general nu au dreptul să înregistreze informația obținută în urma realizării oricăreia dintre măsurile investigativ-operative, dat fiind faptul că în titlurile acestora nu se stipulează termenul „înregistrare”.

Sub aspect istoric este de remarcat faptul că „Interceptarea convorbirilor telefonice” nu este o măsură nouă pentru teoria activității investigativ-operative și a practicii judiciare. Cercetătorii în domeniu menționează că de la apariția comunicației telefonice prin cablu⁴ a apărut și necesitatea organelor de poliție de a controla convorbirile telefonice și, deoarece la acel moment încă nu existau mijloace tehnice de înregistrare, rezultatele interceptării erau fixate pe suport de hârtie, prin stenografii, sau erau păstrate în memoria persoanelor care realizau această măsură. În Rusia țaristă, de exemplu, la fiecare stație telefonică era desemnată o persoană în atribuțiile

---

⁴ Începutul comunicației telefonice datează din anul 1876 prin inventarea aparatului telefonic de către Alexander Graham Bell (SUA). La 10 Martie 1876 — în orașul american Boston, a avut loc prima convorbire telefonică demonstrativă. Bell a rostit celebrele cuvinte care au rămas în istorie ca primele fraze comunicate într-o convorbire telefonică: “Mister Watson, come here! I want to see you!” (Domnule Watson, vino aici! Vreau sa te ved!)

căreia intra obligația de a ridica periodic receptorul telefonului și a asculta conversațiile⁵.

Odată cu dezvoltarea mijloacelor tehnice de înregistrare⁶ a apărut și posibilitatea de a fixa informația pe suport magnetic și a o păstra o perioadă lungă de timp în forma sa originală, păstrând în același timp nu numai conținutul literal al conversației, dar de asemenea, și fonul emoțional. Anume din acel moment, sfârșitul anilor - 30 începutul anilor - 40 ai secolului trecut, algoritmul de realizare a măsurii investigativ-operative „interceptarea convorbirilor telefonice” a însușit forma finală a conținutului, care nu a înregistrat modificări semnificative până în ultimele decenii.

Trebuie remarcat faptul că problemele legate de reglementarea juridică a interceptării convorbirilor telefonice erau soluționate exclusiv pe baza regulamentelor juridice departamentale, purtând un caracter închis (secret). Dreptul de a realiza această măsură îl aveau doar colaboratorii subdiviziunilor tehnico-operative ale KGB-ului URSS (RSSM), iar mai târziu și ale Ministerului Afacerilor Interne al URSS (RSSM). Și numai în anii 90 ai secolului trecut problemele reglementării juridice a interceptării convorbirilor telefonice și-au găsit soluționare în normele actelor legislative⁷.

Pentru prima dată la nivel legislativ, interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri a fost stipulată în Legea din 12 iunie 1990 adoptată de Sovietul Suprem al fostei URSS prin care s-au făcut modificări în Bazele procedurii penale ale URSS și a Republicilor Unionale (art.29, 351).

După aceasta, posibilitatea de ascultare a convorbirilor telefonice a fost stipulată în alin.(3) al art.14 din Legea privind „Organele securității de stat ale URSS”, adoptată în 1991; art.156/1 “Temeiurile pentru ascultarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri” Codul de procedură penală al RM din 1961 - introdus prin Legea RM din 4 august 1992; art.135 “Interceptarea comunicărilor” Cod de procedură penală al RM din 2003; alin.(2) pct.(1) lit.(c) art.6 “Interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri” Legea nr.45-XIII din 12 aprilie 1994 cu privire la Activitatea operativă de investigație-introdus prin Legea RM nr. 90-XV din 25.03.2004.

Analiza relatărilor istorice expuse mai sus demonstrează faptul că înregistrarea convorbirilor telefonice interceptate nu constituie o măsură separată ci este parte componentă a conținutului măsurii „Interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri”.

Aceiași concluzie rezultă și din punct de vedere al dreptului comparat. Legea Republicii Belarus cu privire la activitatea investigativ-operativă N 289-3 din 09.07.1999, de exemplu, prevede ca măsură operativă “Interceptarea convorbirilor telefonice” (art.11), iar în conținutul acesteia, descoperit în aceeași lege, este stipulat expres că: Interceptarea convorbirilor telefonice presupune interceptarea și fixarea informației acustice în formă de înregistrare magnetică transmisă prin rețeaua electronică de telefonie pentru soluționarea sarcinilor activității investigativ-operative

⁵ М. Паичеико, А. Колпакиди, Уши Лубянки, (<http://85.17.200.131/info/18920.html>)

⁶ Primul aparat de înregistrare și reproducere a sunetului a fost inventat de T.A.Edison. În anul 1898, în Danemarca, V. Pauls a inventat înregistrarea magnetică, iar în 1928 F.Pflaimer a inventat banda magnetică.

⁷ В. Бачила, «Оперативно-розыскное мероприятие “прослушивание телефонных переговоров” теория и практика», în *Судовы вестник*, N 4, 2008 г., с.49.

(art.2). Prevederi similare se conțin și în Legea Federației Ruse N 144 din 12 august 1995 cu privire la Activitatea investigativ-operativă, Legea Ucrainei №2135-XII din 18 februarie 1992 cu privire la Activitatea investigativ-operativă.

Revenind la inițiativa unor organe de a elimina din Legea nr.45 a măsurii discutate menționăm că nu ni se pare o idee reușită. Argumentul precum că interceptarea convorbirilor telefonice ar trebui realizată doar după pornirea urmăririi penale și doar în limitele acesteia nu este suficient de convingător. Potrivit acestei logici s-ar cuveni să ne întrebăm pentru ce mai e nevoie de instituția activității investigativ-operative dacă ofițerul de urmărire penală este în drept să realizeze în mare parte practic aceleași acțiuni – chestionarea, culegerea informației, urmărirea etc. Cum rămâne însă cu sarcinile activității investigativ-operative:

- relevarea atentatelor criminale, prevenirea, curmarea infracțiunilor, asigurarea compensării daunei cauzate de infracțiune;
- căutarea persoanelor dispărute fără urmă;
- colectarea de informații despre evenimentele sau acțiunile care pun în pericol securitatea de stat, militară, economică sau ecologică a Republicii Moldova.

Este adevărat faptul că nu există legi perfecte, precum nu este perfectă nici Legea nr.45, important este ca tendința spre perfecțiune să existe în permanență, iar modificările de lege ferenda să fie bine argumentate.

Desigur, observațiile Curții Europene a Drepturilor Omului făcute vizavi de interceptările convorbirilor telefonice în cauza Iordachi și alții vs. Moldova sunt importante și trebuie luate în calcul atunci când se fac propuneri de modificare a legii. Excluderea din Legea cu privire la activitatea operativă de investigație a măsurii „interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri”, după părerea noastră, nu este cea mai bună soluție. Problema trebuie soluționată dar nu înlăturată.

Într-adevăr, legea actuală cu privire la activitatea operativă de investigație nu conține suficiente garanții împotriva abuzurilor de interceptare a convorbirilor telefonice și a altor convorbiri ce ar putea avea loc din partea autorităților naționale și necesită a fi perfecționată în acest sens. Cu toate acestea, Curtea Europeană nu propune excluderea din lege a măsurii în cauză, ci recomandă stabilirea unor garanții care ar exclude posibilele abuzuri.

În concluzie, trebuie remarcat faptul că rolul aplicării tehnicilor speciale, inclusiv al interceptării convorbirilor telefonice, în cadrul activității investigativ-operative este extrem de mare, excluderea acestei măsuri din Legea RM nr.45 cu privire la activitatea operativă de investigații va genera cu siguranță mari dificultăți în ceea ce privește prevenirea și descoperirea la timp a infracțiunilor legate de traficul de persoane și în special de traficul de femei. Considerăm că scopurile activității investigativ-operative pot fi atinse numai datorită realizării măsurilor investigativ-operative în general și a interceptării convorbirilor telefonice și a altor convorbiri în mod special.

А. А. ЮХНО,

кандидат юридических наук, доцент,

профессор кафедры уголовного права и криминологии

Одесского государственного университета внутренних дел Украины

АКТУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА ОПЕРАТИВНЫХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ МИЛИЦИИ И ПОЛИЦИИ В ПРЕДУПРЕЖДЕНИИ ПОХИЩЕНИЯ ЛЮДЕЙ

Проблемы предупреждения и борьбы с преступностью сегодня принимают глобальный характер. Преступность практически во всех странах мира превращается в серьезную преграду на пути их социально-экономического, политического и культурного развития, существенно снижает уровень жизни населения, что вызывает необходимость совместного поиска оптимальных форм сотрудничества при решении этих проблем. За последние годы правоохранительные органы большинства стран все больше регистрируют такие виды преступлений, как торговля людьми, трансплантация тканей и органов человека, незаконная миграция, в том числе международный терроризм, морское пиратство, организованная транснациональная преступность нелегальный автотранспортный бизнес, наркобизнес, торговля оружием, сырьем и элементами ядерного вооружения, рост экономических, корыстных и корыстно-насильственных преступлений, которые составляют опасность не только для отдельных государств, но и для всего человечества, и требует совместных усилий, повседневного сотрудничества правоохранительных органов всех государств [1, с. 40-41]. Для своевременного влияния на эти процессы, кроме правового, политического, экономического, социального и других их решений, необходимы также усилия и эффективность оперативных подразделений органов внутренних дел Украины, стран СНГ и полиции других государств, без чего некоторые виды преступлений предупредить, прекратить и раскрыть в большинстве своем вообще не представляется возможным.

Международно-правовое сотрудничество, в том числе оперативных подразделений по предупреждению и пресечению похищения людей и в целом транснациональной преступности становится все более необходимой составляющей деятельности правоохранительных органов Украины и других государств. Преступность вышла за пределы государственных границ, перестала быть преступностью которая касается только отдельно взятого государства. Суверенными государствами пост советских республик официально признано наличие и действие на их территории профессиональной и организованной

преступности, которая стала критерием оценки совершения тяжких и особо тяжких преступлений международного характера. Распад бывшего Союза ССР с одной стороны привел к разрушению тоталитарного режима, созданию суверенных, независимых, демократических государств, а с другой к увеличению волны и роста транснациональной преступности на территории Европы и других государств, что вызывает серьезную и небеспочвенную обеспокоенность у мирового сообщества. Особое значение и внимание при решении этих проблем играет географическое положение Украины, так как она является транзитной державой и связывает Азию, а также другие континенты с западноевропейскими и другими государствами (имеет всего 55, 78% прозрачности всей протяженности государственной границы), что привлекает внимание международного криминалитета в вопросах похищения людей, незаконной миграции, терроризма, наркобизнеса и других видов транснациональной преступности. За последние 19 лет в рамках ООН и Совета Европы была открыта для подписания серия международных конвенций и соглашений которые должны интенсифицировать международное сотрудничество государств, в том числе и оперативных подразделений органов внутренних дел Украины, стран СНГ и полиции других государств в предупреждении, прекращении и раскрытии преступлений, повышении эффективности обмена оперативной и другой информацией, проведении совместных оперативно-розыскных операций, в том числе в отношении организованных преступных групп и организаций совершающих похищения людей. К этому сотрудничеству активно присоединяется и наше государство [2, с. 1]. В этих условиях особенное значение имеет правовой анализ больших по объему и разнообразных по содержанию юридических обязательств нашей страны которые возникают по итогам такого сотрудничества, международно-правовая позиция Украины в международных организациях, таких как Интерпол, а в перспективе и Европол, результатами международного сотрудничества для украинского законодательства и общества вообще. Украина, которая является стороной поддерживающей превалирующее большинство международно-правовых договоров и соглашений, направленных на предупреждение и борьбу с торговлей людьми и отдельными видами транснациональной преступности, все активнее принимает участие в международном сотрудничестве по этим вопросам, в частности в Группе государств против коррупции и других. Кроме этого расширение международных связей, рынков сбыта, европейский выбор Украины, вступление в СОТ существенно меняет национальное законодательство, расширяющее уголовно-правовой и понятийный аппарат отдельных видов преступлений, тактики и методики оперативно-розыскной и предупредительной деятельности, а также совершенствование правовых средств борьбы с ними. Международное сотрудничество в оперативно-розыскной деятельности должно осуществляться и обеспечиваться при соблюдении государственного суверенитета, национального законодательства, невмешательства во внутренние дела иных государств, а также других основных принципов международного права. В качестве специальных аспектов международного сотрудничества необходимо выделить основные из них: неотвратимость ответственности за совершение международных уголовных преступлений; гуманизм в отношении по-

терпевшего, подозреваемого; обвиняемого, подсудимого, осужденного, защита государством прав своих граждан за границей; направленность оперативно-розыскной деятельности при осуществлении международного сотрудничества только на уголовные преступления и лиц, которые их совершили, и невмешательство в политическую, религиозную или иную общественную деятельность стран субъектов взаимодействия.

Кроме этого, целесообразно выделить такие основные и перспективные формы международного сотрудничества государств в оперативно-розыскной деятельности, как: обмен оперативно-розыскной и другой информацией; предупреждение, прекращение, раскрытие и расследование преступлений в отношении которых подписаны специальные соглашения между государствами; розыск и задержание преступников на основании договорных отношений или разовых обращений одного государства к другому; выдача преступников другому государству или международному органу для уголовного преследования; передача лиц, осужденных к лишению свободы для отбывания наказания в государстве, гражданами которого они являются или государству в котором эти лица постоянно проживают; передача органам другого государства под надзор условно осужденных или условно освобожденных правонарушителей; защита прав и свобод граждан одного государства при осуществлении правосудия в другой стране; совместное изучение причин, условий и других проблем преступности, а также обмен опытом работы органов внутренних дел, полицейских и других правоохранительных органов; подготовка кадров, предоставление экспертных услуг, снабжение специальными научно-техническими средствами и предоставление материально-технической и иной помощи другим государствам; учитываемая однотипность законодательства стран СНГ – принимать участие в научно-практических и методических разработках оперативно-розыскной и другой деятельности по предупреждению, прекращению, раскрытию и расследованию похищения людей и иных транснациональных преступлений, в том числе с признаками организованности [1, с. 41-42]. Кроме этого по нашему мнению Украине необходимо продолжать укреплять, а также юридически оформить сотрудничество с информационно-поисковой системой Интерпола «И-24/7» - Интерпол-24 часа, 7 дней в неделю. В свою очередь требует организационного и технического решения сложнейшие проблемы совершенствования международного использования телекоммуникационных, информационно-поисковых и оперативно-розыскных учетов Интерпола, с выходом на него оперативных подразделений милиции и полиции заинтересованных стран, с обеспечением надежной безопасности технической защищенности. Мировое сообщество ждет более быстрого межгосударственного решения неотложной проблемы предупреждения и борьбы с морским пиратством, что невозможно решить без хорошо налаженной и законспирированной оперативной работы. Существуют и другие проблемы оперативно-розыскной деятельности, ожидающие своего решения на международном уровне. При решении изложенных и других проблем целесообразно использовать опыт оперативных и других служб полиции западноевропейских стран и США, учитывая стремление Украины к евро интеграции. Научное исследование проведенное ученым России А.Г. Маркушиным

законодательства западноевропейских стран и США дает основания сделать вывод о том, что в них оперативно-розыскной и предупредительной деятельности полиции этих стран в отношении похищения людей и других преступлений отводится одно из основных мест в предупреждении и борьбе с преступностью, защите прав и свобод человека. Криминалисты и другие ученые исследуемых стран констатируют, что именно с помощью специальных средств, форм и методов оперативно-розыскной деятельности в этих странах раскрывается более 85% всех зарегистрированных преступлений [3, с. 22]. Украинский ученый М.А. Погорецкий сделал вывод о том, что опыт западноевропейских стран и США целесообразно и эффективно использовать как в дальнейшем развитии оперативно-розыскной деятельности, криминологии, уголовного процесса, так и в законодательной, правоприменительной деятельности, на что неоднократно уделялось внимание в научных источниках Украины и стран СНГ [4, с.83], что мы поддерживаем. Поднятые проблемы не являются исчерпывающими и подлежат дальнейшему исследованию или научному изучению.

Литература:

1. Антонов К.В., *Правовые основы оперативно-розыскной деятельности* (К.В. Антонов, О.В. Вишня, О.В. Сачко, С.И. Халимон).- Х.; Харьков юридический, 2009. – 348с. (перевод с укр.).
2. Нурулаев С.О., *Международно-правовое сотрудничество в системе Совета Европы в борьбе с коррупцией.*- автореф. дис. ... канд. юрид. наук.- Харьков, 2008. – 20с. (перевод с укр.).
3. Маркушин А.Г., *Оперативно-розыскная деятельность – необходимость и законность.*- 2-е изд. перераб. и доп.- Н. Новгород, 1997. – С. 22.
4. Погорецкий М.А., *Функциональное назначение оперативно-розыскной деятельности в уголовном процессе:* Монография.- Х.: Арсис, ЛТД, 2007. – 576с. (перевод с укр.).

Николай Николаевич ЮРЧЕНКО,

кандидат политических наук, доцент,

заведующий кафедрой Конституционного и международного права

Одесского государственного университета внутренних дел Украины

К ВОПРОСУ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ТОРГОВЛИ ЖЕНЩИНАМИ В УКРАИНЕ

Конституцией Украины определено, что человек, его жизнь, здоровье, честь и достоинство, неприкосновенность и безопасность является высшей социальной ценностью [1; ст. 3]. Наше государство, будучи демократическим, правовым и социальным, обязалось всеми средствами защищать личность. Учитывая вышеуказанное, одним из приоритетных направлений его политики является предотвращение антигуманных явлений, к которым, безусловно, относится торговля женщинами. Это явление имеет устойчивую тенденцию к распространению, вызывая серьезную обеспокоенность всего мирового сообщества и негативно влияя на имидж любого государства.

Торговля людьми относится к преступлениям против свободы, чести и достоинства личности (Раздел III Особенной части Уголовного кодекса Украины) [2; С. 149]. Это преступление имеет глубокие исторические корни, но в конце XX - начале XXI века оно приобрело форму современного рабства. Составной частью преступления «торговля людьми» является торговля женщинами.

Торговля женщинами – сложное явление, на которое оказывают влияние многие факторы. Мотивы, которыми руководствуются женщины, принимая решение работать за границей, разные: желание материально обеспечить семью, стремление получить престижное образование, удачно выйти замуж и т.д.

Попадая за границу, украинские женщины часто оказываются в затруднительных, а зачастую и опасных, ситуациях. В большинстве случаев факторами риска выступают: неосведомленность в законодательстве страны пребывания, незнание обычаев, языковой барьер.

Большую роль в распространении торговли людьми имеет недостаточная осведомленность украинских граждан относительно возможностей трудоустройства и пребывания за границей, а также последствия нелегального трудоустройства, отсутствие системы защиты потерпевших, с одной стороны, и несовершенство в системе наказания преступников – с другой.

Актуальной сегодня для Украины является проблема сексуальной эксплуатации женщин, в том числе в виде принудительной проституции, контра-

банды и торговли в международных масштабах.

Ситуация в нашей стране осложняется не только кризисным состоянием экономики, но и тем, что процессы миграции криминализируются. Ведь дешевая рабочая сила украинских женщин и преступное использование их в секс-бизнесе составляют основу сверхприбылей посредников и в Украине, и за рубежом. Поэтому нельзя замыкаться в национальных рамках и считать факторами выезда женщин за рубеж чисто внутренние проблемы. Женская миграция из Украины - не только выбор самих женщин. Преступники ведут активную пропаганду среди молодых женщин и девушек в Украине. Торговцы людьми развернули организованное снабжение женщин из Украины в развитые страны. Для этого активно используется Интернет, причем не только для рекламы посредников, но и для демонстрации женщин и девушек на продажу как невест. Торговля происходит с использованием различных механизмов, включая фирмы, которые предлагают легальное или нелегальное трудоустройство, друзей, туристические и брачные агентства, Интернет.

Украина – это страна, с которой осуществляется экспорт женщин на мировые рынки интимного бизнеса - в Турцию, Италию, Испанию, Германию, страны бывшей Югославии, Венгрию, Чехию, Грецию, Россию, Объединенные Арабские Эмираты, Израиль, США и другие страны. В международной системе Украины идентифицирована как государство-поставщик женщин на эти рынки. Именно граждане Украины сейчас составляют значительную часть «живого товара» на открытых и тайных рынках Европы и Азии [3].

Можно утверждать, что в Украине существует законодательная база (национальная и международная) и довольно развитая практика ее применения. Вопрос торговли женщинами неоднократно рассматривался органами судебной власти. Так, Апелляционный суд Киевской области вынес постановление от 16.07.2008 г. № 11-655 «Об организации перемещения женщин через государственную границу Украины с целью осуществления относительно них незаконных сделок по их продаже и передаче другим лицам для сексуальной эксплуатации и вовлечение в долговую кабалу»; Верховный Суд Украины вынес постановление от 15.04.2010 г. № 5-1121 км 10 «Об объединении в преступную группу для совершения тяжких и особо тяжких преступлений, направленных на нарушение конституционных прав человека (личную свободу, честь и достоинство)» и др.

Вместе с тем, следует отметить, что для успешного противодействия торговле женщинами необходимо широкое международное сотрудничество; государственный контроль (например, обязательное постановка на консульский учет девушек, молодых и незамужних женщин в странах их пребывания (в частности, странах с наибольшим уровнем их сексуальной эксплуатации: ОАЭ, Египет, Турция, Россия и др.); борьба с «анонимной» (скрытой) рекламой проституции; социальная ответственность работодателей.

Учитывая то, что торговля женщинами является проблемой почти глобальной, в пределах Украины как отдельного государства ее можно решить лишь частично. Поэтому для эффективного решения указанной проблемы необходимо обработки международной стратегии совместных действий.

Литература:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 25-26. - Ст. 131.
3. Горбунова О., *Торгівля жінками: в Україні - порушення прав людини. Режим доступу:* <http://library.kr.ua/women.html/gorbunova.html>

Александр Иванович КОЗАЧЕНКО,

кандидат юридических наук, доцент кафедры Оперативно-розыскной деятельности Национальной академии внутренних дел Украины, старший научный сотрудник

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ В УКРАИНЕ

Исторический анализ противодействия торговле людьми в XX веке дает возможность говорить, что усилия мирового сообщества получили свое отображение в многочисленных международно-правовых актах того времени, которое демонстрирует развитие правовой мысли.

Ретроспектива противодействия торговле людьми удостоверяет, что после Второй мировой войны она в транснациональном измерении проводится, в первую очередь, под эгидой Организации Объединенных Наций. Также к этому процессу приобщаются и другие международные организации и объединения, в частности Международная организация по миграции, Международная организация труда, Совет Европы, Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе, Организация, за демократию и экономическое развитие ГУАМ, участником которых является Украина.

В Украине комплекс вопросов относительно противодействия торговле людьми получил свое отображение в нормах законов и подзаконных актов. Центральное место в этом перечне занимает принятый в 2001 году Криминальный кодекс Украины [1], статья 149 которого предусматривает ответственность за торговлю людьми, но она имела существенные недостатки, что обусловило последующую эволюцию криминально-правовой нормы. В этой связи, в 2006 году принимается новая редакция статьи [2], которая по своему содержанию является совершеннее. Данный шаг следует отметить как позитивный для борьбы с торговлей людьми, но и в таком виде статья имеет определенные изъяны.

Диспозиция статьи [2] предусматривает криминальную ответственность за торговлю людьми или осуществление другого незаконного соглашения, объектом которого является человек, а так же вербовку, перемещение, скрывание, передачу или получение человека, которые совершаются с целью эксплуатации, с использованием обмана, шантажа или определенного состояния лица.

Кроме того, статья имеет примечание [2], в которой отмечено, что под эксплуатацией человека следует понимать все формы сексуальной эксплуатации, использования, в порнобизнесе, принудительный труд или принудитель-

ное предоставление услуг, рабство или обычаи, подобные рабству, подневольное состояние, привлечение в долговую кабалу, извлечение органов, проведения опытов над человеком без его согласия, усыновление (удочерение) с целью наживы, принудительную беременность, втягивание в преступную деятельность, использование в вооруженных конфликтах и тому подобное.

Исследование состава данного преступления позволяет высказывать определенные критические замечания. За результатами проведенного анкетирования, лишь 33,5 % опрошенных работников милиции, а также 4,2 % работников организаций, которые принимают участие в противодействии торговле людьми, назвали диспозицию статьи 149 КК Украины удовлетворительной.

Вместе с тем, критика и обновленной редакции не прекращается. Да, А.М. Орлеан указывает на то, что новая статья оказалась безупречной с точки зрения юридической техники, которая будет порождать определенные проблемы при ее использовании [3].

Продолжая дискуссию правового обеспечения противодействия торговле людьми отметим, что после криминализации данного явления в Украине принимаются подзаконные нормативно правовые акты, направленные на противодействие этому злу, центральное место среди которых занимают правительственные программы разных лет.

15 июня 1999 года с целью проведения согласованной политики органов государственной власти в соответствии с пунктом 3 статьи 10 Закона Украины "Об уполномоченном Верховной Рады Украины по правам человека" [4] был создан Национальный координационный совет относительно предотвращения торговли людьми при Уполномоченном по правам человека, при участии которого была разработана Программа предотвращения торговли женщинами и детьми, утвержденная постановлением Кабинета Министров Украины № 1768 от 25 сентября 1999 года [5]. Это была первая правительственная программа, направленная на предотвращение торговли женщинами и детьми, поэтому, несмотря на ее недостатки, она сыграла важную роль в учреждении комплексного противодействия торговле людьми и стала составляющей нормативно правового обеспечения такой работы. Отдельно выделим пункт 10 Программы [5], которым предусмотрена разработка методик расследования преступлений, связанных с торговлей людьми, а также изучения вопроса, о создании в составе правоохранительных органов специальных служб, которые бы занимались борьбой с этими преступлениями, организацией взаимодействия с правоохранительными органами других стран.

Следующим шагом, было принятие Постановлением Кабинета Министров Украины, Комплексной программы противодействия торговле людьми на 2002-2005 годы [6]. Важным стало положение пункта 1, в соответствии с которым целому ряду государственных институций было поручено к третьему кварталу 2002 года внести Кабинету Министров Украины предложения относительно образования Межведомственного координационного совета по вопросам противодействия торговле людьми, а также образовать региональные постоянно действующие комиссии по вопросам координации усилий и обмена информацией относительно предотвращения торговли людьми и обеспечить

их работу. 5 апреля 2006 года распоряжением Кабинета Министров Украины № 188-р была одобрена Концепция Государственной программы противодействия торговле людьми на 2006-2010 годы [7], которая была реализована в программу в следующем году, а постановлением Кабинета Министров Украины № 410 от 7 марта 2007 года была утверждена Государственная программа противодействия торговле людьми на период до 2010 года [8].

Анализ положений Государственной программы [8] доказывает, что именно она является совершеннее по сравнению с предыдущими, однако ее эффективной считают лишь 12,6 % опрошенных работников милиции, а ни один из опрошенных работников и волонтеров организаций, которые принимают участие в противодействии торговле людьми не подтвердил ее эффективность.

Заслуживает пристального внимания событие, которое состоялось 30 июня 2009 года, а именно общественные слушания, которые были совместно проведены Министерством Украины по делам семьи, молодежи и спорта, и Координатором проектов ОБСЕ в Украине, относительно проекта Закона Украины “О противодействии торговле людьми”. Он состоит из десяти разделов, среди которых: “Реализация государственной политики в сфере противодействия торговле людьми”, “Полномочий органов государственной власти, относительно противодействия торговле людьми”, “Механизмы предотвращения торговли людьми”, “Механизмы борьбы, с торговлей людьми”, “Механизмы предоставления помощи и защиты лиц, которые пострадали от торговли людьми”, “Противодействие торговле детьми”, “Международное сотрудничество”, “Ответственность, в сфере противодействия торговле людьми” [9].

Проект закона предлагает комплексный подход к противодействию торговле людьми, который учитывает международные нормы и стандарты. Законопроект предлагает пути усиления координации усилий, внедряет механизмы мониторинга и отчетности. Он также закрепляет четкое разграничение ролей и обязанностей государственных и негосударственных организаций, очерчивает мероприятия по предотвращению торговли людьми, преследованию преступников и защите прав пострадавших лиц. В законопроекте сделано специальное ударение на решение проблемы противодействия торговле детьми и внедрения ответственности за сознательное использование товаров или услуг лиц, которые пострадали от торговли людьми [10].

Изложенное убеждает, что нормативно правовое обеспечение противодействия торговле людьми находится в стадии формирования. Невзирая на это, сделаны первые шаги для принятия Закона Украины “О противодействии торговле людьми”, который безусловно является необходимым и ожидаемым. Постепенно принимаются подзаконные акты в этой сфере на уровне правительства, министерств и других государственных институций. Все принятые нормы пройдут испытание временами и будут служить подпочвой как государственным органам, так и неправительственным организациям в борьбе с такими вызовами современности.

Список использованных источников:

1. Криминальный кодекс Украины: Закон Украины от 5 апреля 2001 года // Ведомости Верховной Рады (ВВР), 2001 № 25-26, ст. 131.
2. О внесении изменений в Криминальный кодекс Украины относительно совершенствования ответственности за торговлю людьми и втягивание в занятие проституцией: Закон Украины от 12 января 2006 года // Ведомости Верховной Рады Украины (ВВР), 2006 № 17, ст. 147.
3. Орлеан А., *Новая редакция статьи, которая предусматривает криминальную ответственность за торговлю людьми: анализ состава преступления*. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
4. <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2211>
5. Про Уполномоченного Верховной Рады Украины по правам человека: Закон Украины от 23 декабря 1997 года // Ведомости Верховной Рады (ВВР), 1998 № 20, ст. 99.
6. Программа предотвращения торговли женщинами и детьми: Утвержденная постановлением Кабинета Министров Украины от 25 сентября 1999 года № 1768 // Официальный вестник Украины, 1999 № 39, ст. 1947.
7. Комплексная программа противодействия торговле людьми на 2002-2005 годы: Утвержденная постановлением Кабинета Министров Украины от 5 июня 2002 года № 766 // Официальный вестник Украины, 2002 № 23, ст. 1123.
8. Концепция Государственной программы противодействия торговле людьми на 2006-2010 годы: Одобрена распоряжением Кабинета Министров Украины № 188-р от 5 апреля 2006 года // Официальный вестник Украины, 2006 № 14, ст. 133.
9. Государственная программа противодействия торговле людьми на период до 2010 года: Утвержденная постановлением Кабинета Министров Украины от 7 марта 2007 года № 410 // Официальный вестник Украины, 2007 № 18, ст. 65.
10. Состоялись общественные слушания относительно проекта Закона Украины “О противодействии торговле людьми” // Правительственный портал: Единственный веб-портал органов исполнительной власти. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
11. http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=225930645
12. Координатор проектов ОБСЕ поддерживает разработку комплексного закона из противодействия торговле людьми: Координатор проектов ОБСЕ в Украине. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
13. http://oscepcu.org/press_releases/?pid=170

Cornel OSADCII,

doctor în drept, lector superior al catedrei drept penal și criminologie
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

CONTRACARAREA TRAFICULUI DE COPII ÎN UNELE STATE EUROPENE

Constituția Republicii Moldova, în art.25 prevede că libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile. Acestea se manifestă prin dreptul fiecărui om de a fi și a se putea comporta liber, atingerea putând fi făcută numai în cazurile și în condițiile prevăzute de lege.

Traficul de ființe umane a devenit actualmente un fenomen universal ca o consecință a crizelor social-economice mondiale, ceea ce a dus la internaționalizarea lui sub aspectul negativ. În prezent, traficul de ființe umane a cuprins întreaga lume și are loc transferul din regiunile defavorizate către cele prospere.

Aceste fapte, contrar bunelor moravuri, au devenit un virus global ce trebuie combătut la nivel universal, regional și național, iar împotriva lui se cere a lupta cu toate forțele legale, la scară planetară. În prezent, aceste acte ilicite sunt cele mai răspândite în statele sărace, adică în zonele est-europene și plasate către zonele vest-europene ale continentului euroasiatic. Fenomenul traficului de ființe umane s-a dezvoltat intens, în ultimii ani, afectând zona balcanică, în special, Albania, Bosnia-Herțegovina, Bulgaria, Croația, Serbia și Muntenegru, Rusia, Ucraina, Belarus, inclusiv România și Republica Moldova¹.

Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10.12.1948 în art.3 prevede : „Orice ființă umană are dreptul la viață, libertate și la securitatea sa”, iar art.4 proclamă : „nimeni nu va fi ținut în sclavie, nici în robie, sclavia și traficul cu sclavi sunt interzise sub toate formele lor”.

Un alt instrument deosebit de important care contribuie la reprimarea traficului de ființe umane, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, afirmarea egalității de sexe și a altor principii fundamentale și generale de drept este convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei adoptată la New York, la 18.12.1979.² În preambulul acesteia se precizează: „afirmând că

¹ I. Mămăligă, „Instrumentele juridice internaționale-mijloc de combatere a traficului cu ființe umane”, în *Legea și viața*, nr.11, 2005, p.22.

² Republica Moldova este parte la Convenție prin Hotărârea Parlamentului nr.87-XIII, 28.04.1994, instrumentul de aderare nr.42 din 19.05.1994, depozitar Secretarul General al ONU, în vigoare pentru RM din 31.07.1994.

întărirea păcii și securității internaționale, diminuarea încordării internaționale, cooperarea dintre toate statele, indiferent de sistemele lor sociale și economice, dezarmarea generală și completă și, îndeosebi, dezarmarea nucleară sub control internațional strict și eficace, afirmarea principiilor justiției, egalității și avantajului reciproc în relațiile dintre țări și înfăptuirea dreptului popoarelor aflate sub dominație străină și colonială și sub ocupație străină de autodeterminare și de independență, precum respectul suveranității naționale și al integrității teritoriale, vor favoriza progresul social și dezvoltarea și vor contribui, în consecință, la realizarea deplinei egalități între bărbați și femei...”.

Inserarea principiilor universale în diverse tratate internaționale ne demonstrează că omul fără distincție de rasă sau sex nu poate fi proprietatea altui om sau altui stat. Comerțul cu ființe umane constituie o crimă internațională și este interzis. Sclavia a fost trecută în statutul tribunalelor militare internaționale printre crimele contra umanității.

Sub auspiciile ONU a fost adoptată convenția pentru reprimarea și abolirea traficului cu ființe umane... încheiată la 02.12.1949³ mai îmbunătățită față de cele anterioare deoarece prin normele sale imperative asigură o protecție tuturor ființelor umane contra traficului de carne vie fără deosebire de sex, rasă sau vârstă chiar persoanelor care ar fi consimțit. Statele-părți la convenție se obligă: „1. Să adopte reglementările necesare pentru protejarea imigranților sau a emigranților, în special, a femeilor și copiilor, atât în locurile de sosire și de plecare, cât și în timpul drumului; 2. Să dea dispoziții pentru organizarea unei propagande corespunzătoare care să atragă atenția asupra pericolului acestui gen de trafic; 3. Să ia măsuri corespunzătoare ca să exercite o supraveghere în gări, aeroporturi, porturi maritime, în cursul călătoriei și în locurile publice, în vedere împiedicării traficului internațional cu oameni în scopul prostituției; 4. Să ia măsuri corespunzătoare, pentru ca autoritățile competente să fie prevenite de sosirea persoanelor care par vinovate, complice sau victime ale acestui trafic” (art.17 din convenție).

Interzicerea absolută a robiei și a vânzării de robi este confirmată și de Pactul cu privire la drepturile civile și politice din 1966. În preambulul acestui act universal se menționează că recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei și a drepturilor lor egale și inalienabile constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume. În continuare dispoziția art.8 pct.3 prevede: „Nimeni nu va putea fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie”. Asemenea muncă este permisă doar în anumite situații: în baza sentinței penale, în scopuri publice în timpul lichidării cazurilor de forță majoră sau de sinistre, a accidentelor sau catastrofelor care amenință viața sau bunăstarea comunității, precum și în timpul serviciului militar.

1. Incriminarea traficului de copii în legislația penală a Germaniei

Codul penal al Germaniei, în redacția de la 15 august 1998, cuprinde două norme care se referă la infracțiunea trafic de persoane.

Astfel, secțiunea 180 expune noțiunea traficului de ființe umane în felul următor: „Oricine, pentru a obține profit material, exercită influență asupra unei alte

³ Convenția menționată a fost adoptată prin rezoluția 317(IV) din 2 decembrie 1949 a Adunării generale ONU, a fost deschisă spre semnare la 21 martie 1950 și a intrat în vigoare la 25 iulie 1951 conform dispozițiilor art.24.

persoane, în cunoștință de cauză cu privire la situația existentă, pentru a o determina să înceapă sau să continue practicarea prostituției va fi pedepsit cu închisoarea până la 5 ani sau cu amendă.

Oricine, pentru beneficiul material, exercită influență asupra altei persoane, în cunoștință de cauză cu privire la vulnerabilitatea persoanei în legătură cu șederea persoanei într-o țară străină, pentru a determina persoana să comită acte sexuale asupra sau în fața unei terțe persoane sau îl permite persoanei terțe să comită asemenea acte va fi pedepsită în mod similar.”

2. Oricine exercită influență:

a. asupra altei persoane în cunoștință de cauză cu privire la vulnerabilitatea persoanei în legătură cu șederea persoanei într-o țară străină; sau

b. asupra unei persoane până la 21 ani, pentru a o determina să practice sau să continue practicarea prostituției va fi pedepsit cu închisoarea de la 6 luni la 10 ani;

3. tentativa faptei prevăzute la litera b) se pedepsește.

La rândul său, secțiunea 181 prevede traficul de ființe umane în formă serioasă:

a. Oricine: prin forță, amenințare cu un prejudiciu determinabil sau prin înșelăciune determină o altă persoană să practice sau să continue practicarea prostituției:

b. recrutează o altă persoană prin înșelăciune sau răpește persoana împotriva dorinței acesteia prin amenințarea cu un prejudiciu determinabil, în cunoștință de cauză cu privire la vulnerabilitatea persoanei în legătură cu șederea persoanei într-o țară străină, pentru a determina persoanei să comită acte sexuale asupra sau în fața unei terțe persoane sau îi permite persoanei terțe să comită asemenea acte; sau

c. recrutează în mod regulat o altă persoană, în cunoștință de cauză cu privire la vulnerabilitatea persoanei în legătură cu șederea persoanei într-o țară străină pentru a determina persoana să practice sau să continue practicarea prostituției va fi pedepsit cu privațiunea de libertate de la 1 la 10 ani.

2 în cazuri mai puțin serioase, pedeapsa va fi închisoarea de la 6 luni la 5 ani.

După părerea noastră, prin prevederile expuse mai sus, legiuitorul german a înțeles prin trafic de persoane nu acțiunile de recrutare, transportare... ci mai degrabă acțiunea de vindere a corpului unei persoane, incriminând astfel acțiunile prin care o persoană este determinată la prostituție.

Ca subiect pasiv, în contextul preveerilor legislației germane, apare persoana care se află deja într-o țară străină, acțiunile prevăzute la lit.b), c), secțiunea 181, nespecificând faptul cum ajuns persoana în această țară. De asemenea, se incriminează numai acțiunile în scopul practicării, respectiv alte scopuri nu sunt reglementate.

Reieșind din cadrul legislației penale a Republicii Moldova, aceste acțiuni se încadrează în infrațiunea de proxenitism.

În concluzie, specificăm că în ciuda faptului că legiuitorul german a prevăzut două norme intitulate „trafic de ființe umane”, nici unul nu se referă la acțiunile propriu zise de traficare a persoanei, cu atât mai mult trafic de copii, respectiv nu coincide cu noțiunea de trafic de persoane, stipulată în legislația penală a Republicii Moldova.

2. Incriminarea traficului de copii în legislația penală a Poloniei

Polonia este o țară de origine, tranzit și destinație pentru traficul de persoane, în primul rând femei, în scopul exploatării sexuale. Există și un oarecare trafic intern. Traficarea persoanelor se face spre și prin Polonia în special din Ucraina, Bulgaria,

România, Belarus și Rusia. Cetățenii polonezi sunt transportați spre Europa de Vest, în special Germania, Italia, Belgia și Olanda.

Legea poloneză interzice forțarea indivizilor să practice prostituția, proxenetismul, respectiv aceste infracțiuni sunt prevăzute în capitolul „Infracțiunile împotriva libertății sexuale și decenței” ale CP, adoptat prin Legea din l 6.06.1997 cu completările ulterioare.

În acest context, norma penală poloneză conține unele prevederi importante din punctul de vedere al statelor-sursă și destinație de „carne vie”, astfel în cât în afară de faptul că prevede răspunderea pentru determinarea și transferarea peste hotare în scopul practicării prostituției (pct.4, art.204 CP Polonia) și care urmărește persoanele care determină la practicarea prostituției în scopul primirii de foloase (pct.1, art.204 CP Polonia), legea pedepsește, și este foarte important, pe cei care nemijlocit nu participă la transfer, determinare, însă primesc beneficii de la tpracticarea prostituției de către alte persoane (pct.2, art.204 CP).

Însă legea poloneză nu conține nici o prevedere care incriminează traficul de persoane, inclusiv traficul de copii. Ca și legislația penală a Germaniei, Polonia incriminează numai faptele care se încadrează în infracțiuni de proxenetism.

3. Incriminarea traficului de copii în legislația penală a Republicii Belarus

În conformitate cu Codul Penal al Republicii Belarus, în vigoare din 1 ianuarie 2001, art.181, prin trafic de persoane înțelege - „orice acțiune care are drept scop cumpărarea, vânzarea sau orice alte tranzacții cu privire la o persoană dependentă va fi pedepsită cu arestul până la 6 luni, cu restricția libertății până la 3 ani sau cu pedeapsa cu închisoare până la 6 ani.

Aceleași acțiuni comise:

- împotriva unei persoane minore;
- împotriva a două sau mai multe persoane;
- în scopul exploatării sexuale sau oricărei alte forme de exploatare;
- în scopul prelevării de organe sau de țesuturi pentru transplant;
- de un grup de persoane în baza unui plan stabilit sau de o grupare organizată;
- de o persoană oficială prin utilizarea autorității sale vor fi pedepsite cu închisoarea de la 5 la 10 ani cu sau fără confiscarea proprietății.

3. Acțiunile enumerate în alineatele (1) și (2) ale prezentului articol care au avut ca urmare moartea sau prejudicii grave asupra integrității corporale a victimei vor fi pedepsite cu privațiunea de libertate pentru o perioadă de la 8 la 15 ani cu sau fără confiscarea proprietății.

Din aceste prevederi rezultă:

1. Prin noțiunea de trafic de persoane, legiuitorul belarus înțelege comerțul cu persoane. Această noțiune este departe de cea prevăzută de legislația autohtonă și mai aproape de prevederile legislației penale ale Ucrainei și Federației Ruse.

Infracțiunea trafic de copii, în Codul penal al Belarusului nu este incriminată printr-un articol special, ci este inclusă în prevederile expuse mai sus.

De asemenea, scopurile în vederea traficării persoanei sunt mai restrânse decât în legislația Republicii Moldova.

Totoodată, dispoziția art.181 CP belarus după părerea noastră conține o preve-

dere importantă-răspunderea pentru trafic de persoane a unei persoane oficiale prin utilizarea autorității sale.

Cît privește sancțiunile, legiuitorul belarus, pentru trafic de minori pe lângă închisoare de la 5 la 10 ani (alin.(2), sau de la 8 la 15 ani (alin.(3) prevede și confiscarea averii.

4. Incriminarea traficului de copii în legislația penală a Bulgariei

Bulgaria se manifestă ca un stat destinat pentru cetățenii Ucrainei, României, Moldovei, Rusiei, Uzbekistanului. La rândul lor cetățenii bulgari (prevalând țiganii) sunt transportați în statele Europei Centrale și de Vest precum și în Balcani. De asemenea, crește rolul Bulgariei ca stat de tranzit pentru victime.

În scopul combaterii fenomenului trafic de persoane, a fost adoptată Legea privind combaterea traficului ilegal de ființe umane, în special oferindu-se protecție și asistență femeilor și copiilor victime.

Conform alin.(1) art.32 al prezentei legi, este dată noțiunea traficului de persoane, care este recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea persoanelor, indiferent de acordul sau neacordul lor personal, prin metode de constrângere, răpire, privațiune ilegală de libertate, fraudă, abuz de putere, sau de poziție de vulnerabilitate, sau prin intermediul oferirii, primirii sau promiterii beneficiilor pentru obținerea acordului persoanei, care deține controlul asupra unei alte persoane, urmând să fie folosită în scopuri de exploatare.

Alin.(2) prevede că exploatare este utilizarea ilegală a persoanelor pentru desfrâu, transfer de organe, muncă forțată, sclavie sau servitute.

Totoodată, în alin.(3) este explicat cine se consideră copil – orice persoană care este mai tânără de 18 ani.

Din prevederile expuse mai sus observăm că noțiunea de trafic de persoane este asemănătoare cu cea stipulată în legislația autohtonă, deși nu este prevăzută o normă aprate cu privire la incriminarea traficului de copii. Însă având în vedere dispoziția alin.(2) art.1 al Legii menționate, prevederile expuse mai sus se referă și la copii. Cu atât mai mult în alin.(3) este prevăzut cine se consideră copil.

La rândul lor, mijloacele de traficare a persoanelor expuse în alin.(1) art. 32 al Legii se referă și la traficul de copii, ceea ce nu este prevăzut de CP RM la incriminarea traficului de copii.

Cât privește scopurile exploatării, legislația bulgară prevede doar câteva, printre care desfrâu, respectiv sunt mai restrânse decât în legislația autohtonă.

5. Incriminarea traficului de copii în legislația penală a României

Primul act normativ din dreptul intern al României, care abordează traficul de ființe umane ca formă distinctă de criminalitate și care incriminează activitățile susceptibile de a contribui la realizarea lui, îl constituie Legea nr. 678/2001 cu modificările și completările ulterioare, privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, în cuprinsul căreia infracțiunile privind traficul de persoane sunt Prevăzute în Capitolul 3, Secțiunea I.

Astfel, definiția legală a infracțiunii trafic de copii prevăzută la art.13 al Legii este următoarea: (1) Recrutarea, transportarea, transferarea, găzduirea sau primirea unui minor, în scopul exploatării acestuia, constituie infracțiunea de trafic de minori și se pedepsește cu închisoare de la 5 ani la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) dacă fapta prevăzută la alin.(1) este săvârșită prin amenințare, violență sau alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea minorului de a se apăra ori de a-și exprima voința sau prin oferirea, darea, acceptarea ori primirea de bani sau de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra minorului, pedeapsa este închisoare de la 7 ani la 18 ani și interzicerea unor drepturi.

(3) dacă faptele prevăzute la alin.(1) și (2) sunt săvârșite în condițiile prevăzute la art.12 alin. (2), pedeapsa este închisoare de la 7 ani la 18 ani și interzicerea unor drepturi în cazul prevăzut la alin.(1), și închisoare de la 10 ani la 20 de ani și interzicerea unor drepturi, în cazul prevăzut la alin.(2).

(4) dacă faptele prevăzute în prezentul articol au avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoare de la 15 ani la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

Legea nr.678/2001 este principalul instrument de politică penală în materia traficului de persoane astfel încât ea conține, pe lângă norme de incriminare și dispoziții care definesc termenii și expresiile utilizate, dispoziții care privesc prevenirea traficului de persoane, cu indicarea instituțiilor responsabile în acest segment, norme de incriminare a unor infracțiuni aflate în legătură cu traficul de persoane, dispoziții speciale în materia confiscării, impunității, reducerii pedepselor, dispoziții speciale privind procedura judiciară, dispoziții vizând protecția și asistența victimelor traficului de persoane și dispoziții referitoare la cooperarea internațională.

Cât privește noțiunea traficului de copii prevăzută de legiuitorul român vizavi de legislația autohtonă, observăm că acestea sunt apropiate.

Totodată, legiuitorul român a inclus și prevederi privind mijloacele de traficare a copiilor.

E de menționat că legiuitorul român ca și cel belarus, ucrainean și rus a prevăzut și pedepsirea funcționarilor publici în exercițiul atribuțiilor de serviciu pentru acțiunile de trafic.

Modalitățile răspunderii pentru acțiunile prevăzute de art.13 a legii menționate sunt diferite de legislația autohtonă, astfel că în afară de pedeapsa cu închisoare este prevăzută și interzicerea unor drepturi.

6. Incriminarea traficului de copii în legislația penală a Ucrainei

Ucraina este un stat cu caracteristici evidente de sursă a traficului de persoane. Comercianți de “carne vie” transportă victimele spre Europa Centrală și de Vest, de asemenea către Asia în scopul exploatării sexuale. De asemenea, au fost înregistrate cazuri de trafic de persoane spre Europa și SUA în scopul exploatării prin muncă.

Totodată, Ucraina dispune de caracteristici ale unui stat de tranzit, prin teritoriul ei se efectuează transportarea victimelor către Statele Europei de Vest și Turcia.

În ceea ce privește incriminarea acțiunilor de trafic de persoane, Ucraina a prevăzut în Codul penal, capitolul: Infracțiuni împotriva libertății, onoarei și demnității persoanei, art.149 „Traficul de ființe umane și alte afaceri ilegale de transfer al unei ființe umane” și art.150 „Exploatarea copiilor”.

Astfel, traficul de ființe umane este definit în felul următor:

1. Vânzarea, transferul în schimbul plății sau orice alte afaceri ilegale cu privire la persoană, care implică circulația legală sau ilegală, cu sau fără consimțământul ei, peste hotarele Ucrainei, pentru vânzarea sau transferul ulterior oricărei alte persoane

în scopul exploatării sexuale, utilizate în porno-business, implicare în activități criminale, spionaj, adopție în scopuri comerciale, utilizate în conflicte armate, exploatare prin muncă se va pedepsi cu privațiunea de libertate de la 3 la 8 ani.

2. Aceleași acțiuni comise asupra unui minor sau asupra mai multor persoane, sau în mod repetat, sau comise de un grup de persoane în mod conspirativ, sau prin abuz de serviciu, sau de o persoană de care victima era dependentă financiar, sau altfel se va pedepsi cu privațiunea de libertate de la 5 la 12 ani, cu sau fără confiscarea proprietății.

3. Orice asemenea acțiune, după cum este prevăzută în alin.(1) și (2) ale prezentului articol, comisă de o grupare organizată sau care implică luarea ilegală a copiilor peste hotare sau neaducerea lor în Ucraina, sau în scopul prelevării de organe sau țesuturi pentru transplant sau donație forțată, sau dacă aceste acțiuni cauzează consecințe grave se va pedepsi cu privațiunea de libertate de la 8 la 15 ani sau cu confiscarea proprietății.

Analizând prevederile de mai sus, observăm că legiuitorul ucrainean califică trecerea ilegală a persoanelor peste frontiera statului în scopul exploatării ulterioare a acestora sub diferite forme nu ca trafic de persoane, ci comerț de persoane.

Infrațiunea trafic de minori nu este prevăzută într-o normă aparte, deși Codul penal Ucrainean prevede o normă aparte „exploatarea copiilor”.

Legislația penală a Ucrainei, spre deosebire de cea autohtonă, prevede răspunderea persoanei prin abuz de serviciu.

Concluzii

Pe parcursul ultimilor ani problema traficului de ființe umane a devenit o problemă națională. Traficul în cauză afectează toată societatea, demonstrează nerespectarea drepturilor omului, violența contra persoanei, reprezentând o modalitate a sex-businessului.

În pofida faptului că există multe interdicții asupra traficului, rețelele internaționale care fac comerț cu femeii și copiii continuă să prospere. Succesul acestor rețele se poate atribui câtorva factori, cum ar fi direcția de orientare a economiei globale, declinul statutului socioeconomic al femeilor, cererea care există în țările de destinație și profitabilitatea enormă a unei astfel de afaceri, apariția din partea guvernelor și chiar complicitatea guvernelor.

O lacună enormă o constituie lipsa de informație despre această problemă, care este nu doar o problemă națională, ci una transnațională care necesită o abordare adecvată și eforturi comune din partea tuturor guvernelor din regiune.

Definiția traficului este un subiect sensibil, căci nu este vorba de o noțiune univocă cu atât mai mult când este vorba de traficul în scopul exploatării sexuale.

Incriminarea traficului de ființe umane a fost unul dintre pașii importanți ai legiuitorului în lupta împotriva actelor ce încalcă libertatea omului. Cu toate acestea, la elaborarea normelor care urmăresc afaceri cu oameni ca atribute de proprietate s-au comis unele erori. În definiția juridico-penală a traficului ar trebui să se indice și alte acte, recunoscute drept tranzacții în legislația civilă, care acum nu se regăsesc în art.165 Codul penal: schimb, cadou, ipotecă etc., deoarece dreptul de proprietate asupra unui bun(lucru) care îi aparține. Potrivit Codului civil nu se limitează doar la vânzare-cumpărare.

Este necesar de a introduce o nouă completare în art.165 alin.(1) Cod penal, cum ar fi: „indiferent de consimțământul victimei, dacă au fost folosite mijloace prevăzute în prezentul articol”.

Numai cu o astfel de normă penală ce n-ar permite apariția unor îndoieli în calificarea corectă a acțiunilor traficantilor va fi posibilă curmarea și combaterea traficului de ființe umane în cel mai scurt termen.

Numai prin eforturi comune pot fi depășite pericolele acestui flagel uman. Un rol aparte îi revine societății civile. De aceea nu trebuie uitat faptul că fiecare avem o obligație cetățenească de a semnală despre cazurile date autorităților, producând astfel diverse efecte pozitive, benefice întru prevenirea pericolului acestui fenomen negativ.

Bibliografie:

1. Constituția RM din 29 iulie 1994 // Monitorul Oficial al RM nr. 1 din 12.08.1994.
2. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985-XV din 18.04.2002.
3. Codul penal al României // Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 575 din 29.06.2004.
4. Codul penal al Republicii Belarus din 9 iulie 1999.
5. Codul penal al Germaniei în redacția din 15 mai 2003.
6. Codul penal al Ucrainei în redacția din 05.07.2011.
7. Legea specială a României nr. 678 din 21 noiembrie 2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane // Monitorul Oficial al României Partea I nr. 783 din 11.12.2001.
8. Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nr. 241-XVI din 20.10.2005 // Monitorul Oficial al RM nr. 164-167/812 din 09.12.2005.
9. Bejan O., Butnaru Gh., *Trafic de ființe umane*, Ed. Pontos, Chișinău 2002.
10. Borodac Al., *Manual de Drept penal. Partea specială*, Chișinău 2004.
11. Brînză S., Ulianovschi X., Stati V., *Drept penal*, Ed.Cartier Juridic, Chișinău 2005.
12. I. Mămăligă, „Instrumentele juridice internaționale-mijloc de combatere a traficului cu ființe umane”, în *Legea și viața*, nr.11, 2005.
13. Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane încheiată la Varșovia la 16 mai 2005, ratificată prin adoptarea Legii nr. 67 din 30 martie 2006 // Monitorul Oficial al RM nr.66-69/277 din 28.04.2006.
14. Алихаджиева И., Недостатки законодательной регламентации уголовно-правовой борьбы с торговлей людьми. // Уголовное право. 2006. №5. С. 4-6.
15. Дмитриев О., Уголовно-правовая характеристика торговли несовершеннолетними. // Уголовное право. 2002. №3. С. 14-15.
16. Долголенко Т. Уголовная ответственность за торговлю людьми. // Уголовное право, 2004, №2. С. 23-25.
17. Нуркаева Т., Преступления против свободы и личной неприкосновенности и их место в системе особенной части УК РФ. // Уголовное право, 2003, №2. С. 55-56.

18. *Уголовное право. Особенная часть.* // Под ред. Козаченко И.Я., Незнакомовой З.А. М., 1997.

Adrese internet:

1. http://www.cuoremoldavo.com/download/MOLD/Moldova_Orig_trafCo-pii2003.pdf
2. <http://www.lastrada.md/news/current/>
3. <http://www.procuratura.md/file/RAPORT PUBLIC 2006 Pentru Sait.pdf>
4. <http://www.info-prim.md/?a=10&x=&y=7040>
5. [http://www.bice.md/UserFiles/File/Rec_CM_rom/Rec\(2000\)11.doc](http://www.bice.md/UserFiles/File/Rec_CM_rom/Rec(2000)11.doc)
6. http://www.mai.md/trafic_ro/cpctp_inf_2007/
7. <http://law.edu.ru/norm/norm.asp>
8. <http://meget.kiev.ua/kodeks/ugolovniy-kodeks/>

Alexandru PARENIUC,

doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Secției învățământ zi, Facultatea de Drept
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Alexei PUNGĂ,

lector-superior al catedrei investigații operative
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

TRAFICUL DE FEMEI – INFRAȚIUNE LA „MODĂ” SAU „BUSINESSUL” NAȚIONAL

Sfârșitul secolului XX a fixat destrămarea Uniunii Sovietice și crearea a 15 state independente, care până la 1990 erau parte componentă a URSS, a determinat o criză politică și economică de proporții pe întreg teritoriul fostului Imperiu Sovietic, criză care continuă și astăzi. Anume criza economică a plasat R. Moldova pe unul din ultimele locuri din Europa ca una din cele mai sărace țări. Stagnarea economică a cauzat deteriorarea semnificativă a nivelului de trai al populației R. Moldova, unde aproximativ 70-75% din locuitori se află sub limita sărăciei. Perioada de tranziție la economia de piață a înregistrat scăderea bruscă a activității sectorului industrial, agricultura nu-și poate reveni nici astăzi la nivel normal de activitate din cauza crizei economice în ramură, exodul forțelor de muncă, mai ales din părțile rurale și în urma calamităților naturale din ultimii 4-5 ani (arșiță, inundații, ploi abundente etc.). Studiile științifice arată că anume sectoarele industrial și agrar, domeniile învățământului, ocrotirii sănătății și sferei sociale, unde preponderent sunt ocupate circa 75-80% femei, au suferit și mai continuă să sufere în urma crizei economice, dar nu mai puțin și a celei politice. Este de menționat că salariul lucrătorilor din domeniile și sectoarele menționate se cifrează la 80-90 dolari SUA, pe când coșul minim de consum pe cap de locuitor al R. Moldova este cu mult mai mare. În majoritatea cazurilor, femeile având aceeași pregătire profesională, primesc un salariu ce nu depășește 75-80% din nivelul salariilor bărbaților, iar 62-65% din numărul total al șomerilor îl reprezintă tot femeile (mai ales femeile tinere, absolventele instituțiilor de învățământ superior, mamele cu copii mici sau cele care educă 2-3 copii).

Aproximativ 70% din numărul persoanelor traficate sunt femei pentru executarea diferitor activități. Conform datelor Organizației Internaționale pentru Migrație, în anul 2010 în lume au fost înregistrate 2,5 mln femei traficate ilegal din care 43% practicau prostituția. Bărbații traficați activau și activează în prezent în câmpul muncii (pe șantierele de construcții, la munci agricole), luptă în calitate de mercenari în diferite conflicte armate declanșate pe globul pământesc, practică activități criminale.

Circa 50% din numărul persoanelor traficate sunt minori care sunt exploatați

sexual, practică cerșitul, muncile forțate sau devin donatori pentru preluarea organelor și țesuturilor umane.

Acest flagel al societății noastre pe teritoriul Republicii Moldova a apărut la începutul anilor '90 al secolului XX și an de an capătă amploare atrăgând în mrejele sale sute de mii de persoane. La început în trafic erau implicate mai mult femeile noastre, care anual erau antrenate în industria sexului în scopul exploatării sexuale. Pentru R. Moldova traficul de femei nu mai este de mult un fenomen inedit, constituind cea mai vulgară formă de discriminare și violență împotriva femeilor, precum și o formă modernă de sclavie a ființelor umane în general. Astăzi traficul de persoane a devenit o infracțiune „la modă”, foarte profitabilă, extrem de periculoasă și care aduce prejudicii nu numai persoanei traficate, ci și întregii societăți.

Din istoria omenirii este bine știut că traficul (comerțul cu oameni) de persoane a existat încă din antichitate la toate popoarele de pe globul pământesc. Este de menționat că comerțul cu oameni nu a fost în totalitate suprimat nici în zilele noastre, în care orientarea spre respectarea și promovarea drepturilor și libertăților omului reprezintă o componentă esențială a filozofiei sociale. El s-a păstrat sub niște forme atenuate și deghizate.

Cunoașterea fenomenului în cauză trebuie însă începută cu relevarea specificului de manifestare criminală, adică pentru a stabili tipul criminologic ce-l caracterizează și studierea lui multilaterală.

Traficul de persoane, în majoritatea cazurilor, constituie o formă de manifestare a criminalității organizate. În această calitate traficul posedă trăsăturile caracteristice tipului dat de criminalitate, are o esență identică și se supune legilor de existență proprii fenomenului din care face parte.

Cercetătorii-criminologii autohtoni, O.Bejan și Gh.Butnaru încă în anul 2002 scriau că, „dincolo de însușirile generale, traficul de ființe umane (de persoane) se distinge prin anumite particularități. De aceea pentru a înțelege fenomenul traficului este necesar, mai întâi de toate, a cunoaște ce reprezintă criminalitatea organizată ca atare, iar apoi a purcede, sprijinindu-ne de atare fundament, la clarificarea specificității traficului de ființe umane, ca formă particulară de manifestare a crimei organizate”.

Traficul de persoane este un fenomen criminal „tânăr” dar foarte agresiv, un fenomen care implică în mrejele sale sute și mii de persoane de toate vârstele și de ambele sexe, fenomen care a dus la înrobirea unor mase mari de persoane și apariția unor noi categorii de criminali-traficanti, proxeneți, deținători de spelunci, „curatori” de filiere de trafic etc.

Situația și starea critică de lucruri referitoare la traficul de persoane în R. Moldova nu a putut fi trecută cu vederea de legislatorii autohtoni, de politicienii și guvernanții ce conduc țara. Pentru combaterea traficului de persoane și a migrației ilegale, în republica noastră deja au fost întreprinse un șir de măsuri efective, și anume:

- R. Moldova a ratificat un șir de tratate și convenții internaționale privind contracararea fenomenului de trafic de persoane, mai ales a femeilor și minorilor;
- R. Moldova participă activ la întrunirile internaționale ce vizează problemele traficului de persoane, fiind dispusă pentru dialog cu alte țări și modificări pozitive în direcția respectivă;

– Codul penal al R. Moldova (2003) a fost completat cu art.165 (traficul de persoane), 206 (trafic de copii), 207 (scoaterea ilegală a copiilor din țară), 220 (proxenetism), 3621 (organizarea migrației ilegale) care favorizează combaterea traficului de persoane;

– adoptarea spre realizare a Planurilor naționale de prevenire și combatere a traficului de persoane pe anii 2008-2009, 2010-2012 aprobate prin Hotărârile Guvernului R. Moldova;

– luarea unor decizii ale Consiliului Suprem de Securitate al R. Moldova referitoare la problema traficului de persoane etc.

Grație măsurilor întreprinse, s-a reușit obținerea unor progrese la compartimentul combaterii traficului de persoane și migrației ilegale, rezultate apreciate și de delegația oficială a Congresului SUA.

Ulterior, în Raportul Departamentului de Stat al SUA privind traficul de persoane publicat la 16.06.2009, R. Moldova a fost reconfirmată în categoria a II-a de clasificare, ca stat care trebuie să rămână angajat activ pentru combaterea eficientă a acestui fenomen.

Menținerea poziției a II-a denotă că R. Moldova întrunește condițiile minime la capitolul eliminării traficului de persoane și a îmbunătățit măsurile orientate la combaterea acestui flagel.

Cu toate că eforturile depuse, R. Moldova rămâne a fi în continuare o țară de origine, victimele fiind prioritar traficate în Turcia, Federația Rusă, Ucraina, Cipru, Emiratele Arabe Unite, țările Orientului Apropiat. În majoritatea lor în aceste țări sunt traficate persoane de sex feminin în scop de exploatare sexuală, iar bărbații, de regulă, pentru a lucra la construcții, în agricultură, precum și în alte domenii (în majoritatea cazurilor pe teritoriul Federației Ruse și Ucrainei).

Din numărul total al dosarelor penale examinate pe cazurile de trafic de persoane sau proxenetism, putem conchide că victime ale traficului pot fi persoanele trecute peste granița de stat sau transportate în interiorul statului pentru a fi aduse în stare de sclavie sau servitute. Acest fenomen infracțional are trei elemente caracteristice:

- recrutarea, transportul, adăpostirea sau primirea de persoane;
- amenințarea cu folosirea forței sau diferite forme de constrângere care nu implică violența, precum fraudă sau înșelăciunea;
- exploatarea în special pentru munca forțată în construcții, agricultură, sectorul casnic, pentru cerșit, prostituție și diverse forme de exploatare sexuală, pentru participarea la diferite conflicte armate sau activități criminale pe teritoriul altor state etc.

Când și unde apare traficul de ființe umane (persoane)?

În multe cazuri victimelor traficului, care pot fi femei, bărbați sau copii, le sunt promise locuri de muncă avantajoase în alte țări care nu sunt în R. Moldova. Deci lipsa locurilor de muncă și sărăcia sunt factorii principali care favorizează aceste genuri de infracțiuni: proxenetismul, traficul de copii, migrația ilegală. Femeile sunt deseori recrutate pentru ca să lucreze în sectorul serviciilor sau domeniul hotelier, dar sfârșesc prin a se prostitua, fiind impuse de frică, datorii, dependență de droguri sau violență fizică. Din păcate, cele mai afectate de infracțiunile de trafic au devenit femeile, iar dintre acestea – o categorie cu totul vulnerabilă în fața crizei economice – femeile tinere cu vârsta între 20-35 de ani, forța reproductivă a R. Moldova. Anume

acest factor favorizează scăderea natalității în țara noastră, duce la degradarea morală a multor femei tinere, scade din potențialul economic și moral al societății.

Traficul de persoane nu ține cont de vârstă sau gen, de hotare și de alți factori, răspândindu-se vertiginos atât în statele dezvoltate (economic, social, cultural etc.), cât și în țările în curs de dezvoltare unde se află și R. Moldova. Fenomenul dat „se acomodează” de minune la sărăcie și mizerie, dar poate fi întâlnit des și în palate de lux, apărând atât la popoarele antrenate în conflicte militare, cât și la cele care duc un mod de viață pacific. Întrucât fenomenul studiat în ultimul timp ține tot mai mult de exploatarea sexuală, victime fiind femei mature, fete tinere sau băieți tineri (10-14 ani) și presupune sume fabuloase, problema a ajuns să lezeze laturile cele mai intime ale vieții, periclitând în același timp sănătatea întregii societăți, genofondul ei, pentru că prima victimă este femeia.

Această formă de business a devenit astăzi cea mai profitabilă, aducând proxeneților venituri enorme, implicând riscuri minime și plasându-se pe locul trei în lume după traficul de droguri și cel de arme.

Metodele de racolare a victimelor traficului sunt pe cât de simple, pe atât de perfecte. De regulă, proxeneții recurg la următoarele modalități:

- prin mijlocirea persoanelor fizice (cunoscute sau necunoscute);
- prin intermediul unei firme de plasare în câmpul muncii peste hotare;
- prin intermediul agențiilor de turism;
- prin intermediul agențiilor matrimoniale, cluburilor de dans, barurilor de noapte, organizațiilor și cluburilor sportive etc.

Pentru societatea noastră sunt specifice următoarele manifestări ale fenomenului în discuție – traficul de persoane care poate avea următoarele forme:

- traficul de femei în scop de exploatare sexuală;
- traficul de persoane pentru muncă forțată și sclavie;
- traficul de copii pentru exploatare sexuală și cerșit;
- traficul de bărbați și minori pentru participarea la activitățile unor grupări criminale;
- traficul de bărbați în calitate de rebeli pentru participarea la conflictele armate;
- traficul de persoane în scop de prelevare a organelor și țesuturilor corpului omenesc;
- traficul de persoane în scop de cerșit.

Alte manifestări ale traficului de persoane sunt deocamdată mai puțin prezente și nu este exclusă apariția a noi forme ilegale pentru îndeplinirea a unor scopuri noi.

Traficul de femei în scop de exploatare sexuală care în ultimii 12-16 ani a cunoscut o escaladare fără precedent în societatea noastră, atingând dimensiuni ce afectează grav sănătatea psihică și fizică a femeilor, le diminuează considerabil statutul moral, fapt care le limitează drastic posibilitățile de afirmare socială, precum și zdruncină, distruge fundamentul societății – familia. Fenomenul examinat a început să capete proporții odată cu exodul masiv al brațelor de muncă autohtone spre țările cu o economie și cultură mult mai dezvoltate, în căutarea disperată a posibilităților normale de trai, care datorită sărăciei accentuate lipsesc în țara noastră. Fetele și femeile noastre sunt racolate de proxeneți sub pretextul oferirii unui loc normal și bine plătit de muncă în străinătate, ca ulterior să fie supuse unei exploatare crunte în bor-

delurile altor state. Conform datelor statistice ale Centrului de combatere al traficului de persoane al MAI al R. Moldova, în ultimii 5 ani sute din femeile noastre au fost traficate în următoarele țări pentru exploatare sexuală: Turcia (46%), Federația Rusă (15%), Cipru (8%), EAU (8%), Ucraina (2%), România (2%), Grecia (2%), Italia (1%), Serbia (1%), alte state (5%), pentru traficul intern (pe teritoriul R. Moldova – 10%). Trebuie să menționăm că unele țări (Rusia, Ucraina, România), care utilizează forțele de muncă ale femeilor din Moldova, la rândul lor, sunt focare vădite de racolare, recrutare și propunere a propriilor cetățeni pentru bordelurile altor țări. Conform datelor statistice ale Organizației Internaționale pentru Migrație, în anul 2009 în lume au fost înregistrate 2,5 milioane femei traficate din țările de origine – 43% din care practicau prostituția.

Deseori femeile traficate sunt racolate, recrutate și prostituate forțat, fiind intimidat, maltratate, violate, precum și supuse perversiunilor sexuale. Există desigur și femei care pleacă de bună voie în aceste țări pentru a practica prostituția, dar nu înainte de a fi prostituate pe teritoriul R. Moldova. În marea lor majoritate aceste femei au vârsta între 18 și 35 ani.

Este important de menționat că unele foste victime ale „industrii sexului”, foste prostituate, pe parcurs singure devin traficanți înrăiți – proxeneți. Motivul este acela de a se îmbogăți cu orice preț și pentru că nu dispun de altă profesie.

Criza social-economică a determinat și o creștere bruscă a violenței în familie, a violenței sexuale, a abuzurilor de alcool și droguri, a altor vicii sociale, în urma cărora relațiile din familie au avut și mai continuă să aibă cel mai mult de suferit, femeia, în primul rând, devenind subiectul violenței continue. Anual pe teritoriul R. Moldova se înregistrează sute de acte de violență sexuală, crește numărul minorilor violați, crește numărul persoanelor ce practică homosexualismul și lesbianismul, crește numărul femeilor ce practică prostituția. Astăzi R. Moldova este recunoscută ca unul din cele mai mari centre de exportare a femeilor ce practică prostituția din bordelurile Europei, Turciei, Rusiei, Ucrainei, Arabiei Saudite, Egiptului etc.

Se estimează că numărul de cetățeni ai R. Moldova aflați peste hotarele republicii se cifrează la circa 600-900 mii (aproximativ 25% din numărul total al populației R. Moldova), majoritatea din ei fiind persoane de vârsta 17-45 ani, în care femeile reprezintă peste 70%. Astfel, ne întâlnim cu feminizarea migrației (legale – 28-30%). Astăzi circa 80% din tineretul țării este dispus de a părăsi țara, cel puțin temporar pentru studii sau muncă.

Strategii de dezvoltare internațională (turismul, schimbul de studenți, programele de activitate pentru tineret etc.), aprofundarea divergențelor între statele bogate și cele sărace, conflictele armate de pe glob, extinderea activității formațiunilor criminale naționale și internaționale, amplasarea geografică „avantajoasă” a R. Moldova, în sensul activității grupărilor criminale ce practică narcotraficul și traficul de persoane, s-a creat un sol fertil pentru criminalizarea migrației, ceea ce a făcut ca R. Moldova să se plaseze pe unul din primele locuri în domeniul traficului ilegal de persoane.

Astfel, printre factorii principali care favorizează dezvoltarea traficului de persoane pot fi numiți următorii:

- degradarea morală a unor membri ai societății;
- sărăcia morală și materială;

- creșterea nivelului șomajului, feminizarea lui;
- lipsa sau micșorarea locurilor de muncă;
- defavorizarea locurilor de muncă tradițional ocupate de femei și tineret;
- alcoolismul, narcomania, prostituția;
- accesul limitat la studii al copiilor din familiile social vulnerabile;
- violența domestică, sexuală și alte forme de abuz față de femei și tineret;
- globalizarea economiei subterane;
- internaționalizarea activității formațiunilor criminale;
- participarea unor cetățeni ai R. Moldova la conflictele armate din alte țări (Iraq, Albania, Kosovo, Cecenia, Daghestan etc.);
- abuzul și disfuncționalitatea familială;
- vulnerabilitatea tinerilor față de trafic care crește în mediile abuzive (violența sexuală, fizică, psihică, economică) și neglijente (refuzul sau incapacitatea adultului de a comunica cu generația în creștere);
- afectarea stabilității emoționale a tineretului;
- dorința de a părăsi țara de origine (într-o țară mai prosperă);
- evadarea (fuga) din mediul înconjurător care prea puțin face pentru generația în creștere;
- relevarea unor noi relații personale (de mariaj, de parteneriat în dezvoltarea unor afaceri de business etc.);
- creșterea gradului de credibilitate și încredere față de persoane străine (cetățeni ai altor țări sau conaționali care lucrează sau învață pe teritoriul altor țări);
- dorința de independență materială, morală și spirituală;
- reprezentări generale eronate despre succesele și realizările concetățenilor;
- lipsa educației față de Patrie, neam, istorie, limbă, cultură etc.;
- cupiditatea multor cetățeni ai R. Moldova;
- lipsa reperelor valorice;
- lipsa informației despre activitatea organelor de guvernământ pentru ameliorarea situației în R. Moldova;
- prelucrarea superficială sau incapacitatea de prelucrare a informației acumulate (aprecierea informației la justa ei valoare);
- tendința multor persoane tinere de a se îmbogăți cu orice preț (prostituându-se, robind pentru altcineva, activități în rândul mercenarilor sau grupărilor criminale etc.);
- deschiderea hotarelor, respectiv lărgirea posibilităților cetățenilor de a călători, a face studii, a activa în diferite domenii după hotarele R. Moldova;
- prelucrarea ideologică și idealizarea vieții tineretului din țările prospere, fără a demonstra părțile negative din viața acestor tineri;
- nivelul informațional și educațional scăzut în rândul reprezentanților generației în creștere etc.

Pe piața ocupării forței de muncă femeile sunt ultimele care sunt angajate și primele care sunt concediate. Pentru a-și câștiga existența, ele sunt nevoite să accepte și să practice munci „la negru”, activități din cele mai murdare, mai dificile, mai prost plătite. Unul din cele mai dinamice sectoare ale muncii „la negru” este industria sexului, în care femeile poartă un grad sporit de risc, nemaivând acces la locuri de muncă

legale și reglementate, fiind obligate să lucreze în cadrul unor rețele criminale, fără protecție socială, fiind exploatate sexual, muncind în gospodărie în condiții inumane, câștigând sume fabuloase pentru altcineva – ele fiind răsplătite mizerabil, iar în unele cazuri rămân fără plată, deseori fiind maltratate, violate, uneori omorâte.

Grupa de vârstă cea mai sensibilă pentru a fi traficată este de 18-30 de ani, ceea ce nu înseamnă că sunt traficate și cele de 14-18 ani.

Cu părere de rău, trebuie să menționăm că în ultimii 5-6 ani pe teritoriul R. Moldova sunt înregistrate cazuri de trafic de minori (vârsta 10-14 ani), care sunt traficați în alte țări (Cuba, SUA, Rusia, Egipt, Cipru, Anglia etc.), mai ales de sex masculin, care sunt destinați întreținerii relațiilor sexuale perverse cu bărbați maturi sau pentru practicarea cerșitului. Deja au fost înregistrate cazuri când fratele mai mare (vârsta 28 ani l-a traficat în Cuba pe fratele de sânge mai mic (vârsta 14 ani) și un prieten de aceeași vârstă, pentru a întreține relații sexuale cu un milionar din SUA (condamnat în 2009)).

Nu sunt rare cazurile când rudele, prietenii, cunoscuții practică traficul ilicit al celor apropiați pentru a obține profit.

Vorbind despre cauzele răspândirii traficului, în special al traficului de femei, putem menționa că în primul rând traficul este un fenomen social și, firește, generat de unele condiții sociale concrete, consecințele cărora în R. Moldova sunt un șir de evenimente și factori istorici obiectivi. La sfârșitul anilor '80 - începutul anilor '90 ai secolului XX dispare, relativ vorbind, „cortina de fier” dintre estul și vestul globului pământesc.

Deschiderea hotarelor spre Occident, în primul rând spre vestul Europei, a însemnat un factor pozitiv, oferind cetățenilor Republicii Moldova:

- posibilitatea de a călători liber, în calitate de turiști;
  - posibilitatea de a se angaja la lucru în țările Comunității Europene;
  - posibilitatea de a face studiile în instituțiile de învățământ din Europa, SUA, Canada, China, Egipt etc.;
  - posibilitatea de a deschide afaceri comune cu parteneri străini și pe teritoriul altor țări;
  - posibilitatea de „a vedea lumea”, de a se familiariza cu valorile culturale ale altor popoare, de a face schimb de artiști, oameni de știință, oameni de artă etc.;
  - posibilitatea de a se familiariza cu experimentele pozitive, înaintate ale altor popoare, producători;
  - posibilitatea de a lua cunoștință de arhitectura, design-ul, amenajarea satelor și orașelor, cultura servirii în magazine, cafenele, baruri, restaurante etc.;
  - posibilitatea de a lua cunoștință de posibilitățile asigurării sociale și juridice a fiecărui cetățean;
  - posibilitatea de a se familiariza de respectarea drepturilor și libertăților omului în diferite țări ale lumii etc.
- Pe lângă factorii pozitivi au apărut și unii factori negativi, cum ar fi:
- internaționalizarea economiei subterane;
  - apariția unor grupări criminale internaționale noi unde erau recrutați criminali din diferite țări;
  - transferul de practici criminale;

- apariția unor infracțiuni cu caracter internațional care până la sfârșitul anilor '80 al secolului trecut nu erau înregistrate pe teritoriul R. Moldova (traficul de persoane, de organe umane, infracțiuni legate de traficul de droguri, Moldova devenind țara de tranzit al drogurilor între țările Asiei și Europa, SUA, America Latină);
- comiterea unor fraude cu caracter economic ce cauzează prejudicii de proporții etc.

Factorii nominalizați sunt factori externi. Pe lângă ei astăzi există și se răspândește tot mai larg un număr impunător de factori interni, de esență locală.

Tentativa de trecere la economia de piață nu a însemnat și constituirea economiei de piață în câțiva ani. Acest proces s-a dovedit a fi unul destul de anevoios pentru tot spațiul ex-sovietic. Pentru statele nou apărute, acest proces a devenit un drum îndelungat, anevoios, deseori imposibil de parcurs de sine stătător, generând un șir de fenomene contradictorii.

Feminizarea sărăciei, șomajul, lipsa locurilor de muncă, nivelul redus de trai au silit femeile (care constituie 53% ale populației țării) să pornească într-un număr tot mai mare în căutare de lucru peste hotare, acceptând cele mai împovărătoare munci, fără a ține cont de eventualele consecințe. Sărăcia, lipsa unei perspective clare de a asigura familiei (în primul rând copiilor) un trai decent, posibilitatea de angaja copiii la studii, dorința de a procura o locuință sau un mijloc de transport – iată unele condiții care au impus femeile noastre să părăsească benevol țara, lăsând copiii cu soții (în cele mai bune cazuri), bunicii, rudele, vecinii, prietenii etc.

Creșterea decalajului dintre statele bogate (dezvoltate) și sărace (subdezvoltate) influențează cel mai tare situația femeilor și minorilor din R. Moldova. Decăderea economiei naționale și instabilitatea politică în R. Moldova se răsfrânge negativ asupra tuturor păturilor sociale, femeile fiind cele mai vulnerabile în această situație.

Lichidarea factorilor enumerați, care provoacă traficul ilicit de persoane, poate duce treptat la revenirea la o viață normală a tuturor locuitorilor R. Moldova. Pentru aceasta conducerea țării în programele ei de activitate trebuie să pună în prim-plan omul cu necesitățile lui vitale și spirituale, să programeze activități care ar curma răspândirea și dezvoltarea largă a factorilor ce favorizează traficul ilicit de persoane.

Acest flagel al societății poate fi biruit și lichidat totalmente numai prin eforturile comune ale tuturor organelor de stat împreună cu cele obștești și neguvernamentale, implicând la maximum forțele sănătoase ale societății, mai ales ale generației în creștere – forța motrice a zilei de mâine. Un rol decisiv în această luptă îi revine organelor Poliției, Procuraturii, instituțiilor de învățământ (de orice nivel) etc.

Fiecare cetățean al R. Moldova trebuie să fie convins că dintr-o țară bogată nimeni nu emigrează și că poți fi fericit deplin numai în țara de origine.

Traficul ilicit de persoane este o infracțiune sau un conglomerat de infracțiuni îndreptat, în primul rând, asupra unei persoane concrete (copil, femeie, bărbat) și, în al doilea rând, asupra tuturor membrilor societății. În ultimii ani acest gen de infracțiuni are un caracter internațional, implicând mai mulți subiecți ai infracțiunilor comise. Pentru combaterea acestor infracțiuni, este necesară interacțiunea tuturor subiecților implicați în activitatea de prevenire și combatere a lor. Din aceste considerente, dacă organele de drept ale R. Moldova și ale altor țări abilitate cu funcții de combatere a acestui flagel contemporan intenționează să îl combată efectiv, este

deosebit de important ca ele să dispună de capacitatea și aptitudinea de a colecta și efectua schimbul necesar de informații în acest domeniu.

Analizând activitatea de colectare (acumulare) a informației și pentru a evita o abordare prea îngustă, trebuie să ținem cont de doi factori importanți, și anume:

- în primul rând, toată informația acumulată referitoare la structura și metodologia de activitate a unei rețele de trafic de la începutul procesului și până la sfârșitul lui prezintă o importanță deosebită pentru cercetarea acestui gen de infracțiuni;

- în al doilea rând, este important de a evita gândul-capcană, conform căruia sursele de informație sunt în mod convenabil împărțite în trei categorii geografice care țin de țările de origine, de tranzitare și de destinație. De exemplu, ar fi logic să presupunem că: informația referitoare la racolarea persoanelor destinate traficului ar putea fi mai ușor de obținut la Chișinău sau în alte localități ale R. Moldova; ar fi posibil ca informația de cea mai înaltă calitate despre metodele de racolare și utilizate pe teritoriul țării să fie obținută în timpul discuțiilor cu persoanele (victimele) traficate din R. Moldova, care cooperează cu organele de drept din țările de destinație.

Activitatea de colectare a informației operative trebuie desfășurată în conformitate cu prevederile Legii R. Moldova privind activitatea investigativ-operativă. În acest sens pot fi aplicate următoarele prevederi:

- conform art.13, alin.(1), lit.a) – organele care exercită AOI sunt în drept să înfăptuiască măsuri operative de investigații în scopul acumulării informației necesare pentru soluționarea sarcinilor acestei activități;

- conform art.7, alin.(1), lit.a), b) temeiurile pentru înfăptuirea măsurilor operative de investigații sunt:

- a) circumstanțele neclare în legătură cu pornirea urmăririi penale;

- b) informațiile devenite cunoscute organelor care exercită AOI:

- privind acțiunea contrară legii în curs de pregătire, comitere sau comisă, precum și privind persoanele care o pregătesc, o comit sau au comis-o, dacă datele pentru pornirea urmăririi penale sunt insuficiente;

- conform art.9 alin.(1), organele care exercită AOI în cazul prezenței temeiurilor nominalizate (de Legea AOI) au dreptul la controlul operativ, a cărui efectuare este supusă înregistrării obligatorii, etc.

De regulă, în urma verificării informațiilor operative, trebuie să ne bazăm pe colectarea probelor necesare cu privire la existența infracțiunii.

În cadrul cercetării infracțiunilor de trafic de persoane este necesar de stabilit și de demonstrat următoarele circumstanțe:

- faptul traficării persoanei;

- modalitatea de camuflare a faptei ilicite;

- prezența sau lipsa consimțământului victimei de a fi traficată;

- personalitatea traficantilor (proxeneților), dacă a existat o înțelegere prealabilă între ei (între proxeneți și viitoarea victimă a traficului);

- suma profitului preconizată și cea obținută de traficantii în urma activităților de trafic;

- scopul traficării (exploatare sexuală, muncă forțată, cerșit, activitate criminală, participarea la conflicte armate, prelevarea unor organe sau țesuturi umane);

- personalitatea persoanei traficate;

- numărul persoanelor traficate;
- mecanismul și itinerarul (căile, traseele, rutele) de trafic;
- metodele de racolare a victimelor;
- organizațiile de stat, obștești, nonguvernamentale sau internaționale care au favorizat activitățile de trafic;

- funcționarii de stat (deputați, miniștri, polițiști, procurori, funcționari de stat) sau ai administrației publice locale care au favorizat activitățile de trafic etc.

În ceea ce privește colectarea și obținerea informațiilor generale despre acest gen de infracțiuni, organele investigativ-operative și de urmărire penală nu se pot baza numai pe informațiile (spusele, mărturiile) victimelor, ci trebuie să utilizeze unele metode, mijloace speciale, forțe auxiliare pentru obținerea unor mijloace de probă a circumstanțelor ce prezintă interes și au importanță procesuală (probatorie) pentru cauza penală cercetată.

Pentru a obține profit din traficul de persoane, traficantul (proxenetul) trebuie să aducă victima pe piața locală și să-i facă reclamă. Rolul funcționarilor Poliției este de a studia și supraveghea industria sexului, atât la nivelul prostituției stradale, al bordurilor, hotelurilor, restaurantelor, cât și al barurilor cu animatoare, al agențiilor de escortă etc.

Informațiile culese pentru examinarea cazurilor de trafic de persoane, până la pornirea urmăririi penale, pot fi culese în urma cercetării următoarelor surse:

- mărturiile victimelor traficate;
- de la funcționarii Poliției;
- de la grăniceri și vameși;
- prin studierea surselor mass-media, Internetului, reclamelor prostituției etc.
- de la persoanele care activează în industria sexului (proxeneții, întreținătorii de spelunci și alții);
- din scrisorile și petițiile părinților, fraților, surorilor, rudelor, prietenilor, colegilor persoanelor traficate;
- din rezultatele măsurilor investigativ-operative;
- din evidențele operative ale MAI, OAI, instituțiilor medicale;
- din evidențele organizațiilor internaționale de cooperare a forțelor Poliției (Interpol, Europol, Asiapol, SECI, GUAM, etc.), care practică contracararea traficului de persoane;
- din evidențele organizațiilor nonguvernamentale („La Strada”, „Casa Mărioarei” etc.) ce se ocupă de reabilitatea psihologică a persoanelor traficate;
- de la companiile și liniile aeriene, alte companii de transport utilizate de traficanți (feroviare, auto);
- din surse ușor accesibile (reportaje și informații din mass-media, studii științifice, materialele diferitor conferințe naționale și internaționale ce vizează problema dată).

Există un volum de informații foarte redus privitor la victime, și aceasta parțial se întâmplă din cauza că foarte puține dintre ele (persoanele traficate), întorcându-se acasă, nu doresc să dezvăluie ce li s-a întâmplat în străinătate, cu ce s-au ocupat acolo (simțul rușinii față de cei din jur).

În opinia autorilor, descoperirea la timp și completă a infracțiunilor de trafic

de persoane poate duce la rezultate scontate de către majoritatea membrilor societății, și anume:

- tragerea la răspundere (penală, administrativă, disciplinară) conform legislației R. Moldova a persoanelor ce au intrat în conflict cu legea;
- minimizarea numărului infracțiunilor de trafic;
- identificarea la maxim a persoanelor implicate sau care favorizează acest gen de infracțiuni;
- micșorarea numărului persoanelor traficate ilegal în alte țări europene sau ale Africii și ale Americii;
- minimizarea numărului copiilor educați de un singur părinte sau fără părinți, care practică vagabondajul, cerșitul, nu frecventează școala, practică prostituția, consumă alcool și droguri, nu posedă o profesie, nu au un loc stabil de lucru, comit infracțiuni etc.;
- minimizarea numărului divorțurilor, avorturilor criminale, întărirea relațiilor conjugale între soți;
- scăderea numărului părinților în etate care rămân fără nici un ajutor moral și material din partea copiilor plecați ilegal la muncă în străinătate;
- creșterea copiilor nou-născuți ce ar duce la sporirea natalității în R. Moldova;
- sporirea imaginii pozitive despre R. Moldova și cetățenii ei în fața altor popoare;
- supremația legilor în fața cetățenilor R. Moldova etc.

Examinând un șir de dosare penale pe cazuri de trafic de persoane, autorii constată că există unele probleme care apar la examinarea cauzelor penale de trafic cercetate de ofițerii de urmărire penală și procurorii procuraturilor, și anume:

- timpul scurs din momentul când a fost comisă infracțiunea și momentul când a fost identificată victima traficului. În acest scop urmează de intensificat în continuare activitatea investigativ-operativă cu aplicarea măsurilor ofensive în combaterea acestui flagel și documentarea grupărilor criminale specializate în acest domeniu;
- particularitățile transnaționale ale acestui gen de infracțiuni. În acest scop este necesar de continuat activitățile de conlucrare cu omologii din țările de tranzit și destinație, pentru îmbunătățirea procedurii schimbului de informații, bunelor practici și organizarea operațiunilor comune întru documentarea și anihilarea rețelelor internaționale începând cu recrutorii și terminând cu traficanții din țara de destinație;
- participarea unui grup de persoane la comiterea infracțiunii, care este bine organizat, conspirat, dotat, informat, bine finanțat, cu legături în rândurile lumii interlope. În acest scop este necesar de intensificat efectuarea măsurilor proactive și instruirea profesională a efectivului implicat în documentarea cazurilor de trafic;
- prezența pe teritoriul Republicii Moldova a regiunii transnistrene necontrolate de autoritățile de drept constituționale. Din regiunea transnistreană provin multe victime ale traficului de persoane, ele însă nu pot fi identificate din motivele expuse mai sus. Tot în această regiune își găsesc refugiu persoanele implicate în traficul de ființe umane, care nu pot fi reținute și oferite justiției din aceleași motive. În acest scop este necesar de conlucrat cu ONG-urile internaționale de profil, care au acces în regiunea transnistreană, fiind coordonatori ai unor proiecte de combatere a acestui fenomen;

– traficează persoanele, în special a tinerilor din Moldova în țări ca Turcia, Emiratele Arabe Unite, Arabia Saudită, regiunea Kosovo, partea Ciprului de Nord, necontrolată de autoritățile constituționale, care la acest capitol nu cooperează cu organele de drept ale Republicii Moldova și nu răspund la interpelările și comisiile rogatorii expediate. În acest scop este necesar de efectuat măsurile de identificare a potențialelor victime la etapa recrutării și transportării lor în țările de destinație, în scopul prevenirii victimizării acestora;

– lipsa acordurilor de colaborare în acest domeniu cu o serie de țări unde sunt traficate persoanele din Republica Moldova, în special cu țările musulmane și din Africa;

– probele se acumulează destul de anevoios și organul de urmărire penală de multe ori se limitează numai la declarațiile victimei, a câtorva martori, confruntări și declarațiile bănuțitului (învinuitului) dacă acesta le depune, ceea ce nu întotdeauna este suficient pentru a expedia cauza în instanța de judecată și luarea unei decizii de condamnare a persoanei inculpate;

– este complicată efectuarea acțiunilor de urmărire penală pe teritoriul altor state, iar în cazurile statelor musulmane, practic imposibil;

– răspunsurile la comisiile rogatorii internaționale sunt primite cu mare întârziere, iar fără aceste materiale nu întotdeauna se poate lua o decizie referitoare la cazul examinat;

– repatrierea copiilor în Republica Moldova din țările unde ei au fost localizați (traficați). Procedura de repatriere a minorilor este destul de dificilă și anevoioasă; în afară de colaboratorii MAI sunt antrenați specialiști din diferite structuri, și anume: Procuratura Generală, Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Serviciul de Grăniceri, Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului, Ministerul Sănătății, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, autoritățile publice locale, reprezentanți ai organelor competente ale țărilor de destinație etc.

Rezolvarea problemelor nominalizate și a celor ce pot apărea în viitor poate fi atinsă numai prin atitudinea conștiincioasă și legitimă a tuturor participanților la combaterea infracțiunilor de trafic de persoane.

Владимир Георгиевич ПЯДЫШЕВ,

кандидат технических наук, доцент,
профессор кафедры Управления и информационно-технического
обеспечения ОВД

Александр Иванович СИФОРОВ,

кандидат технических наук, доцент кафедры Управления и информационно-
технического обеспечения ОВД

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ РЕЗЕРВЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГРАЖДАНСКОЙ ПОЛИЦИИ В БОРЬБЕ С ТРАНСНАЦИОНАЛЬНОЙ ОРГАНИЗОВАННОЙ ПРЕСТУПНОСТЬЮ В ЗОНАХ ОПЕРАЦИЙ ООН ПО ПОДДЕРЖАНИЮ МИРА

В современных условиях международное сообщество справедливо воспринимает каждый вооружённый конфликт, как потенциальную угрозу для мира во всём мире [1, с. 193]. Современность поставила перед гражданской полицией ООН важную и сложную задачу. Суть вооружённых конфликтов последнего времени (внутренние конфликты) выдвигает на первую линию борьбы с ними именно гражданскую полицию ООН [2], 3, с.31.]. При этом в связи со стремительным ростом количества вооружённых конфликтов, ООН оказалась экономически не в состоянии обслужить все конфликты операциями по поддержанию мира [4].

Одно из самых очевидных решений – сократить продолжительность существующих операций. Однако, этому есть препятствие – определённые критерии, позволяющие судить: выполнила ли операция свои задачи. Если не выполнила – сворачивать операцию преждевременно, ибо это возродит конфликт с новой силой. Таким образом, для правомерного сокращения продолжительности операций необходимо радикально повысить эффективность всех их компонент, и особенно гражданской полиции ООН, которая противостоит организованной преступности в зонах операций. Именно организованная преступность является сегодня весьма заметной силой в разжигании огня конфликтов [5].

Одним из лидеров организованной преступности в зонах операций ООН по поддержанию мира является торговля женщинами и принуждаемая проституция. И это закономерно по нескольким причинам: 1) в развитии этого «бизнеса» в зоне операции преступные его лидеры всегда делают ставку на присутствие здесь международных сил (как на потребителя) [6, параграф 36]; 2) средства от этого «бизнеса» кормят не только организованную преступность, но иногда и местные политические партии, и сроднившимся с ними некоторых чиновников. Последнее поясняет: почему так трудно протекает борьба с этим

видом организованной транснациональной преступности.

Внимательное изучение ситуации на месте раскрывает резервы повышения эффективности гражданской полиции в борьбе с этим видом преступности.

При развертывании очередной операции ООН по поддержанию мира выявление массовой транснациональной торговли женщинами и принуждаемой проституции воспринимается как неожиданность. Однако, это следует встречать как закономерность и во всеоружии [7], [8]. Проявление скрытого противодействия со стороны местных чиновников обнаруживает неготовность и непонимание со стороны сотрудников гражданской полиции ООН, хотя должно восприниматься как норма в коррумпированной стране. Процедуры транспортирования беспаспортных потерпевших в зоне операции ООН и за её пределами вызывают изрядные трудности, поскольку до сих пор не разработана международная нормативно-правовая база, которая раз и навсегда отделила бы жертв похищений людей – от нелегальных нарушителей границ, а жертв, пострадавших от принуждения к проституции, – от лиц занимающихся проституцией. В своей работе типовое подразделение гражданской полиции (Trafficking in Persons Investigation Unit) из состава операции ООН остро нуждается в тесных партнерах – сотрудниках правоохранительных органов стран, откуда в зону операции поступили жертвы похищений. Иначе международные преступные группировки в этом плане по-прежнему будут иметь превосходство. В составе специализированных подразделений ООН следует иметь сотрудников-профессионалов из указанных выше стран, чтобы избавиться от необходимости вводить в процесс переводчиков, а также, чтобы не иметь проблем в процессе взаимодействия с правоохранительными органами стран, откуда поступили потерпевшие. Желательно в их составе иметь женщин, чтобы преодолеть барьер молчания (страха) потерпевших. Необходимо на первых стадиях разворачивания операции ООН изучать местные (и привлечь международные) неправительственные организации необходимого профиля, которые зачастую могут помочь с приютом для потерпевших и оказать иную помощь.

ВЫВОДЫ

Одним из массовых проявлений транснациональной организованной преступности в зонах операций ООН по поддержанию мира является торговля женщинами, большая часть которых благодаря похищениям или обману ввозится в зону вооружённого конфликта извне.

В ряде случаев этот вид преступленной деятельности используется политическими партиями в зоне конфликта для своей финансовой поддержки и тайно, но ожесточённо защищается, что значительно снижает успехи гражданской полиции ООН в борьбе с ним.

Для обеспечения качественного перелома в указанной борьбе необходимо принимать встречные меры на межправительственном уровне со стороны гражданской полиции ООН и полиций государств, гражданки которых массово становятся потерпевшими от указанных преступлений.

Со стороны гражданской полиции в зоне операций ООН по поддержанию мира необходимо статистически выявлять страны, гражданки которых часто попадают в сети указанного преступного бизнеса, через руководство опе-

рации ООН информировать правительства и на официальном уровне организовывать взаимодействие между соответствующими подразделениями гражданской полиции ООН и полицией заинтересованных стран.

Правительствам стран, которым стало известно, что их гражданки становятся потерпевшими от указанных преступлений в зонах конкретных операций ООН, следует самостоятельно вступать в контакты с руководством операций ООН для организации указанного взаимодействия между полицейскими подразделениями. В случае предоставления указанными государствами своих полицейских офицеров для службы в составе указанных операций ООН, целесообразно готовить и направлять таких, которые имеют опыт работы в подразделениях по борьбе с торговлей женщинами и принуждаемой проституцией.

Необходимо ускорить процесс разработки международной нормативно-правовой базы, которая отделила бы жертв похищений людей – от нелегальных нарушителей границ, а жертв, пострадавших от принуждения к проституции, – от лиц занимающихся проституцией.

Литература:

1. Баймуратов, М. А., Мелинишин, В. Б., Волошин, Ю. А., *Организация Объединённых Наций в условиях глобализации: вопросы модернизации и повышения эффективности деятельности*/ Под ред. засл. деятеля науки и техники Украины, д.ю.н., проф. М.А. Баймуратова: Монография / М. А. Баймуратов, В. Б. Мелинишин, Ю. А. Волошин – М.: ТрансЛит, 2008. – 272 с.
2. United Nations peacekeeping. Monthly summary of Contributors of Military and Civilian Police Personnel // Ресурс доступу: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/contributors/index.htm>
3. Земсков, Ю. В., *Международно-правовые проблемы организации и деятельности российских полицейских наблюдателей в операциях ООН по поддержанию мира*// Дисс... к. ю. н. / Ю. В. Земсков. – М., 2003.
4. *ООН стала жертвой собственного успеха*// УНИАН, Информационное агентство, 25 февраля, 2009 // Ресурс доступу: <http://www.unian.net/rus/news/news-302785.html>
5. Organized crime poses serious threat to peacekeeping operations – UN. UN News Centre. 8 September 2008. // Ресурс доступу: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=27976>
6. Protecting the human rights of women and girls trafficked for forced prostitution in Kosovo. 2007 Amnesty International USA. 5 Penn Plaza, New York, // Ресурс доступу: <http://www.amnestyusa.org/document.php?lang=e&id=1391B6E5EE9C8A9780256E7E0041EE72>
7. Liberia: UNMIL's Crackdown on Trafficking Puts Women at Risk. Refugees International // Ресурс доступу: <http://www.refugeesinternational.org/content/article/detail/960/>
8. UN Peacekeeping Mission Personnel and Trafficking in Women. Stop Violence Against Women. A Project by The Advocates for Human Rights. Network Women's Program.. last updated September 1, 2005. // Ресурс доступу: http://www.stopvaw.org/UN_Peacekeeping_Missions.html

Oleg RUSU,

doctor în drept, lector superior al catedrei drept penal și criminologie
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

CAUZELE TRAFICULUI DE FEMEI ÎN CONTEXTUL CRIZEI ECONOMICE ACTUALE

Traficul de ființe umane a ajuns a fi un fenomen catastrofal de răspândit în ultimul deceniu și caracteristic pentru țările din Sud-Estul Europei. Consecințele sociale, economice și morale pe care le suportă o comunitate sunt dintre cele mai nefaste.

Cunoscut ca fenomen încă de pe la finele secolului XIX (odată cu dispariția vânzării de robi), fenomenul a dat naștere diverselor interpretări pînă să ajungă a fi definit într-o variantă cît de cît stabilă și clară. Protocolul privind prevenirea, combaterea și sancționarea traficului de ființe umane, în special a traficului de femei și copii, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transnaționale, aprobat la 15 decembrie 2000 la Palermo, stabilește că:

„Traficul de persoane înseamnă recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea persoanelor prin amenințare cu forța sau prin folosirea forței sau a altor forme de constrîngere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau situație de vulnerabilitate sau prin oferirea sau acceptarea de plăți sau foloase pentru obținerea consimțămîntului unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane în scop de exploatare. Exploatarea va include, la nivel minim, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevare de organe.”[1]

Această definiție permite să se facă o distincție între fenomenul traficului de ființe umane, pe de o parte, și migrație externă legală și prostituție, pe de altă parte, cu care, deseori, este asociat traficul de ființe umane. Elementele care caracterizează traficul de persoane și prin care se distinge de celelalte două fenomene menționate mai sus, sînt situațiile în care se încalcă un șir de drepturi ale omului, cum ar fi:

- demnitatea persoanei;
- libertatea persoanei;
- securitatea persoanei.

Traficul de femei este parte componentă a fenomenului general – traficul de ființe umane și are o varietate mai mare de scopuri, precum: căsătoria forțată, munca forțată, servitute, folosirea forțată în calitate de casnică, munca forțată în sectorul agricol sau industrial, exploatare în industria pornografiei și a sexului, mamă-surogat, etc.

Trebuie evidențiat faptul că nu se poate identifica fenomenul traficului de femei cu cel de prostituție, acesta din urmă presupunând întreținerea benevolă de relații sexuale în scopul obținerii unor beneficii materiale, pe când traficul de femei se caracterizează prin prezența unor forme de exploatare sexuală, secondate de elementul constrîngerii, amenințării și privațiunii de libertate.[2]

Ultimele două decenii au acordat o importanță deosebită cercetărilor referitoare la aspectele care privesc fenomenul social al traficului de persoane și aceasta din cauza incidenței crescute a acestei probleme în majoritatea regiunilor lumii. Literatura de specialitate descrie cu preponderență condițiile de fond și formă care stau la baza exacerbării problematicei traficului de femei, ca problemă socială a întregii lumi.

Traficul de femei este strîns legat de aspectele care privesc procesul economic în contextul globalizării. În multe țări în curs de dezvoltare, contextul globalizant a favorizat stratificarea socială. În acest cadru, multe femei din clasele sociale sărace au încercat să identifice oportunități de ancorare pe piața muncii. Profilul femeilor din acest segment de populație se descrie ca fiind cel corespunzător femeii sărace, care nu are acces la serviciile educaționale, care sînt discriminate pe criterii etnice sau rasiale și care au habitatul într-un perimetru privat de oportunitatea de dezvoltare economică. Pe fondul acestor aspecte, s-a dezvoltat procesul de migrație al femeilor din țările sărace către cele bogate. Se apreciază faptul că economiile din întreaga lume au devenit interdependente la nivel global.

Migrația a favorizat dezvoltarea fenomenului de trafic într-o formă organizată, bazată pe construcția și consolidarea rețelelor de traficanți. Globalizarea a încurajat libera circulație a capitalurilor și deschiderea frontierelor în special pentru activitatea de comerț. Acest fapt a dus la o intensificare a circulației persoanelor în spațiul extrafrontalier. Mai mult, schimbul de informații prin mijloacele tehnologice moderne au diminuat costurile de călătorie și de comunicare, fapt care a permis dezvoltarea rapidă a rețelelor de traficanți. În acest cadru, traficul de femei a cunoscut o creștere extrem de rapidă.[3] După nivelul de profitabilitate această direcție de activitate a criminalității organizate concurează cu astfel de tipuri „tradiționale” de afaceri ilegale cum ar fi traficul de droguri și de arme. Circuitul anual în acest domeniu se estimează în miliarde de dolari.[4]

Așadar, traficul de ființe umane este direct legat de situația socioeconomică a țărilor de origine și de existența unei „piețe” în țările de destinație.

În Republica Moldova, ca în majoritatea țărilor est-europene, tranziția spre o societate democratică s-a dovedit a fi un proces lung și dureros, mai ales din punctul de vedere al securității sociale. Unul dintre efectele acestei tranziții prelungite a fost scăderea calității vieții. Numărul locurilor de muncă a scăzut dramatic, iar rata șomajului a crescut. Datele statistice arată că cele mai afectate sunt femeile, ele fiind primele care își pierd locul de muncă. Pe fundalul sărăciei, lipsei de perspective, a violenței în familie, a apartenenței la familia dezmembrate, multe tinere ajung în situația de a accepta diferite oferte dubioase.

În ultima perioadă economiile europene se prăbușesc una după alta, ratingul celei mai mari economii din lume, cea a SUA, a fost redus. Dacă această situație va continua mai multe luni la rînd, economia Republicii Moldova va resimți cu siguranță efectele crizei. Criza din 2008 a afectat agenții economici. Și atunci, și acum ei și-au

redus numărul de angajați, iar tendința este una în continuare negativă.[5]

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) a avertizat că noile tensiuni economice măresc riscul traficului de persoane. Organizația a făcut apel la o atenție sporită în acest sens. Mai mult, se micșorează sumele de bani trimise familiilor de imigranți, care se află în țara de origine. Împreună cu criza financiară mondială crește și numărul persoanelor aflate în situații disperate și, deci, susceptibile să fie exploatare. Potrivit cifrelor OSCE, la nivel mondial, cel puțin 12 milioane de persoane sînt victime ale traficului de ființe umane, acesta fiind însoțit frecvent de violente fizice și/sau sexuale.[6]

Cercetătorul ucrainean Crivoșeev S., bazîndu-se pe rezultatele studierii dosarelor penale, în procesul căruia a reușit să generalizeze informația despre aproximativ o sută de victime, precum și opiniile colaboratorilor organelor de drept, constată, că victimele traficului de ființe umane se încadrează relativ ușor într-o anumită tipologie evidențiată printr-un șir de semne care le sînt caracteristice.[7, p.19-21]

Conform autorului sus indicat primul semn este că victimele ale traficului de ființe umane, de regulă, sînt femei tinere cu vîrsta de la 17 pînă la 25 de ani. Victimele care nu se încadrează în limitele respective de vîrstă, prezintă doar o excepție. Al doilea semn – atractivitatea fizică a majorității victimelor pe care o menționează colaboratorii operativi și cei din anchetă. Al treilea semn caracteristic S. Crivoșeev indică starea materială precară a familiei, din care provin aproximativ 85% din victime. Al patrulea semn – mai mult de jumătate din aceste femei tinere au crescut în familii incomplete. Al cincilea semn – aproximativ 30% din victime au la întreținere mama, tatăl fie sora, fratele sau propriii copii minori. Către al șaselea semn cercetătorul referă nivelul de instruire scăzut al victimelor: în cel mai bun caz școala medie iar în unele cazuri și studii medii nefinisate. Al șaptelea semn – în momentul recrutării toate femeile erau fără loc de muncă, iar cea mai mare parte din ele în, general nu au lucrat vreodată.

Portretul victimei ne oferă nu numai o închipuire mai clară despre faptul cum arată și din ce grup social face parte ea, prin prisma mediei statistice, dar și posibilitatea de a trage concluzii despre faptul care sunt circumstanțele din exterior ce au făcut-o să accepte propunerea traficantului, precum și despre faptul ce grup social și de ce este mai vulnerabil sub aspectul comerțului cu sclavi (grupul de risc). În acest context pot fi identificate cauzele principale ale traficului de femei:

1. Nivelul de trai – cele mai multe dintre victime aparțin unor familii în care unul dintre părinți, sau chiar ambii, sunt șomeri, confruntându-se cu mari dificultăți materiale, sau ele însele au o situație familială grea, fiind abandonate de soți și avînd copii în întreținere.

2. Șomajul – o altă cauză importantă a traficului o reprezintă rata mare a șomajului. Lipsa locurilor de muncă și slaba lor calificare fac ca femeile să cadă în capcana traficantilor. Trebuie evidențiat aici și nivelul scăzut al salariilor, care nu acoperă minimul necesităților. În multe situații, aceste persoane, dacă își găsesc un loc de muncă, sunt angajate fără documente oficiale și sunt prost plătite.

3. Educația – cele mai multe dintre fetele care sunt traficate nu și-au încheiat ciclul obligatoriu de educație. Ele nu au o calificare adecvată, nu au experiență pe piața muncii și, astfel, sunt mai vulnerabile. Vulnerabilitatea este invers proporțională cu

nivelul de educație. Lipsa de educație le face pe victime să poată să se orienteze în țările de destinație numai spre munci care nu cer îndemnare și pricepere foarte mare și, deci, sunt prost plătite, sau spre locuri de muncă temporare, desfășurate în condiții precare.

4. Mediul familial – femeile provin, în general, din familii în care alcoolismul, conflictele și antecedentele penale sunt o constantă, ca și lipsa afecțiunii parentale. De această situație familială profită mulți dintre traficanți, care mimează față de victime interese de natura afectivă, în momentul racolării. Multe dintre victime încearcă să scape dintr-un mediu familial dominat de violență sau un mediu familial prea constrângător.

5. Existența unui model de succes – una dintre cauzele cele mai importante o reprezintă modelul de reușită în viață pe care victimele îl au. Din analiza cercetărilor întreprinse în domeniul traficului de femei a reieșit că principala cauză a migrației o reprezintă nu lipsa mijloacelor de trai, ci percepția indivizilor vizavi de posibilitățile lor de autorealizare în țara de origine. Un mediu în care oportunitățile oferite generației tinere sunt extrem de reduse, iar șansele de angajare sunt mici, îi face pe cei mai mulți să considere că nu se pot realiza decât în străinătate. Multe dintre tinere au fost expuse la povești despre migrația de succes, ceea ce le crește gradul de vulnerabilitate.[8]

Ca factori facilitatori ai traficului pot fi evidențiați:

1. Veniturile/satisfacția față de venituri – salariile foarte mici oferite în țară le determină pe multe dintre femei să plece în străinătate, în speranța unor câștiguri mai mari.

2. Factori endogeni, care se constituie la nivel individual în predispoziții pentru o astfel de orientare ocupațională:

– Deficiențele structurale ale personalității persoanelor implicate în trafic: tarele moral – caracteriale, labilitatea psihică, alienarea, orientarea anti-socială;

– Consecințele debutului vieții sexuale din perioada adolescenței, precum și ale agresării sexuale anterioare.

3. Dorința de realizare și independență – lipsa locurilor de muncă și lipsa unui venit fac ca femeile să depindă, financiar, de părinți sau de soți; astfel, ele cad în capcana traficantilor, care le promet venituri substanțiale care să le permită să fie independente față de soți sau părinți. În plus, ele doresc să scape dintr-un mediu familial caracterizat de violență, unde sunt abuzate sau neglijate.

4. Rezidența într-o aglomerare urbană – conform cercetărilor, fetele care locuiesc în mediul urban sunt mai predispuse la a cădea în capcana traficantilor. În localitățile urbane mari, controlul social este redus. În cadrul comunităților mici, există un set de sancțiuni asociate normelor comunitare tradiționale.

5. Locuire într-un mediu instituțional – fetele care au trăit în mediul instituțional cad în capcana traficantilor, datorită faptului că la vârsta de 18 ani, când părăsesc instituțiile nu au locuință și nici un loc de muncă de unde să obțină venituri.

6. Vârsta – femeile care cad cel mai repede pradă traficantilor au vârste cuprinse între 15 și 25 de ani.

7. Expunerea la povești de migrație de succes – experiențele de migrație de succes prezentate de mass-media sau de către cercul de cunoscuți generează reprezentări sociale asupra unor destinații văzute ca salvatoare, pentru starea în care se află victimele.

8. Legislația lacunară și insuficient armonizată cu normele internaționale – legislația nu prevede sancțiuni pentru traficanți și, mai ales, nu oferă soluții pentru victime. Femeile traficate, care reușeau să scape, nu intrau într-un program de protecție a victimelor și de aceea, de multe ori, cădeau pradă răzbunării traficantilor.

9. Ineficiența controlului, fapt contrabalansat de acțiunile din ce în ce mai bine organizate ale crimei transfrontaliere.[8]

Cu toate că se știe că traficul de femei este semnificativ, dimensiunile precise ale acestuia sînt puțin cunoscute; majoritatea statisticilor sunt estimative și nu sînt suficiente detalii privind informațiile cu privire la victime, precum și experiența din domeniului traficului de femei fiind insuficientă pentru a crea un tablou real la nivel național. Lipsa unei astfel de informații la nivel regional, de asemeni limitează înțelegerea complexității și interconexiunii fenomenului regional al traficului de femei.

Insuficiența unor date concrete privind problema respectivă complexă, multi ramural inhibă semnificativ practicienii și politicienii de a formula intervenții anti trafic, precum și politici respective.

În traficul cu femei este nevoie de un răspuns prompt, printr-o legislație eficientă și o combatere reală a acestui fenomen, care afectează atât imaginea Republicii Moldova în lume, cât și credibilitatea politicii de respectare a drepturilor omului și de protejare a cetățeanului.

Din punct de vedere legislativ, au fost adoptate o serie de reglementări care să conducă la prevenirea și combaterea fenomenului. Însă nu este de ajuns, deoarece fiind un fenomen care aparține crimei organizate, este greu de controlat.

În acest context, în scopul înlăturării cauzelor traficului de femei, considerăm necesar de a spori eforturile statului dar și a întregii societăți în următoarele direcții:

- întreprinderea unor măsuri de stimulare a creării de noi locuri de muncă, oferite angajatorilor;
- stimularea includerii în strategiile sectoriale a unor obiective specifice de prevenire/absorbție a sărăciei, de promovare a incluziunii sociale;
- instituirea unor măsuri pentru evitarea degradării nivelului de trai
- garantarea accesului efectiv, în mod deosebit al tinerilor, la drepturi elementare și fundamentale, cum sunt: dreptul la un loc de muncă, la o locuință, la asistență medicală, la educație;
- instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a marginalizării sociale și mobilizarea instituțiilor cu atribuții în domeniu:
- adăposturi pentru victime, asistare psihologică, programe de recalificare și reintegrare socială.

Referințe:

1. Convenția ONU împotriva Crimei Organizate, 2000 // http://www.onuinfo.ro/documente_fundamentale/instrumente_internationale/conventia_impotriva_crimei_organizate_transfrontaliere/
2. *Traficul de femei – parte componentă a traficului de persoane* // <http://manguoca.blogspot.com/2008/04/traficul-de-femei.html>
3. Anghel Alina, *Traficul de femei în scopul exploatării sexuale. Analiza modelelor de*

integrare socială a victimelor în România // <http://www.unibuc.ro/studies/Doctorate2010Ianuarie/Anghel%20Alina%20>

4. Басецкий И.И., *Преступность: опыт координации противодействия: монография*, Академия МВД Республики Беларусь, 2001, 827 с.
5. Moldova va fi afectată de criza economică mondială, prognozează experții <http://www.contabilsef.md/libview.php?l=ru&idc=13&id=3832>
6. Criza economică mărește riscul traficului de persoane // <http://www.newz.ro/stire/91976/osce-criza-economica-mareste-riscul-traficului-de-persoane.html>
7. Кривошеев С., *Обзор механизмов, средств и правоохранительных мер для борьбы с торговлей людьми в Украине*, Киев, 2001, с. 19-21. (112 с.)
8. Petrescu Claudia, *Traficul de femei – o problemă a societății moderne* // <http://www.revistacalitatea vietii.ro/2005/cv-3-4-05/4.pdf>

Silvia ȘAPTEFRAȚI,

doctor în filosofie, conferențiar universitar

al Catedrei Științe socioumane a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

TRAFICUL DE FEMEI DIN PERSPECTIVĂ ETICĂ

Complex și difuz, fenomenul traficului de femei a fost analizat din multiple perspective. Din perspectivă economică, fenomenul a fost cercetat prin prisma perechii dihotomice cerere-ofertă, subliniindu-se faptul că atâta timp cât va exista cererea pentru prestarea muncilor periculoase, murdare și degradante aceasta va alimenta și menține mereu oferta din partea cetățenilor din țările vulnerabile din punct de vedere economic. Din perspectivă juridică, traficul de femei a fost analizat ca formă de violență sau discriminare a drepturilor acestora. Din punct de vedere social, cercetarea fenomenului se axează pe evidențierea consecințelor dramatice ale traficului de femei atât în plan individual și social, cât și pe termen scurt (vizând impactul fenomenului asupra prezentului imediat al societății), sau termen lung (pronosticând reverberațiile fenomenului în viitor). Alături de perspectivele nominalizate sperăm să contribuim la o mai bună înțelegere a fenomenului prin analiza acestuia din punct de vedere etic.

În calitate de ipoteză a cercetării fenomenului traficului de femei din perspectivă morală ne servește binecunoscuta concluzie emisă de I. Kant în lucrarea sa *Critica rațiunii practice*, potrivit căreia „Orice om trebuie tratat ca scop și nu ca mijloc”¹. Cu certitudine, acest imperativ al acțiunii umane este actual și astăzi, ca și în perioada elaborării lui. Analizând problema traficului de femei prin prisma imperativului kantian, delegitimăm două atitudini care merită atenție. Prima atitudine vizează acceptarea propriei subjugări de către femeile traficate, iar cea de-a doua circumscrie subjugarea în cunoștință de cauză a acestora de către traficanți. Din perspectivă etică, imorală este atât acțiunea de a aservi pe cineva, cât și faptul de a te lăsa aservit. Cercetând cele două componente ale traficului de femei: acceptarea subjugării și subjugarea deliberată, precum și consecințele morale ale fenomenului, vom încerca să schimbăm atitudinea opiniei publice față de victimele traficului de ființe umane, să contribuim la diminuarea procesului de stigmatizare a acestora, încurajând antrenarea societății civile în procesul de reabilitare și reintegrare a lor în societate.

Rămânând în registrul filosofiei kantiene, trebuie să menționăm că în calitate de noțiune - cheie în analiza acțiunilor din perspectivă morală ne servește noțiunea de libertate. Trăind și muncind în societate, în mod firesc fiecare din noi este antrenat

¹ I. Kant, *Critica rațiunii practice*, Editura Științifică, București, 1972, p.176.

în slujba unor oameni și este, la rândul lui, deservit de alți oameni. Diferența constă în faptul că în condițiile activității profesionale legale noi suntem liberi să încheiem contracte de muncă prin care ne exprimăm consimțământul de a ne afla în serviciul comunității sau de a beneficia de unele servicii prestate de semenii noștri. Diferită este situația femeilor traficate. În primul rând, acestea sunt în mod deliberat mințite în privința activității ce urmează să o îndeplinească peste hotarele țării. Contractele de muncă semnate de victimele traficului de femei sunt adesea fictive. Ajunse la locul de destinație, acestea sunt private atât de libertate, cât și (sub anumite pretexte) de actele de identitate, fiind speriate, maltratate și forțate să îndeplinească munci periculoase, grele, murdare sau să se prostitueze. Sunt oare acțiunile victimelor imorale? Din perspectivă etică, nu, deoarece muncile sau prostituția pentru care sunt racolate majoritatea femeilor traficate nu este practică în mod deliberat, ci forțat, traficanții obligând victimele prin aplicarea metodelor ilegale (amenințare, șantaj, maltratare etc.) să presteze un anumit tip de servicii pe care în condiții firești acestea nu ar accepta să le presteze niciodată.

Analizând acțiunile traficanților prin prisma imperativului etic kantian, constatăm imoralitatea evidentă a acestora. Obiectualizându-și victimele, tratându-le în calitate de obiecte sau unelte care sunt folosite și manipulate după bunul lor plac, traficanții săvârșesc fără îndoială o acțiune imorală. Această realitate este semnalată în filosofia moralei expres de cercetătorul italian Raymond A. Belliotti care subliniază inadmisibilitatea din punct de vedere etic a:

- folosirii de alternative limitate, de situațiile disperate și de nevoile stridente ale celuilalt;
- manipulării celuilalt spre un consens prin folosirea unei inegalități de putere;
- subsumarea consensului voluntar și informat al celuilalt prin viclenie sau variate forme de constrângere fizică sau economică².

Constatăm că acțiunile condamnate din perspectivă morală sunt și ilegale atât din perspectiva legislației naționale, cât și internaționale³. Transformarea personalității umane în marfă, monedă de schimb, simplu bun susceptibil de a fi tranzacționat pe piață reprezintă cel mai vechi, cel mai crud și cel mai rușinos mod de exploatare umană. Din păcate, înregistrat încă în zorii umanității, acest fenomen rușinos înfloarește și în prezent, luând amploare în spațiul autohton după căderea totalitarismului, odată cu accentuarea crizei politice, economice și sociale din spațiul postsovietic și din Balcani, atingând proporții cutremurătoare, fiind legat și de alte segmente ale

² Raymond A. Belliotti. În volumul colectiv sub redacția lui P. Singer, *Tratat de etică*, Editura Polirom, 2006, p. 356.

³ Hotărârea de Guvern nr. 1219 din 09.11.2001 "Cu privire la aprobarea componenței nominale a Comitetului Național pentru combaterea traficului de ființe umane și a Planului național de acțiuni pentru combaterea traficului de ființe umane" (Monitorul oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 136-138/1274).

Legea Republicii Moldova nr. 1458-XIII din 21.01.1998 privind protecția de stat a părții vătămate, a martorilor și altor persoane, care acordă ajutor în procesul penal (Monitorul oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 26-27/169).

Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, cunoscut ca Protocolul de la Palermo. Ratificată de Parlamentul RM la 17 februarie 2005.

criminalității organizate, ocupând conform datelor EUROPOL-ului⁴, al treilea loc în obținerea veniturilor din activitățile ilicite după traficul de droguri și traficul de arme.

Proporțiile traficului de femei sunt greu de imaginat și de constatat din cauza dificultăților de identificare a cazurilor. Acestea se depistează, de regulă, indirect, monitorizându-se doar victimele ce se adresează după ajutor. Ori, după ajutor se adresează doar persoanele care au avut curajul și au reușit să evadeze din robie. Din aceste considerente datele oferite de organizațiile naționale și internaționale antrenate în soluționarea acestei probleme sunt diferite. Astfel, Organizația Internațională pentru Migrație, care lucrează în peste 100 țări ale lumii urmărind scopul de repatriere voluntară a cetățenilor din anul 2000 până 2010, a acordat asistență la 2741 cetățeni din R. Moldova, care au solicitat ajutor. Din numărul de persoane asistate, femeile reprezintă 2623 cazuri, dintre care 2274 cazuri atestă exploatarea sexuală. Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada” pe parcursul aceleiași perioade (2000-2010) a identificat și oferit asistență pentru 526 de cetățeni, dintre care 86% – femei și doar 14% – bărbați. Este de specificat faptul că între anii 1999-2004, 99% de victime o reprezentau în exclusivitate femeile. Aceste date ne demonstrează că traficul de femei reprezintă în continuare un fenomen social alarmant.

Referindu-ne la dificultățile monitorizării fenomenului, menționăm că victimele care au reușit să se smulgă din mrejele traficantilor ezită să se adreseze organelor de drept din mai multe considerente. Printre piedicile de ordin juridic (absența culturii juridice), psihologic (frica de traficantii aflați în libertate) persistă și factorii de ordin moral care determină reținerea victimelor de a se adresa organelor de resort pentru a nu periclita imaginea sa și a rudelor.

Frica de opinia publică, care reprezintă în viziunea lui J. Locke una din instanțele de reglare a vieții sociale (alături de religie și drept) și care veghează la respectarea legii moralei, este unul din impedimentele majore în procesul de recunoaștere din partea victimelor a calvarului prin care au trecut. Pierderea bunului nume, a reputației personale și familiale, stigmatizarea din partea societății reprezintă argumente solide ce alimentează păstrarea în taină a trecutului victimelor. Frica obsesivă de opinia publică este o dovadă a rămășițelor conștiinței patriarhale în societate pentru care imaginea contează mai mult decât propria demnitate, libertate, existență și liniște sufletească.

Una dintre cele mai complicate probleme după repatrierea victimelor traficului de femei o reprezintă problema reabilitării psihologice și reintegrării acestora în societate. În acest proces un rol important îi revine din nou opiniei publice de la care se cere atenție și multă toleranță. Este binecunoscut faptul că fiecare dintre noi se raportează ipotetic la două categorii de grupuri sociale:

- grupuri de apartenență (grup al cărei parte suntem ca popor, statut social, profesie etc.);
- grupuri de referință (grup al cărei parte ne-am dori sa fim).

---

⁴ European Police Office, EU Terrorism Situation and Trend Report 2008, The Hague, 2008, p. 42, http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TESAT/TE-SAT2008.pdf

În situația în care grupul de apartenență coincide cu grupul de referință, indivizii nu întâlnesc obstacole în dobândirea și exprimarea unei identități proprii, aceștia simțindu-se confortabil în societate, fiind împăcați cu ei însuși. Situația în care între grupul de apartenență și cel de referință există neconcordanță avem în societate indivizi cu identități fracturate. Victimele traficului poartă amprenta statutului femeilor de moravuri ușoare insuflată de traficanți și manipulatori, dar doresc cu tot dinadinsul să revină la statutul lor de altădată, cel de fiică ascultătoare, mamă iubitoare, soție demnă etc. Pendularea victimelor între cele două grupuri cel de apartenență și cel de referință determină prezența în societatea autohtonă a femeilor cu identități fracturate. În consecință, acestea simt un disconfort psihologic și social, nu se pot regăsi, autoliniști, eșuând adesea în alcoolism, narcomanie, multiple maladii psihice.

În aceste condiții un rol decisiv îi revine eticii care are misiunea de a schimba moralitatea comună și de a acorda sprijin victimelor. Morala nu mai trebuie să reprezinte în sec. XXI un mijloc de control și condamnare al indivizilor, ci un mijloc de susținere și încurajare a existenței și dezvoltării lor. Sarcina teoriei morale este de a arăta căile prin care victimele să se regăsească și să-și recapete integritatea în cadrul propriei comunități⁵. Etica în prezent are menirea de a acorda șanse egale de existență tuturor, inclusiv celor ce au greșit, și nu de a acuza și condamna. Delegitimând tratarea oamenilor ca simple mijloace pentru interesele altora, etica trebuie să contribuie – în viziunea cercetătorilor⁶ – la întărirea considerației egale pentru orice persoană în baza apartenenței sale la umanitate.

Bibliografie:

1. Kant I., *Critica rațiunii practice*, Editura Științifică, București, 1972.
2. Miroiu M., *Etica profesională*, Editura Universității, București, 2000.
3. Miroiu M., *Convenio. Despre natură, femei și morală*, Editura Alternative, București, 1996.
4. Singer P., *Tratat de etică*, Editura Polirom, 2006.
5. www.lastrada.md/publicatii/ebook/Raport_Comitet_PNA_2010.doc, accesat la data de 16.05.2011.

⁵ Vezi viziunea S. L. Hoagland expusă în M. Miroiu, *Convenio. Despre natură, femei și morală*, Editura Alternative, București, 1996.

⁶ M. Miroiu, *Etica profesională*, Editura Universității, București, 2000, p. 24.

Василий САВЧЕНКО,

кандидат юридических наук, начальник кафедры Уголовного процесса
и криминалистики Прикарпатского юридического института
Львовского государственного университета внутренних дел Украины

ТОРГОВЛЯ ЛЮДЬМИ КАК ТРАНСНАЦИОНАЛЬНОЕ ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ БОРЬБЫ С НЕЙ

Для Украины проблема торговли людьми в современном ее понимании возникла в конце XX века, в частности после распада Советского Союза. Ее возникновение напрямую было обусловлено падением уровня жизни, трудовой безработицей населения, экономической и социальной нестабильностью, несовершенным правовым полем, отсутствием механизма и методики противостояния этому виду преступлений, географическим расположением и другими факторами, многие из которых не решены и сегодня. Более того, за последние двадцать лет появились новые, более изощренные формы преступности, среди которых и торговля «живым товаром», а Украина стала ее активным участником как «страна-донор» и «страна-транзит».

Особенно остро указанная проблема касается Западной Украины, в частности Черновицкой, Волынской, Тернопольской и Закарпатской областей, где большая часть граждан, не имея возможности трудоустроиться дома, вынуждена искать работу за рубежом. Так, только в Ивано-Франковской области (из почти 1,5 миллиона населения) 250 тысяч работают в других странах. Кто-то из них действительно неплохо устраивается, но многие из украинских эмигрантов попадают в сети уголовных структур или отдельных лиц и становятся жертвами настоящей работорговли.

Но нельзя сказать, что проблема борьбы с торговлей людьми – это проблема только Украины или других постсоветских государств, для которых этот вид преступления является относительно новым. Можно вести речь о комплексе проблем мирового масштаба, так как она распространилась и в более развитых государствах, угрожает их интересам, а нелегальные мигранты, трафикеры становятся источником национальной преступности. Поэтому и решать их надо сообща, выработав общие принципы, методы и способы их преодоления.

Кроме того, «торговлю людьми» стоит рассматривать в широком понимании, поскольку этот термин охватывает торговлю женщинами, мужчинами и детьми, совершаемую с целью сексуальной эксплуатации, принудительного труда в домохозяйстве, сельском хозяйстве, попрошайничества и т.п.

Борьба с торговлей людьми является одним из международных обяза-

тельств, которые взяла на себя Украина при вступлении в Европейское сообщество, на исполнение которого органами законодательной и исполнительной власти на постоянной основе принимаются комплексные организационные и практические меры.

В 1998 году Уголовный кодекс Украины был дополнен новой нормой, которой торговля людьми признавалась уголовно наказуемым деянием, а Украина после Бельгии и Германии стала третьей страной Европы, предусмотревшей уголовную ответственность за его совершение.

1 сентября 2001 года вступил в законную силу новый УК, статья 149 которого, под названием «Торговля людьми либо иное незаконное соглашение относительно человека», также предусматривает такую ответственность и полностью соответствует Конвенции ООН против транснациональной организованной преступности и дополняющему ее Протоколу от 14 ноября 2000 года о предупреждении и пресечении торговли людьми, особенно женщинами и детьми, и наказании за нее. Следует сказать, что максимальная мера наказания, предусмотренная этой статьей, – 15 лет лишения свободы в зависимости от наличия отягчающих вину обстоятельств [2, с. 225].

В 1999 году правительством Украины была утверждена Программа предупреждения торговли людьми на 1999 – 2001 годы, у 2003 году – новая программа, рассчитанная на период до 2005 года.

Кроме того, правительством Украины были заключены соглашения о взаимном трудоустройстве своих граждан с правительствами 9 стран: Литвы, Латвии, Польши, Словакии, Вьетнама, Армении, Беларуси, России и Молдовы (позже перечень таких стран расширился). Эти соглашения распространяются только на тех граждан, которые въехали на территорию страны трудоустройства при наличии исключительно рабочей визы, а не какой-нибудь другой, а также получили разрешение на трудоустройство и пребывание.

В структуре Министерства внутренних дел Украины и в областных управлениях внутренних дел созданы специальные подразделения по борьбе с преступлениями, связанными с торговлей людьми, работающие, следует сказать, довольно успешно как в сфере предупреждения таких деяний, так и их раскрытия и расследования.

За последние годы проблемой борьбы с торговлей людьми активно занимаются украинские ученые, посвятившие этой теме многочисленные публикации, монографии, учебные пособия, фундаментальные научные исследования.

Но, несмотря на предпринимаемые шаги в направлении преодоления этого вида преступности, нельзя умолчать и о некоторых негативных тенденциях, существующих на разных государственных и общественных уровнях.

Как оказалось, достаточно точно охарактеризовать состояние борьбы с торговлей людьми в Украине, да и не только, довольно сложно. Не отображают ее и статистические данные о масштабах распространения этого вида преступности [5, с. 32]. Большая часть этого преступного промысла остается в «тени» – не каждое преступление возможно предупредить, не каждое раскрыть и довести до обвинительного приговора, не о каждом преступлении правоохранительным органам становится просто известно, так как многие вернувшиеся из сексуаль-

ного или другого «рабства» или избежавшие такового не всегда к ним обращаются *post factum*. Как считает российский ученый С.Ф. Милуков, даже «закрытая» статистика, собранная в государственных комитетах и министерствах страны, не является полной и не отображает реального положения дел [3, с. 212].

Тем не менее, что касается судебной статистики, то за 12 лет в Украине возбуждено почти 3 тыс. уголовных дел по обвинению в торговле людьми, но лишь около 600 из них закончились вынесением приговора. Не совсем понятно, о чем говорит эта цифра – о недостаточном качестве расследования или о его сложности?

До лета прошлого года Верховный Суд Украины обобщал практику применения материального и процессуального права при рассмотрении уголовных дел, в том числе возбужденных по факту торговли людьми, и такое обобщение использовалось судами первой инстанции в качестве методологических рекомендаций. С принятием 7 июля 2010 года нового Закона «О судоустройстве и статусе судей» Верховный Суд больше таких полномочий не имеет.

Кроме того, в ходе административного реформирования нашего государства сложилась ситуация, при которой ни на один орган центральный исполнительной власти в данный момент не возложены обязательства в сфере противодействия и предупреждения торговли людьми, а также оказания помощи потерпевшим [1].

В 2010 году также закончился срок действия Государственной программы по противодействию торговле людьми, утвержденной постановлением Кабинета Министров № 410 от 7 марта 2007 года. Соответственно не существует нового плана принятия соответствующих мер на государственном и региональном уровнях и механизма его реализации. Не принят также комплексный Закон «О противодействии торговле людьми». Безусловно, существуют проекты этих и других нормативно-правовых актов, связанных с указанной проблемой, касающихся, например, поддержания семьи, гендерного равенства, но реалии сегодняшнего дня требуют более действенного законодательного урегулирования.

Все это происходит на фоне роста транснациональной преступности, случаев внутренней торговли людьми, коммерческой сексуальной эксплуатации детей.

По этому поводу координатор проектов ОБСЕ в Украине Любомыр Копай заявил, что ОБСЕ поддерживает Украину в борьбе с рабством, но для большей эффективности на сегодняшнем этапе стране следует принять прежде всего два документа: закон относительно борьбы с торговлей людьми и новую государственную программу на следующие пять лет. Кроме того, им был отмечен существенный рост эксплуатации не только женщин, но и мужчин. Трудовое рабство опережает сексуальное. Эту тенденцию подтверждает и статистика, что приведена Международной организацией по вопросам миграции в Украине. В 2010 году в МОМ обратились на 11 % больше лиц мужского пола по сравнению с 2009. Из более 800 лиц, обратившихся за помощью, – 34 % мужчины. Странами риска для Украины остаются Россия, Польша и Чехия. Оттуда поступило наибольшее количество обращений об оказании правовой помощи. Также все более распространенным становится явление, когда украинцев эксплуатируют внутри Украины, а не за рубежом. Потерпевшие, как правило, обращаются в неправительственные организации, а потом и в МОМ [4].

27 апреля 2011 года было обнародовано заявление Международного

женского правозащитного центра «La Strada» относительно реализации государственной политики в сфере противодействия торговле людьми, в котором подвержена резкой критике пассивность законодателя и правительства в этой области, а также по вопросам гендерного равенства, защиты прав детей, семейного насилия, оказания помощи потерпевшим [1].

В начале 90-х годов правоохранительные органы нашего государства не имели возможности эффективно противостоять торговле людьми, так как не было соответствующей законодательной базы, компетентных специалистов, опыта расследования подобных уголовных дел, помощи международных и национальных организаций. Но нельзя сказать, что ситуация кардинальным образом изменилась спустя 20 лет, и дело тут, скорее всего, не в плохой или хорошей работе правоохранительных органов, в частности отделов МВД по борьбе с преступлениями, касающихся торговли людьми.

На наш взгляд, эта проблема требует к себе комплексного подхода. Безусловно, значительная часть проблемных вопросов была бы решена с повышением экономического уровня в Украине, более высокой социальной защищенностью ее граждан, гарантированным трудоустройством и достойной зарплатой. Но вряд ли это можно будет осуществить в ближайшее время, поэтому проблема остается острой и требующей действенного решения.

Тем не менее, приобретенный опыт говорит о том, что четко скоординированная и упорная работа в этом направлении дает положительные результаты. Важно только не останавливаться на достигнутом, а разрабатывать новые методы и подходы в борьбе с этим видом преступности на базе тесного сотрудничества с правоохранительными органами заинтересованных государств и общественных организаций.

Литература:

1. Заява Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда – Україна» з приводу руйнування системи реалізації державної політики у сфері протидії торгівлі людьми / Київ, 27 квітня 2011 року [електронний ресурс]. – режим доступу :
2. <http://www.la-strada.org.ua/>
3. Кримінальний кодекс України. – Х. : ПП «ІГВІНІ», 2009. – 224 с.
4. Милюков С. Ф., *Российское уголовное законодательство: опыт критического анализа*. – СПб. : СПБИНВЭСЭП: Знание, 2000. – 279 с.
5. ОБСЄ: Жертвами рабства і торгівлі людьми частіше стають українці [електронний ресурс] / Г. Стадник. – режим доступу :
6. <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,6285946,00.html>
7. Орлеан А. М. Соціальна обусловленість криміналізації і уголовно-правовая характеристика торгівлі людьми: дисс. ... канд. юрид наук : 12.00.08 / Орлеан Андрей Михайлович. – Х., 2003. – 226 с.
8. 31.03.2011. Досвід судових органів європейських країн стане корисним і українським суддям [електронний ресурс]. – режим доступу :
9. <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf>

Александр Васильевич САВЮК,

кандидат юридических наук,
начальник кафедры Оперативно-розыскной деятельности,
специальной техники и информатики Прикарпатского юридического института
Львовского государственного университета внутренних дел Украины

НЕКОТОРЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПРОФИЛАКТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ПРЕДОТВРАЩЕНИЕ ТОРГОВЛИ ЖЕНЩИНАМИ

Среди главных нарушений прав человека в современном мире актуальным является преступление, имеющее много названий – «белое рабство», «торговля людьми», «контрабанда людьми». По оценкам экспертов ежегодно 1-2 млн. человек становятся «живым товаром».

Для Украины проблема торговли женщинами в ее современном понимании появилась в конце XX века, особенно после распада СССР. Совокупность социально-экономических условий, специфика географического положения и настоящий «хаос» на украинских границах привели к тому, что Украина превратилась из страны-транзита в страну-донора женщин и детей.

Но это проблема не только Украины или других постсоветских стран, торговля людьми давно уже стала явлением глобального масштаба, составляющей международного криминального бизнеса. Поэтому борьба с ней требует не только национальных, но и международных совместных действий и сотрудничества [1, с. 38]. При рассмотрении данной проблемы мы хорошо осознаем тот факт, что уголовное законодательство является одним из мощнейших инструментов вмешательства государственной власти в жизнь граждан. Это касается и борьбы с торговлей женщинами [2, с. 159].

Украина стала третьим государством Европы, наряду с Бельгией и Германией, признавшая на законодательном уровне торговлю людьми тяжким преступлением [4, с. 12]. В Уголовном кодексе Украины ответственность за торговлю людьми предусмотрена ст. 149 под названием «Торговля людьми или другое незаконное соглашение относительно передачи человека».

В указанной статье под торговлей людьми или другим незаконным соглашением относительно человека подразумевается «продажа, другая платная передача человека, а также осуществление относительно него любой другой незаконной сделки, связанной с законным или незаконным перемещением с его согласия или без такового через государственную границу Украины для дальнейшей продажи или другой передачи другому лицу (лицам) с целью сексуальной эксплуатации, использования в порнобизнесе, вовлечения в преступную

деятельность, вовлечения в долговую кабалу, усыновления (удочерения) в коммерческих целях, использования в вооруженных конфликтах, эксплуатации его труда» [6, с. 470].

Выявление признаков торговли людьми – это первый этап борьбы с этим преступлением. Он представляет собой деятельность уполномоченных на то органов, предшествующей возбуждению уголовного дела, направленную на установление возможных фактов торговли людьми и являющуюся материальной и правовой предпосылкой раскрытия и расследования этого вида преступлений.

Выявление признаков торговли женщинами невозможно без осуществления оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел, усилия которых должны быть направлены прежде всего на своевременное установление потерпевших, поскольку именно это играет решающую роль в дальнейшем при возбуждении уголовного дела и привлечении виновных к уголовной ответственности.

Особенно большое внимание также следует обратить на наличие соответствующих оперативных позиций, прежде всего, в государственных организациях и учреждениях, занимающихся оформлением документов для выезда за границу, поскольку это дает правоохранительным органам определенные возможности как для предупреждения указанных преступлений, так и для своевременного выявления и привлечения к предусмотренной законом ответственности коррумпированных должностных лиц.

Уголовное дело необходимо возбуждать после установления достоверных данных о механизме торговли женщинами в каждом конкретном случае, фактическое участие в преступных действиях по торговле женщинами всех причастных к ним лиц, в том числе и должностных лиц государственных органов, учреждений, организаций, с помощью которых осуществлялась такая торговля (оформление загранпаспортов, помощь при пересечении государственной границы Украины и т.д.), а также мест и времени совершения преступлений, связанных с торговлей женщинами или тех, которые готовятся.

Поскольку расследование уголовных дел о торговле женщинами требует выполнения значительного объема оперативно-розыскных мероприятий и следственных действий, а также эффективного сотрудничества с правоохранительными органами других стран, уже на начальном этапе необходимо решать вопрос о создании следственно-оперативных групп с привлечением в их состав достаточного количества следственных и оперативных работников, других сотрудников правоохранительных органов [9, с. 11-12].

Торговля женщинами – одно из самых негативных явлений современного общества. Она уже давно приобрела глобальный масштаб, стала частью международного криминального бизнеса. Эксплуатация человеческого труда привела к международной индустрии по торговле людьми. По оценкам экспертов ООН, исключительно на торговле людьми организованные группы зарабатывают около 3,5 млрд. долларов ежегодно.

Схемы, каналы поставок и устойчивость связей, которыми обладают транснациональные преступные организации, высокая латентность продажи

«живого товара» и чрезвычайно большая доходность этого вида деятельности показывают, что проблема торговли людьми еще долгое время будет оставаться в центре внимания не только нашей страны, но и международного сообщества в целом [11, с. 58].

Естественно, что большая часть социально неприспособленных лиц является наиболее уязвимой перед торговцами людьми, но часто мигрируют и не самые бедные люди. То есть имеет место такое парадоксальное явление, когда успешные программы по совершенствованию образования и борьбы с бедностью увеличивают количество мигрантов.

С этой точки зрения важно, чтобы меры, направленные на предотвращение торговли женщинами, сочетались с усилиями по развитию демократии, с надлежащим государственным управлением, справедливой гендерной политикой и обеспечением возможностей для легальной миграции и трудоустройства.

Анализируя все выше сказанное, можно сделать единственный вывод – чтобы предотвратить торговлю женщинами, необходимо обязательно реализовать такие эффективные, на наш взгляд, мероприятия:

1. решить, в первую очередь, главные проблемы социально-экономического характера (безработица среди женщин, неравноправное положение женщин в обществе и т.п.) с целью обеспечения достойного уровня жизни потенциальных жертв и их семей в Украине;

2. освещать в средствах массовой информации или проводить кампании по информированию широких слоев населения о негативных последствиях наихудших форм детского труда, об угрозах торговли женщинами и путях борьбы с ней, или выпускать по этому вопросу специальные буклеты, плакаты, брошюры и т.п.;

3. повысить уровень правовой и нравственной культуры граждан;

4. проводить специальные семинары для учащихся средних учебных заведений, студентов высших учебных заведений, женщин, которые собираются выезжать за границу;

5. постоянно совершенствовать действующее отечественное законодательство в соответствии с положениями документов европейских организаций в сфере правовой защиты и реабилитации жертв торговли, возмещения им материального и морального вреда (например, следует принять Законы Украины «Об охране прав жертв преступников», «О борьбе с торговлей людьми», «О предотвращении торговли женщинами и детьми»; обеспечить в Кодексе законов о труде дополнительное правовое регулирование отношений по найму на работу за границей украинских женщин путем введения для всех юридических лиц, занимающихся трудоустройством за рубежом, требования обязательного соблюдения письменной формы договора найма рабочей силы и проведения обязательного страхования работников за счет агентств по трудоустройству, а также их обязательство возместить ущерб работнику за невыполнение условий договора найма рабочей силы;

6. обеспечить функционирование спецподразделения по борьбе с торговлей людьми и постоянно повышать квалификацию всех сотрудников, ведущих

борьбу с торговлей людьми;

7. не допускать развития бюрократического механизма управления государством и проявлений коррупции в органах государственной власти.

8. ужесточить требования и контроль правоохранительных органов за деятельностью юридических лиц, выполняющих посреднические услуги в трудоустройстве за границей, за брачными агентствами и отдельными лицами;

9. усилить паспортный и таможенный контроль;

10. разработать базу данных о физических и юридических лицах, которые, по подозрению правоохранительных органов, связаны с торговлей женщинами и проституцией;

11. обеспечить надлежащее финансирование всех субъектов, которые ведут борьбу с торговлей людьми и оказывают защиту и помощь пострадавшим с целью возмещения причиненного им материального и морального ущерба;

12. совершенствовать международное сотрудничество путем заключения новых международных договоров со странами-реципиентами «живого товара» из Украины, имплементации основных положений международно-правовых документов, к которым присоединилась Украина, с целью усиления правовой защиты украинских граждан за рубежом, прежде всего трудящихся женщин-мигрантов.

Все меры предотвращения торговли женщинами и детьми, в зависимости от места возникновения и существования факта торговли, можно условно разделить на две группы:

1. мероприятия по предупреждению фактов в стране происхождения торговли женщинами (где потенциальных жертв вербуют к торговле):

- улучшение социально-экономических условий;
- проведение информационных кампаний;
- оказание помощи рабочим-мигрантам;
- постоянная работа с группами риска.

2. мероприятия по предупреждению фактов торговли женщинами непосредственно в стране назначения:

- совершенствование миграционного законодательства;
- законодательное управление рынком труда.

Такую меру, как постоянное совершенствование международного сотрудничества путем заключения новых международных договоров, имплементации основных положений международно-правовых документов, к которым присоединилась Украина, можно отнести как к первой, так и ко второй группе, поскольку она касается нескольких стран одновременно (и страны, где возникла торговля женщинами и детьми, и соответствующей страны назначения).

Хотя наше государство плодотворно работает в направлении предотвращения торговли женщинами и детьми, но простые граждане должны быть внимательными и осторожными, когда желают выехать куда-то за границу, чтобы не попасть в руки работоторговцев.

При этом каждый человек должен помнить следующие правила:

1. если Вы решили ехать за границу, проконсультируйтесь для начала со специалистами: представителями общественных организаций, занимающихся

борьбой с торговлей людьми. Это может быть Международная организация по миграции, Международный женский правозащитный центр «Ла Страда-Украина» или Международная организация труда.

2. никогда никому ни в коем случае не отдавайте свои идентификационные документы помимо официальных служащих! Всегда получайте и платите за свой заграничный паспорт, визы и проездные документы сами. Это спасет вас от долговой кабалы и помешает торговцам людьми использовать Ваши документы для совершения других преступлений.

3. обязательно возьмите с собой копию внутреннего и заграничного паспортов. В случае необходимости эти копии могут упростить процедуру получения документов на возвращение в Украину.

4. переговоры о трудоустройстве за рубежом, обучение, туристических путешествиях или браке не ведите наедине с агентом. Пригласите принять участие в переговорах свое доверенное лицо, члена семьи или близкого человека. Проверьте, имеет ли агент или фирма лицензию на посредничество в трудоустройстве за границей. Такую информацию можно проверить в Государственном центре занятости Министерства труда и социальной политики Украины в телефонном режиме.

5. с целью трудоустройства за рубежом необходимо заключить трудовой договор на понятном для Вас языке. Такой договор оформляют в двух экземплярах, один из которых остается у Вас.

6. если Вы едете за границу законно работать, необходимо получить рабочую визу. Туристическая или гостевая виза не дает права на работу. Вы можете столкнуться с нелегальным положением, эксплуатацией и унижительной депортацией из страны.

7. срок законного пребывания на территории иностранного государства указан в визе. Не пользуйтесь услугами незнакомцев, которые предлагают услуги по продлению этого срока.

8. оставьте своим родственникам и друзьям несколько копий следующих документов: паспорта гражданина Украины, загранпаспорта, визы, контракта, свидетельства о рождении, проездных документов и фотографии. К тому же, сообщите им телефонные номера своего работодателя, своих друзей за границей, консульства (посольства) Украины и места потенциального проживания.

9. если за границей вы попали в трудную ситуацию, обратитесь в посольство или консульство своей страны, в стране пребывания или позвоните в Министерство иностранных дел своей страны.

Список литературы:

1. Орлеан А. Нова редакція статті, що передбачає кримінальну відповідальність за торгівлю людьми: аналіз складу злочину // Юридичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 38-40.
2. Гумін О. М. Деякі напрямки вдосконалення кримінального законодавства щодо протидії торгівлі людьми // Вісник Львів. ін-ту внутр. справ. Зб. – Львів, ЛІВС. – 2003. Вип. 2(1). – С. 157-161.

3. Михайлов М. П. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини: окремі аспекти кримінальної відповідальності // Вісн. Одеського ун-ту внутр. справ. – 2004. – № 3. (Ч. 2). – С. 26-30.
4. Нечипоренко Л. Боротьба з торгівлею людьми: досвід та міжнародні перспективи // Іменем закону. – 2004. – 28 травня. – С. 12-13.
5. Козак В.А. Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми: чи рухаємось у вірному напрямку? // Крим. право України. – 2006. – № 1. – С.56-61.
6. Науково-практичний коментар кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 р. // За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К., 2002. – 970 с.
7. Борисов В. І. Коментар до статті 149 Кримінального кодексу України // Крим. право України. – 2006. – № 2. – С. 17-23.
8. Коляда П. „Біле рабство” та шляхи його подолання (торгівля людьми) // Юрид. вісник України. – 2004. – 24 квітня. – № 17. – С. 8-9.
9. Пясковський В. В. Методика розслідування торгівлі людьми // Автореферат дисертації. – 2004. – 20с.
10. Савченко А., Андросюк І. Протидія міжнародній торгівлі людьми: підсумки семінару в Афінах // Міліція України. – 2005. – № 1. – С. 26-27.
11. Мозоль А. П. Криминологічні проблеми нелегальної міграції в Україні: Посібник // За заг. ред. О.М. Джужі. – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 2005. – 160с.
12. Скулиш В. В. Торгівля людьми в діяльності транснаціональних злочинних організацій // Держава і право. – Вип. 32. – С. 444-450.

Prof. Dr. Wilhelm SCHMIDBAUER,
Polizeipräsident Polizeipräsidium München

BEKÄMPFUNG DES FRAUENHANDELS AUS POLIZEILICHER SICHT

Im Bereich der internationalen organisierten Kriminalität nimmt der Frauenhandel weltweit nach dem Waffen- und Rauschgifthandel die 3. Stelle ein, was den wirtschaftlichen Gewinn aus diesen Kriminalitätsformen betrifft.

Aber auch in der Betrachtung der äußerst negativen Umstände und Folgen für die betroffenen Frauen ist es aus meiner Sicht legitim, diese Bereiche in einem Atemzug zu nennen. Ich denke, dass man allein an diesen Einschätzungen die Dimensionen erkennen kann.

Darum ist ein Kongress wie dieser so unschätzbar hilfreich. Ich möchte mich daher bei allen Verantwortlichen und Organisatoren dieser Tagung recht herzlich bedanken. Den länderübergreifend agierenden Tätergruppierungen können wir nur mit einer internationalen, gemeinsam abgestimmten und kooperativen Polizeistrategie begegnen.

Im Polizeipräsidium München beläuft sich der Anteil an ausländischen Prostituierten mittlerweile auf ca. 70 Prozent. Allein diese Tatsache macht deutlich, dass nur die enge Zusammenarbeit im den Herkunftsländern bei der Bekämpfung des Menschenhandels erfolgversprechend ist.

Ein Großteil der nichtdeutschen Prostituierten kommt aus den jungen EU-Staaten. Die thailändischen Prostituierten bilden zwar nach wie vor die größte Gruppe, jedoch schon dicht gefolgt von Ungarn und Polen sowie Tschechien, Ukraine und Brasilien auf den weiteren Plätzen. Zusammenfassend kann man von 500 bis 800 Frauen ausgehen, die täglich in München der Prostitution nachgehen. Die Zahl variiert je nach Veranstaltungslage. Denken Sie beispielsweise an große Messen oder das Oktoberfest.

Die stark zunehmenden Ausländeranteile im legalen wie im illegalen Milieu rücken unser Sorgenkind in den Blickpunkt: die sogenannte ethnische Prostitution.

Sorgenkind deshalb, weil wir es hier mit fremden Kulturkreisen, konspirativen Prostitutionsanbahnungen und – Vermittlungen sowie schwer überwindbaren Abschottungsmauern zu tun haben. Allerdings lohnt sich gerade hier das beharrliche und konsequente Vorgehen der Sicherheitsbehörden.

Ich spreche von der Unterbindung der Zwangsprostitution und des Menschenhandels. Denn diese modernisierte und zutiefst menschenverachtende Form der Sklaverei entwickelt sich besonders im Bereich der ethnisch abgeschotteten Prostitution. Doch diesem Menschenhandel mit dem Ziel der sexuellen Ausbeutung können wir als Polizei entgegentreten, denn es handelt sich um ein Kontrolldelikt. Polizeiliche Initiativvermittlungen insbesondere in Form von präventiven Kontrollen im Rotlichtmilieu sind von größter Bedeutung für die Identifizierung von Opfern und somit für die Aufhellung des Dunkelfeldes. Um die Opfer für eine Aussage in einem Strafverfahren zu gewinnen, muss für die Polizei sowohl ein Vertrauensverhältnis zu den Prostituierten als auch eine wie in München vorbildliche Kooperation mit externen Hilfseinrichtungen sowie privaten Beratungs- und Betreuungsstellen sein. Unser Motto in München lautet ferner:

„Wir wollen die Prostitutionsszene in München transparent und kontrollierbar halten!“ Daher haben wir uns als Polizei schon vor langer Zeit folgende unverrückbare Ziele gesteckt:

- Bekämpfung der illegalen Prostitution, der Zuhälterei und des Menschenhandels;
- Vermeidung von Konzentrationen durch Dezentralisierung von Prostitutionsbetrieben;
- Abwehr überregionaler Bordellbetreiber oder Zuhälter;
- Freihaltung der Innenstadt und der Wohngebiete von Prostitution durch die Verteidigung des Sperrbezirks;
- Aufrechterhaltung des permanent hohen Kontrolldrucks;
- Detaillierte Informationsbeschaffung und Lageauswertung;
- Diese sechs Ziele erreichen wir durch den engen Schulterschluss aller zuständigen Behörden und Sicherheitsorgane.

Das Polizeipräsidium München hat in einer eigens erarbeiteten „Konzeption zur Bekämpfung der Rotlichtkriminalität“ sowohl strukturell-organisatorische Weichenstellungen getroffen als auch ein spezielles Maßnahmenpaket geschnürt. Dies fängt mit einer strikten Überwachung der Sperrbezirke in München an, in großen Teilen der Stadt ist die Ausübung der Prostitution generell verboten. In den legalen Bereich sind wir mit sogenannten Milieustreifen regelmäßig vor Ort und erhalten uns somit einen stets aktuellen Überblick. Wir verstärken dies durch regelmäßige Kontrollen und Gespräche mit Prostituierten und Betreibern. Ferner versuchen wir mit Hilfe der Stadt München, Großraumbordelle sowie die Konzentration von mehreren Betrieben in einer Hand zu verhindern. Denn gerade in großen Massenbetrieben ist die Gefahr von vermehrtem Menschenhandel besonders groß. Einen weiteren Baustein in unserem Konzept gegen Menschenhandel und Zwangsprostitution bildet die sogenannte Schleierfahndung, die in München von speziellen Fahndungs- und Kontrollgruppen (FKG) und im Rest Bayerns von eigenen Fahndungs-Polizeiinspektionen (PIF) übernommen wird. Unter Nutzung eines elektronischen Fahndungssystems zur automatischen Kfz-Kennzeichenerkennung bauen sie einen Fahndungsschleier in einem 30 km – Gürtel zur Landesgrenze sowie auf allen Autobahnen und Verkehrswegen bzw. Plätzen von überregionaler Bedeutung auf. Diese Einheiten sind zu verdachts- und ereignisunabhängigen Fahrzeug- und Personenkontrollen be-

fugt. Ihr Einsatz erhöht deutlich das Entdeckungsrisiko von Menschenhändlern und Zuhältern, wie die hohe Zahl an aufgedeckten Schleusungsfällen beweist. Daneben bauen wir unsere Konzeption auch auf die Ausschöpfung von verdeckten operativen Maßnahmen, soweit uns Gesetzgeber und höchstrichterliche Rechtsprechung noch Spielräume lassen. Weiterhin versuchen unsere speziell ausgebildeten Finanzermittler illegalen Profite und inkriminiertes Vermögen aufzuspüren, damit den Tätern die Grundlagen entzogen werden können. Wir gehen ihnen sozusagen an den Geldbeutel. Denn dort schmerzt es sie wirklich. Hinter dem „Münchener Weg“ im Umgang mit dem Rotlichtmilieu steckt eine grundsätzliche Sicherheitsphilosophie. Sie wird getragen von der Überzeugung und der Erkenntnis, dass man bedenklichen Entwicklungen nicht tatenlos zusehen darf.

Die Polizei kann weder Kriminalitäts - brennpunkte oder gar rechtsfreie Räume noch sogenannte „Angstzonen“ zulassen.

Null-Toleranz gegenüber Straftaten und frühzeitige Interventionen bei vermeintlich geringfügigen Ordnungsstörungen schaffen die Grundlage sowohl für eine zufriedenstellende Sicherheitslage als auch für ein positives Sicherheitsempfinden der Bevölkerung. Wir müssen daher Fehlentwicklungen sofort, energisch, aktiv, initiativ und kreativ entgegensteuern. Denn auch in Zukunft werden die Herausforderungen nicht geringer: Neue Wettbewerber, Rockergruppierungen und ost- bzw. südosteuropäische Banden versuchen weiterhin Fuß zu fassen, es kann zu Verteilungskämpfen kommen.

Politik und Gerichte fordern von der Polizei stets und vollkommen zu recht eine effektive und beweissichere Bekämpfung von Menschenhandel und Zwangsprostitution. Dafür müssen uns aber auch die notwendigen Voraussetzungen in rechtlicher, personeller und finanzieller Hinsicht gegeben werden.

Meine sehr geehrten Damen und Herren, ich möchte mich bei Ihnen für die Aufmerksamkeit bedanken. Ich wünsche dieser Tagung noch einen gewinnbringenden Verlauf und bin zuversichtlich, dass hier die richtigen Signale gesetzt werden und die notwendigen Impulse für eine effektive Zusammenarbeit gesetzt werden. Danke!

Т.И. СОЗАНСКИЙ,

кандидат юридических наук,

Львовский государственный университет внутренних дел Украины

УГОЛОВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ТОРГОВЛЮ ЛЮДЬМИ: ПРОБЛЕМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УГОЛОВНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ

Торговля людьми является одним из наиболее опасных посягательств на личную свободу человека. По данным Международной организации по эмиграции, в настоящее время оборот международного бизнеса по незаконному перемещению людей достигает 6 миллиардов долларов в год. Согласно оценкам ООН, четверть из четырех миллионов проданных в рабство людей ежегодно используются в секс индустрии.

Первым международно-правовым документом об искоренении рабства и одновременно очередным документом по борьбе с работоторговлей стала принятая 25 июня 1926 Конвенция «О рабстве». Ею определены понятия «рабство» и «торговля невольниками». Стороны Конвенции обязались полностью ликвидировать рабство, а также прекратить случаи работоторговли. На внутригосударственном уровне предполагалось принятие таких законодательных актов, которые вводили бы уголовную ответственность за совершение этих действий.

Непосредственно данной проблеме посвящены Конвенция о борьбе с торговлей людьми и с эксплуатацией проституции третьими лицами 1949 г., Дополнительная Конвенция об упразднении рабства, работоторговли и институтов и обычаев, сходных с рабством 1956 г., Протокол о предупреждении и пресечении торговли людьми, особенно женщинами и детьми, и наказании за нее, дополняющий Конвенцию ООН против транснациональной организованной преступности 2000 г., и т.д.

В соответствии с этими актами и в связи с необходимостью усиления борьбы с торговлей людьми, в Уголовный кодекс Украины 1960 года был дополнен ст. 124-1 «Торговля людьми» которая определяла что это открытое или тайное завладение человеком, связанное с законным или незаконным перемещением по согласию или без согласия лица через государственную границу Украины или без такого для последующей продажи или другой платной передачи с целью сексуальной эксплуатации, использования, в порнобизнесе, вовлечения в преступную деятельность, привлечения в долговую кабалу, усыновление, в коммерческих целях, использования, в вооруженных конфликтах,

эксплуатации ее труда.

Применение этой нормы на практике оказалось не достаточно эффективным, поэтому ныне действующая норма немного шире. Отказавшись от обязательного признака перемещение через государственную границу, изменив способы совершения деяний, а также обобщив цели данного преступления нынешняя редакция статьи предусматривает ответственность за торговлю людьми или осуществление другого незаконного соглашения, объектом которой есть человек, а так же вербовка, перемещение, укрытие, передача или получение человека, совершенные с целью эксплуатации, с использованием обмана, шантажа или уязвимого состояния.

Вместе с тем, несмотря на положительные изменения уголовного законодательстве, остается еще немало проблем, касающихся дальнейшего усовершенствования уголовно-правовых норм в сфере охраны личной свободы человека от преступных посягательств, связанных с таким опасным явлением как торговля людьми.

Следует обратить внимание, что в определении основного состава торговли людьми в качестве признаков объективной стороны называются следующие действия: с одной стороны это торговля или осуществление другого незаконного соглашения, с другой - вербовка, перемещение, укрытие, передача или получение человека где указана определенная цель эксплуатация, а также обязательные способы обман шантаж или использование уязвимого состояния.

Таким образом преступление может совершатся как торговля или осуществление другого незаконного соглашения, объектом которой есть человек, и этого достаточно для привлечения виновного к уголовной ответственности, либо это вербовка, перемещение, укрытие, передача или получение человека, совершенные с целью эксплуатации, с использованием обмана, шантажа или уязвимого состояния, что значительно осложняет процедуру доказывания вины обвиняемого. Конечно же торговля или осуществление другого незаконного соглашения не исключает использования вербовки, перемещение, укрытие, передача или получение, но определена в уголовном законе таким способом что наличия цели – эксплуатации, не обязательна, в отличии от случаев когда проводится вербовка, перемещение, укрытие, передача или получение человека.

Эксплуатация определена законодателем в примечании как все формы сексуальной эксплуатации, использования, в порнобизнесе, принудительный труд или принудительное предоставление услуг, рабство или обычаи, подобные рабству, подневольное состояние, привлечение в долговую кабалу, исключение органов, проведения опытов, над человеком без ее согласия, усыновление (удочерение) с целью наживы, принудительную беременность, втяжение, в преступную деятельность, использование в вооруженных конфликтах и тому подобное. Таким образом законодатель определил в каком направлении возможна эксплуатация жертвы.

Вербовка, перемещение, укрытие, передача или получение кроме определенной цели указывает на обстоятельства сопутствующие их совершению, обман, шантаж и уязвимое состояние. Некоторые с этих обстоятельств вызывают

сомнения в целесообразности их законодательного предусмотрения. В действующей редакции статьи эти обстоятельства предусматривают их обязательность, но как показывает следственная практика участились случаи когда вербовка происходит без обмана, шантажа и не используя уязвимое состояние, то есть потерпевшая знала куда едет, зачем, какие условия работы и т.д., то исходя из положений Уголовного закона Украины в этих случаях лица совершавшие вербовку, перемещение, укрытие, передачу или получение с целью эксплуатации к уголовной ответственности не привлекаются.

Учитывая особенность конструкции части первой ст.149 КК Украины возникает несоответственность между этим положением и частью третьей примечания к этой статье, поскольку часть первая указывает на уязвимое состояние как обязательный признак вербовки, перемещение, укрытия, передачи или получения с целью эксплуатации. В тоже время часть третья примечания предусматривает что ответственность за вербовку, перемещение, укрытия, передачу, или получения малолетнего или несовершеннолетнего за этой статьей должен наступать независимо от того, совершены ли такие действия с использованием обмана, шантажа или уязвимого состояния отмеченных лиц, или с применением или угрозой применения насилия, использования служебного положения, или лицом, от которого пострадавший был в материальной или другой зависимости.

Если потерпевшим в этом преступлении есть малолетний или несовершеннолетний, который, в тоже время, определяется как квалифицированный состав преступления возникает вопрос может ли вербовка, перемещение, укрытие, передача, или получение малолетнего или несовершеннолетнего с целью эксплуатации создавать состав преступления, и если да то как его квалифицировать за частью первой статьи 149 КК Украины или за соответственно частью второй и третьей статьи 149 КК Украины.

Выход со сложившейся ситуации возможен при изменении части первой статьи 149 КК Украины, убрав из обязательных признаков обмана, шантажа или уязвимого состояния, которые чрезмерно детализирует уголовную норму чем усложняют ее применение.

А.Н. ВОЛОЩУК,

кандидат юридических наук, доцент,
ректор Одесского государственного университета внутренних дел,
зслуженный юрист Украины

БОРЬБА С ТОРГОВЛЕЙ ЛЮДЬМИ: ПРОБЛЕМЫ, РЕШЕНИЯ, ПЕРСПЕКТИВЫ

Торговля людьми как социальное явление имеет тысячелетнюю историю. В зависимости от различных этапов развития человечества она сопровождала военные конфликты, стала частью мировой торговли, хотя и воспринималась обществом по-разному. Как правило, в жестокой форме постоянно попиралось право человека быть свободным.

Со временем общество признало торговлю людьми позорным явлением, но это не поставило точку в развитии исторического феномена, который, к сожалению, наблюдается в современном обществе. Несмотря на усилия отдельных государств и общественных организаций, торговля людьми продолжает набирать обороты, приобретая все больший масштаб.

Значительную часть «живого» товара составляют женщины и дети. Торговля женщинами представляет собой реальную угрозу национальной безопасности и национальному генофонду не только Украины, но и других стран, и в связи с этим противодействие данному виду преступлений является наиболее актуальной проблемой всех государств мира. За последние годы преступность данного вида ежегодно возрастает в геометрической прогрессии. По экспертным оценкам преступные доходы от торговли людьми, большая часть которых женщины, исчисляются уже десятками миллиардов долларов США, уступая лишь торговле оружием и наркотиками.

Среди причин, способствующих развитию этого криминального бизнеса, контрастно выделяются следующие:

- низкий уровень жизни значительной части населения;
- безработица, особенно среди женщин;
- снижение социальных гарантий и морально-нравственного уровня развития общества.

Общественная опасность последствий торговли женщинами заключается, прежде всего, в том, что данное преступление совершается в отношении представителей молодого поколения человечества – в возрасте до 30 лет, т.е. части населения, которое могло бы осуществлять общественно полезную дея-

тельность.

Объектом торговли людьми может быть любой человек независимо от возраста и пола: мужчины – с целью физической эксплуатации, женщины – с целью сексуальной эксплуатации, дети – с целью использования для попрошайничества, в сексуальных услугах [1, 100]. Преступники используют наиболее уязвимые слои общества, преимущественно женщин и детей [2, 71].

Среди последствий торговли людьми целесообразно выделить целый ряд негативных факторов, а именно:

- угрозу национальной безопасности и национальному генофонду как отдельно взятой страны, так и всего мира;

- разрушающее воздействие на пострадавших, которое выражается в форме возникновения у них психологических проблем (состояние депрессии, чувство стыда и вины за случившееся, отвращение к себе, потеря самоуважения, отсутствие интереса к жизни и т.п.), а также проблем физического здоровья (травмы, увечья, заболевания);

- развитие и укрепление международной преступности в целом, которое достигается за счет легализации полученных доходов (терроризм, наркопреступность);

- коррупция среди работников органов государственной власти, которая прогрессирует по мере создания и длительного функционирования легальных каналов вывоза и эксплуатации;

- укрепление и всестороннее развитие международных связей организованных преступных групп;

Такие последствия наглядно свидетельствуют о том, что торговля, людьми как вид противоправного деяния стала неотъемлемой частью международной организованной преступности. Анализ оперативно-розыскных материалов и судебно-следственной практики свидетельствует о том, что на территории Украины действуют многочисленные организованные преступные группировки, имеющие разветвленные связи в различных странах. При этом согласно проведенным исследованиям, внутренняя торговля живым товаром также не менее распространена, чем продажа людей в рабство за границу.

Не вызывает сомнений то, что торговля людьми представляет собой комплексную масштабную проблему, а это, в свою очередь, обуславливает необходимость разработки адекватных системных решений [3, 63].

В этом аспекте становится очевидным, что для системной борьбы с торговлей людьми необходимо:

- систематически совершенствовать нормативно-правовое обеспечение;
- устранить пробелы в организации и координации государственных и негосударственных структур;

- разрабатывать и внедрять научно-методические комплексы по обеспечению практической деятельности;

- обновить учебно-методическую базу подготовки сотрудников правоохранительной сферы.

Систематическое совершенствование нормативно-правового обеспечения, безусловно, является фундаментом организации борьбы с торговлей

людьми. Исходя из многоаспектности проблемы торговли людьми, законодательная регламентация противодействия этому явлению ведется в нескольких разных направлениях [4, 9]. Важное место занимает работа по уточнению терминологии, которая используется в нормативно-правовых актах. Украинские правоохранители справедливо отмечают, что каждое второе уголовное дело, возбужденное по факту торговли людьми, в процессе расследования переквалифицируется. И среди причин, помимо качества подготовленных материалов, главное место занимают недостатки действующего законодательства. Несмотря на задекларированные в Государственной программе социального и экономического развития обязательства, так и не принят комплексный Закон «О противодействии торговле людьми», не утверждена и Государственная программа противодействия торговле людьми на 2011-2015 годы.

Для адекватного противодействия торговле людьми необходима целая система государственных и силовых структур, а также негосударственных организаций. Важным условием успеха в предупреждении, раскрытии и расследовании преступлений является взаимодействие субъектов, которые принимают участие в этой деятельности. Также необходимо наделение определенного субъекта координирующей функцией.

Торговля людьми относится к латентным преступлениям, в которых задействован широкий круг различных участников, строятся масштабные сети посредников. Важную нагрузку в борьбе с этим явлением несут научно-методические комплексы по обеспечению практической деятельности. Разработка научно-методических комплексов должна осуществляться с учетом криминологических, административно-управленческих, уголовно-правовых, процессуальных, криминалистических и, наконец, оперативно-розыскных аспектов.

Нельзя обойти вниманием и вопросы, связанные с обновлением учебно-методической базы подготовки сотрудников правоохранительных органов. Удивляет и настораживает тот факт, что в подавляющем большинстве учебников по криминалистике отсутствует изложение методики расследования торговли людьми. Как следствие не проводится разработка подвидовых методик расследования торговли людьми в зависимости от пола и возраста жертвы, степени организованности преступной группы. Аналогичная ситуация наблюдается и при соответствующем анализе литературы, посвященной теории ОРД. Такой методический вакуум неприемлем, если речь идет о подготовке высококлассных специалистов для правоохранительных органов. С целью его устранения необходимо активизировать проведение соответствующих диссертационных исследований, внести коррективы в структуру готовящихся учебников, разрабатывать фондовые лекции для курсантов и слушателей учебных заведений МВД.

Подводя итог вышеизложенным позициям, следует отметить, что борьба с торговлей людьми требует проведения единой государственной политики и разработки отдельной системы приоритетов, представляющих ценности всего общества. Человек, который стал «живым» товаром, нуждается как в медицинской, так и в правовой и социальной помощи. Решение этих проблем требует сконцентрированных действий всех слоев общества.

Список использованной литературы:

1. Бандурка О.М. Протидія торгівлі людьми – міждержавна і національна проблема // Матеріали науково-практичної конференції «Права людини в діяльності органів внутрішніх справ України», Київ. – 2006. – С.99-102.
2. Куп'янський М.Г. Діяльність ГУМВС України в Донецькій області щодо протидії торгівлі людьми // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Боротьба з торгівлею людьми», Донецьк. – 2008. – С.70-74.
3. Левченко К.Б. Актуальні проблеми впровадження державної політики протидії торгівлі людьми в Україні // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Боротьба з торгівлею людьми», Донецьк. – 2008. – С.62-64.
4. Гусаров С.М. Нормативне та організаційне забезпечення протидії торгівлі людьми в Україні // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання запобігання і протидії торгівлі людьми», Харків. – 2010.– С.9-11.

И. А. ВОРОНОВ,

кандидат юридических наук, старший научный сотрудник

Отдела организации научной работы

Одесского государственного университета внутренних дел Украины

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ВИЗУАЛЬНОГО АНАЛИЗА ДАННЫХ И ВЫЯВЛЕНИЯ СКРЫТЫХ СВЯЗЕЙ В БОРЬБЕ С ДЕТСКОЙ ПОРНОГРАФИЕЙ В СЕТИ ИНТЕРНЕТ

Развитие современного общества сопровождается нелинейным увеличением объемов различной информации, появлением новых источников и каналов ее передачи. Указанные тенденции должны постоянно учитываться правоохранительными органами в аспекте обеспечения своей деятельности в условиях динамично развивающегося общества.

Становится очевидным, что информационное обеспечение борьбы с преступностью требует разработки новых решений проблемы анализа больших объемов данных и выявления скрытых связей. Среди различных видов преступной деятельности необходимость применения вышеуказанного подхода особенно ощущается в борьбе с детской порнографией в сети Интернет.

Общеизвестно, что Интернет уже давно применяется для распространения и продажи порнографических материалов с участием детей, поскольку сетевая среда создает новые возможности для совершения таких преступлений [1, 372]. Анализ технологических возможностей и материалов практической деятельности свидетельствует, что для распространения детской порнографии широко применяются пиринговые сети, группы новостей, почта, сервисы мгновенных текстовых сообщений, аудио и видео информации, социально ориентированные сети и специализированные сайты [2, 23]. При этом для получения прибыли используются разнообразные системы мгновенных расчетов.

Следовательно, значительная часть аналитической работы в данном направлении заключается в выявлении связей между объектами. Основными понятиями модели данных становятся «объект» и «связь». Подобного рода информация большей частью не может быть агрегирована, что делает традиционные средства представления информации в виде экранных форм и таблиц неэффективными.

Следует также учитывать, что данные могут поступать из взаимосвязанных или совершенно независимых друг от друга источников. В этом случае возникает проблема в удобном и надежном способе идентификации информационных объектов и их эффективной селекции из подобных источников данных,

поскольку объем дублирующих данных по одному и тому же объекту может быть значительным.

Таким образом, на первый план выходят визуальные средства анализа и такие графические представления данных как специфические диаграммы: связей, последовательности событий и транзакций. При этом не должна утрачиваться возможность работы с отдельным объектом для выявления его связей и взаимоотношений с другими объектами.

Известно, что классификация является единой универсальной формой представления и систематизации знаний [3, 18]. Такое представление позволяет свести бесконечное многообразие объектов, процессов и явлений реальной действительности, их бесчисленных связей и взаимозависимостей, находящихся в непрерывном движении (изменении), к конечному наблюдаемому множеству классификационных объектов и их признаков.

Для повышения информационно-пропускной способности человека, особенно в режимах интерактивной обработки, необходимо использовать технологии визуального анализа данных и выявления скрытых связей.

Ситуация на рынке соответствующего поставленным задачам программного обеспечения свидетельствует об отсутствии конкурентноспособных отечественных производителей, а среди зарубежных компаний на фоне других заметно выделяются i2 Limited, Visual Analytics и Xanalis. Причем пионером и de facto «законодателем мод» в области визуального аналитического инструментария для следственной деятельности можно назвать компанию i2 Limited.

Программные продукты этих компаний, существенным образом отличаются архитектурно, используют одну и ту же модель данных – «объект-связь» и в значительной мере пересекаются функционально, поскольку так или иначе пытаются решать одни и те же задачи визуального анализа данных, хранения данных, появляющихся во время расследования, использования данных, хранимых во внешних базах данных, а также работы с неструктурированными данными. Поскольку основной упор в программном обеспечении подобного рода делается на визуальное восприятие, лидирующую роль играют графические средства представления информации.

Учитывая, что программное обеспечение i2 Limited рекомендовано Интерполом и Европолом в качестве стандарта в области следственного анализа и используется в работе свыше 2000 государственных и коммерческих организаций более чем в 120 странах мира, в ООН и НАТО, полагаем, что его использование будет наиболее целесообразным. Представителем i2 Limited на Украине является компания «ЭР-ДЖИ-ДЕЙТА», которая поставляет соответствующее программное обеспечение и сопровождает процесс его использования. В настоящее время решается вопрос о проведении курсов для обучения сотрудников правоохранительных органов работе с основным продуктом i2 Limited – программой Analyst's Notebook

Использование систем интегрированного управления данными i2 Limited позволит не только более адекватно решать задачи идентификации дублированных данных об объектах, как в собственных, так и во внешних базах данных, но и существенно повысить качество самих данных, помогая обнаружить

ошибки ввода, нарушения логических связей и целостности ссылок.

Применение технологий визуального анализа и выявления скрытых связей позволит не просто единожды консолидировать информацию об объектах в одном хранилище во время первоначальной загрузки, но и обеспечивать независимое функционирование подсистем, выполняющих роль источников данных, не теряя согласованного представления об объекте. Кроме того, возможен поиск пути между объектами, как на схеме, так и в базе данных, позволяющий выявить цепочку объектов и связей между ними, ведущую от одного из изучаемых объектов к другому.

Данные, представленные в графическом виде, позволят выявлять отдельные явления на несколько порядков быстрее, чем анализ табличной или текстовой информации. Эффективность визуальной обработки информации выражается в том, что она позволяет подключить к активной работе по принятию решения резервы образного, ассоциативного мышления. Представление ситуации в виде образов обобщает информацию и позволяет принимать решение в предметной области.

Таким образом, программные продукты i2 Limited помогут составить осмысленную картину происходящего на основании полученных данных, вскрыть природу и масштаб проблем, принять обоснованное решение, разработать соответствующие планы действий и использовать имеющиеся средства наиболее эффективным образом в борьбе с детской порнографией в сети Интернет.

Список использованной литературы:

1. Дремин В.Н., Преступность как социальная практика: институциональная теория криминализации общества. Монография. – Одесса. – 613 с.
2. Воронов І.О., Пахомов Р.В., Технологія розповсюдження продукції порнографічного характеру в мережі Інтернет // Південноукраїнський правничий часопис. – №2. – 2008. – С.23-25.
3. Омельченко В.В., Общая теория классификации. Часть I. Основы системологии познания действительности. – М., 2008. – 436с.

Alexandru ZOSIM,

doctor în drept, conferențiar universitar

al Catedrei drept penal și criminologie a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

ASPECTE REFERITOARE LA PERFECȚIONAREA MIJLOACELOR JURIDICO-PENALE DE CONTRACARARE A TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

Libertatea umană reprezintă una dintre principalele valori ale societății civilizate contemporane, iar asigurarea inviolabilității libertății persoanei constituie una dintre principalele funcții ale statului. În scopul asigurării acestei sarcini legiuitorul Republicii Moldova a adoptat în Codul penal din 2002 un șir de norme care interzic diverse fapte prejudiciabile orientate împotriva libertății persoanei.

Evident, existența acestor norme în legislația națională constituie un pas enorm în direcția creării unei baze normative și a mecanismelor eficiente de protecție a libertății umane. Însă ar fi incorect să ne mulțumim doar cu cele atinse. Chiar și o analiză teoretică superficială scoate în evidență un șir de lacune și contradicții ale unor dispoziții legale, ceea ce evident creează dificultăți în aplicarea acestor norme.

În acest context atenționăm că aplicarea corectă a normelor juridico-penale în practica judiciară asigură în mare parte sporirea legalității, a eficacității activității organelor de ocrotire a dreptului, precum și creșterea încrederii populației față organele de justiție.

Luând în considerare faptul că practica calificării infracțiunilor prevăzute de art.165 nu este încă atât de voluminoasă, sunt necesare cercetări minuțioase a problemelor de încadrare juridică a faptelor prejudiciabile respective.

Analizând denumirea articolului 165 CP RM de pe pozițiile tehnicii legislative, o apreciem ca fiind imperfectă. Termenul trafic de ființe umane apriori presupune o activitate criminală realizată față de mai multe ființe umane, pe când în realitate pentru tragerea vinovatului la răspundere penală este de ajuns de demonstrat traficul unei singure persoane și nu a mai multor, precum reiese din denumire.

Considerăm că este necesar de perfecționat și dispoziția art.165 CP RM.

Preluarea în lege a definiției traficului de ființe umane direct din textul convenției¹ trezește dificultăți în aplicarea corectă a legislației penale. Există situații când sub prevederile ei nimeresc faptele care în realitate nu constituie trafic de ființe umane. Astfel; în alin.(1) art.165 CP RM putem evidenția următoarea modalitate de comi-

¹ ст. 3 Протокола о предупреждении и пресечении торговли людьми, особенно женщинами и детьми, и наказании за неё, дополняющего Конвенцию ООН против транснациональной организованной преступности от 15 ноября 2000 г.

tere a infracțiunii de trafic de ființe umane: transportarea unei persoane în scop de folosire în activități criminale săvârșită prin amenințarea cu divulgarea informațiilor confidențiale familiei victimei. În formula dată cu absolută precizie se înscrie și următoarea situație: subiectul infracțiunii se prezintă la domiciliul șefului unui depozit de stat, îl amenință cu divulgarea informației confidențiale familiei lui (de ex. despre faptul că el are amantă), în baza acestei amenințări îl silește să accepte transportarea sa la depozitul de stat, unde îl implică în activitate criminală de sustragere, cerând să deschidă depozitul și să încarce mărfurile aflate acolo în automobilul său. Doctrina penală apreciază fapta dată ca participatie la sustragerea comisă prin delapidare (art.191 CP RM), iar alin.(4) al art.165 CP RM invers propune absolvirea șefului de depozit de răspundere penală pentru că a săvârșit infracțiunea fiind „traficat”. În opinia noastră această eroare se iscă din cauza că în articolul 165 nu este specificat că victima traficului poate fi doar o ființă umană redusă la calitatea de obiect al proprietății altei persoane.

Susținem opinia specialiștilor ruși care apreciază că o astfel de definire largă a traficului de ființe umane din punct de vedere lingvistic, precum și de pe pozițiile tehnicii legislative, ale dreptului civil și penal nu se prezintă a fi corectă și logică². Astfel, constatăm că tratarea termenului de trafic în textul dispoziției art. 165 CP RM este prea complicată pentru atât pentru aplicarea corectă a normei penale respective, cât și pentru înțelegerea acestei interdicții de către cetățeni. Mai mult decât unele activități numite în alin.(1) art.165 CP RM, și anume recrutarea și adăpostirea, pe de o parte, nu reflectă complet esența unui astfel de fenomen precum traficul, iar pe de altă parte, includ în el acțiuni care nu-i sunt proprii. Astfel, conform DEX-ului termenul „trafic” poate avea următorul sens: „Activitate economică având drept scop schimbul de mărfuri și de alte valori. ◇ Comerț ilicit”, iar termenul „a trafica” înseamnă „a face negoț (cu o marfă ilicită)”³. Deci acțiunile de adăpostire sau recrutare nu se cuprind de această noțiune. Autorul rus Kadnikov F.N. apreciază pe bună dreptate că recrutarea în scopul efectuării traficului de ființe umane poate fi cercetată doar ca una pregătitoare. Totodată, el propune introducerea unei noi norme penale care ar viza recrutarea ființelor umane în scopul exploatării ei, inclusiv în scop de exploatare sexuală⁴. Menționăm că față de o ființă umană pot fi realizate și alte activități criminale în afara celor de schimb sau comercializare, în cadrul cărora omul este lipsit de libertate și redus la calitatea de marfă, de exemplu transmiterea ființei umane în calitate de gaj, care ar asigura rambursarea datoriei. Respectiv nici sensul termenului „trafic” nu corespunde multitudinii de fapte ilegale în cadrul cărora ființa umană este cercetată ca o proprietate a altei persoane. Considerăm oportun de a folosi termenul „încheierea unei înțelegeri vizând transmiterea sau primirea ființei umane în cadrul căreia ea apare ca un element al proprietății”.

² *Уголовное право России. Часть Особенная: Учебник для вузов / Отв. ред. Л.Л. Кругликов, М., 2004, стр. 102 – 103.*

³ *Dicționar explicativ al limbii române*, București, 1998, p. 1101.

⁴ Ф.Н. Кадников, *Криминологическая характеристика и предупреждение преступлений, связанных с торговлей людьми*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2007, стр. 9.

Totodată activitățile de recrutare și adăpostire pot fi cercetate doar ca pregătitoare în vederea încheierii unui astfel de contract ilicit sau posterior al lui, iar fiind comise de alte persoane decât cea care încheie înțelegerea se includ în noțiunea de complicitate la infracțiune. Transportarea la fel poate fi cercetată ca complicitate cu excepția cazului în care cu persoana care oferă serviciul de transportare se încheie un acord vizând această activitate în cadrul căruia ființele umane figurează vădit în calitate de obiecte ale proprietății altei persoane.

Menționăm că indicarea în alin.(1) al art.165 CP RM asupra unui scop special al traficului de ființe umane a lăsat fără o apreciere juridico-penală corespunzătoare traficul de persoane realizat fără scopurile indicate în dispoziție (de exemplu, în scop de profit). Susținem opinia specialistului rus Milevski A.I., care menționează că complicele-mijlocitor, acționând în numele vânzătorului sau cumpărătorului ființei umane și executându-și doar însărcinarea separată primită, poate și să nu împartă scopul infracțional cu persoanele în numele cărora acționează⁵. Suntem de părerea că o enumerare exhaustivă a tuturor scopurilor traficului de ființă este imposibilă și nerațională. Tratarea unei ființe umane în calitate de obiect care se află în proprietatea altei persoane este criminală în orice situație, cu excepția celei când ea este primită în scopul liberării ei sau această calitate este unicul mijloc de a înlătura un pericol grav pentru viața sau sănătatea ei, adică se constată o stare de extremă necesitate în acest sens. Astfel, ar fi mult mai simplu de prevăzut în cadrul art.165 CP RM un alineat care ar prevedea liberarea subiectului de răspundere penală în aceste circumstanțe.

Astfel, propunem modificarea dispoziției art.165 CP RM în modul următor:

„Vânzarea-cumpărarea ființei umane sau încheierea altor înțelegeri vizând transmiterea sau primirea ei în cadrul căreia ființă umană apare ca un element al proprietății”.

Atragem atenția că acțiunea de vânzare sau transmitere a ființei umane în cadrul altei înțelegeri care o vizează drept un element al proprietății presupune că subiectul infracțiunii deja deține controlul acestei persoane, pe care l-a stabilit anterior prin metode infracționale sau neinfracționale. Referindu-ne la metodele infracționale de obținere a controlului asupra unei ființe umane, menționăm că acestea pot fi efectuate prin comiterea faptelor ilegale care privează persoana de libertate prevăzute la cap. III „Infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei” sau prin săvârșirea șantajului însoțit de răpire (alin.(4) art.189 CP RM), luării de ostatici (art.280 CP RM), precum și prin reținere sau arestare ilegală (art.308 CP RM). Respectiv împărtășim opinia specialistului rus Kadnikov F.N., care consideră că în astfel de situații infractorul ar urma să fie tras la răspundere penală pentru un concurs de infracțiuni⁶. În prezent însă în Republica Moldova este imposibil de a încadra ca concurs răpirea persoanei urmată de vânzarea ei, deoarece răpirea este prevăzută în calitate de element constitutiv al traficului de ființe umane la prevederile lit. (a) alin.(1) art.165. Menționăm că formula legislativă propusă mai sus ar exclude și concurența cu infracțiunea menționată.

⁵ А.И. Милевский, *Уголовно-правовая борьба с торговлей несовершеннолетними*: Автореф. дисс... канд. юрид. наук, М., 2000, стр. 16.

⁶ Ф.Н. Кадников, *Криминологическая характеристика и предупреждение преступлений, связанных с торговлей людьми*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2007, стр. 18.

Situația când aceste infracțiuni constituie o parte a traficului de ființe umane este inconvenientă, deoarece în prezent, după cum deja am menționat, infractorul care a comis, de exemplu, o răpire și o vânzare a ființei umane nu va fi atras la răspundere penală pentru un concurs de infracțiuni, ci doar conform alin.(1) art.165 CP RM. În comparație cu această situație, infractorul care anterior vânzării victimei a obținut controlul asupra ei printr-o metodă care cercetată separat nu constituie infracțiune, de exemplu prin amenințarea cu divulgarea informațiilor confidențiale familiei victimei, poate fi supus aceleiași pedepse ca și infractorul precedent care a comis de fapt două infracțiuni. Astfel; acceptarea formulei legislative propuse ar permite efectuarea unei individualizări mai stricte a răspunderii și pedepsei penale pentru infracțiunile contra libertății.

Nu suntem de acord cu prevederile alin.(4) art.165 CP RM vizând absolvirea de răspundere penală a persoanelor care au devenit victime ale traficului de ființe umane pentru infracțiunile comise în această calitate. Legislația penală a Republicii Moldova destul de clar reglementează cauzele care înlătură caracterul penal al faptei în cap. III al Părții Generale, inclusiv săvârșirea infracțiunii în stare de constrângere fizică sau psihică (art.39 CP RM) și extremă necesitate (art.38 CP RM). Considerăm că aceste prevederi sunt destul de explicite pentru a aprecia corespunzător activitățile criminale ale victimei traficului de ființe. Nu este oportun de a o elibera de răspundere penală, de exemplu în cazul în care ea a fost implicată vădit în comiterea de exemplu a infracțiunilor de genocid (art.135 CP RM), actelor teroriste (art.278 CP RM) și altor infracțiuni în cadrul cărora, salvându-și viața, aceste persoane contribuie conștient la omorul sau chiar la exterminarea în masă a altor oameni. Deci propunem excluderea alin.(4) art.165 CP RM.

Sergiu BACINSCHI,

lector metodist al Facultății de drept

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

TRAFICUL DE FEMEI – METODE ȘI FORME DE REALIZARE A ACESTUIA

În ultimii ani traficul de persoane ia amploare în comunitatea internațională, manifestându-se în special în Republica Moldova și noile state ale CSI. Guvernele mai multor țări, organizații internaționale și neguvernamentale elaborează programe, politici și legislații în domeniu pentru a contracara traficul cu ființe umane. În același timp, cadrul legislativ actual este orientat mai mult spre lupta cu criminalitatea și mai puțin spre protecția socială și a intereselor persoanelor traficate, ceea ce conduce adesea la revictimizarea lor.[1.4]

O definiție cât de cât stabilă a traficului de persoane este dată de protocolul privind prevenirea, combaterea și sancționarea traficului de ființe umane, în special a femeilor și a copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transfrontaliere, aprobat la 15 decembrie 2000 la Palermo, protocol care stabilește că:

a) „traficul de persoane înseamnă recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea persoanelor prin amenințare cu forța sau prin folosirea forței sau a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau situația de vulnerabilitate sau prin oferirea sau acceptarea de plăți sau foloase pentru obținerea consimțământului unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane în scop de exploatare. Exploatarea va include, la nivel minim, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevare de organe;

b) consimțământul unei victime a traficului de persoane privind exploatarea intenționată definită în alineatul a) al prezentului articol nu este relevant în cazul în care s-au folosit oricare dintre mijloacele enunțate la alineatul a);

c) recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scopul exploatării vor fi considerate „trafic de persoane”, chiar dacă aceasta nu implică nici unul din mijloacele prevăzute în alineatul a) din prezentul articol;

d) „copil” înseamnă orice persoană sub 18 ani.”[2.2]

Această definiție permite să se facă o distincție clară între fenomenul trafic de ființe umane, pe de o parte, și migrație de muncă, contrabandă cu migranți și prosti-

tuție, pe de altă parte, cu care, deseori, este asociat traficul de ființe umane.

Elementele care caracterizează traficul de femei și prin care se distinge de celelalte două fenomene menționate sînt situațiile în care se încalcă un șir de drepturi ale omului cum ar fi :

- demnitatea persoanei;
- libertatea persoanei;
- securitatea persoanei.

În legislația penală a Republicii Moldova traficul de persoane este incriminat și definit de art.165 CP, care spune că traficul de persoane reprezintă: „Recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unei persoane, cu sau fără consimțământul acesteia, în scop de exploatare sexuală comercială sau necomercială, prin muncă sau servicii forțate, pentru cerșetorie, în sclavie sau în condiții similare sclaviei, de folosire în conflicte armate sau în activități criminale, de prelevare a organelor sau țesuturilor”[3.1.].

Putem considera exploatarea una sau mai multe din situațiile următoare:

- efectuarea unor activități prin care se încalcă drepturi și libertăți fundamentale ale omului;
- ținerea în stare de sclavie sau efectuarea altor procedee de lipsire de libertate ori de aservire;
- executarea unei munci sau prestarea de servicii, în mod forțat, cu încălcarea normelor legale privitoare la condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate;
- obligarea la reprezentări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice, la practicarea prostituției sau la alte forme de exploatare sexuală;
- prelevarea de organe.

Ne putem referi la două tipuri de trafic de ființe umane:

1. Trafic intern de persoane: cel care se desfășoară numai pe teritoriul țării.
2. Trafic internațional de persoane: cel care se desfășoară în afara granițelor.

O alta diferență ce apare între cele două forme de trafic este dată de modalitatea de racolare: dacă în traficul intern de ființe umane se întâlnesc mai des metode de racolare forțată (răpirea), în cel extern predomină diverse înșelătorii.

Traficul de femei este parte componentă a fenomenului general – traficul de ființe umane are o varietate mai mare de scopuri, precum: căsătoria forțată, munca forțată, servitute, folosirea forțată în calitate de casnică, muncă forțată în sectorul agricol sau industrial, exploatare în industria pornografiei și a sexului etc.

Aici este de menționat faptul că practicarea prostituției nu poate fi identificată cu traficul de femei din simplul motiv că aceasta presupune asumarea liberă a deciziei persoanei privind întreținerea relațiilor sexuale benevole în scopul obținerii unor beneficii materiale, pe când în cazurile traficului de persoane este prezent elementul constrângerii. În plus, activitatea benevolă ar presupune, de asemenea, libertate în exercitarea drepturilor și deciziilor proprii în ceea ce privește unde, când și cum vor fi întreținute aceste relații, abandonarea activității în orice moment, însușirea deplină a beneficiilor, liberul acces la servicii medicale etc. Toate acestea însă lipsesc în cazul traficului de persoane în scop de exploatare sexuală, unde persoana nu este în drept să ia și să aplice astfel de decizii.

Traficul de femei este un fenomen social și, prin urmare, este generat de condiții sociale concrete. Pentru Republica Moldova, deschiderea spre Occident a însemnat, fără îndoială, un factor pozitiv, oferind cetățenilor posibilitatea de a calatori relativ liber în calitate de turist, precum și în căutare de lucru sau pentru efectuarea de studii. Deschiderea hotarelor a mai însemnat și piețe noi de desfacere sau noi șanse de afaceri. Dar acest fenomen a făcut posibilă apariția unor factori negativi, cum ar fi internaționalizarea economiei subterane, transferul de practici criminale, apariția de noi grupări criminale internaționale, care pot fi considerați și factori externi ai fenomenului traficului de femei.[4.4]

Factorii interni sunt dați de apariția unor fenomene contradictorii generate de trecerea Republicii Moldova la o economie de piață. Liberalizarea prețurilor și decentralizarea sistemului economic a creat o diferență mare între păturile sociale, iar sărăcia a apărut tot mai pregnant sub chipul femeii care capătă șanse mai reduse de a se angaja într-un serviciu garantat și cu un salariu sigur.

Trebuie subliniat faptul că în prezent femeile nu au acces egal cu bărbații la o muncă sau funcție bine plătită, nici șanse egale de a migra legal în scop de lucru. Prin urmare, locul de muncă al femeii a devenit, tot mai frecvent, „bișnița”. Pe de altă parte, în spațiul rural a avut loc împrăștierea în masă a sătenilor și dispariția întreprinderilor colective. Acest proces a disponibilizat un număr foarte mare de persoane, în special femei. În ultimul timp, perspectiva femeii de la sat este, tot mai frecvent, aceea de „angajat” al soțului la cota de pământ privat.

Sărăcia, șomajul, nivelul redus de trai, lipsa unei perspective clare de a-și asigura sie și familiei (copiilor) un trai decent au contribuit la plecarea femeii peste hotare în căutarea unei munci mai bine plătite. Cercetători din diverse țări au observat că femeile acceptă mai ușor o muncă sub nivelul lor de studii și calificare, în timp ce bărbații ezită să facă acest lucru.

Există și un șir de factori pur subiectivi. Una din premisele deciziei de a pleca peste hotare este nevoia de a pleca din familie (acolo unde există violență și abuz din partea părinților sau a soțului, sau o atmosferă negativă). Acest factor psihologic le-a făcut pe multe adolescente să devină o pradă ușoară a rețelei traficantilor. Alte victime nimeresc în aceste rețele fiind în căutare de soți străini. O altă cauză este reprezentată de lipsa de informație despre viața în străinătate, despre țara în care doresc să ajungă, despre căile sigure prin care își pot vedea visul realizat. Cu alte cuvinte, o foarte mare importanță o au nivelul de educație și de pregătire profesională.

Rețelele de trafic: regiunea balcanică nu este numai o regiune instabilă politic, dar și un cuib al traficantilor și de aceea țările balcanice sunt atât țări de destinație, cât și tari de tranzit. Existența unor factori favorabili a determinat formarea unor rețele internaționale de trafic de persoane care includ țări precum: Republica Moldova, Bulgaria, Macedonia, Albania, Bosnia și Herțegovina, regiunea Kosovo, țările fostei Iugoslavii, Muntenegru, Turcia sau Grecia.

Precum reiese și din definiție, traficul de ființe umane constituie un proces complex ce cuprinde mai multe etape:

I. Recrutarea (racolarea) – dacă aceasta nu este forțată, caz în care vorbim despre răpire, ea presupune ademenirea victimei prin diverse metode:

– oferte de muncă bine plătite în străinătate (chelner, bucătar pe vase de croa-

zieră, dansatoare, menajeră, babysitter, etc.) venite din partea cunoștințelor, prietenilor, rudelor etc;

– înșelarea victimelor prin promisiuni de muncă legală sau de intrare legală în țara de destinație. Femeile sunt convinse că vor intra, staționa și lucra legal conform promisiunilor sau că vor încheia căsătorii;

– înșelarea victimelor prin promisiuni semiadevărate, cum ar fi munca în „showbusiness”, dans sau chiar și striptease;

– anunțuri de mică publicitate (de exemplu: „Căutăm URGENT dădace Italia, Spania, Dubai, Cipru, Liechtenstein, salarii peste 1500 euro”, „Dansatoare Cipru, 2000 euro/luna, nu se cer experiență, garanții sau cunoașterea unei limbi străine. Plecare urgentă.”).

Aici mai poate fi menționată aparte, ca mijloc de racolare, și rețeaua globală „Internet” care la etapa actuală a căpătat o amploare la nivel mondial. Racolarea se face în cea mai mare parte prin rețelele de socializare, foarte populare la moment, precum și site-urile cu conținut publicitar. Prin intermediul rețelelor de socializare tot mai des sunt înșelate femeile din întreaga lume, în special cele care caută soți din țări mai dezvoltate în scopul îmbunătățirii stării materiale proprii. Cel mai des cad pradă a șiretlicurilor utilizatorilor de rețele sociale femeile cu vârsta cuprinsă între 19 - 25 ani, care în țara lor de origine nu au mijloace de existență.

Ocupațiile pe care le au în general racolatorii (barmani, taximetriști, vânzători, utilizatori de internet), le permit acestora să intre ușor în contact cu mulți oameni iar existența deprinderilor de a comunica și de a lucra cu oameni îi face mai abili în câștigarea încrederii și în convingerea victimelor.

În unele cazuri, femeile sau fetele sunt vândute fără consimțământul lor de rude, de „prietenu” lor sau de instituții de stat, cum ar fi căminele de copii orfani. Se descoperă din ce în ce mai multe cazuri în care femeile și adolescentele au fost răpite cu forța de acasă și traficate în altă regiune din țara de origine sau în străinătate.

Racolatorii pot fi însa și „angajați” ai unor „firme fantome” sau doar membrii rețelelor de trafic de ființe umane. În general, exista trei categorii de racolatori:

a) bărbați între 20-30 de ani;

b) femei între 18-35 ani;

c) cupluri: un bărbat și o femeie care lucrează în echipă, inspirând o mai mare încredere și fiind mai convingători (de obicei, bărbatul se prezintă ca fiind angajat al unei firme care se ocupa cu furnizarea de locuri de muncă în străinătate, iar dacă sesizează neîncredere din partea potențialei victime, o prezintă pe colega sa, aceasta susținând ca și ea a lucrat în străinătate prin intermediul firmei respective și că nu a întâmpinat nici un fel de probleme).

II. Transportul: presupune trecerea frontierei spre țara de destinație (de cele mai multe ori alta decât cea promisă victimei sau cea specificată în anunțuri) și se poate face:

– legal, sub pretextul unei excursii, în cazul în care persoanele au pașaport;

– ilegal, în cazul persoanelor minore sau care nu posedă pașaport, situație în care se folosesc diverse călăuze.

III. Vânzarea: se realizează în țara de destinație sau într-o țară de tranzit, fără știrea victimelor, care devin astfel „proprietatea” unor patroni de bordeluri sau clu-

buri de noapte. O victima poate fi vândută de mai multe ori. Prețul de vânzare este fixat de aspectul fizic și de vârstă. Victima este obligată să înapoieze celui care a cumpărat-o suma de bani pe care acesta a plătit-o pentru ea. Astfel, cu fiecare nouă vânzare, prețul crește și deci datoriile fetei se măresc.

IV. Sechestrarea și exploatarea: au loc în baruri, apartamente sau locuințe (într-un apartament pot fi sechestrate și 40-50 de persoane, iar într-o casă 100-200 de persoane, în funcție de mărimea spațiului disponibil) și se caracterizează prin privarea de libertate, confiscarea actelor de identitate, lipsa posibilităților de comunicare, amenințare fizică, forțarea fetelor să se prostitueze, privarea de hrană și asistență medicală, violarea acestora de una sau mai multe persoane sau administrarea de droguri (cu scopul de a fi „convinse”), violență, maltratare, iar în unele cazuri chiar uciderea victimei.

În unele cazuri, victimele reușesc să scape din rețelele traficantilor adresându-se poliției sau potențialilor „clienți” (aceștia sunt impresionați de povestea lor și le ajută să evadeze ori le cumpără de la patronul respectiv).

Potrivit unui raport al Departamentului de Stat al SUA, Moldova este o sursă și, într-un grad mai mic, o țară de tranzit și de destinație pentru femeile și tinerele fete supuse traficului cu ființe umane – în special pentru cele silite să practice prostituția – ca și pentru bărbații, femeile și copiii supuși la muncă forțată. Femei moldovence sunt silite să practice prostituția în Turcia, Rusia, Cipru, Bulgaria, Emiratele Arabe Unite, Kosovo, Israel, Liban, Italia, Grecia, Ucraina și România. Bărbați, femei și copii sunt supuși la muncă forțată în Rusia și Ucraina în construcții, agricultură și sectoarele de servicii. În interiorul țării, se face trafic cu femei din Ucraina și, de asemenea, cu fete și femei moldovence din zonele rurale, care, aduse la Chișinău, sunt silite să practice prostituția.[5.8]

În 2007 autoritățile au inițiat 250 dosare penale, fiind condamnați 60 traficanți. Conform datelor comunicate de Procuratura Generală a RM, în 2007 organele de drept au deschis 507 dosare penale de trafic de persoane, față de 446 cauze în 2006. În 2008 numărul infracțiunilor de trafic de persoane s-a redus cu 14,3% față de 2007. Au fost inițiate 166 cauze penale, dintre care 71 pentru trafic de persoane, 15 pentru scoaterea ilegală a copiilor peste hotare, 71 pentru proxenetism. Jumătate din aceste cauze penale au fost finalizate și transmise în instanța de judecată. Tot în 2008 Procuratura Generală a examinat 202 cauze penale intentate împotriva a 253 persoane, 58 dintre care fiind condamnate.[6.7]

Unii experți consideră că numărul victimelor traficului de femei este mult mai mare. Multe femei nu declară că au fost traficate, din frica de a nu submina securitatea familiei și a rudelor apropiate. Sistemul de protecție a martorilor și victimelor traficului de ființe umane este inefficient, în timp ce victimele traficului nu declară acest lucru din frică.

Reieșind din cele relatate ajungem la concluzia că problema traficului de femei este una actuală și extrem de importantă sub toate aspectele, iar prevenirea și combaterea acestui fenomen trebuie să fie o sarcină primordială a statelor lumii, eficiența luptei contra acestui fenomen depinzând în mare măsură de colaborarea internațională a acestora.

Bibliografie:

1. Codul penal al Republicii Moldova.
2. Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transfrontaliere, aprobată la 15 decembrie 2000 la Palermo.
3. Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948.
4. Centrul internațional pentru protecția și promovarea drepturilor femeii “La strada” „Îndrumar practic pentru asistenți sociali și psihologi, ediția a II-a, Chișinău, 2005;
5. Raport Drepturile omului în Republica Moldova 2007 - 2008, Chișinău, 2009.
6. www.lastrada.md
7. <http://www.infotag.md/noutati/575507/>
8. <http://romanian.moldova.usembassy.gov/tip-2010-ro.html>
9. <http://www.migrație.md>
10. <http://www.mfa.gov.md/traficul-finte-umane/>
11. <http://www.mai.gov.md>

Eugeniu BARGAN,

lector-asistent al Catedrei procedură penală și criminalistică
master în drept

STATUTUL PROCESUAL AL VICTIMEI ÎN CAUZELE PENALE PRIVIND TRAFICUL DE FEMEI

Fenomenul comerțului cu oamenii a apărut pentru prima oară încă în perioada antică și a cunoscut apogeul manifestării sale încă în epoca sclavagistă, în care vânzarea și cumpărarea de oameni reprezenta o realitate economică dominantă.¹ Evoluția fenomenului respectiv se datorează stabilirii prin lege a faptului că cea mai joasă pătură a societății nu avea practic nici un drept. Odată cu evoluția conștiinței umane și a stabilirii persoanei drept valoare supremă în stat fenomenul de trafic de ființe umane a dispărut din lista relațiilor economice din ziua de azi. Necătînd la faptul că respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei constituie valori supreme într-un stat, fenomenul traficului de femei, din păcate, nu a fost în totalitate lichidat nici în zilele noastre. Traficul de ființe umane continuă să rămână pentru Republica Moldova o problemă complexă, a cărei soluționare nu trebuie amînată². Din statistica oficială a MAI putem observa că în perioada anilor 2007 – 2010 numărul de cauze penale începute în baza elementelor constitutive ale infracțiunii de trafic de ființe umane este în scădere, de la 242 în 2007, la 128 în 2010. Acest fapt ne demonstrează că activitatea organelor de drept în dezrădăcinarea acestui flagel dă roade. Totuși aceasta nu înseamnă că ar trebui să încetinim lucrul în această direcție, mai ales datorită faptului că Republica Moldova, fiind țară de origine pentru traficul de ființe umane are obligația sacră față de cetățenii săi ca să-i protejeze de actele ilegale ale traficantilor.

Luînd în considerație faptul că Republica Moldova constituie o țară de origine pentru infracțiunile de acest fel, o însemnătate primordială o are studierea statutului procesual al victimei, ca persoană care trecînd prin toate etapele acestei fărădelegi ne poate furniza informații necesare pentru descoperirea infracțiunii.

Codul de Procedură penală, în alin. (1) a art. 58, dă noțiunea de victimă ca fiind: „orice persoană fizică sau juridică căreia, prin infracțiune, i-au fost aduse daune morale, fizice sau materiale”. Din dispozițiile legale putem conchide că victima își capătă statutul procesual din moment ce i-au fost aduse daune morale, fizice sau materiale,

¹ Gh. Butnaru, V. Bujor, O. Bejan, *Caracterizare criminologică și juridico-penală a traficului de ființe umane*, Chișinău 2008, p. 6;

² M. Vidaicu, Ig. Dolea, *Combaterea traficului de ființe umane (drept material și drept procesual)*, Chișinău 2009, p. 75;

prin infracțiune, adică până la începerea urmăririi penale, totodată nefiind necesară emiterea vreunui act procesual de către organele abilitate. Alături de victimă Codul de procedură penală prevede un statut procesual foarte apropiat – partea vătămată. Conform art. 59 Cod de procedură penală parte vătămată este considerată „persoana fizică sau juridică căreia i s-a cauzat prin infracțiune un prejudiciu moral, fizic sau material, recunoscută în această calitate, conform legii, cu acordul victimei”.

O problemă importantă care apare în practica organelor de drept la efectuarea urmăririi penale în cazurile de trafic de ființe umane îl constituie faptul că victima trebuie să se decidă asupra faptului dacă să fie sau nu recunoscută în calitate de parte vătămată. Analizând prevederile Codului de procedură penală putem observa că partea vătămată are mai multe drepturi decât victima. Acest fapt îi permite părții vătămate să se implice mai activ în procesul penal având instrumente legale de restabilirea a drepturilor ce i-au fost încălcate. Astfel partea vătămată, spre deosebire de victimă, poate:

- să facă cunoștință cu materialele cauzei penale din momentul închierii urmăririi penale și să noteze orice informații din dosar;
- să ceară rcuzarea persoanei care efectuează urmărirea penală, a judecătorului, procurorului, expertului, traducătorului, interpretului, traducătorului, grefierului;
- să pledeze în dezbateri judiciare referitoare la prejudiciul cauzat prin infracțiune;
- să atace hotărârea judecătorească în ce privește latura penală sau latura civilă etc.

Pe de altă parte, victimele traficului de ființe umane, luând în considerare efectele psihologice ce apar drept consecință a traficului, beneficiază de servicii de protecție și asistență din partea statului. În acest sens art. 1 lit. b) din Convenția Consiliului Europei privind măsurile contra traficului de ființe umane prevede drept scop „apărarea drepturilor umane al victimelor traficului, crearea cadrului general pentru asistarea victimelor și martorilor, cu garantarea concomitentă a egalității sexelor, precum și asigurarea anchetei și urmăririi eficiente”. Pe plan național în acest sens au fost create centre de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe umane, prin Hotărârea Guvernului nr. 1362 din 29.11.2006. În regulamentul – cadru de organizare și funcționare a acestor instituții, aprobat prin Hotărârea Guvernului indicată supra, este prevăzut că beneficiarii Centrului sunt victimele traficului de ființe umane și potențialele victime – cetățeni ai Republicii Moldova și apatrizi care aveau dreptul de a locui permanent în Republica Moldova la momentul intrării pe teritoriul unui alt stat.

Astfel nici în legislația internațională, nici în legislația națională, nu regăsim prevederi care să permită părții vătămate să beneficieze de servicii de asistență din partea statului, în cazul în care participă la un proces penal privind traficul de persoane.

Regulamentul – cadru de organizare și funcționare a centrelor de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe umane, nu putem regăsi această noțiune, urmând a fi aplicată noțiunea prevăzută de art. 58 Cod de procedură penală, care ne spune că victima este: „orice persoană fizică sau juridică căreia, prin infracțiune, i-au fost aduse daune morale, fizice sau materiale”. În această ordine de idei constatăm că recunoașterea victimei drept parte vătămată în procesul penal o limitează de dreptul de a beneficia de serviciile acestor centre. Deci victima este pusă în fața alegerii, sau

beneficiază de serviciile de asistență pe care i le oferă statul fiind limitată în drepturile procesuale (printre care am indicat supra), sau beneficiază de drepturile procesuale fiind limitată de dreptul de a beneficia de serviciile de asistență.

Este evident faptul că sub aspect psihologic persoanei care a fost traficată îi rămâne cu o traumă serioasă, care necesită a fi tratată. În acest sens o importanță deosebită o are terapia psihologului, pentru a reduce efectele unei astfel de traume, mai ales că tratarea totală a acesteia este imposibilă, și deci efectele acestei traume vor rămâne la persoană pe parcursul întregii vieți. Cu atât mai mult, prin alin. (1) a art. 24 a Constituției Republicii Moldova, statul garantează fiecărui om dreptul la viață și integritate fizică și psihică.

Astfel constatăm chiar și o lacună legislativă de acest ordin poate avea efecte majore asupra soartei unor persoane, care, în situația descrisă, sunt puse în fața alegerii dintre două lucruri, pe când ar fi trebuit să beneficieze de ambele.

Constatăm că la momentul ratificării de către Republica Moldova a Convenției Consiliului Europei „privind măsurile contra traficului de ființe umane”, adoptată de Comitetul de Miniștri la 03 mai 2005 la ședința 925 a Vice-miniștrilor, legiuitorul s-a călăuzit exclusiv de obligațiile indicate în respectiva Convenție, care în art. 12 pct. 1 prevede că „fiecare parte va adopta măsurile legislative sau de altă natură, necesare pentru asistența victimelor în redresarea fizică, psihologică și socială”. Astfel legiuitorul a stipulat în legislația autohtonă, ca și în convenție, posibilitatea ca victima să beneficieze de asistență din partea statului, lăsând în umbră faptul că recunoașterea victimei drept parte vătămată îi acordă un statut procesual nou, și încetează statutul procesual precedent, adică statutul de victimă. Mai ales se observă lacuna respectivă când citim lit. e) din art. 4 a Convenției menționate, care indică „victimă este orice persoană fizică, supusă traficului de ființe umane”. O definiție similară întâlnim în pct. 11 a art. 2 a Legii „privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane”, și anume: „victimă a traficului de ființe umane este persoana fizică prezumată sau constatată ca fiind supusă acțiunilor de trafic”. La prima vedere se poate crea impresia că problema este deja soluționată, însă nu este așa. În conformitate cu prevederile alin. (4) a art. 2 a Codului de procedură penală „Normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în codul de procedură penală”. Astfel deși prevederea legală există mecanismul de aplicare a acestei prevederi este defectat.

În temeiul celor relatate propunem modificarea alin. (5) a art. 58 din Codul de procedură penală, propunem ca acesta să aibă următorul cuprins: „Victima traficului de ființe umane dispune de drepturile prevăzute de prezentul cod pentru partea vătămată, și poate beneficia de dreptul la protecție de stat de îndată ce a fost identificată”. Operând respectiva modificare va fi exclusă punerea victimelor traficului de ființe umane în situația în care acestea se află la moment, astfel acestea vor putea beneficia de toate garanțiile prevăzute de lege. Totodată operând modificarea respectivă Republica Moldova își va onera obligațiile asumate la momentul ratificării Convenției consiliului Europei menționate mai sus, și nu în ultimul rând va fi respectată dispoziția art. 24 din Constituția Republicii Moldova.

Bibliografie:

1. Convenția consiliului Europei privind măsurile contra traficului de ființe umane, adoptată de Comitetul de Miniștri la 03 mai 2005 la ședința 925 a Vice-miniștrilor, ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 67 din 30 martie 2006;
2. Constituția republicii Moldova, din 29 iulie 1994;
3. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr.122 din 14.03.2003;
4. Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nr. 241 din 20 octombrie 2005;
5. Hotărârea Guvernului nr. 1362 din 29.11.2006 cu privire la aprobarea regulamentului-cadru de organizare și funcționare a centrelor de protecție a victimelor traficului de ființe umane;
6. Gh. Butnaru, V. Bujor, O. Bejan, *Caracterizare criminologică și juridico-penală a traficului de ființe umane*, Chișinău 2008;
7. M. Vidaicu, Ig. Dolea, *Combaterea traficului de ființe umane (drept material și drept procesual)*, Chișinău 2009.

Marcel BOȘCANEANU,

lector metodist al Facultății de drept

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

VICTIMIZAREA FEMEII PRIN PRISMA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

Traficul de femei poate fi considerat o formă extremă de victimizare a femeii, care chiar dacă are dimensiuni largi, este și un fenomen îngrijorător, deoarece el constituie o încălcare serioasă a drepturilor omului, ce nu poate fi acceptată într-o societate democratică și civilizată. Consecințele sunt dramatice dacă avem în vedere obiectivele individuale de dezvoltare pe termen lung – demnitatea persoanelor ca ființe umane și imaginea lor în comunitate.

Trafficking in women is considered an extreme form of victimization of women, which although large in size, is a worrying phenomenon because it is a serious violation of human rights can not be accepted in a democratic and civilized society. The consequences are dramatic, if we consider individual goals long-term development dignity as human beings and their image in the community.

În literatura de specialitate victimologia a primit mai multe definiții. Astfel, ea reprezintă știința comportamentului și personalității victimei raportată la conceperea, realizarea și consecințele directe ale actului agresional asupra victimei.¹ J. A. R. Calderon definește victimologia ca fiind disciplina care, în explicarea cauzelor, studiază victima fără a planifica și realiza o politică a victimei.

Conceptul de victimizare a femeii în urma traficării ei definește acțiunile femeii ca unic mod de reparare, de recuperare a intereselor individuale, noile reguli și principii comportamentale adoptate de ea, actele de voință, simțămintele, constrângerea morală, fundamentele morale, dificultățile de adaptare, sinteza cauzalității agresionale, conexiunile în acțiunile agresivo-victimologice.

Întrucât victima în cazul traficării există alături de o varietate de acțiuni infracționale (recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea, primirea unei persoane ce au loc în scopuri de exploatare sexuală comercială sau necomercială etc.), agresionale, aceasta să relevă identitatea manifestărilor victimale, evoluția singulară a acestora și efectul social al victimizării. Modul în care victima percepe, înțelege, acceptă sau respinge violența actului agresiv are valoare pentru stabilirea lanțului cauzelor și efectelor fenomenului victimal.

Cât privește conceptul de victimă la traficul de femei aceste, are mai multe semnificații: femeia care este supusă recrutării, transportării, transferului, adăpostirii cu sau fără consimțământul acesteia, în scop de exploatare sexuală comercială sau necomercială, prin muncă sau servicii forțate, pentru cerșetorie, în sclavie sau în condiții similare sclaviei, de folosire în conflicte armate sau în activități criminale, de prelevare a organelor sau țesuturilor, ce atentează la libertatea persoanei, specificate

¹ I. Tănăsescu, G. Tănăsescu, C. Tănăsescu, *Criminologie (Agresologie. Victimologie. Detentologie)*, Editura All Beck, București, 2003, p. 138.

în art.165, Cod penal², devine victimă a traficului realizându-se una din acțiunile infractionale indicate mai sus indiferent de consecințele prejudiciabile.

Astfel, prin victimă se înțelege orice persoană umană care suferă direct sau indirect consecințele fizice, materiale sau morale ale unei acțiuni sau inacțiuni criminale³.

Analizând definiția, se pot constata mai multe aspecte. Unul dintre ele ar fi acela că victimă poate fi doar o ființă umană, în cazul nostru victima este femeia. Însă nu orice femeie care suferă în urma traficării poate fi considerată victimă, pentru această calitate fiind necesar să mai fie îndeplinită o condiție: femeia care a suferit, consecința să nu își fi asumat conștient riscul, deci să ajungă jertfă în urma unei acțiuni sau inacțiuni criminale fără să vrea.

Pe de altă parte, sunt niște elemente prețioase pentru înțelegerea fenomenului victimal al traficului de femei, precizând pe lângă consecințele directe și pe cele indirecte, pe lângă consecințele fizice sau materiale și pe cele morale, adesea mult mai importante ca primele.

Participarea femeii ca victimă la actul de trafic de ființe umane apare, de cele mai multe ori, sub patru aspecte: facilitarea, favorizarea, precipitarea și provocarea. Determinarea gradului de vulnerabilitate față de femeie în cazul traficării se face cu ajutorul a doi factori:

– factori personali: se referă la trăsăturile particulare ale femeii care favorizează comiterea infracțiunii: cetățean normal dar cu un coeficient de inteligență redus, imigrantele, cele cu experiență socială redusă, cele prea nevârstnice, femeile pentru infractori bărbați, naivitatea, încrederea, neglijența, sentimentele de afecțiune pentru infractor etc.;

– factori situaționali: presupun existența anumitor perioade de timp sau circumstanțe, conjuncturi ale mediului înconjurător care au determinat sau favorizat infracțiunea: de exemplu, un businessman bogat i-a propus unei fete tinere lucrătoare la el în întreținere să o ducă ilegal prin mijloace de contrabandă în America unde urma să lucreze într-un restaurant, dar în realitate era forțată să satisfacă poftele sexuale ale noului angajat.

Cele mai întâlnite forme de vinovăție ale victimei-femeiei față de actul infracțional sunt facilitarea și favorizarea, născute din naivitate, ignoranță, încredere, supraaprecierea forțelor proprii, adică din multitudinea posibilă de factori personali și situaționali.

Cele mai grave forme sunt precipitarea și provocarea. Precipitarea constă în declanșarea acțiunii traficantului prin adoptarea unei conduite conforme cu actul agresional, deși între victimă și traficant nu există relații anterioare.

Factorii de risc conjuncturali, relaționali și naturali ce duc la victimizarea femeii.

Factorii de risc ce duc la victimizarea femeii în cazul traficării este determinat de mediile socio-structurale de proveniență a femeilor ce devin victime, de tipologia valorilor lezate (fizice, morale), de condițiile socio-economice în care trăiesc femeile,

² Codul penal al RM, nr. 985-XV, din 18.04.2002, MO din 13.09.2002.

³ I. Tănăsescu, G. Tănăsescu, C. Tănăsescu, *Criminologie (Agresologie. Victimologie. Detentologie)*, Editura All Beck, București, 2003, p. 134.

de regulile de conduită de respectare reciprocă sau reguli de respectare de sine acceptate de femeie. Factorii de risc relevă și gradul concret de responsabilitate a femeilor în comiterea actului infracțional – traficul.

Factorii de risc conjuncturali (economici, culturali), atât la nivel individual cât și la nivelul grupului au ca motivări discordanțele dintre situația economico-socială a femeilor și tendința modificării imediate a acesteia. Natura acestor factori poate rezulta și din nevoile obiective care preocupă femeia (libertinajul comportamental, viața de familie), asigurând pluralitatea, coexistența și similitudinea modurilor comportamentale asupra victimizării.

Factorii de risc relaționali, caracterul subiectiv al relațiilor individuale ale femeii, în cadrul existenței umane în societate determină concordanța dintre acțiunea de traficare și efectul victimizării. În acest sens, relația femeii traficate cu agresorul e percepută în mod diferit de fiecare dintre aceștia, depinzând de condițiile sau de momentele variabile ale existenței. Efectul victimizării este mijlocit de relația anterioară, simultană sau posterioară dintre femeie-victimă și traficant, reacțiile femeii fiind rezultatul acceptării sau refuzului scopului acțiunii de traficare, a reflectării acestui scop în psihicul victimei.

Factorii de risc natural, comportamentul femeii față de această faptă sau de acele consecințe ce pot surveni în urma acestei infracțiuni de traficare este justificat în mod obiectiv de modul de înțelegere a exigenței sociale, modul de determinare în raporturile interindividuale, de calitățile individuale de natură psihică, morală și intelectuală. Existența socială determină un anumit comportament și un anumit grad de înțelegere a existenței din partea femeii. Înzestrarea biologică, gradul de sănătate fizico-psihică și apariția unor necesități de natură materială creează capacitatea sau incapacitatea de adaptare a femeii la mediul social în care va trăi după terminarea faptei infracționale, la un conflict interindividual și la urmările lui. În situație de incapacitate gravă de adaptare a femeii în societate după ce a fost traficate și a revenit în țară, la familie, este nevoie de intervenția societății cu măsuri de recuperare victimală. Așadar, factorii de risc naturali își au originea în existența socială și în viața psihomorală a victimei traficate.

Condițiile favorizante ale producerii efectului victimizării femeii în urma traficării trebuie analizate sub mai multe aspecte: psihologic, fiziologic, social, psihiatric și demografic. Cunoașterea condițiilor favorizante apariției victimizării nu se reduce la analiza cauzelor (factorilor), ci trebuie stabilite și intențiile individuale conștiente ale femeii de manifestare a acestora. Condițiile favorizante apar ca un produs al unui sistem complex de împrejurări care ajută la dezvoltarea, complicarea, diversificarea metodelor (recrutare și transportare, transfer, adăpostire) la traficul de femeii. Aceste condiții amplifică tensiunile, conflictele dintre femeie și traficant. Continuitatea sau discontinuitatea condițiilor favorizante demonstrează relativitatea apariției actului infracțional de traficare.

Comportamentul femeii – comportamentul femeii la fel constituie o condiție, un punct inițial de unde începe manifestarea de interes al traficantului față de victimă atât în cazul unei constatări presupuse de victimizare a femeii, cât și a viitoarei potențiale victime concretă a traficării. Fără analiza comportamentului și personalității victimei, a reacției ei asupra acțiunilor infractorului, este imposibil, uneori, de

a determina din ce cauză atentatele infracționale similare comise de unele și aceleași persoane provoacă rareori același rezultat infracțional⁴. Așa cum în cazul nostru traficantii obțin rezultate diferite și folosesc metode diferite de fiecare dată la săvârșirea lor. Cu cât mai semnificativ este rolul comportamentului victimei în geneza infracțiunii, cu atât mai redusă este intensitatea orientării antisociale a personalității infractorului. Elementele negative ale comportamentului pătimașilor pot servi ca factori ce favorizează săvârșirea infracțiunilor sau chiar provoacă comiterea lor, dacă ele au influențat în calitate de condiție necesară pentru dezvoltarea procesului causal asupra apariției, dezvoltării intenției criminale⁵. La fel cum în cazul traficului de femei comportamentul unei tinere în localurile de seară, la locul de muncă nocturn, a făcut să-l instigheze pe traficant la săvârșirea infracțiunii.

Victimizarea femeii – Femeia face parte din categoriile de victime cu cel mai mare grad de vulnerabilitate victimală, alături de copii și bătrâni. Spre deosebire de victimele de sex masculin care, datorită instinctului de conservare, încearcă să evite, să combată sau să anihileze efectele agresiunii practicând la rîndul lor o agresiune, victimele de sex feminin, în general, sunt stăpânite de sentimentul fricii, rezultată din amenințările și agresiunea suferită care determină, de regulă, acceptarea efectului victimal. La acestea se adaugă și alte trăsături favorizante ale actului agresional: sensibilitate, finețe, emotivitate, forță fizică limitată.

Dintre formele de victimizare a femeii cele mai des întâlnite în ultima perioadă în Republica Moldova este traficul de femei care, ocupă un loc foarte important. Uneori această infracțiune este însoțită și de acte de cruzime sau urmată de moartea victimei. Reacția societății față de această infracțiune este duală: pe de o parte, se consideră că femeia are întotdeauna un grad oarecare de vinovăție, fie sub forma precipitării, fie chiar a provocării directe, în timp ce cealaltă parte consideră că acțiunea începe atunci când un traficant a găsit unele puncte de vulnerabilitate la femeie. Indiferent de gradul de implicare a femeii în săvârșirea acțiunii infracționale, dacă se stabilește existența cu certitudine a infracțiunii de trafic, traficantul este vinovat și trebuie sancționat, fapta nefiind scuizabilă pe motivul vinovăției victimei, deoarece infracțiunea face parte din componența de infracțiune formală.

Victimizarea femeii se poate datora în întregime și conduitei ostile a soțului în familie (în cazul în care are o familie), dar poate exista și o contribuție, mai mică sau mai mare, a soției, în sensul că ea poate provoca, direct sau indirect, prin comportament, favorizarea infracțiunii. O caracteristică a victimizării femeii în cazul traficării este refuzul victimei de a renunța la modul de viață cu violență în familie, scăpare de sărăcie, lipsa locului de muncă.

Traficul de femei continuă să rămână pentru Republica Moldova o problemă complexă, a cărei soluționare nu trebuie amînată. Datele disponibile demonstrează că în anii 2000-2007 cetățenii Republicii Moldova au fost supuși exploatării în 32 de țări ale lumii. Gravitatea situației indică faptul că, actualmente, Republica Moldova rămîne o țară de origine a traficului de femei etc. De asemenea, deși într-o măsură mai mică, Republica Moldova este o țară de tranzit al victimelor traficului de femei din țările ex-sovietice către statele europene. În ultima perioadă s-au înregistrat ma-

⁴ I. Larii, *Crminologie*, Chișinău 2004, p. 76,

⁵ I. Larii, *Op. cit.*, p. 76,

zorări de cazuri de trafic de femei, și anume cazurile când femeile au devenit victime în scopul prelevării de organe și țesuturi. Majoritatea victimelor traficului de femei este reprezentată de populația de la sate, cel mai frecvent – de tinerele fără profesie și fără loc de muncă, inclusiv de persoanele victime ale violenței în familie. Tendințele demonstrează că limitele de vîrstă ale victimizării traficului de femei se extind continuu.

Metodele de recrutare și transportare a victimelor traficului de ființe umane peste hotare, precum și formele de exploatare devin mai diversificate. S-a mărit numărul cazurilor în care fostele victime ale traficului de ființe umane devin infractori prin recrutarea altor persoane⁶. La nivel național nu există un sistem unitar de colectare a datelor privind traficul de ființe umane.

De cele mai dese ori victime ale traficului de ființe umane în scopul exploatării devin tinere femei, în vîrstă de pînă la 25 ani, provenind din familii sărace rurale, cu un nivel scăzut de studii, fără o profesie și fără loc de muncă. De regulă, de cele mai dese ori victime ale traficului devin migrații ilegali. Chiar dacă ei au venit în țară în condiții legale, ulterior ei ajung de obicei să rămînă ilegal, încălcînd regimul de ședere în țara respectivă. Un indiciu important este, de asemenea, experiența violenței prin care a trecut nu o singură dată pe parcursul vieții. Cercetările demonstrează că multe din femeile traficate au fost supuse violenței cu mult înainte de a fi nimerit în situație de trafic. Unele victime sînt transportate peste mai multe frontiere și revîndute de cîteva ori. Din momentul trecerii frontierei de stat, tinerele își pierd statutul de cetățean al Republicii Moldova și sunt transformate în marfă. Ele sînt folosite și distribuite după bunu plac al traficantilor. Pe parcursul unei perioade de timp îndelungate ele sunt supuse exploatării sexuale, torturii și altor tratamente inumane⁷.

Traficanții utilizează o serie de măsuri coercitive pentru a controla victimele. Controlul victimelor pornește de la ideea profitului. Traficantul își poate păstra investiția și profită de pe urma exploatării victimei, atîta timp cît aceasta este dependentă de el. Mecanismele de control sunt diverse și sunt utilizate concomitent sau în mod izolat⁸.

Protecția și autoprotecția împotriva victimizării femeii în cazul traficului de femei.

Cele mai vechi măsuri legislative internaționale întreprinse pentru stoparea fenomenului traficului de femei sunt: primul acord, din 18 mai 1904, privind traficul de femei, semnat de 18 state, Acordul internațional de la Paris cu privire la reprimarea traficului de femei. Acesta a fost urmat, șase ani mai târziu, de Convenția internațională din 4 mai 1910 cu privire la reprimarea traficului de femei, la care au aderat 34 de state. După cum se vede, traficul de femei a fost considerat, pe plan internațional, o problemă ce necesită intervenție, încă de la începutul secolului 20. După anii 1990 cînd, după cum am văzut, fenomenul a luat o amploare deosebită, în Europa au apărut nenumărate reglementări la nivel european, care au rol de combatere a traficului

⁶ Ig. Dolea, Mihaela Vidaicu, *Combaterea traficului de ființe umane (drept material și drept procesual)*, Cartea XXI, Chișinău 2009, p. 75,

⁷ Ig. Dolea, Mihaela Vidaicu, *Op. cit.*, p. 76,

⁸ Centrul pentru prevenirea traficului de femei, *Bune practici juridice regionale în asistența victimelor traficului de ființe umane*, Chișinău 2007, p. 11.

de femei⁹.

Măsurile care se pot lua pentru prevenirea și limitarea sau chiar eliminarea fenomenului victimizării femeii și a efectelor sale se pot clasifica în două categorii: măsuri de protecție socială și măsuri de autoprotecție.

Măsurile de protecție socială revin organelor și autorităților publice locale și centrale ale statului. Dintre acestea cel mai important îl au organele judiciare, polițienești responsabile de prevenirea traficului de ființe umane (inclusiv femei) și cu prinderea, judecarea și sancționarea infractorilor (traficanților). Așa cum afirma S. L. Wrightsman, deținerea infractorilor deosebit de periculoși în instituții speciale asigură un nivel mai înalt de securizare psihologică a cetățenilor. Dar existența organelor judiciare, polițienești, aplicarea corectă și promptă a normelor penale, sancționarea infractorilor au și rol de prevenție prin inhibarea comportamentului delictual la unii potențiali agresori. În cadrul MAI este o subdiviziune întreagă ce se ocupă cu traficul de persoane, și anume „Centrul pentru combaterea traficului de persoane”.

Protecția socială împotriva victimizării femeii este și responsabilitatea legiuitorului și executivului. Activitatea organelor judiciare, polițienești depinde de actele normative ale Parlamentului, atât în ceea ce privește buna funcționare a lor, cât și eficiența legii în prevenirea și combaterea acestui fenomen. În sfârșit, nu trebuie neglijat nici rolul societății civile care, fiind mai motivată, poate obține rezultate semnificative.

De asemenea ca măsuri de prevenire mai putem menționa:

- sensibilizarea publicului larg privind pericolul traficului de femei;
- creșterea sensibilizării grupurilor de risc privind pericolele asociate traficului de femei;
- organizarea de mese rotunde, seminare, sesiuni de informare a tinerilor, părinților și personalului din școli, licee, instituții de învățământ superior cu tematica traficului de femei la nivel național;
- organizarea campaniilor de sensibilizare pentru tineri, inclusiv activități culturale;
- crearea centrelor regionale de informare în domeniul traficului de femei;
- elaborarea și implementarea programelor de instruire în activități de prevenire a traficului de femei;
- consultații pentru potențialele victime ale traficului de femei;
- orientarea, instruirea profesională și plasarea în câmpul muncii a copiilor, tinerilor și adulților din grupurile marginalizate, a potențialelor victime, precum și a victimelor traficului de femei;
- crearea și dotarea centrelor de reintegrare socială și a centrelor maternale;
- implementarea unor activități clare pentru cetățeni în sectorul angajării cetățenilor la muncă peste hotare.

Măsurile de auto și presupun protecție sunt cele care revin în sarcina femeilor potențiale ale traficării, s-au care au fost deja traficate, un autocontrol mai riguros. Asemenea măsuri pot fi: dispunând de documente legale și valabile de a pleca peste hotare la muncă, este necesar de a verifica la organele naționale destinația, legalitatea

⁹ Claudia Petrescu, „Traficul de femei – o problemă a societății moderne”, în revista *Calitatea vieții*, nr. 3-4/2005, Editura Academiei Române, an. 2005, p. 265.

și odată ce au depistat ilegalități indiferent în țara sa sau în țara străină unde a ajuns să se adreseze autorităților pentru a se denunța, iar în țara străină să nu ascundă această situație chiar și cu riscul de a fi deportată, evitarea companiilor îndoielnice, evitarea reclamei și a publicității cu privire la situația materială mai bună ce li se propune, loc de muncă bine plătit.

Toate măsurile și tacticile de prevenire a victimizării femeii nu pot fi folosite și evaluate cu ușurință și tot ceea ce se discută nu are o eficacitate sigură și concretă, deoarece este dificil de prevăzut situațiile exacte, particulare în care ele ar putea preveni acțiunile de victimizare a femeii și asta pentru că există modalități numeroase și foarte variate prin care un traficant poate comite această faptă. Anumite strategii de reducere a riscului pot fi eficiente până la un nivel clar observabil, dar care nu poate fi și prompt cuantificabil. Există situații în care pericolul nu poate fi evitat total. În asemenea cazuri trebuie adoptate unele tactici pentru a minimaliza cât mai mult posibil riscul de victimizare.

Bibliografie:

1. Tănăsescu I., Tănăsescu G., Tănăsescu C., *Criminologie (Agresologie. Victimologie. Detentologie)*, Editura All Beck, București, 2003, p. 138.
2. Codul penal al RM, nr. 985-XV, din 18.04.2002, MO din 13.09.2002.
3. Larii I., *Crminologie*, Chișinău 2004, p. 76.
4. Dolea Igor., Vidaicu Mihaela, *Combaterea traficului de ființe umane (drept material și drept procesual)*, Cartea XXI, Chișinău 2009, p. 75, 76.
5. Centrul pentru Prevenirea Traficului de Femei, *Bune practici juridice regionale în asistența victimelor traficului de ființe umane*, Chișinău 2007, p. 11.
6. Claudia Petrescu, „Traficul de femei – o problemă a societății moderne”, în revista *Calitatea vieții*, nr. 3-4/2005, Editura Academiei Române, 2005, p. 265.

Iurie BULAI,

lector al Catedrei procedură penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

PARTICULARITĂȚILE DESFĂȘURĂRII PERCHEZIȚIEI ȘI RIDICĂRII DE DOCUMENTE ȘI OBIECTE PE CAZURILE DE TRAFIC DE FIINȚE

Din păcate actualmente infracțiunile nominalizate ca trafic de ființe umane nu reprezintă o raritate. Criza economică din ultima perioadă a agravat și mai mult situația economică și socială existentă în Republica Moldova, fapt care a impulsionat migrația, inclusiv și migrația ilegală. Toate acestea, conform logicii nu puteau să nu se reflecte și asupra fenomenului traficului de ființe umane.

Dar, paradox, statistica oficială indică o diminuare constantă, în pofida indicilor care ar influența creșterea acestui fenomen. Astfel, au fost înregistrate cazuri de trafic de ființe umane în anul 2006 – 234; 2007 – 242; 2008 – 21; 2009 – 177; 2010 – 128¹.

Faptul că fenomenul migrației a căpătat amploare și se desfășoară pe parcursul a două decenii pune sub pericol existența Republicii Moldova ca stat. Traficul de ființe umane fiind un apanaj atât al migrației legale cât și ilegale afectează iremediabil genofondul național ca urmare a consecințelor și stării victimelor acestor genuri de infracțiuni.

Dificultatea cercetării acestor genuri de infracțiuni rezidă din caracterul acestora: caracter transnațional, existența rețelelor și multiplelelor grupuri etnice cu caracter clandestin etc.

Una dintre acțiunile de urmărire penală ce asigură un volum de probe considerabil este percheziția și ridicarea de obiecte și înscrisuri.

Toate acestea impun pregătirea minuțioasă și desfășurarea calitativă a acțiunilor de urmărire penală, fixarea rezultatelor acestora în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

Percheziția se referă la acțiunile de urmărire penală care poartă un caracter forțat, este realizat de către ofițerul de urmărire penală, precum și de către alte persoane împuternicite în vederea depistării și ridicării obiectelor ce au importanță pentru cauza penală, cadavrelor, persoanelor care se ascund ².

¹ Statistica oficială preluată www.mai.gov.md

² А. В. Дулов П. Д. Нестеренко, *Тактика следственных действий*, Минск, 1971, стр.143

Specificul percheziției pe cazurile de trafic de ființe umane constă în faptul că desfășurarea unor așa tipuri de acțiuni de urmărire penală are loc cel mai frecvent inopinant, într-o criză acerbă de timp (în anumite situații chiar și pe timp de noapte, fapt ce face extrem de dificilă obținerea autorizației, acest aspect este destul de acut, solicitând imperativ reintroducerea punctului în codul de procedură penală care permite efectuarea percheziției fără autorizație dar cu înștiințarea ulterioară timp de 24 de ore a procurorului, judecătorului de instrucție). Toate acestea impun ca percheziția să fie efectuată și fixată calitativ în conformitate cu normele procesual - penale și doctrina tacticii criminalistice.

Pentru ca aceasta să fie posibil ofițerii de urmărire penală și specialiștii implicați în procesul de urmărire penală trebuie să aibă o pregătire temeinică.

Modul în care se caută și se ridică materialul probelor în timpul efectuării percheziției este foarte important, deoarece aceste probe reprezintă o garanție pentru condamnarea traficantilor.

„Regula de aur” în căutarea probelor este: acțiunile desfășurate să fie în conformitate cu prevederile legale în vigoare. Organele de drept trebuie să ridice toate obiectele care pot constitui mijloace de probă. Dacă există îndoieli asupra unor obiecte, este mai bine să se ridice și acestea, urmând să fie returnate ulterior, decât să fie lăsate la locul lor și să nu mai fie găsite în momentul în care se stabilește semnificația lor probatorie.

În limitele resurselor disponibile poliției vor fi cercetate și percheziționate toate adresele și spațiile implicate în infracțiune: cele din faza de recrutare „locațiile de deținere”, de asemenea domiciliile suspectilor, dacă ei nu locuiesc în „locațiile de deținere”. Este posibil ca traficanții să fi făcut mari eforturi pentru a ascunde mijloace de probă, de exemplu documente de identitate și banii în numerar. De aceea poliția trebuie să depună eforturi susținute, în planificarea acțiunii și în percheziționarea minuțioasă a locațiilor suspectilor fapt ce nu este posibil permanent.

În timpul efectuării percheziției și ridicării este necesar de efectuat înregistrările video și foto. Înainte de a se începe percheziția (deci înainte de a se modifica poziția diferitor obiecte), se va filma pe video fiecare cameră în care traficanții s-au aflat împreună cu victimele. Inclusiv momentul declanșării percheziției comunicării cauzelor efectuării percheziției prezentării actelor ce atestă legalitatea acțiunii etc. (ulterior video filmarea poate fi stopată (dat fiind faptul în cazul scurgerii unei perioade îndelungate de timp în care are loc acțiunea) și din nou reluată la momentul depistării depozitelor camuflate, sau a unor surse de probă).

Imaginile de la „locul crimei” pot avea o importanță deosebită, dacă victimele afirmă că a fost abuzate sexual sau fizic într-unul dintre aceste locuri, în unele cazuri desfășurate cu mult timp în urmă este puțin probabil depistarea urmelor de natură biologică dar poate servi un element esențial în verificarea afirmațiilor victimei.

Se vor înregistra pe banda video încăperile locației, fixându-se toate detaliile: tipul încăperilor, reclame, materiale pornografice, accesoriile folosite în activitățile sexuale, prezervative, liste de prețuri etc. Cunoașterea poziției exacte a fiecărui obiect este deosebit de importantă în cazul în care suspectul pretinde ulterior că nu a știut că se prostituează, cu toate că există martori care l-au văzut vizitând adresele respective. Chiar dacă locurile respective au fost înregistrate pe video, toate obiectele care pot

constitui mijloc de probă vor fi ridicate, ambalate corespunzător și consemnate în procesul verbal corespunzător, respectând dispozițiile art.131, 260 și 261 CPP.

În cadrul percheziției la cercetarea traficului de ființe umane pot fi descoperite acte de identitate false sau originale ale fostelor sau potențialelor victime, surse de publicitate, anunțuri publicitare, bilete de călătorie, recipise, bilete de la camera de păstrare a bagajelor, contracte de angajare în muncă.³

În acest context am fi vrut să reactualizăm câteva din regulile de manipulare și ridicare a documentelor surse de probă:

- documentele probe se manipulează fixându-se de colțuri cu pensete sau cu mâini înmănușate;
- pe documente probă nu se fac nici un fel de însemnări, mențiuni, indicații,
- la examinarea prealabilă nu se aplică metode și mijloace ce ar modifica suportul;
- documentele probă se păstrează de influența factorilor termici, umezeală și care le-ar putea deteriora;
- documentele probă materiale se anexează la dosar în plicuri⁴.

Toate acestea trebuie de respectat pentru că documentele ce pot fi depistate pot oferi și alte tipuri de urmă (urme de mâni).

În același context am fi vrut să reamintim și accentuăm importanța măsurilor de organizare și pregătire a percheziției și ridicării de obiecte și înscrisuri care ar asigura calitatea operațiunii preconizate. Printre acestea am menționa:

- stabilirea scopului acțiunii;
- cunoașterea datelor despre percheziționat;
- cunoașterea datelor cu privire la locația unde se preconizează de desfășurat acțiunea;
- stabilirea participanților, pregătirea mijloacelor tehnice necesare, stabilirea momentului începerii acțiunii și a modalităților de pătrundere în locație;
- legalizarea prin pregătirea actelor necesare⁵.

Înainte de finalizarea percheziției și părăsirea adresei respective, atât suspectii cărora li s-au ridicat obiectele, cât și celelalte persoane prezente vor fi solicitate de poliție să citească și să confirme prin semnătura lor lista cu obiectele ridicate și procesul verbal care s-a întocmit cu ocazia efectuării ridicării.

Principalul scop al acestor măsuri este reducerea riscului ca suspectul să acuze ulterior organele de urmărire penală că au „introdus” la locul faptei, obiecte ca mijloc de probă covârșitor împotriva lui.

Pe timpul efectuării percheziției se vor căuta: - orice documente legate de procesul de recrutare, cum ar fi reclame, agende, corespondență, caiete de cecuri sau alte documente legate de tranzacții financiare, indiferent dacă e vorba de sume mai mari sau mai mici.

Inclusiv se va atrage atenția și asupra purtătorilor electronici de informație care actualmente reprezintă una dintre importante surse de păstrare și gestionare a informației. În vederea evitării posibilelor erori ce pot surveni în cadrul percheziției

³ M. Vidaicu, I.Dolea, *Combaterea traficului de ființe umane. Suporturi de curs*, Chișinău, 2009 p.124.

⁴ S.Gh.Doraș, *Criminalistica*, Chișinău, Editura Știința, 1996 p. 238.

⁵ Coord. C.Aioanițoae, I.Sandu, *Tratat de tactică criminalistică*, Editura Carpați, 1992, p. 214-220.

și ridicării de obiecte și înscrisuri considerăm că este necesar de respectat un șir de reguli:

- se caută și se ridică toate sistemele de telecomunicații și echipamentele informatice: computere, telefoane mobile, aparate de fax, notebook-uri, dispozitive electronice etc.;

- orice lucruri de valoare, pe care suspectul le are în posesie sau le-a achiziționat pentru altcineva, indicând cheltuieli care depășesc în mod evident mijloace financiare legale cunoscute ale suspectului de exemplu autovehicule, bijuterii, mobilier sau aparate tehnice scumpe etc.

- aparatele electronice vor fi mânăuite de așa manieră încât să nu se altereze amprente pentru a-i identifica pe utilizatori ai aparatului;

- tot ce va fi depistat – se va ridica: nu numai computerul, imprimanta, scannerul, ci și mostre de hârtie nefolosită, rebutată, diferite înscrisuri, bilețele;

- toate acțiunile desfășurate în cadrul percheziției să fie asistate de către un specialist – criminalist;

- în cazul depistării în timpul percheziției a unor dispozitive electronice computere notebook - uri etc., toate manipulările să fie efectuate doar cu implicarea specialistului în tehnologii informaționale pentru a nu pierde datele electronice;

- dacă în timpul percheziției se depistează un computer conectat se fotografiază imaginea existentă pe monitor și se descrie conținutul acesteia se deconectează conform regulilor stabilite fixându - se fiecare pas;

- în timpul desfășurării percheziției în cazul existenței pericolului de distrugere a datelor electronice de către programe specializate se recomandă deconectarea computerului prin debranșarea lui de la sursa de energie electrică prin scoatere cablului electronic din conexiunea cu cheisul computerului sau corpul notebook - ului (se recomandă această modalitate pentru a evita posibilul scurt circuit la de conectarea din priză).

Considerăm oportună înaintarea unor propuneri de modificare a legislației și anume modificarea articolului 125 al Codului de procedură penală „Temeiurile pentru efectuarea percheziției” prin reintroducerea următorului punct: în cazul existenței unei informații întemeiate precum și existenței pericolului de a fi distruse surse de probă percheziția poate fi efectuată pe timp de zi și noapte în baza unei ordonanțe motivate a organului de urmărire penală dar cu înștiințarea ulterioară timp de 24 de ore a procurorului, judecătorului de instrucție cu privire la rezultatele obținute.

Introducerea sintagmei în punctul respectiv „pe timp de zi și noapte” impune eliminarea punctului „1” a articolului 128 CPP RM „Procedura efectuării percheziției sau ridicării de obiecte și înscrisuri” .

De asemenea, propunem să se elimine sintagma din pct. 5 articolul 128 CPP RM „Procedura efectuării percheziției sau ridicării de obiecte și înscrisuri” dacă obiectele și documentele căutate se predau benevol, persoana care efectuează urmărirea penală se limitează la ridicarea acestora, fără a mai efectua alte măsuri de investigații.

Eliminarea acestui punct este primordială reeșind din câteva considerente atât din punct de vedere teoretic cât și practic.

Pe parcursul desfășurării urmăririi penale organul de urmărire penală cercetează și stabilește circumstanțele infracțiunii dar nu le cunoaște în totalitate. Solicita-

rea precum și oferirea benevolă de către persoanele la care se preconizează de efectuat percheziția a obiectelor și documentelor nu tot timpul va permite stabilirea certă a tuturor elementelor faptei, continuarea percheziției permițând scoaterea în evidență a circumstanțelor cu care nu era la curent ancheta desfășurată precum și săvârșirea altor genuri de infracțiuni (cazuri destul de frecvente la săvârșirea infracțiunilor de grupări transfrontaliere).

Referințe bibliografice:

1. Codul Penal al Republicii Moldova din 18.04.2002, cu modificări.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova.
3. А. В. Дулов П. Д. Нестеренко, *Тактика следственных действий*, Минск, 1971.
4. M. Vidaicu, I.Dolea, *Combaterea traficului de ființe umane*, Suporturi de curs, Chișinău, 2009.
5. S.Gh.Doraș, *Criminalistica*, Chișinău, Ed. Știința, 1996.
6. Coord. C. Aioanițoiaie, I.Sandu, *Tratat de tactică criminalistică*, Ed. Carpați, 1992.
7. Statistica oficială preluată [www. mai. gov. md](http://www.mai.gov.md).

Corneliu BURBULEA,

lector superior al al Catedrei procedură penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

POSBILITATEA PARTICIPĂRII VICTIMEI ȘI A MARTORULUI SUB PSEUDONIM ÎN CAUZELE PENALE PRIVIND TRAFICUL DE PERSOANE

Fenomenul traficului de persoane, îndeosebi al traficului de femei, a ajuns în ultimele decenii în topul mai multor statistici atât naționale, cât și internaționale. Potrivit informației ONU¹, problema comerțului cu femei către sfârșitul secolului trecut vădea o tendință stabilă de globalizare. La nici un deceniu după schimbarea hărții politice a Europei, acest fenomen a cuprins fulgerător și noile state ex-sovietice și postsocialiste, inclusiv Republica Moldova. Mai mult ca atât, fenomenul continuă să se extindă și datorită numărului de conflicte armate iscate în Europa de Sud-Est.

Fenomenul traficului de femei este prezent în Republica Moldova de câțiva ani și în ultimul timp capătă proporții tot mai mari, afectând societatea în întregime și atentând la valorile esențiale ale societății. Datele unui șir de organisme internaționale denotă că Republica Moldova este în topuri la capitolul victimelor traficului de femei. Astfel, însemnătatea și actualitatea unui studiu privind traficul de femei este evident.

Posibilitatea participării martorului și a victimei într-un proces penal sub pseudonim duce la apariția unui șir de probleme ce țin de realizarea regimului de confidențialitate a datelor personale ale acestor subiecte.

Excepții privind norma procesual-penală cu caracter general în scopul asigurării protecției victimei și a martorului în CPP a RM nu există.

Codul de procedură penală prevede norme cu caracter general, care sunt aplicabile în situațiile când securitatea martorului și a victimei poate fi pusă în pericol. Art.215 CPP al RM stabilește condițiile de aplicare a măsurilor de protecție. Organul de urmărire penală și instanța dispun de dreptul lor discreționar atât la aplicarea din oficiu a măsurilor de protecție, cât și la examinarea cererii referitoare la măsurile de protecție parvenită de la persoana care o solicită, fapt stabilit în art.215 alin. (2) al CPP al RM.

---

¹ Доклад неофициальной рабочей группы экспертов ЮНДКП (ООН) по наилучшим методам оказания взаимной юридической помощи при расследовании и судебном рассмотрении уголовных дел, Вена, 2002 .

În plus, faptul introducerii în procesul penal a martorului sau a victimei sub pseudonim obligă organul judiciar de a folosi și alte norme ale CPP al RM, luând în considerare necesitatea păstrării confidențialității datelor personale a acestora. Dacă la efectuarea unor acțiuni de urmărire penală obținerea scopului prevăzut la art.110 al CPP al RM nu este posibilă, este necesar de omis efectuarea acestora.

O condiție importantă de participare eficace și în siguranță a victimei și a martorului sub pseudonim la proces este aplicarea față de aceștia a unui complex de măsuri de protecție prevăzute, în aceeași măsură, de acte normative speciale. Se cere de menționat că Legea cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal instituie un program de protecție. Nu este însă un secret că aplicarea măsurilor de protecție specială presupune cheltuieli substanțiale, iată de ce, în situația de criză economică ce a afectat întreaga Europă, aplicarea unor norme procesuale cu caracter general este prioritară.

Un principiu al pazei de corp este regula: „Nu lăsa niciodată persoana fără pază”. Așa și în procesul penal, la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, e necesar a se lua în considerare măsurile de protecție alese.

Prin art.215 CPP al RM legiuitorul obligă organul de urmărire penală și instanța de judecată de a lua măsuri pentru asigurarea securității participanților la proces sau a altor persoane, iar prin art.110 CPP al RM nu se stabilește doar o procedură de audiere, ci o modalitate de protecție în cadrul administrării probelor².

Putem analiza unele probleme ce apar la aplicarea măsurilor de protecție față de victimă sau martor al traficului de ființe umane la diferite etape ale procesului penal.

Influența negativă față de victimă sau martor din partea traficantilor, poate fi caracterizată uneori prin „operativitatea nedorită”. Se întâmplă uneori cazuri în care martorul sau victima, fiind urmărită, imediat după contactul cu forțele de ordine este supusă unor presiuni ilegale de către traficanti. Fiind necesitatea în cauza penală de a prezenta persoana spre recunoaștere aceștia, fiind influențați nu vor recunoaște făptuitorul. Iar conform legislației procesual-penale a RM, aceeași persoană nu poate fi prezentată spre recunoaștere de două ori în aceleași temeieri.

Art.1 al Legii Cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal nr. 105 – XVI din 16.05.2008 prevede „...asigurarea securității participanților la procesul penal a căror viață, integritate corporală, libertate ori prioritate sunt amenințate ca urmare a faptului că dețin date pe care au acceptat să le furnizeze organelor judiciare și care constituie probe concludente cu privire la săvârșirea unor infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave”. Conform art.58 alin. (5) CPP al RM, „victima traficului de ființe umane beneficiază de dreptul la protecția de stat de îndată ce ea a fost identificată”. Conform art.2 alin.(1) pct.1 lit. c al Legii Cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal, „persoană protejată poate fi victima în cauza penală aflată în faza de urmărire penală sau de judecată, care acceptă să coopereze până la începerea procesului penal”. Art.11 alin.(1) lit. b al Legii Privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, nr. 241 – XVI din 20.10.2005 prevede că Ministerul Afacerilor Interne și subdiviziunile lui centrale

² M. Vidaicu, I. Dolea, Combaterea traficului de ființe umane, Chișinău, 2009, pag.148.

și teritoriale „asigură, la cerere, protecția fizică a victimei traficului de ființe umane pe perioada procesului penal, îi acordă altă protecție și asistență conform prezentei legi, altor acte normative din domeniu”.

Însă persoana capătă calitate de victimă în procesul penal în momentul înaintării plângerii, ceea ce nu presupune încă începerea urmăririi penale. Deci reiese că la acel moment, față de ea încă nu pot fi aplicate măsurile respective de protecție. Însă, după cum menționează savantul rus A. I. Epihin, victima, ca subiect investit cu drepturi procesual-penale, ar putea beneficia de atribuirea unui pseudonim³.

O altă poziție o are savantul rus L. V. Brusnițan, care menționează faptul că nu este posibilă participarea victimei sub pseudonim, deoarece, plângerile și denunțurile anonime nu pot servi temei pentru pornirea urmăririi penale.

Aceeași situație este prevăzută și în legislația procesual-penală a RM, și anume conform art.263 alin. (8) CPP al RM, „plângerile și denunțurile anonime nu pot servi temei pentru pornirea urmăririi penale”.

O atare situație impune ofițerul de urmărire penală să transfere primul contact cu victima pe o perioadă mai târzie, iar ca temei pentru pornirea urmăririi penale poate fi raportul privind circumstanțele săvârșirii infracțiunii emis de către ofițer (art.263 alin. (8) CPP al RM „...organul de urmărire penală se poate autosesiza în vederea urmăririi penale.”).

La propunerea savantului rus A.A.Timoșenko, ar fi motivate modificările în legislația procesual-penală care ar permite participarea victimei traficului de femei, la etapa de sesizare a organului de urmărire penală, sub pseudonim, deoarece în acest caz, sesizarea nu poate fi socotită anonimă: autorul este cunoscut de către organele judiciare, complicat fiind numai procesul de identificare a victimei⁴.

Conform art.58 alin. (11) CPP al RM „victima este audiată în condițiile prevăzute pentru audierea martorului”, ceea ce permite, conform art.110 alin. (3) CPP al RM „...să comunice alte informații despre identitatea sa decât cea reală”.

La același capitol poate fi atribuită și situația prevăzută la art.293 alin. (5) CPP al RM „prezentarea materialelor de urmărire penală” care specifică faptul că „...în scopul asigurării protecției vieții, integrității corporale și libertății martorului și a altor persoane, judecătorul de instrucție, conform demersului procurorului, poate limita dreptul persoanelor (învinuitul, reprezentantul legal al acestuia, apărătorul... de a lua cunoștință de materialele sau datele privind identitatea acestora (art.293 alin. (1) CPP al RM)).

Într-adevăr, pe parcursul urmăririi penale, după luarea deciziei de participare a victimei, martorului cu păstrarea anonimatului (pseudonim), la ofițerul de urmărire penală pot parveni materiale adăugătoare, care ar caracteriza identitatea persoanei protejate.

Garanțiile prevăzute de art.110 CPP al RM țin atât de asigurarea anonimatului datelor de identitate, care, potrivit alin. (3), se vor păstra la sediul instanței în plic sigilat, în condiții de maximă siguranță a confidențialității, cât și a anonimatului prin

³ А.Ю.Епихин, *Обеспечение безопасности личности в уголовном судопроизводстве*, СПб, 2004, стр. 256.

⁴ А.А.Тимошенко, „Потерпевший и свидетель под псевдонимом: проблемы практики”, în *Криминалист*, №2, 2008, стр 24.

audierea acestuia prin intermediul unei teleconferințe, cu imaginea, vocea distorsionate, astfel încât să nu poată fi recunoscut, fapt prevăzut la art.110 alin. (5) CPP al RM.

Legea asigură protecția investigatorilor sub acoperire, care, fiind persoane fizice, se bucură de aceleași garanții potrivit art.110 alin.(9) CPP al RM.

Procedeele menționate trebuie să respecte în toate cazurile dreptul acuzatului de a audia persoana, asigurând echitatea procesului declarată de art. 6 par.1 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. În funcție de circumstanțele cauzei, măsurile aplicate pot, evident, să difere. În acest aspect, anonimatul martorului poate fi păstrat prin examinarea cauzei în ședință închisă, prin camuflaj de orice formă, prin nedevulgarea identității, sarcina fiind în același timp de a respecta principiul proporționalității între măsurile aplicate și dreptul acuzatului la un proces echitabil⁵.

În scopul respectării principiului contradictorialității, se pun probleme deosebite în ipoteza utilizării din diferite rațiuni, în cadrul procedurilor, a martorilor anonimi care pot fi folosiți atât la urmărire, cât și în instanță. Curtea menționează că într-o societate democratică dreptul la o bună administrare a justiției ocupă un loc proeminent, astfel că el nu ar putea fi sacrificat pe motiv de oportunitate. Aceasta nu înseamnă că organele de urmărire penală nu pot folosi anumite surse de informare, cum ar fi victima și martorii anonimi⁶.

Bibliografie:

1. Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, din 03.05.2005, ratificată de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr.67-XVI din 30.03.2006.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea Republicii Moldova nr.122 – XV din 14 martie 2003.
3. Legea cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal nr. 105 – XVI din 16.05.2008.
4. Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nr. 241 – XVI din 20.10.2005.
5. Vidaicu M., Dolea I., *Combaterea traficului de ființe umane*, Chișinău, 2009.
6. Тимошенко А.А., „Потерпевший и свидетель под псевдонимом: проблемы практики”, în *Криминалист*, №. 26 2008.
7. Епихин А.Ю., *Обеспечение безопасности личности в уголовном судопроизводстве*, СПб, 2004.

⁵ M. Vidaicu, I. Dolea, *Combaterea traficului de ființe umane*, Chișinău, 2009, p.150.

⁶ *Ibidem*, p.150

Valentin CHIRIȚA,

lector al Catedrei drept penal și criminologie
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

MĂSURI SPECIAL-CRIMINOLOGICE DE PREVENIRE A TRAFICULUI DE FEMEI

The prevention of the criminality represents the protection of people, society and state from the crimes. This social practice is rooted historically in the deepness of the centuries: at the same time with the appearance of the first criminal law interdictions, the measures of fighting and preventing them were put in action. The prevention of woman-trade, as well as of the other offences, is a complicated issue, the solving of which should be performed not only in regard to the law problems, but also to the economical, social, psychological, organizational ones, etc. The issue of the criminality prevention was widely studied by the jurists during the centuries, though being a current problem nowadays too.

Prevenirea criminalității înseamnă protejarea oamenilor, a societății și a statului împotriva crimelor. Rădăcinile istorice ale acestui tip de practică socială se trag din adâncurile secolelor: odată cu apariția primelor interdicții cu caracter juridico-penal au început să funcționeze și anumite mecanisme, atât de combatere, cât și de prevenire.

Totodată, nu putem nega că prevenirea criminalității este un proces complicat, cu multe aspecte, care posedă anumite criterii ale integrității. Cercetarea complexă a acestui proces are o importanță deosebită pentru evidențierea elementelor lui constitutive, a clasificărilor, a evaluării integrative, adică a tot ceea ce este specific unei analize de sistem [8, p. 94].

Criminologia, cum este și firesc, leagă conceptul de prevenire de obiectul său de cercetare – studierea cauzelor criminalității, prevenirii etc., oferindu-i aici o accepțiune mult mai largă, care nu se limitează la scopul și funcțiile preventive ale legii penale, ci are în vedere ansamblul factorilor care le determină și al condițiilor care favorizează săvârșirea actului criminal, precum și reacția socială față de acesta. Nu întâmplător, prevenirea constituie unul dintre scopurile prioritare ale criminologiei ca știință, unul dintre elementele principale prin care aceasta este definită [3, p. 17].

În funcție de caracterul determinării sociale a criminalității, măsurile de influență preventivă se divizează în două mari categorii: generale și speciale [5, p. 108]. Aceasta reprezintă o divizare clasică.

Prevenirea generală este un proces multifazic complex, format din elemente interdependente. Astfel, dezvoltarea pozitivă a societății, perfecționarea instituțiilor economice, politice, sociale etc. ar contribui activ la prevenirea generală a criminalității. În același timp, scopul prevenirii criminalității nu este orientat direct spre îmbunătățirea situației economice, dar aceasta influențează un șir de manifestări negative, ca sărăcia, șomajul, vagabondajul, cerșetoria ș.a. – adică manifestările cu o vocație criminogenă binecunoscută [4, p. 131].

Spre deosebire de prevenirea generală, cea specială se efectuează cu un scop bine determinat în interesele prevenirii criminalității, adică măsurile speciale sunt chemate să soluționeze problemele de înlăturare, neutralizare, minimizare a factorilor criminogeni; însănătoșirea microclimei sociale, îndreptarea comportamentului persoanelor care pot comite infracțiuni etc. Așa sunt, de exemplu, operațiunile de prevenire efectuate de organele afacerilor interne sau supravegherea administrativă a unor anumite categorii de persoane eliberate din locurile de detenție etc.

Din cele menționate mai sus reiese că, după conținut, măsurile preventive pot fi de natură economică, politică, socială, organizatorică, cultural-educativă, de drept etc.

Asigurarea pieței cu mărfuri de larg consum, creșterea nivelului veniturilor populației sunt măsuri economice de prevenire a criminalității.

Drept exemplu de măsuri politice de prevenire a criminalității pot servi stabilizarea situației politice în stat sau în unele regiuni ale acestuia, consolidarea puterii și încrederii în aceasta din partea populației.

La măsurile sociale se referă, spre exemplu, protecția intereselor păturilor vulnerabile ale populației, crearea condițiilor necesare de trai pentru refugiați, emigranți, șomeri.

În calitate de măsuri organizatorice poate fi menționată planificarea activității sau coordonarea acțiunilor subiecților implicați în activitatea de prevenire a criminalității.

Măsurile cultural-educative includ promovarea în societate a ideilor binelui și adevărului, a legilor moralității înalte, eliminarea fenomenelor de degradare, contracararea eficientă a așa-numitei culturi de masă – propagarea egocentrismului, violenței, cruzimii, desfrâului sexual etc.

Măsurile juridice de prevenire a criminalității, în funcție de conținut, se divizează în măsuri care: a) contribuie la neutralizarea condițiilor ce favorizează săvârșirea infracțiunilor concrete (cum ar fi normele diferite ramuri legislative care limitează capacitatea de acțiune a alcoolicii; care lipsesc de drepturile părintești; care reglementează ordinea de procurare și deținere a armamentului etc.); b) stimulează activitatea ce împiedică sau curmă comiterea infracțiunilor (normele juridico-penale referitoare la refuzul de a duce până la capăt infracțiunea, legitima apărare, reținerea infractorului); c) reglementează procesul prevenirii criminalității [5, p. 109].

Este necesar să menționăm că lista măsurilor de prevenire a criminalității, evidențiate după criteriul examinat, nu poate avea un caracter exhaustiv. Cele enumerate pot fi completate, spre exemplu, cu măsurile de prevenire cu caracter demografic, ecologic, tehnic etc. Specificul măsurilor de prevenire a criminalității este condiționat de particularitățile subiecților, obiectelor cu influență de prevenire și alte criterii.

Pe de o parte, drept formă distinctă de contracarare a infracționalității în general, și a traficului de ființe umane în special reprezintă colaborarea interstatală contractuală și instituțională, adică este vorba de prevenirea și combaterea infracțiunilor în privința cărora sunt încheiate documente cu caracter internațional.

Astfel, Republica Moldova a încheiat un șir de acorduri de colaborare interstatală în domeniul combaterii criminalității și a aderat la mai multe convenții internaționale printre care și Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate cu Protocolul ei adițional privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea

traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor. Respectivul Protocol, numit cel de la Palermo, constituie o premieră în includerea măsurilor de prevenție a traficului de ființe umane. Astfel, conform art.9 „Prevenirea traficului de persoane”:

1) Statele-părți stabilesc politici, programe și alte măsuri de ansamblu pentru:

a) prevenirea și combaterea traficului de persoane; și

b) protecția victimelor traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, împotriva unei noi acțiuni ale cărei victime ar putea fi.

2) Statele - Părți depun eforturi pentru a lua măsuri, precum cercetări, campanii de informare și campanii prin mas-media, precum și inițiative sociale și economice, în scopul prevenirii și combaterii traficului de persoane.

3) Politicile, programele și alte măsuri stabilite conform prezentului articol includ, după cum este necesar, o cooperare cu organizațiile neguvernamentale, cu alte organizații competente și cu alte elemente ale societății civile.

4) Statele - Părți iau sau întăresc măsurile, pe calea unei cooperări bilaterale sau multilaterale, pentru remedierea factorilor care fac persoanele, în special femeile și copiii, vulnerabile în fața traficului, precum sărăcia, subdezvoltarea și inegalitatea șanselor.

5) Statele-părți adoptă sau întăresc măsurile legislative ori altele, precum măsuri de ordin educativ, social sau cultural, pe calea unei cooperări bilaterale ori multilaterale, pentru a descuraja cererea care favorizează orice formă de exploatare a persoanelor, în special a femeilor și a copiilor, care are ca scop traficul [1].

Pe de altă parte, problemele de prevenire și combatere a traficului de ființe umane în general și al femeilor în special, trebuie soluționate la nivel statal, având în vedere răspândirea largă a acestor crime în interiorul țării.

Pentru desfășurarea unei activități reușite de prevenire a traficului de femei la nivel statal, în opinia noastră, sunt necesare un șir de premise, cele mai importante fiind:

– activitatea informațional-analitică eficientă, care constă în studierea sistematică și generalizarea informației privind toate cazurile de trafic de femei;

– efectuarea unui pronostic științific argumentat privind starea și dinamica traficului de femei, precum și stabilirea, în baza datelor obținute, a unor regiuni și persoane cu risc sporit pentru comiterea acestui gen de fapte;

– reducerea șomajului și sărăciei;

– deznăscădarea violenței domestice și a altor forme de abuz față de femei;

– consolidarea eforturilor societății și ale cetățenilor în combaterea traficului de femei;

– cooperarea bine organizată a organelor de drept specializate în combaterea traficului de ființe umane și altor infracțiuni adiacente;

– profesionalismul înalt al angajaților organelor de drept;

– sistemul eficient de protecție social-juridică atât a angajaților organelor specializate în combaterea traficului de ființe umane, cât și a persoanelor care le acordă ajutor (inclusiv a martorilor);

– inevitabilitatea survenirii răspunderii penale pentru comiterea traficului de ființe umane.

Pornind de la cele menționate, propunem următoarele măsuri speciale îndreptate spre prevenirea traficului de femei, și anume:

– utilizarea largă a mijloacelor de informare în masă; informarea populației, în special a fetelor și tinerelor femei prin intermediul publicațiilor de presă, emisiunilor TV și radio asupra problemei traficului de femei;

– efectuarea cercetărilor (statistice, sociologice, juridice, medicale, psihologice, pedagogice) privitoare la cauzele, procesul și consecințele fenomenului traficului de femei;

– informarea populației despre rezultatele activității organelor de drept în combaterea traficului de ființe umane, în vederea creșterii încrederii populației în buna activitate a respectivelor organe;

– stimularea persoanelor care acordă ajutor în combaterea traficului de ființe umane și altor infracțiuni asemănătoare;

– dotarea organelor de drept cu mijloace tehnice speciale și armament de ultima generație;

– reacționarea imediată a organelor competente la comunicările persoanelor legate de traficul de ființe umane, inclusiv la cele anonime;

– efectuarea unor măsuri investigativ - operative speciale, îndreptate spre obținerea de informații despre pregătirea infracțiunilor de trafic de ființe umane;

– perfecționarea bazei normative din domeniul combaterii traficului de ființe umane;

– monitorizarea îndeplinirii legislației în vigoare;

– perfecționarea profesională continuă a angajaților organelor competente în vederea sporirii experienței în investigarea judiciară a traficului de ființe umane;

– desfășurarea seminarelor, conferințelor științifico-practice, trainingurilor pe problemele traficului de femei, în scopul elaborării unor recomandări practice pentru angajații organelor de drept;

– organizarea și desfășurarea sesiunilor de informare a copiilor, tinerilor, părinților și angajaților din instituțiile școlare și universitare la problematica traficului de ființe umane;

– introducerea în școli a programelor de educație sexuală, o atenție deosebită acordându-se egalității între femei și bărbați, respectării drepturilor omului și a demnității ființei umane, protejării drepturilor copilului și ale părinților săi, ale tutorilor sau ale altor persoane legal responsabile de copil [7, p. 84];

– includerea în programele de educație școlară a informațiilor privind atât riscurile la care copiii sau tinerii pot fi supuși (exploatarea, abuzul sexual, traficul de persoane), cât și mijloacele de apărare; difuzarea acestor informații tinerilor care nu mai sunt integrați în sistemul școlar, părinților [7, p. 84];

– oferirea unei educații băieților și fetelor care să evite stereotipurile sexuale; profesorii și educatorii să includă în procesul de educație dimensiunea egalității între sexe [7, p. 84];

– organizarea unor instruirii specifice destinate personalului social, medical, didactic, diplomatic, consular, juridic, vamal pentru ca acesta să poată realiza identificarea cazurilor de trafic de persoane în scopul exploatarei sexuale și să poată întreprinde măsurile necesare [7, p. 84];

– deschiderea unor noi linii fierbinți în scopul explicării unor momente ce țin de pericolul traficului de femei, precum și de modalitățile legale de plecarea la muncă

peste hotare;

- crearea unor noi locuri de muncă ocupate de femei;
- dezvoltarea sistemului informațional al peții forței de muncă;
- reducerea vulnerabilității față de trafic prin orientarea, instruirea profesională și plasarea în câmpul muncii a persoanelor din grupurile „marginalizate”, a potențialelor victime, precum și a victimelor traficului de femei;
- supravegherea riguroasă a activității agențiilor de turism, agențiilor de angajare în câmpul muncii peste hotare, agențiilor de modă, agențiilor matrimoniale, a cluburilor de dans etc.

Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane în Republica Moldova sunt realizate de un șir de organe de drept. Legea RM privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, prin art.11 stabilește următoarele atribuții respectivelor organe:

(1) Ministerul Afacerilor Interne și subdiviziunile lui centrale și teritoriale:

a) desfășoară activități de prevenire și combatere a traficului de ființe umane prin intermediul profilaxiei, prevenirii, depistării și curmării infracțiunilor legate de traficul de ființe umane, în conformitate cu legislația în vigoare, efectuând urmărirea penală în cauzele penale de trafic și de alte acțiuni legate de acestea;

b) asigură, la cerere, protecția fizică a victimei traficului de ființe umane pe perioada procesului penal, îi acordă altă protecție și asistență conform prezentei legi, altor acte normative în domeniu.

(2) Ministerul Afacerilor Interne, prin organele sale specializate în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, desfășoară activități operative de investigație, de urmărire penală, de cooperare internațională, de identificare și protecție a victimelor traficului de ființe umane, de analiză și informație, stimulează crearea unor centre zonale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane.

(3) Ministerul Afacerilor Interne, cu sprijinul unor alte ministere și departamente, elaborează, administrează și actualizează baza de date privind fenomenul traficului de ființe umane, cu respectarea confidențialității datelor personale ale victimelor acestui trafic, în conformitate cu prevederile art.21.

(4) Ministerul Afacerilor Interne, în comun cu Procuratura Generală, efectuează studii în vederea depistării și înlăturării cauzelor și condițiilor ce favorizează traficul de ființe umane și publică semestrial în mas-media informații statistice și rapoarte de analiză privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane și protecția victimelor lui.

(5) Procuratura Generală, în limitele competenței, desfășoară activități de prevenire și combatere a traficului de ființe umane în conformitate cu legislația în vigoare, coordonează, conduce și exercită urmărirea penală în cauze legate de acest trafic, reprezintă învinuirea, în numele statului, în instanță de judecată, supraveghează respectarea drepturilor omului, inclusiv ale victimelor traficului, întreprinde alte măsuri necesare în domeniu. În cadrul Procuraturii Generale, se creează o subdiviziune specializată în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.

(6) Serviciul de Informații și Securitate și organele lui teritoriale desfășoară activități de prevenire și combatere a traficului de ființe umane prin intermediul depistării legăturilor organizațiilor internaționale și ale grupurilor criminale organizate cu

traficantii de ființe umane, prin alte activități desfășurate în limitele competenței sale.

(7) Pe lângă Procurorul General, se va crea un consiliu coordonator al organelor de drept cu atribuții în domeniul combaterii traficului de ființe umane.

(8) Organele de drept prezintă anual, nu mai târziu de 10 ianuarie, consiliului coordonator de pe lângă Procurorul General rapoarte despre respectarea în țară a legislației privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, iar Procurorul General prezintă, până la 20 ianuarie, rapoartele respective Comitetului național [2].

Prevenirea reușită a traficului de femei poate fi realizată doar în cazul în care în acest proces se va încadra societatea în întregime, când fiecare persoană va conștientiza faptul că traficul de ființe umane în general și cel de femei în special reprezintă un serios obstacol în calea creării în Republica Moldova a unei societăți democratice și non violente.

Bibliografie:

1. Protocol privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (Protocolul de la Palermo, 2000). În: Tratatul internațional (ediția oficială), vol. 35. Chișinău, 2006.
2. Legea Republicii Moldova privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nr.241-XVI din 20.10.2005. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 09.12.2005, nr.164-167/812.
3. Brezeanu O., *Prevenirea criminalității la început de mileniu*, București, 2001.
4. Ciobanu I., *Criminologie*, vol. III. Chișinău, 2006.
5. Larii Iu., *Criminologie*, vol. I. Chișinău, 2004.
6. dr. Tomozei T., *Traficul de femei: fenomen și crimă*, Chișinău, 2001.
7. Vidaicu M., Dolea Ig., *Combaterea traficului de ființe umane (drept material și drept procesual)*, Chișinău, 2009.
8. *Криминология*. Под редакцией Орехова В.В. Санкт-Петербург, 1992.

Liliana CREANGĂ,

cercetător științific superior al Centrului de cercetări științifice
al IFPC și CȘA al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

POLITICI MIGRAȚIONALE ÎN PREVENIREA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

Le phénomène du travail forcé, la traite à des fins lucratives qui a considérablement augmenté ces dernières années est l'émergence d'une force énorme de main-d'œuvre bon, en provenance des pays ex-communistes. Quand elle dit que l'offre en provenance des pays asiatiques en raison de la migration illégale éventuelle, frontière découlant des pays ex-communistes. Les trafiquants ont répondu rapidement à ce processus, et les victimes du travail forcé a commencé à tomber de plus en plus.

Cea mai importantă cale de a preveni traficul de ființe umane pe care ar trebui s-o utilizeze guvernele este crearea de politici pentru ca fluxurile migraționale să se miște legal și în condiții legitime[1]. Aceste politici presupun mecanisme de reacționare eficientă la orice fel de încălcări, apărute ca rezultat al migrațiunii ilegale, crimelor asociate și amenințării securității naționale, ajustarea legislației naționale la cea internațională, fapt ce ar facilita plecarea pe căi legale a migranților și va ajuta guvernele să identifice, să separe și să combată mai eficient practicile deviate.

Pe lângă aceasta, de cele mai multe ori, fluxurile migratorii pot avea efecte pozitive asupra societății:[2]

- combinarea politicilor ocupaționale și migraționale naționale: exemplu încurajarea migrației persoanelor care activează în sectoare supraabundente, descurajarea migrației persoanelor care posedă aptitudini rare și necesare;
- estimarea corectă a remitențelor și încurajarea investirii acestora;
- motivarea migranților întorși să aplice în practică aptitudinile obținute peste hotare.

Un rol important în prevenirea traficului de ființe umane, în special a traficului de femei, îi revine statului, iar instrumentul prin care se realizează această prevenire este legea. Prin legislație se propun politici de angajare peste hotare, ce au ca scop gestionarea migrației prin metode reglementate și eficiente[3].

Posibilele politici de intervenție la etapa pre- și post migratorie din acest domeniu sunt:[4]

- Stabilirea standardelor și crearea unui cadru legislativ;
- Elaborarea regulilor și reglementărilor și asigurarea respectării acestora.
- Supravegherea recrutorilor privați;
- Monitorizarea recrutorilor privați în vederea asigurării respectării de către aceștia a legislației.
- Marketingul pieței străine;
- Investigarea cereri de pe piața de muncă străină, precum și promovarea lucrătorilor migranți în țara de origine.

- Managementul plasării forței de muncă;

Managementul datelor privind disponibilitatea lucrătorilor migranți pregătiți de a lucra peste hotare. Spre exemplu, crearea unei baze de date referitoare la atitudinile potențialului migrant.

- Servicii de sprijin pentru migranți;

Acestea pot fi oferite atât la etapa pre-, cât și post migratorie. Ex: cursuri de studiere a limbii țării de destinație, asistență la reintegrare, la întoarcere.

- Remitențele;

Gestionarea remitențelor include aspecte referitoare la modalitățile de transfer al acestora dintr-o țară în alta.

- Economii migranților și investițiile;

Trebuie să se decidă asupra celor mai optime metode prin care emigranții ar putea să-și folosească câștigurile și încurajarea creării de mici întreprinderi.

- Returnarea talentelor și a migranților calificați;

Aptitudinile migranților reveniți trebuie utilizate în beneficiul tuturor cetățenilor.

Politica de angajare peste hotare, de regulă, se orientează spre protecția potențialilor migranți față de recrutarea abuzivă în țara de origine care poate duce la trafic și muncă forțată[5].

O întrebare importantă referitoare la politicile de angajare peste hotare care trebuie ridicată este dacă statul ar trebui să intervină și dacă da, în ce limite? Spre exemplu, ar trebui statul să stabilească regulile de recrutare, astfel încât să impună firmelor private să urmeze anumite direcții clare sau ar trebui însăși statul să se ocupe de procesul de recrutare, fie în competiție cu firmele private sau să-și impună monopolul? Acestea sunt elementele care constituie o politică operațională de ocupare a forței de muncă peste hotare.

Atunci când se confruntă cu probleme sociale relevante, precum migrația în masă, guvernele ar putea alege dintre diferite opțiuni politice.

Ar putea să-i lase pe migranți să plece liber în afara țării, bazându-se pe condițiile pieței care reglementează aceste fluxuri.

Pot opta pentru o abordare total diferită și să reglementeze îndeaproape aceste fluxuri, negând rolul migrării individuale și a antreprenorilor privați.

Pot opta pentru ceea ce este denumită abordare mixtă, în conformitate cu care guvernul stabilește politici și îndrumări de management, interveni pentru a preveni sau înlătura eșecurile pieței și stabili limitele agenților privați în gestionarea fluxurilor migratorii.

Intervențiile politice specifice și judicioase pot asista la maximalizarea beneficiilor și minimaliza riscurile pentru migranți.

Menționăm că întregul cadru legislativ fie cel ce se referă la managementul migrației sau cel ce reglementează activitatea agențiilor private de angajare, trebuie perceput într-un context larg, care ar oferi o abordare politică coerentă. Pentru ca un stat să fie capabil să identifice și să protejeze victimele traficului, să pedepsească traficanții și să abordeze factorii structurali necesari pentru prevenirea eficientă și eliminarea consecințelor muncii forțate sau a traficului, este esențial de creat un cadru politic și legislativ coerent[6].

În vederea stabilirii unui model potrivit de gestionare a migrației și, prin deducție, a tratării traficului și muncii forțate, primul pas este adoptarea și implementarea unui cadru legal adecvat care, din păcate, de cele mai dese ori, lipsește. Legislația nu poate fi percepută fără a ține cont de cadrul politic mai larg în care are loc procesul de migrație, acest fapt fiind valabil atât pentru țările de destinație, cât și pentru cele de origine. Cadrul legal trebuie să se fundamenteze pe:

- Obiective politice identificate și definite

Ex: crearea unui cadru de reglementare a unor activități, care ar conține sancțiuni potrivite în cazul în care legislația nu este respectată.

- Criterii de identificare a actorilor implicați și a rolurilor acestora

Ex: instituții guvernamentale, mediul de afaceri, migranți individuali și criminalii.

- Determinarea acțiunilor necesare pentru identificarea problemelor și soluționarea acestora

Ex: sancțiuni aplicate traficantilor.

- Un cadru legal și politici gender sensibile.

Protocolul ONU privind prevenirea, combaterea și sancționarea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor (în vigoare din 25 decembrie 2003):

definește traficul ca crimă contra umanității, marcat de intenția de înșelare și exploatare

Extinde șirul de acțiuni considerate ca parte a procesului de trafic recrutare, transportare, transfer, adăpostire și primire de persoane

Specifică un șir de mijloace folosite în procesul traficului, de la utilizarea forței la inducerea în eroare a persoanei, care generează vulnerabilitate persoanei la obținerea „acordului” acesteia

Consideră „consimțământul” dat pentru exploatare intenționată irelevant, în cazurile în care sunt folosite orice mijloace menționate în definiție

Recunoaște că bărbații la fel sunt supuși traficului, deși subliniază doar traficul de femei și copii

Recunoaște un șir de scopuri pentru traficare, pe lângă exploatarea sexuală

Conține măsuri legale, sociale, economice și politice de prevenire a traficului, de protecție, asistență, reînțoarcere și reintegrare a persoanelor traficate și măsuri referitoare la penalizarea traficului și a acțiunilor similare

Îndeamnă la cooperare internațională pentru prevenirea și combaterea traficului

UNIFEM and UN Project Human Trafficking in the mekong Sub-region, Trafficking in Persons, A Gender and Rights Perspective Briefing Kit, Sheet 2, 2002

<http://unifemeseasia.org/resources/others/traffikit.pdf>

Cel mai important instrument internațional împotriva traficului de ființe umane este Protocolul ONU privind prevenirea, combaterea și sancționarea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor (în vigoare din 2003). Convențiile Organizației Internaționale a Muncii pot asista statele să implementeze o legislație antitrafic bazată pe prevederile Protocolului de la Palermo privind prevenirea, combaterea și sancționarea traficului de persoane, în special de femei și copii (2000), adițional la Convenția ONU împotriva crimei organizate transfrontaliere. Recrutarea lucrători-

lor migranți pentru angajarea într-o țară alta decât cea a cărui cetățean este a fost tratată într-un număr de convenții ale Organizației Internaționale a Muncii, relevante fiind Convenția nr.97 cu privire la migrația pentru angajare (revăzută) (1949), Convenția nr.143 cu privire la lucrătorii migranți (prevederi suplimentare) (1975) și cea mai recentă Convenția 181 cu privire la agențiile private pentru ocuparea forței de muncă (1997).

Definiția traficului de ființe umane din Protocolul ONU stipulează trei activități relevante: recrutarea, transportarea și transferul persoanelor. Alte două activități: adăpostirea și primirea care au legătură cu munca forțată, sunt prevăzute și de Convențiile Organizației Internaționale a Muncii: Convenția cu privire la munca forțată nr.29 din 1930 și Convenția cu privire la abolirea muncii forțate nr.105 din 1957. Convenția cu privire la cele mai rele forme ale muncii copilului nr.182 din 1999 echivalează traficul de copii cu practici similare sclaviei. Convenția îndeamnă statele să întreprindă acțiuni imediate în vederea incriminării și eliminării celor mai grave forme ale muncii copilului.

În multe țări legislația națională antitrafic nu este compatibilă cu prevederile instrumentelor internaționale sau traficul nu reprezintă o crimă. Acele state în care lipsește legislația sau este inadecvată ar trebui să elaboreze urgent prevederi legislative sau să modifice legislația curentă, în funcție de caz, deoarece lipsa acestora constituie un obstacol simptomatic în procesul de combatere a traficului. Legislația națională cu privire la trafic și munca forțată se poate inspira din instrumente internaționale și regionale.

Ratificarea instrumentelor internaționale poate fi benefică în procesul de combatere a traficului și a muncii forțate și poate servi drept suport la elaborarea legislației naționale[7]. Dar lucrul cel mai important e că legislația necesită un cadru adecvat de implementare, în vederea eficientizării acțiunilor. Drept acțiuni de răspuns, legislația trebuie să mai și prevadă acțiuni concrete sub forma conștientizării societății, spre exemplu, distribuirea materialelor informative și a afișelor prin intermediul instituțiilor de învățământ și a celor de pregătire profesională și complementate prin implicarea tuturor instituțiilor relevante. Un exemplu de abordare coordonată și complexă este planul național de acțiuni. Evident că elaborarea și implementarea unui astfel de document depinde de disponibilitatea resurselor materiale, umane și monetare și de voința politică.

Trebuie menționat că instrumentele internaționale referitoare la trafic se orientează asupra diverselor aspecte ale procesului de trafic. Deoarece procesul traficului este alcătuit din mai multe etape și activități, orice lege antitrafic trebuie clar formulată. Traficul poate fi abordat nu numai de către legislația penală, dar și de cea civilă și administrativă. Dar iarăși, cel mai important lucru este existența unui cadru politic extins, iar activitatea agențiilor private de angajare să fie reflectată și reglementată de către acesta.

Convenția Organizației Internaționale a Muncii cu privire la agențiile private de angajare, nr.181 din 1997

Convenția nr.181 și Recomandarea adițională nr.188 includ prevederi care au o relevanță notorie în procesul de combatere a traficului. Paragraful 8(b) al Recomandării stipulează că AP trebuie să „informeze lucrătorii migranți, cât de rapid posibil,

în limba maternă a migrantului sau în altă limbă cu care este familiarizat, despre caracterul postului de muncă oferit, termenii și condițiile de angajare”.

Articolul 8 al Convenției 181 stipulează „După consultarea celor mai reprezentative organizații ale patronilor și lucrătorilor, statul-membru întreprinde toate măsurile necesare, atât în limitele jurisdicției sale, cât și în funcție de necesități, în colaborare cu alte țări-membre, pentru asigurarea unei protecții adecvate și neadmiterea abuzului față de lucrătorii, migranți care au fost recrutați sau plasați în câmpul muncii pe teritoriul statului de către agențiile private de angajare. Acestea trebuie să includă legi sau reglementări care prevăd penalități, inclusiv interzicerea agențiilor care sunt implicate în practici abuzive și frauduloase”. Guvernele trebuie să decidă asupra penalităților pentru abuzurile practicate de către AP, acestea putând fi materializate sub formă de sancțiuni penale dar, și mai important, administrative.

Sancțiunile administrative includ, spre exemplu, plata amenzilor, retragerea licenței sau confiscarea bunurilor obținute prin practicarea de practici abuzive. Articolul 14(1) al Convenției stabilește: „prevederile prezentei Convenții trebuie aplicate prin intermediul legilor sau reglementărilor sau prin orice alt mijloc prevăzut de către practica națională, precum decizia curților, arbitrajul sau contractele colective”. Ministerul Muncii sau altă autoritate publică competentă trebuie să supravegheze implementarea acestor prevederi (art.14(12)). Mai mult decât atât, procedurile aplicate trebuie realizate „cu antrenarea, în funcție de circumstanțe, a celor mai reprezentative organizații ale patronilor și lucrătorilor pentru cercetarea plângerilor și a cererilor privind existența așa-ziselor abuzuri și practici incorecte, ce fac obiectul activității agențiilor private de ocupare” (art.10). Există câteva metode de monitorizare a procesului de recrutare, care includ măsuri regulatorii și promoționale, în vederea asigurării compatibilității cu cele mai importante reguli stabilite pentru AP: înregistrarea, licențierea, autoreglementarea prin coduri deontologice, certificarea profesiei, stabilirea ratingului agenției sau stabilirea parteneriatelor dintre Agenția Națională pentru Ocupare și AP prin activități comune de monitorizare a lucrătorilor migranți.

Cea mai bună apărare împotriva traficantilor este subestimarea bazei care le permite obținerea profitului din activități. Articolul 8 (2) al Convenției 181 promovează în special negocierea acordurilor bilaterale pentru a preveni abuzurile și practicile frauduloase în procesul de recrutare, plasare și angajare a lucrătorilor recrutați într-o țară pentru a lucra în alta. Profitul nu este obținut doar în urma înșelătoriei, ci și prin încasarea taxelor excesive. Convenția stipulează că AP „nu încasează de la lucrători, direct sau indirect, total sau parțial, nici un fel de onorarii sau alte taxe”. Se permit excepții de la această regulă „în interesul lucrătorului”. Totuși, în acest caz, trebuie consultați partenerii sociali, iar impunerea taxelor trebuie monitorizată de către ILO.

În vederea elaborării unei politici migraționale care ar promova crearea căilor legale de migrare guvernele ar trebui să-și asume o multitudine de funcții și sarcini[8]. Îndeplinirea acestor funcții ar putea fi criticată de către unii, deoarece necesită costuri bugetare prea mari. Experiența a demonstrat că, de fapt, aceste costuri sunt mult mai mici decât resursele umane și financiare implicate în procesele migrației care au loc la întâmplare, anarhic și în condiții nereglementate.

Funcțiile guvernamentale necesare pentru a reglementa fluxurile migraționale

pot fi identificate după cum urmează:

- definirea unei politici migraționale. Este necesar să existe o singură politică migrațională care s-ar reflecta în legislație;
- introducerea unui mecanism de coordonare, astfel încât diverși constituenți ai guvernului să contribuie la această politică;
- promovarea convențiilor și a acordurilor cu autoritățile țării de destinație și negocierea prevederilor pe cât de favorabile posibil pentru muncitorii naționali;
- semnarea de acorduri și stabilirea de relații cu autoritățile omoloage care au ca preocupare migrația;
- crearea unei imagini respectabile a lucrătorilor naționali printre angajatorii și guvernul țării de destinație. Funcția de creare a imaginii încorporează și alte funcții guvernamentale;
- lansarea și gestionarea campaniilor informaționale publice direcționate pentru potențialii migranți;
- organizarea în țările de destinație a măsurilor de sprijin, ajutor și susținere a migranților în cazuri de urgență. Această funcție este esențială în vederea stabilirii confidențialității printre muncitorii migranți și o încurajare de a urma căile legale. Această funcție urmează a fi încredințată unei rețele de atașați de muncă angajați în consulatele din țara de destinație;
- negocierea, semnarea și implementarea acordurilor de muncă bilaterale care vor conține cote egale atât pentru bărbați, cât și pentru femei;
- gestionarea fluxurilor migratorii curente (anunțarea posturilor de muncă, selectarea solicitanților, oferirea de informații, transferul și deplasarea la locul de muncă); organizarea întoarcerii muncitorilor migranți la aceleași posturi de muncă, peste hotare;
- monitorizarea și supravegherea intermediarilor privați care se ocupă de recrutarea forței de muncă (nu doar agențiile private, ci și agențiile „deghizate”, indivizi, grupuri de traficanti și contrabandiști);
- definirea standardelor bunelor practici pentru procesul de anunțare a posturilor vacante, selectarea și testarea muncitorilor, elaborarea contractelor de muncă, stabilirea taxei de plasare, modul și costul plecării peste hotare. Încurajarea sau obligarea agențiilor private să respecte aceste condiții;
- sporirea rolului Ministerului Muncii și monitorizarea politicilor referitoare la agențiile de recrutare și publicarea acestora în presă și pe internet;
- stabilirea unei baze de date privind angajatorii migranților (numele angajatorului și intermediarului privat, vârsta, sexul, etc.);
- instruirea, reinstruirea potențialilor migranți pentru muncile cerute peste hotare;
- colectarea informației potențialilor migranți pentru a le pregăti sau susține decizia de emigrare;
- organizarea metodelor și procedurilor de delegare, subcontractare și licitare a acordurilor referitoare la forța de muncă pentru agențiile private;
- organizarea și implementarea de programe de reintegrare pentru migranții întorși.

Fenomenul muncii forțate, adică al traficului în acest scop a crescut conside-

rabil în ultimul timp, odată cu apariția unei forțe uriașe de brațe de muncă ieftine, provenite din țările ex-comuniste. La ea s-a adăugat oferta din țările asiatice, datorită posibilităților de migrare ilegală, survenite ca urmare a desecurizării granițelor în țările ex-comuniste. Traficanții au reacționat prompt la acest proces, iar victime ale muncii forțate au început să cadă tot mai multe persoane.

Pentru a îmbunătăți situația trebuie întreprinse acțiuni care să cuprindă patru arii de intervenții la nivel regional și local: cadrul instituțional; cadrul legal; servicii sociale specializate pentru potențialele victime ale traficului; cooperarea internațională.

Bibliografie

1. Prevenirea traficului de femei. Centrul La Strada: în Culegere de materiale, Chișinău, 2003.
2. Internet: www.sensorg.ro – despre traficul de ființe umane.
3. Prevederi legislative privind combaterea traficului de ființe umane. (Extrase): În Asociația Femeilor de Carieră Juridică. Raisa Botezatu, Igor Dolea, Veronica Lupu. Chișinău, 2002.
4. Gorbunova Oxana. Legile țărilor europene cu privire la imigranți: în publicația „Traficul de femei: fenomen și crimă”, Chișinău, 2001.
5. Internet: www.sensorg.ro – despre traficul de ființe umane.
6. Hotărârea Parlamentului privind aprobarea Concepției politicii migraționale a Republicii Moldova nr.1386-XV din 11.10.2002, vezi Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.146-148/1140 din 11.10.2002.
7. Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, ratificat prin Legea nr.17-XV din 17.02.2005, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.36-38/126 din 04.03.2005.
8. Hotărârea Guvernului nr.448 din 17.04.2006 privind aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul migrației și azilului, vezi Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.112-115/849 din 21.07.2006.

Evelina GOREACI,

lector al Catedrei drept public

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

FACTORII CE CONTRIBUIE LA APARIȚIA ȘI DEZVOLTAREA TRAFICULUI DE FEMEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Fenomenul traficului a existat mereu, dar acesta a evoluat esențial de-a lungul anilor și a luat amploare mai ales în ultima perioadă de timp, în țările Europei de Sud-Est, inclusiv în Republica Moldova. Acesta nu este unul episodic, implicând astfel un număr mare de persoane, cunoscând profunde conotații de ordin social și economic, demonstrând încălcarea profundă a drepturilor fundamentale ale omului și devenind o problemă ce se agravează constant.

Traficul de femei constituie o parte componentă a fenomenului general – traficul de ființe umane – și are o varietate mai mare de scopuri, precum: căsătoria forțată, munca forțată, folosirea forțată în calitate de casnică, munca forțată în sectorul agricol sau industrial, exploatare în industria pornografiei și a sexului, iar veniturile obținute din această activitate, indiferent de scopuri, se dovedesc a fi în realitate destul de consistente, încât fenomenul ia amploare și se intensifică exponențial, obținând noi manifestări, noi dimensiuni.

Tendențele creșterii traficului de femei în mare parte se datorează schimbărilor de ordin politic, social și economic care au loc în statele de proveniență, precum și în cele de destinație ale potențialelor victime.

Alianța Globală împotriva Traficului de Femei (GAATW) definește traficul ca: „orice acte sau tentative de recrutare, transportare, vânzare, cumpărare, transfer, primire sau cazare a unei persoane, prin folosirea inducerii în eroare, a constrângerii, inclusiv utilizarea amenințărilor sau abuzul de autoritate sau a constrângerii cauzate de datorii în scopul aducerii sau amenințării acestei persoane, fără consimțământul ei, plătită sau neplătită, într-o formă de aservire (munca în gospodărie, aservire sexuală sau de reproducție), într-o formă de muncă forțată sau constrânsă sau în condiții asemănătoare sclaviei, exploatarea ei având loc în altă comunitate decât cea în care persoana trăia în momentul inducerii ei în eroare, constrângerii prin forță sau constrângerii cauzate de datorii”.

Prin trafic de femei, înțelegem deci „recrutarea și transportarea persoanelor de sex feminin dintr-o țară pe teritoriul altei țări, în scopul exploatării lor fie sexuale, fie de altă natură”. Astfel, exploatarea muncii femeiești și a corpului acestora a condus la

aparitia industriei internaționale a comerțului femeii.

Perioada apariției acestui flagel în Republica Moldova nu a înregistrat date exacte, însă se prezumă că ar fi luat amploare prin anii '90 ai secolului trecut. Odată cu destrămarea lagărului socialist, au început a se manifesta și primele tendințe de emigrare masivă a cetățenilor noștri spre țările prospere, cum ar fi: Spania, Italia, Portugalia, Federația Rusă, Cipru etc. Fiind atrase de salariile mari de peste hotare, în raport cu posibilitățile mici din țara natală, femeile au și început a lua calea străinătății. În perioada respectivă, acțiunea dată se manifesta ca una sporadică, cu anii însă luând proporții de masă și devenind un fenomen social în continuă creștere.

Astfel, la momentul actual, o mare parte din femeile țării noastre, pentru a-și putea câștiga minimul de existență, sunt nevoite din cauza sărăciei sau a veniturilor mici, șomajului, violenței în familie, inechității sociale să-și caute prin orice modalități toate posibilitățile de a ajunge în altă țară, acolo fiind disponibile să presteze orice servicii în schimbul unor sume de bani. Factorii indicați, precum și lipsa de oportunități pentru generațiile mai ales tinere, nivelul de educație scăzut au făcut din Republica Moldova un exportator de persoane pentru Europa Occidentală. În condițiile date, traficul de femei a devenit o formă modernă a sclaviei.

Deși epoca sclavagistă a apus demult, iar drepturile și libertățile omului cunoscut, în societățile moderne, o grijă deosebită, fără precedent în istorie, unele manifestări cu caracter de sclavie persistă. Sclavia zilelor noastre nu diferă de cea istorică, cu singura deosebire că reprezintă o practică ilicită. Ea constă în aceea că o persoană (sclavul) se află în posesia altei persoane (stăpânul), care o folosește după bunul său plac (o exploatează) și chiar o poate administra, adică o poate înstrăina în orice moment (prin vânzare-cumpărare sau dăruire). Stăpânul supune, de regulă, femeia care îi aparține la diferite forme de exploatare fizică, intelectuală sau sexuală. Mai mult decât atât, persoana aflată în posesia stăpânului este lipsită de libertate până la sfârșitul vieții sale, dacă organele de drept nu o repun în libertate legitimă sau ea nu reușește să se elibereze, de sine stătător, din sclavie sau să fie ajutată de terțe persoane.

Astfel, milioane de femei din lume suferă, aflându-se în condiții de sclavie, fiind forțate să lucreze sau exploatare sexual, neavând posibilitatea de a se elibera, ele reprezentând astfel principala țintă a catastrofei sociale. În ceea ce privește traficul de fetelor tinere, ce au vârsta cuprinsă între 18-24 ani, situația este și mai complicată, din cauza ademenirii lor ușoare de către traficanți, dat fiind faptul că categoria respectivă de vârstă atât sub aspect fizic, cât și sub cel psihologic sunt foarte naive și sensibile la toate procesele negative din societate, iar imunitatea contra eventualelor consecințe este foarte redusă și, ca urmare acestea nu se pot acomoda la numeroasele probleme existente la moment în Republica Moldova.

De faptul dat abuzează cu ușurință traficanții, folosind toate procedeele posibile pentru a acapara victimele în mâinile lor, drept potențiale candidaturi și fiind tinere reprezentante ale sexului frumos, deoarece din cauza vârstei fragede, naivității și a lipsei experienței de viață, pot fi ușor antrenate în diferite jocuri și activități murdare, care la rândul lor aduc un profit enorm în buzunarele criminalilor. De regulă, fetele tinere, fără experiență, reacționează rapid la anunțurile găsite pe străzi sau ziare, se lasă ușor convinse, manipulate și în final mințite în privința unei vieți mai bune în străinătate. Situația care le determină să cadă în mâinile traficanților diferă de la caz

la caz, spre exemplu, cea mai mare parte a fetelor și femeilor recurg la această cale din cauza necesităților materiale: sărăciei, șomajului, cheltuielilor pentru învățământul copiilor ori tratamentul medical, imposibilității soțului de a îmbunătăți situația materială din familie; o altă categorie sunt cele care visează la bogății, căsătorii fericite cu cetățeni străini, cu toate că și în Moldova au condiții bune de trai, altă categorie o constituie cele care vor să-și facă în străinătate „carieră” de model, dansatoare, însoțitoare etc., și ultimele sunt cele care pleacă peste hotarele țării știind că vor practica prostituția și considerând că „profesia dată” este o formă profitabilă a businessului. Însă în mare parte nici una din aceste categorii de persoane nu-și dau seama că pot deveni victime ale traficului de femei, fiind nevoite să întrețină zeci de relații sexuale pe zi cu „clienții”, fiind totodată supuse unor multiple acte de violență, altele însă, cunoscând situații prin care au trecut multe femei, se bazează pe faptul că experiența rea a acestora le va ocoli pe ele.

În contextul respectiv, putem menționa că, potrivit Protocolului adițional de prevenire, reprimare și pedepsire a traficului de persoane, acordul persoanei de a se prostitua nu semnifică și acordul ei de a fi ținută în sclavie sau în condiții similare sclaviei ori de a se abuza în timpul deplasării ei sau a practicării prostituției.

Traficul de femei este deci un fenomen extrem de răspândit, mai ales în ultimele două decenii, caracteristic majorității țărilor din spațiul ex-socialist, el constituind un fenomen destul de complex, asociat și altor procese și influențat de diferiți factorii. Consecințele sociale, economice și morale pe care le comportă traficul de femei pentru o anumită comunitate sunt dintre cele mai nefaste.

Astfel, factorii generali care au determinat apariția și extinderea traficului de femei în Republica Moldova, din câte observăm, sunt diverși și pot fi structurați după cum urmează:

Factorii economici. Cele mai multe dintre victime ale traficului de femei aparțin unor familii în care unul dintre părinți, sau chiar ambii, sunt șomeri, confruntându-se cu mari dificultăți materiale, sau ele însele au o situație familială grea, fiind abandonate de soți și având copii în întreținere.

Astfel, sărăcia este una dintre cauzele care duce la apariția fenomenului traficului de femei în Republica Moldova.

În condițiile dezvoltării economice și sociale, precum și datorită schimbărilor sociopolitice din societate, nivelul de trai al populației devine unul dintre punctele-cheie în determinarea cauzelor unor fenomene, cum ar fi traficul de femei. Efectele tranziției din țările din sud-estul Europei au avut drept rezultat schimbări politice, sociale și culturale care, la rândul lor, au determinat o creștere a sărăciei și a ratei șomajului, o distribuție inegală de putere pe piața muncii între bărbați și femei, între bogați și săraci. În ultimii ani, această tranziție a creat situații de criză, răspândirea traficului fiind efectul feminizării sărăciei pe piața muncii. Discriminarea pe piața muncii relevată prin ratele ridicate ale șomajului (pe piața muncii femeile sunt ultimele angajate și primele concediate, în acest mod fiind împinse tot mai mult către sectoarele neconvenționale ale economiei, trebuind să muncească „la negru” pentru a-și câștiga existența, unul dintre cele mai profitabile sectoare de pe piața muncii la negru fiind industria sexului), combinată cu sărăcia motivată de remunerarea proastă a muncii.

Observăm deci că situația economică a fost agravată și de creșterea înaltă și continuă a șomajului, în condițiile în care întreprinderile de stat se dovedeau a fi nerentabile, fie datorită proastei lor gestionări, fie tehnologiilor depășite etc., iar sectorul privat era insuficient dezvoltat, fie lipsei de dorință a factorilor de decizie de a permite și a atrage investiții străine, fie datorită privatizării lente, lipsei de capital autohton.

În acest context putem spune că șomajul, sărăcia, discriminarea pe piața muncii, violența domestică și abuzul determină pentru femei și tinere, în general, nașterea unei dorințe de „evadare către o lume mai bună,” astfel încât ofertele înșelătoare ale traficantilor sunt acceptate cu ușurință de către fetele și femeile din Republica Moldova.

Factorii sociali. Printre aceștia putem evidenția: nivelul scăzut al educației, pierderea influenței familiei în societate și problemele apărute în cadrul acesteia, lipsa unei susțineri din partea societății a tinerei generații, lipsa unei culturi juridice a tinerilor, lipsa cunoștințelor despre viață, lipsa sau insuficiența campaniilor informaționale despre pericolul traficului de femei.

Gradul de instruire reprezintă cel mai important factor determinant al unei conduite care, în final, mai ales în cazul prostituției, aduce celei ce o adoptă postura de victimă. El apare ca o rezultată a educației receptate și sedimentate în familie, a pregătirii școlare și profesionale, a percepției experiențelor proprii. Deși motivația declarată a practicării prostituției o reprezintă lipsurile materiale, în realitate ceea ce determină această decizie este rezistența scăzută la frustrarea produsă de aceste lipsuri. Această incapacitate, bazată pe o lipsă acută de încredere și respect de sine, este determinată de educația care formează anumite repere, limite și puncte de sprijin la nivel intelectual și emoțional, datorită cărora o persoană se poate autovictimiza cu ușurință.

Maltratarea femeilor în familie constituie o altă premisă a traficului de femei, acestora fiindu-le lezate toate drepturile. Astfel, violența fizică și psihologică trece ca un fir roșu prin viața a sute și mii de femei din Republica Moldova. Astfel de acțiuni precum leziunile corporale, brutalitățile, glumele și observațiile indecente, implicarea în viața personală și gelozia în mare parte determină femeile să-și abandoneze familiile (soțul), luând hotărârea de a pleca în străinătate, în situația respectivă traficul apărând ca unica scăpare din această situație și ca unicul mijloc de întreținere a familiei și copiilor.

În categoria factorilor sociali putem include și nivelul insuficient de informare a femeilor. Fiind disperate din cauza sărăciei și lipsei posibilităților de a-și îmbunătăți situația materială în Republica Moldova, acestea sunt nevoite să plece la muncă în străinătate, nefiind însă informate despre pericolul că ar putea deveni victime în tendințele de a ajunge în țările cu o economie dezvoltată. De regulă, ele fie că nu cunosc în genere faptul că ar putea deveni victime ale traficului de femei, fie că nu știu unde exact vor fi supuse riscului, necunoscând metodele folosite, de obicei de către criminali, neștiind ce măsuri de protecție și prevenire să întreprindă și chiar nimerind în mâinile traficantilor nedispunând de informația cum ar putea să se protejeze.

Și asta cu toate că în ultima perioadă de timp, datorită eforturilor întreprinse de către organizațiile neguvernamentale și organismele internaționale, femeile au fost cât de cât informate despre eventualele pericole în privința plecării lor peste hotarele

țării și consecințele ce ar putea surveni. Însă informarea respectivă nu pare a fi suficientă, deoarece există mari segmente ale femeilor care sunt prea puțin informate și care de regulă constituie potențialele victime ale traficului de femei. O bună parte din femei cu certitudine au aflat deja despre faptul că există fenomenul dat în societatea noastră, dar nu au sesizat pericolul care poate fi îndreptat asupra lor, iar cele care poate l-au sesizat, nu cunosc cum ar putea să-l evite pentru a nu deveni victime ale traficului de femei.

Factorii politici presupun: lipsa sau insuficiența unor strategii în combaterea traficului de femei, inerția statelor din țările de origine, precum și din țările de destinație, legislații naționale imperfecte la acest capitol. Traficul de femei și fete tinere manifestă o tendință de dezvoltare în întreaga lume. Atunci când dorința de a pleca spre est nu poate fi satisfăcută legal, candidatele la trafic au recurs la intermediari, care s-au dovedit adesea că făceau parte din rețelele criminale organizate și că erau împuterniciți să „recruteze” persoane destinate prostituției, în special situația din anumite regiuni ale Europei.

Corupția autorităților poate constitui un alt factor care permite dezvoltarea fenomenului traficului de femei. Traficul și corupția se completează reciproc prin aceea că traficul creează multiple oportunități care au ca finalitate coruperea funcționarilor publici și crearea premiselor de subminare a întregului efort depus de alți factori pentru combaterea acestui fenomen. Anume prin mituirea angajaților organelor de stat, traficanții obțin cu succes acte de identitate, inclusiv false, vize pentru femeile care urmează a fi transportate în alte state.

Astfel, constatăm că traficul de femei este o piață aflată în creștere, comparabilă astăzi cu traficul de droguri sau de arme. Această piață este alimentată de fanteziile bărbaților occidentali care includ relații sexuale cu alte rase sau după principiul dominării, aceștia fiind dispuși să își cheltuiască banii pentru a avea, la orice oră din zi și din noapte, orice femeie își doresc. Statutul social inferior, discriminarea femeilor divorțate, văduve sau victime ale violurilor, precum și situația materială precară (cauzată de posibilitățile limitate de angajare sau educație și de sărăcie), aspectele negative care s-au amplificat în decursul schimbărilor socio economice din ultimii ani contribuie la menținerea acestei afaceri infame.

Traficul în scopul exploatării sexuale rămâne cea mai mare și mai importantă formă a traficului, din simplul motiv că va reprezenta întotdeauna cea mai importantă sursă de profit pentru traficanți.

În cele din urmă, constatăm că traficul de femei a avut și are un impact negativ enorm asupra țării noastre, impact cauzat de faptul că fenomenul dat a apărut în baza unor factori clasici: lipsa posibilităților economice; feminizarea sărăciei și existența ofertei de victime dornice de a pleca la muncă în străinătate, însă induse în eroare prin diferite metode folosite de traficanți atât la nivel local, cât și internațional.

Traficul de femei constituie deci unul dintre cele mai periculoase fenomene ale contemporaneității, care evoluează pe o scară tot mai mare, atingând proporții îngrozitoare, reprezentând totodată, un mare pericol social, deoarece se soldează deseori cu moartea multor femei, producerea vătămarilor grave ale integrității corporale sau sănătății sau cu traume psihice grave, fenomen ce provoacă consecințe negative pentru întreaga societate.

Veaceslav GUȚAN,

lector superior al Catedrei investigații operative

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

ASPECTE ORGANIZAȚIONALE ȘI APLICATIV – TACTICE PRIVIND PREVENIREA TRAFICULUI DE FEMEI

Una dintre cele mai grave forme de încălcare a drepturilor omului, care se face tot mai simțită în lumea contemporană, este traficul de ființe umane și anume femei și copii. Republica Moldova nu face excepții la acest capitol, și este una din țările „lider” la astfel de indicatori cum ar fi sărăcia și traficul de ființe umane.

Traficul de persoane, în special al femeilor, cu diferite scopuri de exploatare este un fenomen infrațional internațional de activitate criminală organizată, cu consecințe grave asupra siguranței sănătății și drepturilor fundamentale ale victimelor.

Traficul de persoane „femei” reprezintă o activitate cu „profituri mari și riscuri mici”, care se soldează cu urmări dezastruoase, adesea fatale pentru viața victimelor. În acest context se poate afirma că această infracțiune reprezintă sclavia sexuală din zilele noastre.

Traficul de ființe umane în general a ajuns a fi un fenomen catastrofal de răspândit în ultimul deceniu, și caracteristic mai pentru toate țările din spațiul ex - soviatic. Este un fenomen destul de complex, asociat și altor fenomene și influențat de factori diverși. Consecințele social – economice și morale pe care le comportă pentru o comunitate sunt dintre cele mai nefaste. Gravitatea acestei probleme a fost recunoscută în ultimii ani atât de societatea civilă, cât și de puterea politică, iar actuala guvernare și-a asumat anumite obligațiuni privind prevenirea și combaterea fenomenului traficului de ființe umane „femei”. Republica Moldova a ratificat mai multe documente internaționale privind combaterea acestui fenomen de traficare, participă activ la întrunirile internaționale și regionale de combatere a traficului de femei și copii, pentru dialog și modificări pozitive.[1]

Traficul de femei este de fapt o parte componentă a fenomenului general, traficul de ființe umane. Traficarea femeilor are și o varietate mai mare de scopuri. De regulă acestea pot fi: căsătorie forțată; munca forțată; servitute; folosirea forțată în calitate de casnică; munca forțată în sectorul agricol sau industrial; exploatarea în industria sexului; pornografie; mame - surogat.

De fapt, identificarea, reducerea fenomenului traficului de ființe umane la cel de trafic de femei s-a produs, se face, chiar în textul Convenției ONU pentru repri-

marea traficului de ființe umane și exploatarea prostituției semenilor adoptată încă în 1949, Convenție ratificată și de Republica Moldova.[2]

Un argument principal față de problema prevenirii și combaterii traficului de ființe umane este crearea Comitetului național pentru combaterea traficului de ființe umane. Scopul acestui comitet este de a coordona activitățile de colaborare dintre autoritățile publice cu atribuții de prevenire și combatere a traficului de ființe umane inclusiv femei, copii, organizațiile neguvernamentale, combaterea traficului de ființe umane adoptat prin Hotărârea Guvernului Nr.1219 din 09.11.2009. Vorbind despre cauzele răspândirii traficului de femei vom menționa mai întâi de toate că aceasta este un fenomen social și, firește, generat deci de unele condiții sociale concrete. Aș putea menționa factorii sau cauzele negative ale răspândirii traficului de femei cum ar fi cei externi – internaționalizarea economiei subterane, transferul de practici criminale, apariția de noi grupări criminale la nivel național și internațional; factori interni de esență locală – cum ar fi liberalizarea prețurilor și descentralizarea sistemului economic au creat o bifurcare enormă între păturile de populație înavuțită și cele mai sărace, pătura medie, înstărită. În acest context sărăcia apare tot mai pregnant sub chipul femeii. Astăzi femeia are tot mai puține șanse de a se angaja într-un serviciu garantat și cu un salariu asigurat. Feminizarea sărăciei, șomajul, nivelul redus de trai au silit femeile să pornească într-un număr tot mai mare în căutare de lucru peste hotare, acceptând cele mai împovărătoare munci, fără a ține cont de eventualele consecințe. Deci principala cauză a plecării femeilor peste hotare este căutarea unei munci plătite pentru asigurarea familiei (copiilor) și un trai decent.[3]

Potrivit mai multor studii economice și sociologice, Republica Moldova se situează la cei mai importanți indici economici care caracterizează nivelul de trai al populației, pe ultimele locuri în clasamentele ce vizează țările ex - sovietice și cele care se referă la statele din lumea întreagă. În schimb, se numără printre „liderii” la asemenea indicatori cum ar fi traficul de femei aceasta din urmă cunoscând o înflorire neașteptată de furtunoasă în ultimii ani.

Conform datelor internaționale pentru migrație (OIM) din numărul total de victime ale traficului readuse de OIM din Cosovo, 52% sunt femei din Moldova; 60% readuse din Macedonia, de asemenea sunt fete tinere din Moldova.

Traficul de femei și fete pentru prostituție au luat proporții îngrijorătoare, devenind unul dintre cele mai alarmante fenomene care sau răspândit cuprinzând Europa, Asia etc. Foarte multe femei devin victime ale unei întinse rețele de trafic. După ce li se promet câștiguri mari la ieșirea din țara lor li se rețin documentele, apoi ele sunt vândute și forțate să practice prostituția în casele de toleranță din Turcia, Grecia, Albania, Israel, Italia, Germania.

Majoritatea femeilor traficate din Moldova se pomenesc în țări în care organele de drept sunt inactive, iar situația politică instabilă. Traficanții prosperă acolo unde autoritățile locale sunt indiferente sau nu au mijloace sau voință politică pentru a pune capăt acestor activități criminale. Țările de destinație sunt în special țările balcanice. Femeile de asemenea ajung în Occident, Rusia, Emiratele Arabe Unite, etc. În Balcani consumatorii serviciilor sexuale sunt localnicii, dar deseori și militarii din trupele internaționale de menținere a păcii, staționate în aceste zone. În alte țări, victimele sunt vândute în rețelele sclaviei sexuale și sunt utilizate la munca forțată. Traficanții

sunt foarte bine organizați în structurile criminale având un caracter transnațional. Ei racolează femei prin intermediul anunțurilor în ziare care oferă locuri de muncă bine plătite în străinătate, dar și prin o rețea largă de recrutori locali care umblă de la om la om cu minciuni și înșelăciuni despre viața frumoasă în străinătate.

Soluționarea problemei de lichidare a practicii criminale de comercializare a femeilor și de batjocurile lor în familie necesită o pregătire specială a funcționarilor organelor de drept care au în competență problemele privind violența în familie și ale traficului de femei.[4]

Categoriile de femei – victime ale traficului sunt femeile tinere și fetele care vor să se angajeze în străinătate, femei căsătorite și deznădăjduite din cauza sărăciei, șomajului, neputinței soțului de a îmbunătăți situația materială, înfometării copiilor, cheltuielilor pentru învățământ ori tratament medical. În prezent, când sporesc sursele informaționale, atitudinea populației și a organelor publice față de fenomenul traficului de femei începe a se schimba. Organele de drept și ONG – urile au început deja companiile informaționale. Ținând cont de situația creată în țară, ONG – urile sunt obligate să contribuie la prevenirea traficului de femei, la prostituția, și la drepturile femeilor. Reușita acestui proces depinde de elaborarea și implementarea strategiilor de activitate a ONG – urilor. Colaborarea ONG – urilor cu organele de stat cere o comunicare și informare între societatea civilă și factorii de decizii la diferite niveluri: național, local și personal. Pe parcursul ultimilor ani, problema traficului a devenit o problemă națională. Traficul în cauză afectează toată societatea, demonstrează nerespectarea drepturilor fundamentale, violența contra omului reprezentând o modalitate sex – businessului și a sclaviei. Abia nu de mult femeile au început să conștientizeze acest fenomen ca pe o formă a violenței datorită informației acumulate de la victimele traficului respectiv, și de la organele publice naționale și internaționale, apelului țărilor străine către Autoritățile Moldovei, intervenției Interpolului. Este regretabil, desigur, să constatăm că Republica Moldova este o țară de origine a traficului de femei.

Cauzele principale care contribuie la traficul de ființe umane și anume femei sunt:

- nivelul de trai ne satisfăcător;
- factorii educaționali;
- șomajul.[5]

Reieșind din cele menționate, dispunem de următoarele date în privința victimelor traficului. Majoritatea victimelor traficului de ființe umane sunt femei și fete tinere; majoritatea tinerilor au vârsta între 15/30 ani (70/80%); multe dintre ele provin din localități rurale 50%, multe dintre ele sunt șomere, nivelul de educație, nu dispun de studii, provin din familii în care au suferit diverse forme de abuz, au o mare dorință de independență materială.

Pentru o activitate de prevenire mai eficace, este necesar să menționăm că toate statele trebuie să adopte și să implementeze, să revadă și să analizeze periodic legislația pentru a asigura conformitatea ei cu standardele internaționale ale drepturilor omului și eficacitatea ei în combaterea traficului și în apărarea tuturor drepturilor persoanelor traficate. Orice activitate de prevenire a traficului de femei în principiu se poate axa pe câteva puncte de reper care servesc de fapt drept obiective generale comune ale unui curs educativ-informativ. Pentru prevenirea eficientă a traficului

de ființe umane este necesar de desfășurat următoarele activități generale, speciale, și anume:[6]

- organizarea de campanii de informare care să includă perspectiva egalității sexelor pentru sensibilizarea populației asupra situațiilor riscante care pot conduce la traficul de persoane, femeii precum și asupra efectelor negative ale traficului, și în special pentru a lupta împotriva ideii obținerii câștigurilor ușoare prin prostituție; aceste campanii ar trebui să se adreseze tuturor părților implicate, în special femeilor candidate la migrație și femeilor refugiate;

- organizarea de campanii de informare destinate discreditării turismului sexual și descurajării participanților potențiali la astfel de activități;

- punerea la dispoziția reprezentanților corpului diplomatic, autorităților publice, media, ONG-urilor și a organizațiilor publice și private care activează în țările de origine ale potențialelor victime ale traficului de femei a unor informații adecvate (documentație, video, broșuri) despre traficul de femei și exploatarea sexuală ale cărora victimele sunt femeile, copiii și tinerii adulți;

- asigurarea în toate țările a unei difuzări foarte largi a informațiilor sanitare privind riscurile exploatarei sexuale;

- introducerea sau ameliorarea în școli a programelor de educație sexuală, acordându-se importanță deosebită egalității între femei și bărbați precum și respectării drepturilor omului și demnității ființei umane;

- oferirea unei educații fetelor care să evite stereotipurile sexuale și asigurarea ca toți profesorii și alți educatori să fie astfel formați încât să integreze în educația pe care o conferă dimensiunea egalității între sexe;

- introducerea sau dezvoltarea unor programe de instruire a personalului din cadrul poliției pentru a permite acestuia să câștige competențe specializate în acest domeniu;

- stabilirea unor programe specifice de instruire și schimb de experiență pentru a se îmbunătăți cooperarea între poliție și ONG-urile specializate în protejarea victimelor;

- asigurarea în cadrul politicilor economice, sociale etc. a ameliorării condițiilor femeilor și a prevenirii traficului de persoane sau a turismului sexual.

Un alt aspect al prevenirii traficului de femei revine profilaxiei individuale prin studierea personalității. Profilaxia individuală înfăptuită în scopul prevenirii traficului de femei presupune înfăptuirea unui complex de activități publice și secrete îndreptate spre identificarea persoanelor predispușe de a comite infracțiuni, îndeplinirea măsurilor profilactice cu caracter individual cu scopul de a nu comite infracțiuni de către persoane.

Lucrul individual profilactic se desfășoară de organele de poliție în strânsă colaborare organele ocrotirii sănătății, instituțiile de învățământ, colectivele de muncă, organizațiile obștești. Elementele principale ale profilaxiei individuale sunt:

- identificarea persoanelor care sunt predispușe să comită infracțiuni, și anume a traficului de femei;

- identificarea persoanelor care sunt potențiale victime ale traficului de ființe umane (femeii, copiii);

- luarea la evidență profilactică și operativă a persoanelor predispușe să comi-

tă infracțiuni de trafic de ființe umane;

- aplicarea măsurilor de ordin educativ, medical, juridic și operativ.

Lucrul individual profilactic se efectuează diferențiat în funcție de caracteristicile fiecărei persoane condițiile în care se află, luând în considerare:

- calitățile pozitive și negative ale persoanei (interesele, dezvoltarea intelectuală, studiile, specialitatea);

- starea familială și condițiile de trai;

- procesul apariției și dezvoltării comportamentului antisocial;

Măsurile profilactice individuale se desfășoară conform unui plan eficient cu folosirea tuturor forțelor și mijloacelor pentru a întreprinde acțiuni de prevenire și formare a unor intenții criminale la persoana care este supusă profilaxiei.[7]

În cadrul profilaxiei individuale funcționarii de poliție întreprind următoarele activități cu caracter individual profilactic:

- supravegherea comportamentului și a modului de viață în familie, la locul de trai și de muncă;

- acordarea unui ajutor necesar, prin influența de ordin educativ, prin realizarea convorbirilor, formarea încrederii că delictelor antisociale și purtarea incorectă se condamnă de societate și persoanele vor fi pedepsite conform legii;

- implicarea în acest proces a funcționarilor diferitor servicii ale organelor afacerilor interne;

- stabilirea rudelor și cunoștințelor care ar putea să influențeze pozitiv asupra persoanelor supuse profilaxiei și antrenarea lor în asemenea convorbiri;

- folosirea confidenților și persoanelor de încredere în combaterea fenomenului de trafic care cunosc persoanele supuse profilacticii pentru verificarea modului de viață, comportării la locul de trai și serviciu, precum și pentru identificarea persoanelor care influențează negativ asupra lor;

- efectuarea măsurilor de caracter profilactic operativ în privința persoanelor din cercul apropiat care instigă la comiterea acțiunilor ilicite, cu urmarea influenței negative din partea acestor persoane.

Măsurile de convingere și educație se vor îmbina cu măsurile de ordin medical, juridic și social aplicate în strânsă conformitate cu legislația în vigoare. Influența educațională se realizează prin întreținerea convorbirilor, discutarea comportamentului în colectivul de muncă sau instituția de învățământ unde își face studiile, la adunarea cetățenilor, la ședința consiliului profilactic al postului de poliție.

Toate schimbările care s-au produs și influențează deja asupra mecanismului traficului în statul nostru. Potrivit statisticilor Centrului pentru Combaterea Traficului de Persoane și ale organizațiilor ne guvernamentale în domeniu în ultimii ani au survenit schimbări importante în ceea ce privește țările de destinație ale victimelor traficului din R. Moldova. În acest sens tot mai multe victime din țară au început să fie traficate în alte state decât cele din cadrul „Uniunii Europene” deoarece este mai facilă trecerea frontierelor, iar costurile transportării victimelor sunt mai reduse.

În ceea ce privește elaborarea și implementarea politicilor orientate spre creșterea economică autoritățile publice au elaborat o serie de programe și strategii, printre cele mai recente urmărindu-se: Strategia de creștere economică și reducerea sărăciei, Strategia națională de dezvoltare pe anii 2008/2011 și aprobarea Planului specific adi-

țional la Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pe anii 2010/2011, aprobat prin Hotărârea Guvernului R.M. Nr. 1170 din 21.12.2010, care prevede implicarea Ministerului Afacerilor Interne și a altor ministere în combaterea traficului de ființe umane.[8]

Traficul de ființe umane este la ora actuală o problemă conștientizată de opinia publică. Problema constă însă în faptul că populația percepe superficial acest fenomen. În acest sens este necesar a continua activitatea de informare, dar cu schimbarea strategiilor de prezentare a mesajelor oferite populației.

În concluzie, Ministerul Afacerilor Interne, prin structura specializată în domeniul traficului de ființe umane (femei, copii) trebuie să întreprindă acțiuni publice și secrete pentru prevenirea și combaterea acestui fenomen. Existența unei cooperări cât mai strânse între instituțiile de drept, instituțiile sociale, autorități publice la nivel central și local și societatea civilă. Este necesară acordarea unui suport informațional, juridic potențialilor victime și victimelor traficului de femei care fac parte din grupul de risc. Protejarea socială și juridică a victimelor traficului din partea organelor abilitate cu acest drept.

Crearea unei baze de date funcționale la nivel central pentru concentrarea tuturor informațiilor parvenite de la organele de drept inclusiv cele care exercită activitatea operativă de investigații cu privire la cazurile de trafic de ființe umane.

Bibliografie:

1. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, ratificată prin Hotărârea Parlamentului R.M. din 24.07.1997 publicată în M.O. nr. 54/55 din 1997.
2. Convenția ONU, pentru reprimarea traficului de ființe umane și a exploatării prostituției semenilor din 25.07.1951.
3. Protocolul privind prevenirea combaterea și sancționarea traficului de persoane în special a femeilor și copiilor, adițional la Convenția ONU împotriva crimei organizate transfrontaliere 2000.
4. *Prevenirea traficului de femei Chișinău*, 2003, Ediția a II, Centrul „La Stradă”
5. Magazinul „Anti trafic”, Chișinău nr. 10, 2004.
6. Standardul regional de Instructaj „Anti Trafic” pentru poliție în sud/estul Europei, Centrul internațional pentru dezvoltarea politicilor de migrații a Ministerului de Interne al Austriei.
7. A. Clefos, M. Gherman, *Îndrumar Metodologic privind prevenirea și combaterea infracțiunilor de migrațiune ilegală, traficul de ființe umane și copii*, Ed. Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, Chișinău, 2009, pag. 130-134.
8. Hotărârea Guvernului nr. 1170 din 21.12.2010 cu privire la aprobarea planului specific adițional la Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pe anii 2010/2011.

Cristina ILIEV,

Catedra drept public, Facultatea de Drept,

Universitatea Liberă Internațională din Moldova, doctorandă

TRAFICUL DE FIINȚE UMANE ȘI ASISTENȚA VICTIMELOR

Este probabil că apariția primelor forme de organizare umană să fi fost însoțită de apariția primelor probleme sociale. Fiecare societate din istoria omenirii s-a confruntat cu anumite probleme, în funcție de caracteristicile fiecăreia. Una dintre problemele sociale majore ale societății actuale ce afectează anual numeroase vieți umane este traficul de persoane. Chiar dacă modalitățile de manifestare ale traficului de persoane sunt diferite și în permanentă schimbare, elementele de bază rămân aceleași. Traficul de ființe umane a devenit una dintre cele mai periculoase crime din lume, plasându-se pe locul trei după traficul de droguri și armament, fiind fenomen răspândit în special în țările din spațiul ex-socialist. Femeile constituie anual cea mai mare parte din numărul total de persoane care sunt comercializate.

Definiția cea mai complexă și desfășurată a traficului de ființe umane, potrivit Protocolului privind prevenirea, combaterea și sancționarea traficului de persoane, în special de femei și copii, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transfrontaliere, adoptată la 25 octombrie 2000, este următoarea:

Traficul de persoane, înseamnă recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea persoanelor prin amenințarea cu forța sau utilizarea altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau situația de vulnerabilitate sau prin oferirea sau acceptarea de plăți sau foloase pentru obținerea consimțământului unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane în scop de exploatare. Exploatarea va include, cel puțin, exploatarea sexuală sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau servicii forțate, sclavie sau practici similare sclaviei, prelevarea organelor.

În general, noțiunile „emigrare ilegală” și „trafic de ființe umane” se utilizează în același context, însă chiar dacă sferile de semnificație ale acestora se suprapun într-o măsură oarecare, este important să se facă diferențierea între acestea, deoarece modul în care se pun problemele și modul în care sunt tratate victimele sunt diferite. Traficul de ființe umane se referă la crimele în care cei care emigrează sunt forțați și exploatați. Acest proces implică recrutarea (racolarea), transportarea sau primirea persoanelor la orice etapă a procesului de emigrare, prin înșelăciune sau

constrângere, cu scopul exploatării (de obicei sexuale dar poate fi și impunerea de a efectua muncă forțată, donarea impusă a organelor umane sau adopția ilegală a copiilor). Emigrarea ilegală implică favorizarea, de obicei pentru profit, a traversării frontierelor de către persoanele care migrează. Astfel, noțiunea de trafic nu include în mod necesar emigrarea internațională. În general, victimele traficului sunt ajutate să migreze ilegal, dar nu în toate cazurile.

În legislația națională traficul de persoane este definit de către art.165 și art.206 CP și Legea Nr. 241 XVI din 20.10.2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, definiția utilizată la nivel național fiind în concordanță cu aceea a Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor.

În Moldova, trecerea la economia de piață a implicat o serie de costuri sociale pentru marea majoritate a populației, ce au favorizat apariția traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor. Un fenomen cu impact social negativ și de lungă durată. Numeroase persoane vulnerabile au devenit victime ale traficului de persoane din cauza lipsei unei legislații în domeniu și eșecului politicilor sociale de a ajuta persoanele aflate în situații de risc. Situația Moldovei este similară cu cea a țărilor din Europa de Sud-Est, victimele fiind recrutate și ulterior exploatare în Europa de Vest.

Formularea unor politici coerente de luptă împotriva traficului de persoane constituie un proces complex care întâmpină o serie de dificultăți. Aceste dificultăți sunt determinate de necunoașterea dimensiunilor reale ale fenomenului, dar și de colaborarea ineficientă la nivel național și internațional, dintre diverșii actori implicați în lupta împotriva traficului de persoane.

Preocuparea față de studierea accesului victimelor traficului de persoane la serviciile de asistență și protecție se datorează numărului redus de studii realizate. În spatele acestui fenomen se ascund traume și realități greu de închipuit, ființa umană este transformată într-o simplă marfă, destinată exploatării de către traficanți, în vederea obținerii beneficiilor financiare. De cele mai multe ori, victimele sunt stigmatizate și excluse social, neajungând în situația de a primi asistență. Această situație poate avea o serie de cauze, mergând de la alegerile individuale ale victimelor de a refuza ajutorul până la incapacitatea actorilor instituționali de a colabora în scopul oferirii de servicii de asistență și protecție acestui grup aflat în nevoie. Chiar dacă au nevoie de ajutor, foarte puține dintre ele vor cere ajutorul atunci când au posibilitatea și multe dintre ele vor evita contactul cu structurile de aplicare a legii.

Din cauza naturii subterane a fenomenului este greu de precizat care este proporția grupului victimelor identificate din totalul persoanelor care cad victime ale acestui fenomen. De aceea trebuie conștientizat faptul că numărul victimelor identificate nu reprezintă o estimare concretă a manifestării acestui fenomen, doar o subpopulație a persoanelor traficate.

Scopurile traficului de ființe umane

- prostituția forțată;
- munca în condiții de sclavie;
- munca în contul datoriilor;
- utilizare în calitate de mamă-surogat;
- cerșit;

- sex-turism, pornografie;
- utilizarea în scopuri criminale, contrabandă;
- adopții ilegale;
- mariaj forțat;
- prelevarea de organe.

Cauzele traficului de ființe umane

Factori interni:

- sărăcia pe motiv de remunerare proastă a muncii, defavorizarea locurilor de muncă tradițional ocupate de femei sau șomaj;
- acces limitat/ condiționat la învățământ;
- violența domestică;
- corupția autorităților;
- controlul slab al hotarelor, lipsa sistemului de evidență a migrației;
- strategii de dezvoltare la nivel internațional (turismul, schimbul de studenți, consultanți);
- lipsa sau cadrul legislativ neadecvat, nelucrător (referitor la migrație, la combaterea traficului de persoane, protecția victimelor și/sau a martorilor);
- factori informaționali (nivelul scăzut de informare privind realitățile pieței muncii sau nivelul de trai peste hotare, posibilitățile reale ale angajării în câmpul muncii peste hotare, precum și despre consecințele muncii la negru);
- amplasarea geografică „avantajoasă” (fiind între România și Ucraina și având teritoriu mic), rutele traficului duc prin toată Moldova, astfel devenind țară de tranzit.

Factorii externi:

- deschiderea hotarelor și lărgirea posibilităților cetățenilor Republicii Moldova de a pleca într-o altă țară;
- aprofundarea divergenței dintre statele bogate și cele sărace;
- internaționalizarea grupărilor criminale;
- profiturile mari în urma traficului de femei;
- conflicte armate.

Politicile de asistență și protecție destinate victimelor

Odată identificate, victimele pot accesa serviciile de asistență și protecție, însă de cele mai multe ori acest fapt nu are loc din cauza unor factori ce nu țin de alegerea individuală. Însă excluderea de la aceste servicii poate conduce la situația de retrafficare. Sistemul de protecție socială, bazat pe principiul subsidiarității, are ca scop satisfacerea nevoilor minimale ale fiecărui cetățean. Din punctul de vedere al problemelor, principiul subsidiarității se manifestă pe orizontală și desemnează complementaritatea măsurilor de protecție între familie, societatea civilă și, în ultimă instanță, stat, instituțiile internaționale, iar din punctul de vedere al instituțiilor implicate, complementaritatea se manifestă pe verticală între instituțiile statului pe axa central-locală în furnizarea serviciilor sociale. Acolo unde celelalte sisteme eșuează, statul trebuie să preia în ultimă instanță sarcinile de protecție, ca o ultimă „plasă de siguranță”

În Moldova problematica prevenirii, combaterii traficului de persoane și a pro-

tecției sociale a victimelor intră pe agenda publică în anul 2001. Politicile destinate luptei împotriva traficului de persoane trebuie gândite în strânsă legătură cu celelalte tipuri de politici, cum ar fi cele legate de locuire, educație, de economie, inclusiv privind forța de muncă și protecția categoriilor defavorizate pe piața muncii.

În funcție de scopul urmărit, politicile destinate luptei împotriva traficului de persoane pot fi clasificate în:

- politici de combatere, în această categorie fiind incluse prevederile legislative, prin intermediul cărora traficul de persoane este definit ca infracțiune și prin urmare pedepsit;
- politici de prevenire sunt constituite din totalitatea programelor și campaniilor desfășurate în vederea prevenirii extinderii fenomenului de trafic de persoane;
- politici de asistență și protecție victimelor sunt constituite din totalitatea serviciilor oferite victimelor, în vederea recuperării fizice și psihice și a reintegrării sociale.

Aceste servicii pot fi oferite de către instituțiile publice, organizațiile private sau de către organizațiile interguvernamentale.

Pentru politicile sociale ale fiecărui stat sunt esențiale următoarele elemente:

- legislația socială – stabilește cadrul politicilor sociale, responsabilitățile privind finanțarea, implementarea și evaluarea politicilor sociale; finanțarea – care asigură resursele necesare pentru programe, proiecte și beneficii sociale;
- resursele umane – sunt alcătuite din specialiști în politici sociale, sociologie, asistență socială, pedagogie economică, resurse care elaborează și implementează politicile sociale.

Serviciile de asistență și protecție destinate victimelor

În Moldova, ca în majoritatea țărilor foste socialiste, asistența socială este mai puțin dezvoltată. În țările occidentale aceasta este foarte dezvoltată și bine focalizată asupra segmentelor defavorizate. Sistemul de asistență socială, prin serviciile și activitățile sale specializate protejează, ajută indivizii și grupurile aflate temporar în dificultate să facă față momentelor de criză, care pot să apară pentru o anumită perioadă de timp, persoane care nu au posibilitatea de a realiza, prin mijloace și eforturi proprii, un mod normal de trai decent de viață.

Victimele traficului de persoane reprezintă o categorie socială cu risc ridicat de excludere socială. De cele mai multe ori, gravitatea situației victimei este accentuată de lipsa serviciilor sociale, de slaba colaborare interinstituțională, precum și de prejudiciile cărora trebuie să le facă față.

În funcție de durata de acordare a serviciilor, acestea sunt clasificate în:

1. Serviciile de asistență și protecție de urgență oferite persoanelor identificate ca victime ale traficului de persoane sunt: adăpost, hrană, îmbrăcăminte pentru un minim de trai decent provizoriu, intervenție psihologică în situație de criză, asistență medicală de urgență, contactarea familiei, informarea cu privire la drepturile victimei, asigurarea legalității prin emiterea de noi documente de identitate.

2. Serviciile de asistență și protecție pe termen lung de care pot beneficia victimele sunt:

- asistență psihologică;

- asistență socială;
- asistență medicală;
- asistență juridică, dar și protecție fizică.

Scopul acestui tip de asistență este constituit de reintegrarea socială a victimei și reducerea posibilităților ca aceasta să fie retraficată. Pe durata asistenței se face medierea relațiilor cu familia, facilitarea relațiilor cu autoritățile locale, integrarea/ reintegrarea într-o formă de învățământ, dezvoltarea abilităților de viață independentă, integrarea/ reintegrarea profesională.

Victimele trebuie să beneficieze de servicii de protecție și asistență, fie în centre de asistență guvernamentale, fie în centrele organizațiilor nonguvernamentale.

Incapacitatea centrelor guvernamentale de a oferi servicii de asistență și protecție pe termen lung este din cauza:

- prevederilor legale privind perioada de asistență – este extrem de mică, fiind posibilă doar oferirea asistenței în situație de criză. Procedurile birocratice constituie o altă piedică în oferirea asistenței;
- buget insuficient, ce provine de la instituțiile locale – procedura de perfecționare a documentelor de identitate pentru victime este excesiv de complicată; nu este asigurată paza; fondurile distribuite sunt insuficiente, iar procedurile birocratice sunt greoaie; personalul este insuficient; fondurile pentru monitorizarea victimelor după părăsirea centrului sunt insuficiente.

Asistență socială

1. Repatriere (repatrierea asistată a victimelor traficate).
2. Asistența victimelor deportate (identificarea victimelor în punctele de trecere a frontierei: training pentru asistenți sociali; acces la asistență).
Asistența victimelor intern traficate (acces la asistență).
4. Asistență de urgență, asistență și cazare (promovarea cazării de urgență pentru femeile cu copii; tratament medical de urgență; suport psihologic de urgență; identificarea familiei de origine și restabilirea contactelor cu aceasta etc.).
5. Asistență pe termen lung, asistență și cazare (reabilitare medicală și fizică de lungă durată; reabilitare psihologică de lungă durată; oportunități educaționale; oportunități de profesionalizare; reintegrare familială; cazare de lungă durată pentru minorii orfani).
6. Reintegrare finală (reintegrarea în școli profesionale; încadrarea în câmpul muncii; reintegrarea familială).

Principii și propuneri întru garantarea unei asistențe mai eficace victimelor traficului de ființe umane:

- alinierea la standardele internaționale în domeniul asistenței sociale prin crearea și diversificarea serviciilor în vederea reabilitării și reintegrării psihosociale a victimelor traficului intern și extern de ființe umane;
- oferirea condițiilor de îngrijire care să respecte identitatea, integritatea și demnitatea individuală;
- desfășurarea programului de asistență activă pentru atenuarea sentimentelor posttraumatice prin servicii sociale, psihologice, medicale și juridice;
- evitarea marginalizării și a stigmatizării sociale a persoanelor traficate prin

susținerea și stimularea procesului de reintegrare socială;

– asigurarea supravegherii și îngrijirii necesare în funcție de nevoile individuale evaluate;

– creșterea calității vieții persoanelor aflate în risc de retraficare;

– colaborarea cu instituțiile guvernamentale și neguvernamentale din regiuni în vederea diversificării serviciilor acordate populație ținută, crearea centrelor regionale de îngrijire și protecție a victimelor traficului de persoane ca necesitate de a oferi asistență profesionistă pentru reabilitarea și reintegrarea psihosocială a victimelor traficului intern și extern de ființe umane.

Centrele urmează să ofere sprijin în demersurile de reabilitare psihosocială a persoanelor traficate urmând să pună la dispoziția rezidenților servicii care să amelioreze consecințele traficului și ale exploatării sexuale, respectând identitatea, integritatea și demnitatea individuală concomitent cu o asistență pluridisciplinară care să contracareze marginalizarea și stigmatizarea socială. Prin asistența primită, situația victimelor se ameliorează atât din punct de vedere fizic, cât și psihologic, așa încât ele se pot întoarce la o viață normală și pot face planuri de viitor.

În Republica Moldova există deja o practică de asistență a victimelor prin intermediul adăpostului creat de Organizația Internațională pentru Migrație. Acest adăpost oferă asistență de repatriere, cazare și facilități de îngrijire unui număr mare de persoane traficate, fiecare din ele fiind un potențial martor, care poate juca un rol deosebit de important în lupta împotriva traficantilor.

Însă, prima etapă în calea reintegrării sociale a victimelor după scăparea acestora din robie este repatrierea lor. Călătoria spre casă necesită o bună organizare, de aceea poliția, organizațiile din sectorul OIG-ONG trebuie să colaboreze într-o atmosferă de încredere la pregătirea repatrierii, dar nu trebuie neglijată nici colaborarea victimelor în acest proces.

Bibliografie:

1. Legea nr. 214-XVI/2005 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane.
2. Legea nr. 1458-13/98 privind protecția de stat a părților vătămate, martorilor și altor categorii care acordă ajutor la procesul penal.
3. Prevederile speciale ale Codului penal și Codului de procedură penală art. 165, 206, CP.
4. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a R. Moldova „Practica aplicării legislației în combaterea traficului de ființe umane”.
5. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate și cele două protocoale ale sale adoptate la New York la 15 noiembrie 2000.
6. Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transfrontaliere organizate.
7. Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate.
8. Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane,

adoptată la 30.03. 2006, ratificată de Moldova.

9. Trafficking in Human Beings Newsletter (Broșură edit de Secretariatul General al OIPC Interpol, aprilie 2001).
10. European Threat Assessment/ People Smuggling (Broșură editată de Secretariatul General al OIPC Interpol, mai 2003).
11. „Traficul de persoane în Europa de Sud-Est, un Inventar al situației actuale și măsurile anti-trafic în Albania, Bosnia și Herțegovina, Croația, Republica Federală Iugoslavia și fosta Republică Iugoslavă Macedonia”, UNICEF, 2000.

Виктория ЖИТАРЬ,

начальник Службы международных связей

Академии «Штефан чел Маре» МВД Республики Молдова

ЮРИДИЧЕСКАЯ ЗАЩИТА ПРАВ ЖЕНЩИН В АКТАХ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА

Women and men enjoy equal rights and have equal duties, without any adverse distinction of any reason. In reality, the situation of women in the world are not equal when compared with men.

Равенство – это основа любого демократического общества, в котором твёрдо соблюдаются принцип справедливости и права человека. В любом обществе, почти во многих сферах жизни женщины страдают от неравенства, как со стороны закона, так и фактически. Такое положение дел является результатом дискриминации в семье, в обществе, на работе, что соответственно усугубляет ситуацию. Дискриминация по отношению к женщинам сохраняется из-за наличия стереотипов сознания (как у мужчин, так и у женщин), культурных обычаев и представлений, ущемляющих женщину. В большинстве стран отношение к женщинам иное, нежели к мужчинам. Женщины составляют большую часть беднейшего населения планеты, а с 1975 года число женщин-бедняков в сельских районах увеличилось на 50%. Безграмотность также наиболее распространена среди женщин. В Африке и Азии рабочий день женщины длиннее рабочего дня мужчины на 13 часов в неделю и эта разница редко оплачивается. На долю женщин приходится 10%-20% должностей в административно-управленческой сфере и менее 20% в производстве. Среди глав государств женщин менее 5%. Дискриминацию по отношению к женщинам называют «смертельной болезнью». Каждый день от насилия и различных видов дискриминации по признаку пола умирает больше женщин и девочек, чем от каких-либо иных нарушений прав человека. По данным ООН, каждый год более миллиона девочек умирает в младенчестве только потому, что они родились женщиной. Женщины жестоко страдают при отправлении правосудия. Во многих странах они не обладают равными юридическими правами с мужчинами, и в полицейских участках и залах судебных заседаний с ними обращаются как с гражданами второго сорта. В случае задержания и ареста женщины менее, чем мужчины, защищены от насилия, в частности, от сексуальных посягательств.

Устав ООН явился первым юридическим документом, чётко утверждающим равенство прав мужчин и женщин и запрещающим дискриминацию на основании пола (равно как и расы, языка и религии). Эти гарантии подтверждаются и во Всемирной декларации прав человека, принятой Генеральной Ас-

самблеей ООН в 1948 году. С тех пор равные права женщин уточнялись и дополнялись значительным количеством международных договоров по правам человека – прежде всего Международным пактом о гражданских и политических правах и Международным пактом об экономических и политических правах и Международным пактом об экономических, социальных и культурных правах. Права, указанные в этих трёх документах, полностью применимы как в отношении женщин, так и в отношении мужчин. То же самое можно сказать и о Конвенции против пыток и Международной конвенции о ликвидации всех форм расовой дискриминации. Дискриминация на основании пола запрещена также Конвенцией по правам ребёнка и всеми региональными договорами по правам человека (Африканская хартия прав человека и народов, ст. 2; Американская конвенция о правах человека, ст. 1; Европейская конвенция о защите прав человека и фундаментальных свобод, ст. 14). Было решено создать отдельный правовой документ, в котором рассматриваются права женщин. Дополнительные меры по защите прав женщин оказались необходимыми, потому что сам факт их принадлежности к роду человеческому не являлся гарантией соблюдения их прав. Как говорится в преамбуле Конвенции о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин, до сих пор женщины не обладают равными правами с мужчинами и дискриминация в отношении женщин продолжается во всех странах. Эта конвенция была принята Генеральной Ассамблеей ООН в 1979 г. и вошла в силу в 1981 г. Данная конвенция усиливает и расширяет положения существующих международных правовых актов, направленных на прекращение дискриминации в отношении женщин. Она определяет целый ряд сфер, в которых продолжается эта пресловутая дискриминация, таких как политика, брак и семья, работа. В этих и других сферах конвенция определяет конкретные задачи и меры, которые следует принять государствам, с тем, чтобы способствовать созданию такого человеческого общества, в котором женщины обладали бы полным равноправием с мужчиной и которое гарантировало бы соблюдение их прав. На практике, однако всё обстоит несколько иначе. Одна из причин подобного положения дел состоит в том, что проблема прав женщин уже давно рассматривается ООН, и для рассмотрения этих вопросов были созданы специальные органы. В 1993 г. На Всемирной Конференции по правам человека государства – члены ООН пришли к соглашению, что права женщин следует включить во все аспекты деятельности, касающейся прав человека. Насилие по отношению к женщине – не новое явление, оно отмечалось на протяжении веков, но на него обращали мало внимания и не принимали мер для его искоренения. В последнее время в мире утверждается мнение, что вопрос о насилии, проявляемом по отношению к женщине, следует отнести к проблематике прав человека и рассматривать на международном уровне. Государство несёт ответственность за насилие по отношению к женщине в случае, если в насилии по признаку пола замешано официальное лицо, а также, если государство не принимает необходимых мер для предотвращения насилия, совершаемого частными лицами, или для расследования и наказания подобных актов насилия, и не предоставляет компенсации. Эти положения получили дополнительное подтверждение в Декларации по ликвидации насилия в отноше-

нии женщин, принятой Генеральной Ассамблее ООН в 1993 году; в Межамериканской Конвенции о ликвидации дискриминации в отношении женщин и насилия принятой в рамках Межамериканской системы прав человека в 1994 году, в конкретных положениях Венской Декларации и Программы действий (принятой в 1993 году на Всемирной конференции по правам человека) и Пекинской Декларации и платформы действий (принятой четвертой Всемирной конференцией женщин в 1995 году). В любом из перечисленных документов однозначно говорится, что насилие по отношению к женщине, независимо от того, происходит оно в семье, на работе или исходит от официального лица, является несомненным нарушением прав человека. Предотвращение преступлений – основная задача правоохранительных органов и та сфера правоохранительной деятельности, которая имеет особое значение с точки зрения прав женщин. В любом обществе женщины могут стать жертвами преступлений определенного типа только потому, что они женщины. К таким преступлениям относятся насилие в семье, сексуальное и иное физическое насилие, принуждение к занятию проституцией и торговля женщинами. Сотрудники правоохранительных органов имеют в своём арсенале широкий набор мер, служащих защите женщин от подобных преступлений. Например, принуждение к проституции является нарушением прав человека (и преступлением), которое в гораздо большем отношении касается женщин-эмигранток, многих из которых вывозят из бедных стран в более богатые для извлечения прибыли из торговли их телом. Такие женщины часто проживают в стране незаконно и опасаются обратиться к сотрудникам полиции за помощью, даже если с ними обращаются бесчеловечно. В подобных случаях несомненным долгом полиции является попытка выявить женщин, вынуждено занимающихся проституцией и принятия мер для их защиты. В то же время полиции следует попытаться выявить лиц, являющихся организаторами таких преступлений, и положить конец их преступной деятельности. В большинстве стран мира преступлениями, совершаемыми в отношении женщины, занимаются не в первоочередном порядке. Став жертвой преступления, женщина в первую очередь обращается за помощью к сотрудникам полиции. Долгом всех органов полиции является выявление подобных преступлений, их предотвращение по мере возможности и заботливое, чуткое и профессиональное обращение с жертвами подобных преступлений. Забота о благополучии и благосостоянии жертвы должна быть приоритетной для сотрудников полиции.

В резолюции 34/169 Генеральной Ассамблеи ООН, принявшей Кодекс поведения должностных лиц по поддержанию правопорядка, специально указывается, что правоохранительные органы должны представлять общество в целом. Право равного доступа к государственной службе в своей стране (Всеобщая Декларация, статья 21) и право на свободный выбор профессии и одинаковые возможности при найме на работу (Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин, статья 11 (в) и (с)) также имеют непосредственное отношение к проблеме «женщина-сотрудник полиции». К сожалению, доля женщин, работающих в полиции всех стран мира, ничтожно мала. Особенно мало женщин, представлено на тех уровнях руководства, где

принимаются решения стратегического, административного и политического характера. Недостаточное представительство женщин является основной причиной в целом довольно неадекватного отношения полиции к женщине и её специфическим нуждам. Ещё одна проблема, с которой сталкиваются женщины, работающие в полиции – ограниченность сферы их деятельности. Многим из них приходится заниматься традиционно «женскими» вопросами (например, женщины и дети), часто при этом их труд оплачивается ниже, чем труд их коллег-мужчин. Очень немногие правоохранительные структуры в мире разработали последовательную программу действий, направленных на решение этих проблем. Одной из причин подобного положения дел является то, что деятельность правоохранительных органов носит «закрытый характер». Правоохранительные органы очень часто изолированы от общества, в котором действуют, и зачастую последними реагируют на все изменения, происходящие в общественных нравах. Следует выявлять все факты дискриминации по отношению к женщинам при найме на работу и в процедурах отбора и принимать соответствующие меры. Зачастую подобная дискриминация носит скрытый характер, а процедуры отбора, которые на первый взгляд кажутся нейтральными к проблеме пола, при ближайшем рассмотрении оказываются дискриминационными. Примером этому могут служить требования к росту и физическим возможностям кандидата: и то и другое может оказаться препятствием при приёме на работу в полицию женщин. Требование к росту, вне зависимости от пола кандидата, является дискриминационным, поскольку в среднем мужчины выше женщин и, следовательно, большее количество мужчин может соответствовать этому критерию. То же самое можно сказать и в отношении физической проверки, критерии для мужчин и женщин выдвигаются одинаковые, а если они различные, то всё равно они завышены для женщин-кандидатов. Таким образом, следует отметить:

1. Женщины и мужчины пользуются равными правами и имеют равные обязанности, без какого-либо неблагоприятного различия по какой-либо причине. В действительности, положение женщин в мире далеко не равноправное по сравнению с положением мужчин.

2. Проблема дискриминации женщин постепенно начинает привлекать к себе такое внимание общественности, которого она заслуживает. Права женщин до сих пор не имеют достаточно эффективных механизмов их реализации.

3. Насилие по отношению к женщине является проблемой для любого общества. Оно процветает, потому что государство отказывается признавать его преступлением в рамках национального права и одновременно нарушением прав женщины.

4. В целом женщины занимают неравные с мужчинами позиции на рынке труда. Их меньше на любых уровнях – от уровня исполнителей до уровня, где принимаются стратегические решения. Та же картина наблюдается и в полиции. В МВД следует разработать чёткую политику и практику, обеспечивающие равное представительство женщин на различных уровнях.

Использованная литература:

1. Rebecca J. Cook, *Human rights of women: national and international perspectives*, Philadelphia, Penn., USA: University of Pennsylvania Press, 1994.
2. Katarina Tomasevski, *Women and human rights*, London, Zed books and women and world development series, 1993.
3. Jill Radford, Elizabeth A. Stanko, *Women, policing and male violence: international perspectives*, London, Routledge, 1989.
4. Frances Heidensohn, *Women in control? The role of women in law enforcement*, Oxford, Clarendon Press; New York, Oxford University Press, 1992.

Lilian LUCHIN,

lector superior al Catedrei procedură penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

ASPECTE PRIVIND IMPORTANȚA CONSTATĂRILOR TEHNICO-ȘTIINȚIFICE ȘI EXPERTIZELOR ÎN CAZURILE DE CERCETARE A TRAFICULUI DE FEMEI

Dezvoltarea științei și tehnicii, precum și tot mai larga lor aplicare în toate sectoarele vieții economice și sociale au dat posibilitatea justiției să găsească un puternic sprijin pentru îndeplinirea misiunii sale în rezultatele oferite de cercetările științifice și tehnice.

Constatarea tehnico-științifică și expertiza constituie acel mijloc de probă prin care, pe baza unei activități de cercetare folosindu-se date și metode științifice, specialistul și expertul aduce la cunoștința organului judiciar concluzii motivate și argumentate științific cu privire la fapte pentru a căror lămurire sunt necesare cunoștințe speciale.

Numai pe baza stabilirii exacte a împrejurărilor de fapt ale cauzei, organul judiciar poate să soluționeze cauza respectivă, aplicând prevederile cuprinse în normele de drept corespunzătoare unei atare situații de fapt. Organul judiciar va pronunța astfel o hotărâre temeinică și legală, o hotărâre convingătoare atât pentru părțile din proces, cât și pentru cei din afară, lucru care este necesar pentru a se asigura respectarea legalității și întărirea ordinii de drept.

Constatarea tehnico-științifică și expertiza sunt importante deoarece contribuie la aflarea adevărului, cu privire la existența sau inexistența infracțiunii la persoana care a săvârșit-o, precum și la alte împrejurări necesare pentru corecta soluționare a cauzei. Elemente de probă îndoielnice ori simple indicii pot, prin efectuarea expertizei, să fie reținute ca probe temeinice ori înlăturate ca fiind fără valoare.

În urma cercetării traficului de femei persistă o mulțime de urme și probe materiale care urmează a fi cercetate. Pe cazurile date pot fi dispuse o serie de constatări tehnico-științifice precum și expertize criminalistice, medico-legale și psihofiziologice, tehnice etc. Gama cercetărilor poate fi atât majorată, cât și micșorată în funcție de caz. După efectuarea constatărilor tehnico-științifice și expertizelor rezultă un șir de scopuri care trebuie atinse:

- stabilirea identității persoanelor bănuite;
- stabilirea identității victimelor;
- stabilirea vârstei victimei;

- confirmarea declarațiilor victimei;
- constatarea legăturilor între bănuți, victime, sectoare de teren, mijloace de transport, documente ș.a.
- constatarea documentelor de identitate și de călătorie.

Pentru atingerea acestor scopuri este necesar de apelat la urmele și mijloacele materiale de probă ridicate în urma cercetărilor locului faptei, perchezițiilor și altor acțiuni de urmărire penală efectuate pe un caz sau altul. Categoriile de urme și mijloacele materiale de probă în urma cercetării traficului de femei sunt diverse, dar totuși poziția dominantă o au urmele biologice de proveniență umană, fibre și alte microurme, documentele de identitate și de călătorie, înscrisuri de mână, mijloacele de transport, date pe suporturi electronici etc.

Pericolul pentru viața, sănătatea fizică sau psihică a persoanei se poate manifesta prin daunele cauzate acesteia sub patru aspecte medicale separate: sănătatea fizică, sănătatea sexuală, sănătatea psihologică și sănătatea psihică iar aceste daune pot fi provocate victimei de către traficant pe diferite căi. În plus, de cele mai multe ori, ele se aleg cu diferite plăgi ale organelor genitale și sunt infectate de boli cu transmitere sexuală. Gravitatea acestor daune este, de regulă, consecința unui întreg amestec de abuzuri sexuale din partea traficantului sau a cliențelor victimei și rezultat al impunerii ei de a acorda servicii sexuale unui număr mare de clienți.

De cele mai dese ori pentru soluționarea unor neclarități mai ales atunci când victima reclamă un atac fizic sau sexual foarte recent, organul de urmărire penală dispune expertiza medico-legală în vederea cercetării victimei și a probelor biologice. Aceste măsuri se întreprind pentru a consolida probele judiciare disponibile. De aceea examenul medico-legal este indiscutabil, deoarece maniera în care victima este tratată și abuzată în trafic este aproape întotdeauna pe măsură să creeze un pericol pentru viața, sănătatea fizică sau psihică a persoanei și expertul medico-legal poate să obțină probe solide pentru a confirma aceste lucruri.

În funcție de nivelul științei medicale, poate fi posibilă, de asemenea, depistarea probelor medico-legale privind daune mai puțin vizibile ale unor atacuri violente și daune fizice de altă natură, care au fost cauzate mai înainte, cum ar fi sechestrarea persoanei în condiții de sclavie, deținerea la temperaturi foarte joase sau în condiții în care ele au fost în nenumărate rânduri încătușate sau izolate. Aceste forme de abuz pot duce la daune fizice de lungă durată, care pot fi depistate de specialiștii medico-legali și atribuite direct la abuzurile cauzate de traficanți.

Actualmente Republica Moldova se confruntă cu o problemă destul de dificilă în cercetarea probelor biologice de proveniență umană. Metodologiile de cercetare aplicate la moment au rămas să fie cele ale anilor 1980. Analiza ADN-ului la nivel mondial a marcat un pas uriaș în investigațiile efectuate de către organele de urmărire penală. Sperăm ca în viitorul apropiat să fie instituit un modern laborator de cercetare ADN și la noi în țară, care va cerceta și va diagnostica cu ușurință identificarea produselor biologice. Unele dintre metodele moderne de analiză a ADN-ului sunt atât de precise încât pot ajuta la detectarea urmelor rămase chiar și după un contact foarte limitat. Acest lucru poate fi foarte util, dar aceasta înseamnă, de asemenea că detectarea unor asemenea urme ar putea rămâne ca urmare a unui contact direct absolut nevinovat. Exemple în acest sens de cele mai dese ori sunt urme lăsate de către

ofițerii de poliție ajunși la locul crimei, pentru a cerceta infracțiunea.

O altă expertiză destul de importantă în cercetarea acestor infracțiuni ar fi cea psihologică. Odată ce victima este în vizorul organului de urmărire penală, profesioniștii calificați ar trebui să efectueze examinarea psihologică inițială pentru determinarea stării psihologice și emotionale. Cercetările psihologice sunt inevitabile conducând pentru a determina starea victimelor și starea lor psihosocială pentru participarea lor în continuare la procesul cercetării cauzei. Totodată, în cursul unei astfel de examinări pot fi identificate, de asemenea, victime cu starea psihologică afectată, sau cu alte limitări care pot afecta negativ capacitatea acestora de a participa la întregul proces penal. Sănătos, la prima vedere, aspectul victimei nu poate fi un motiv suficient pentru a renunța la efectuarea cercetărilor psihologice.

Este recomandabil ca de-a lungul etapelor urmăririi penale și chiar în faza de judecată să continue să se examineze starea psihică și emoțională a victimei. Organul de urmărire penală ar trebui să țină cont de faptul că victimele la început pot părea destul de curajoase față de evenimentele din trecut; numai după expirarea unei perioade de timp putem determina influența traumelor.

Traficul de ființe umane este un proces comercial și, ca orice alt tip de afacere, companiile solicită diverse înregistrări. Aceste înregistrări au adesea un preț foarte mare pentru organul de urmărire penală. Criminalistica oferă o gamă de oportunități pentru stabilirea autenticității documentului sau a autorului unui scris de mână prin efectuarea cercetărilor în domeniul expertizei tehnice a documentelor și a expertizei grafice. În continuare voi menționa cele mai importante documente care pot fi depistate în urma cercetărilor traficului de femei, la ele referindu-se:

- conturile și încasările în casele de toleranță sau alte întreprinderi ilegale;
- extrasele de cont și detaliile tranzacțiilor ilegale;
- facturile pentru serviciile comunale;
- facturile plătite pentru chirie, informații cu privire la proprietar;
- bilete, permisele de îmbarcare și alte documente de călătorie;
- înregistrări privind facturile plătite pentru publicitate;
- datele de pe cardul de credit al clientului;
- documentele care conțin instrucțiuni de utilizare, sau „meniul serviciilor”

oferite;

- pozele angajaților;
- documente de identitate, atât autentice, cât și falsificate.

După cum vedem, și expertiza tehnică a documentelor în complexitate cu cea a scrisului de mână este destul de importantă la clarificarea unor situații în cazurile de cercetare a traficului de femei.

Concluziile expertului joacă un rol important în stabilirea unor fapte și împrejurări săvârșite. Deci aceste concluzii ale expertizei, date de expert, duc la stabilirea unor fapte care au o valoare probantă, ele pot fi larg folosite în elaborarea versiunilor. Aceasta se întâmplă de cele mai multe ori în cazurile în care expertul în concluziile sale comunică fapte necunoscute anterior. De exemplu, expertul care a examinat un document fals stabilește nu numai falsul, ci comunică, de asemenea, că pe document se poate citi și numele titularului acestuia, ascuns de infractor prin decolorarea textului inițial. Tot în acest context aș putea menționa că și în urma examenului medico-

legal pot fi stabilite unele circumstanțe, adică infracțiunea de trafic de persoane a fost însoțită de violență periculoasă pentru viața, sănătatea fizică sau psihică a persoanei care ar atrage după sine o pedeapsă sporită, menită să reflecte gravitatea crimei. Aici putem menționa că un rol deosebit constatarea tehnico-științifică și expertiza judiciară îl joacă și la calificarea corectă a infracțiunii.

Rolul expertizelor judiciare crește în condițiile progresului științei și tehnicii. Putem preciza faptul că, la momentul actual, nu numai computerizarea investigațiilor științifice, ci și mijloacele fine de cercetare arată căile nelimitate de aplicare a științei în domeniul divers al constatărilor tehnico-științifice și al expertizelor. La cercetarea cazurilor de trafic uman o pondere apreciabilă o are după cum vedem și expertiza criminalistică ce deține un coeficient de probațiune ce se apropie de absolut, ajungând la soluționarea multor cauze și nu în ultimul rând la aflarea adevărului.

Nu putem nega nici faptul că constatările tehnico-științifice și medico legale, expertizele judiciare, datorită diferiților factori cum ar fi necompetența specialistului care efectuează cercetarea, folosirea unor tehnici învechite sau neadecvate, nefolosirea tuturor materialelor avute la dispoziție, nu au fost lipsite uneori și de incertitudini, sinuozități sau chiar abuzuri care au dus la erori și greșeli judiciare.

Bibliografie:

1. Holmes Paul, *Îndrumar pentru colaboratorii organelor de drept ale R. Moldova privind cele mai eficiente metode de combatere a traficului de persoane*, 2004.
2. *Пособие для специалистов в сфере уголовного правосудия по борьбе с торговлей людьми*, ООН, Нью-Йорк, 2010.
3. Mateuț Gheorghită ș.a., *Traficul de ființe umane*, Iași 2005;
4. Vidaicu Mihaiela, Dolea Igor, *Combaterea traficului de ființe umane*, Chișinău, 2009.

Victor MOȚPAN,
cercetător științific al Centrului de Cercetări Științifice
al Academiei „Ștefan cel Mare”

TRAFICUL DE FEMEI – O PROBLEMĂ SOCIALĂ

One of the most serious forms of violation of human rights which is increasingly felt in the contemporary world is the human trafficking, also called slave trade.

Experience shows that human trafficking is a changing phenomenon in which criminal gangs constantly improves its operating mode in response to anti-trafficking efforts. For responding to the new challenges it is necessary to intensify the international cooperation and synchronization of the actions and interventions of the investigative services. Also is welcomed the creation and implementation of joint mechanisms for victims and witnesses protection.

Odată cu scoaterea restricțiilor severe impuse la trecerea frontierei, dar și datorită crizei economice, care a încurajat mii de persoane să emigreze la muncă în țările vestice, traficul de ființe umane a devenit o formă extremă a migrației ilegale și constituie o încălcare serioasă a drepturilor omului, ce nu poate fi acceptată într-o societate democratică și civilizată. Consecințele sunt dramatice: este distrusă demnitatea persoanelor ca ființe umane, precum și imaginea lor în comunitate.

Datorită poziției sale geografice și existenței unui umăr mare de persoane sărace, dispuse să facă orice pentru bani, Republica Moldova a devenit o țară de tranzit și de origine pentru traficul de ființe umane. Fenomenul dat este direct legat de situația socioeconomică a țărilor de origine și de existența unei „piețe” în țările de destinație.

Traficul de ființe umane reprezintă o formă de sclavie, strâns – legată de alte segmente ale criminalității organizate (traficul de droguri, traficul de armament, spălarea de bani ș.a.), care a atins cote alarmante la nivel mondial. Veniturile provenite din traficul de ființe umane sunt estimate ca depășind cu mult pe cele provenite din traficul de droguri.

Câteva sute de mii de femei sunt traficate anual prin rețele transfrontaliere din țările în curs de dezvoltare către Occident. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, în noiembrie 2002, afirma că circa 200 de mii de femei au căzut victime rețelelor de trafic balcanice. Conform statisticilor Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM), cele mai importante țări de origine pentru traficul de femei sunt Republica Moldova, România, Ucraina, Rusia și Bulgaria.

Definiția traficului de ființe umane, acceptată la nivel internațional, se află în Protocolul privind prevenirea, combaterea și sancționarea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transfrontaliere. Conform acestuia, „trafic de persoane înseamnă recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare cu forța sau prin folosirea forței sau altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau de situația de vulnerabilitate sau prin oferirea

sau acceptarea de plăți sau foloase pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane, în scopul exploatării. Exploatarea va include, la nivel minim, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevarea de organe” [1, art. 3, alin. (A)].

Esența traficului o reprezintă transformarea unei persoane în marfă, fără știrea sau consimțământul acesteia.

Atât standardele naționale, cât și cele internaționale divizează infracțiunea de trafic de ființe umane în trei elemente: acțiuni, mijloace și scop [5].

1. Acțiunile includ recrutarea, transportarea, transferarea, tănuirea și primirea persoanelor.

2. Mijloacele constau în „amenințarea sau utilizarea forței sau altor forme de constrângere, de răpire, de fraudare, de înșelare sau abuzului de putere sau de o poziție de vulnerabilitate sau oferirea ori primirea plăților, beneficiilor cu scopul obținerii consimțământului unei persoane care deține controlul asupra altei persoane”.

3. Scopul trebuie să fie pentru exploatare. Exploatarea include „cel puțin, exploatarea altor persoane prin prostituare sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau transplantul de organe”.

Pentru a fi în prezența infracțiunii de trafic de ființe umane toate cele trei elemente trebuie probate cumulativ.

În literatura de specialitate există mai multe opinii referitoare la cauzele generatorii ale traficului de femei. Cele mai importante cauze ce duc la apariția traficului de femei sunt următoarele [6]:

1. Nivelul de trai – majoritatea dintre victime aparțin unor familii în care unul dintre părinți, sau chiar ambii, sunt șomeri, confruntându-se cu mari dificultăți materiale, sau ele însele au o situație familială grea, fiind abandonate de soți și având copii în întreținere.

Din moment ce comunitatea nu oferă prea multe perspective (locuri de muncă, locuințe), femeile merg să câștige bani. Variația ratei sărăciei este responsabilă, într-o oarecare măsură, de migrația ilegală și de traficul de persoane.

Deși din analizele întreprinse se observă că fetele provin din familii unde nu există probleme financiare atât de mari, sărăcia este încă considerată a fi una dintre cauzele traficului.

2. Mediul familial – femeile provin, în general, din familii în care alcoolismul, conflictele și antecedentele penale sunt o constantă, ca și lipsa afecțiunii parentale. De această situație familială profită mulți dintre traficanți, care mimează față de victime interese de natura afectivă, în momentul racolării. Multe dintre victime încearcă să scape dintr-un mediu familial dominat de violență sau un mediu familial prea constrângător.

3. Educația – cele mai multe dintre fetele care sunt traficate nu și-au încheiat ciclul obligatoriu de educație. Ele nu au o calificare adecvată, nu au experiență pe piața muncii și, astfel, sunt mai vulnerabile. Vulnerabilitatea este invers proporțională cu nivelul de educație. Cele mai vulnerabile (circa 40%) sunt cele care nu au terminat liceul, având vârsta cuprinsă între 15/20 de ani.

În ultimii ani, vârsta fetelor traficate a scăzut chiar la 12, 13 ani. Lipsa de educa-

ție le face pe victime să poată să se orienteze în țările de destinație numai spre munci care nu cer îndemânare și pricepere foarte mare (prost plătite) sau spre locuri de muncă temporare, desfășurate în condiții precare.

4. Șomajul – lipsa locurilor de muncă, precum și slaba calificare a femeilor le fac vulnerabile în fața traficantilor. Nivelul scăzut al salariilor, care nu acoperă minimumul necesităților, de asemenea este o cauză. În mare parte, aceste persoane, dacă își găsesc un loc de muncă, sunt angajate fără documente oficiale și sunt prost plătite.

5. Rezidența într-o aglomerare urbană – conform cercetărilor, fetele care locuiesc în mediul urban sunt mai predispuse a cădea în capcana traficantilor. În localitățile urbane mari, controlul social este redus. În cadrul comunităților mici, există un set de sancțiuni asociate normelor comunitare tradiționale și, de aceea, traficul de femei este foarte puțin întâlnit.

6. Locuirea într-un mediu instituțional – fetele care au trăit în mediul instituțional sunt traficate datorită faptului că la vârsta de 18 ani, când părăsesc instituțiile, nu au locuință și nici un loc de muncă de unde să obțină venituri.

7. Legislația lacunară și insuficient armonizată cu normele internaționale este un alt factor facilitator al traficului de femei. Aceasta nu prevede sancțiuni aspre pentru traficanți și, mai ales, nu oferă soluții pentru victime. Femeile traficate, care reușeau să scape, nu intrau într-un program de protecție a victimelor și de aceea, de multe ori, cad pradă răzbunării traficantilor.

8. Expunerea la povești de migrație de succes – experiențele de migrație de succes prezentate de mass-media sau de către cercul de cunoscuți generează reprezentări sociale asupra unor destinații văzute ca salvatoare, pentru starea în care se află victimele.

9. Existența unui model de succes – una dintre cauzele cele mai importante o reprezintă modelul de reușită în viață pe care victimele îl au. Din analiza cercetărilor întreprinse în domeniul traficului de femei a reieșit că principala cauză a migrației o reprezintă nu lipsa mijloacelor de trai, ci percepția indivizilor vizavi de posibilitățile lor de autorealizare în Republica Moldova. Un mediu în care oportunitățile oferite generației tinere sunt extrem de reduse, iar șansele de angajare sunt mici, îi face pe cei mai mulți să considere că nu se pot realiza decât în străinătate. Multe dintre tinere au crezut poveștile despre migrația de succes, ceea ce le crește gradul de vulnerabilitate.

În Republica Moldova, ca și în majoritatea țărilor est-europene, tranziția spre o societate democratică s-a dovedit a fi un proces lung și dureros, mai ales din punctul de vedere al securității sociale. Unul dintre efectele acestei tranziții prelungite a fost scăderea calității vieții. Numărul locurilor de muncă a scăzut dramatic, iar rata șomajului a crescut. Datele statistice arată că cele mai afectate sunt femeile, ele fiind primele care își pierd locul de muncă. Pe fundalul sărăciei, lipsei de perspective, a violenței în familie, a apartenenței la familia dezmembrate, multe tinere ajung în situația de a accepta migrația ilegală către Occident.

În plan regional, criza din Balcani din ultimul deceniu a favorizat dezvoltarea fenomenului, Republica Moldova fiind citată ca țară generatoare, dar și de tranzit, a marilor rețele de trafic de femei, provenind îndeosebi din Asia, dar și din țările vecine (Ucraina, România sau Belarus).

Potrivit statisticilor Organizației Internaționale pentru Migrație cu privire la

victimele traficului de persoane asistate în Europa Centrală și de Est, în perioada anilor 2000/2003, Republica Moldova ocupă locul doi având 1131 de victime ale traficului de persoane după Albania (2241 victime). România este situată pe locul trei (778 victime), fiind urmată de Bulgaria (352 victime ale traficului de persoane) [7].

Totodată, Republica Moldova deține o pondere de 48% dintre victimele asistate de OIM pe parcursul anului 2000, astfel ocupând primul loc fiind urmată de România cu 25%.

În anul 2001, pe linia traficului de ființe umane au fost depistate 463 de persoane, dintre care 116 proxeneți, 269 de femei traficate și 78 de călăuze. Femeile, ce urmau să fie scoase fraudulos pentru a fi duse ilegal în alte țări în vederea practicării prostituției, erau din Republica Moldova (51,6%), România (36%) și Ucraina (12,2%).

Între anii 1998-2002 rutele traficului se îndreptau mai des spre zonele de conflicte militare. În ultimii ani geografia traficului se extinde spre Orientul Mijlociu și coastele Africii de Nord (Turcia, Israel, Italia, Emiratele Arabe Unite, Egipt, Libia ș.a., adică spre un areal balneo-turistic și de cultură cu tradiții de desconsiderare a femeii, limitare a drepturilor ei în raport cu bărbații.

Aceleași date sunt confirmate și de Centrului Internațional „La Strada”, conform căruia în anii 1998-2001 majoritatea victimelor erau reîntoarse în Moldova din regiunea balcanică (circa 90%). În anii 2002-2004 a crescut semnificativ numărul victimelor traficate, readuse din Orientul Apropiat și Mijlociu, Europa de Est, în topuri figurând Turcia, Rusia, Emiratele Arabe Unite, Cipru [8].

Organizarea traficului de femei are loc, în general, după un model clasic:

- racolatorii promit victimelor o slujbă în Occident;
- transportatorii se ocupă de transportul victimelor până la graniță;
- călăuzele se ocupă de trecerea ilegală a frontierelor;
- organizatorii de grup organizează racolarea, transportul și vinderea victimei, adică ei sunt cei care supervizează întregul proces de trafic.

Sunt mai multe metode de recrutare a fetelor. Una dintre ele constă în folosirea anunțurilor în ziare, unde se promit fie slujbe necalificate, precum cea de chelneriță, fie căsătorii cu cetățeni occidentali.

Potrivit Serviciului de Grăniceri al Republicii Moldova, traficantii practică în continuare metoda legală pentru a ieși din țară, declarând la vamă că scopul călătoriei este unul turistic. Tineretele sunt însoțite îndeaproape până în țara de destinație de către racolatori, unde sunt „predate” unor patroni de cluburi de noapte. Pentru a nu întâmpina greutăți, traficantii sponsorizează fetele, în vederea obținerii documentelor de călătorie (pașaport, asigurare medicală, sumele în valută pe care trebuie să le prezinte la trecerea frontierei de stat), asigurării transportului și chiar achiziționării unei garderobe „corespunzătoare” [9].

După ce fetele sunt ademenite, traficantii le confiscă pașapoartele, apoi le obligă să se prostitueze. Situațiile-limită la care sunt expuse fetele pot fi: luarea documentelor de călătorie, profitarea de dificultățile generate de necunoașterea limbii, folosirea violenței, folosirea diverselor forme de amenințare (fotografii și filme compromițătoare făcute în secret, represalii împotriva familiilor, șantajul, amenințarea cu moartea), lipsirea de hrană, obligarea la consum de droguri, privarea de libertate. Mai rar,

unele dintre ele reușesc să scape. Numai că multe sunt, în cele din urmă, recapturate de către traficanți sau urmărite și amenințate chiar și în centrele de adăpost.

Organizarea traficului de femei presupune și un grad din ce în ce mai ridicat de escamotare sub aparența legii. În acest context, se poate vorbi despre proliferarea agențiilor de fotomodele, de impresariat artistic, oficii matrimoniale și agenții de plasare a forței de muncă în străinătate. Însă în spatele multora dintre acestea se desfășoară activități de prostituție și proxenetism.

Raportându-ne la diversitatea și calitatea acestui fel de organizații, putem conchide că, pe de o parte, unele agenții vor promova în continuare un segment al prostituției „de lux” asupra căruia nu se va putea interveni semnificativ, deoarece servește o clientelă cu anumite poziții sociale, care își va menține o piață a favorurilor sexuale; pe de altă parte, se poate interveni eficient în activitatea celor care racolează fete pentru prostituție, prin promisiuni false de locuri de muncă în străinătate.

În ultimii ani au fost adoptate o serie de reglementări, prevăzute să conducă la prevenirea și combaterea traficului de femei în Republica Moldova. Însă aceasta nu este de ajuns, deoarece este vorba de un fenomen care aparține crimei organizate, greu de controlat. Astfel, alte acțiuni care ar trebui realizate cu scopul prevenirii și combaterii traficului de femei sunt următoarele [10]:

1. O primă măsură care se ia pentru rezolvarea unei probleme sociale este cea legislativă.

Republica Moldova este parte membră la Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW), care în articolul 6 prevede că „statele-părți vor lua toate măsurile adecvate, inclusiv pe plan legislativ, pentru reprimarea sub toate formele existente a traficului de femei și a exploatarei prostituției femeii.” Articolul dat este în special important pentru Republica Moldova, deoarece aceasta este recunoscută drept țară de origine a traficului de persoane, îndeosebi de femei, fenomenul fiind de o amploare semnificativă.

Unul dintre cele mai importante progrese înregistrate în domeniul legislației cu privire la drepturile femeilor este adoptarea Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane. Această lege reprezintă punctul culminant în elaborarea Planului național de acțiuni cu privire la combaterea traficului de ființe umane, fiind aprobat pentru prima dată în 2001 și modificat ulterior în 2005. În conformitate cu acest Plan național, a fost înființat Comitetul pentru combaterea traficului de ființe umane, care are drept sarcină monitorizarea implementării acestuia [11].

Planul național cu privire la combaterea traficului de ființe umane prevede crearea unui cadru legislativ, inclusiv adoptarea noilor legi, modificarea codurilor în vigoare și ratificarea convențiilor internaționale relevante.

Una dintre principalele linii de atac în lupta dusă de Suedia împotriva prostituției este axată pe faptul că bărbații cumpără sex. Dacă nu există cumpărători, nu există prostituție. Nu prostituata comite un fapt ilegal, ci cumpărătorul. Astfel, scopul este spulberarea pieței. La 1 ianuarie 1999, Suedia a introdus „Legea care interzice cumpărarea serviciilor sexuale” axată în mod clar pe bărbatul cumpărător de sex. Până în prezent, nici o altă țară nu a introdus prevederi legislative de acest tip. Ca rezultat al noii legi, prostituția deschisă, de stradă s-a redus semnificativ. Numărul prostituatelor de stradă s-a înjumătățit, numărul cumpărătorilor s-a redus cu aproape 80%, iar

femeile străine au dispărut de pe străzi. În primii doi ani de la intrarea în vigoare a legii au fost condamnați peste 100 de bărbați.

2. Trebuie întreprinse schimbări instituționale, structurale și organizatorice în domeniul combaterii traficului de ființe umane.

3. Urmează a fi ameliorate condițiile sociale (reducerea ratei sărăciei), prevenind astfel expunerea diverselor grupuri sociale vulnerabile la traficul de ființe umane.

4. În scopul reducerii efectelor negative ale traficului, asupra victimelor trebuie realizate programe de asistare și (re)integrare a acestora. În acest sens, se cere antrenarea ONG-urilor în activități de consiliere, asistență și reinscriere profesională a persoanelor traficate. Pe lângă aceasta, trebuie să fie constituite centre de primire cu personal specializat pentru victimele traficului. Victimelor traficului de femei trebuie să le fie asigurată asistența medicală, psihologică, socială și legală.

Din păcate, numărul ONG-urilor care se ocupă de această problemă, respectiv, care oferă asistență victimelor traficului de persoane, este foarte mic la noi în țară.

5. O altă măsură care trebuie întreprinsă este asigurarea exercitării drepturilor victimelor în cursul procedurilor judiciare, cu respectarea vieții private a acestora și asigurarea condițiilor speciale (de audiere), de natură să diminueze efectele traumatizante și să sporească credibilitatea declarațiilor victimelor.

6. Este necesar de a consolida și intensifica eforturile de conștientizare publică a fenomenului. Campaniile de creștere a conștientizării publice trebuie să reprezinte o activitate obișnuită, nu o activitate organizată din când în când în unele zone.

După cum am văzut, unul dintre factorii generatori ai traficului este expunerea fetelor la „povești de succes”. Astfel, ar fi necesară realizarea unor campanii de informare a opiniei publice cu privire la efectele nocive ale traficului. Această campanie poate avea un dublu efect: de informare și de sensibilizare a opiniei publice. Deși acest fel de campanie a fost realizat, ea a fost de scurtă durată și insuficientă. Aceste campanii pot fi corelate cu schimburi de informații, pentru a crește conștientizarea acestei probleme de către politicienii și liderii locali, care ar putea acționa pentru combaterea și prevenirea fenomenului.

7. Deși există cadrul legal, persoanele implicate în stoparea și prevenirea acestui fenomen nu sunt suficient de instruite. Este necesară o pregătire și informare corectă a personalului implicat în protecția victimelor traficului, ca și a celor care întreprind acțiuni de combatere a traficului. Nu de puține ori s-a descoperit că ofițeri de poliție sunt direct implicați în organizarea și coordonarea rețelelor de trafic. Este o concluzie gravă, dar care arată de unde trebuie început pentru a se reuși eficient combaterea acestui flagel, numit traficul de carne vie.

8. Educația constituie una dintre cauzele traficului de femei. Este necesară folosirea sistemului educațional ca mijloc de informare cu privire la pericolul victimizării și la mijloacele de prevenire a acestuia.

9. Trebuie consolidată colaborarea între toate instituțiile din domeniu, atât cele din țară (ministere, departamente etc.), cât și din străinătate. Ar trebui realizate mai multe schimburi de informații și de bune practici între ONG-uri, lucrători sociali și alte organizații ce lucrează cu victimele din țările de origine, destinație și tranzit cu respectarea anonimatului victimei și a confidențialității. În plus, este necesar să se cunoască de către fiecare structură atât propriile competențe, cât și responsabilitățile

celorlalte organizații cu care colaborează, în vederea evitării unor disfuncționalități.

Una dintre strategiile adoptate pentru contracararea fenomenului de trafic de ființe umane este întărirea cooperării regionale. Primii pași au fost deja făcuți prin semnarea Acordului de cooperare regională cu Inițiativa Sud-Est Europeană pentru Combaterea Crimei Transfrontaliere (SECI), cu sediul la București. Inițiativa presupune colaborarea forțelor de poliție din zece țări, printre care Albania, Bosnia, Bulgaria, România, Republica Moldova, Croația, Macedonia, Grecia și misiunea ONU în Kosovo.

10. Mica regiune separatistă a Transnistriei, din estul Moldovei, nu se află sub controlul guvernului central și a rămas o sursă de victime supuse atât traficului de persoane forțat, cât și muncii forțate.

Deși Guvernul Republicii Moldova a sporit numărul celor condamnați pentru trafic de persoane, nu a demonstrat că face eforturi semnificative în vederea judecării, condamnării sau pedepsirii penale a funcționarilor oficiali guvernamentali implicați în traficul de persoane. Ca parte a mai largului proces de integrare europeană, în vederea armonizării legilor locale cu standardele Uniunii Europene (UE), Guvernul a amendat Codul penal în luna mai, 2009, reducând durata tuturor pedepselor penale pronunțate pentru traficul de persoane [12].

Pe parcursul anului 2009 au fost deschise 206 anchete privind traficul de persoane, mai puține decât cele 246 raportate în 2008. În 2009, autoritățile au judecat 70 de indivizi pentru trafic de persoane exploatare sexual, față de 127 de procese similare, în 2008.

În concluzie, practica demonstrează că traficul de ființe umane este un fenomen în continuă schimbare, în care grupările criminale își perfecționează permanent modul de operare, drept răspuns la eforturile antitrafic. Pentru a putea răspunde noilor provocări este necesară intensificarea colaborării internaționale, sincronizarea acțiunilor și intervențiilor dintre serviciile de investigații, precum și crearea și implementarea mecanismelor comune de protecție a victimelor și a martorilor.

În lipsa unei colaborări internaționale ale organelor de drept, nu pot fi înregistrate succese în prevenirea și contracararea traficului. Cele mai bune rezultate în combaterea și tragerea la răspundere a traficanților sunt înregistrate în cazul operațiilor comune bine planificate.

Deși există multiple declarații și angajamente politice de a eradică traficul de ființe umane, nu există mecanisme viabile, orientate spre stoparea acestui fenomen. În Republica Moldova nu există studii și analize multilaterale a fenomenului. Informațiile statistice sunt aproximative și răzlețe.

Continuarea consolidării capacităților organelor de drept prin instruire și dotare corespunzătoare, reducerea sărăciei și șomajului sunt acțiunile-cheie pentru stoparea fenomenului dat.

Bibliografie:

1. Protocolul de la Palermo pentru Prevenirea, stoparea și pedepsirea traficului de ființe umane, în special femei și copii, adițional la Convenția ONU împotriva Crimei Organizate Transnaționale, 2002.

2. Codul penal al Republicii Moldova (Legea nr. 985-XV din 18 aprilie 2002).
3. 3. Legea Republicii Moldova nr. 241-XVI din 20 octombrie 2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.
4. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii nr. 37 din 22.11.2004.
5. Garbulet Ioan, *Traficul de persoane*, Editura Universul Juridic, 2010.
6. Lăzăroiu, Sebastian, *Trafic de femei – o perspectivă sociologică*, nr. 2/2000, București.
7. Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), Stability Pact for South Eastern Europe, ICMC, Viena, First Annual Report on Victims of Trafficking in South Eastern Europe, 2003.
8. Centrul „La Strada”, Prevenirea traficului de femei, culegere de materiale, Chișinău, 2003.
9. Serviciului de Grăniceri al Republicii Moldova www.border.gov.md.
10. Vidaicu Mihaela, Dolea Igor, *Combaterea traficului de ființe umane*, Cartea XXI, Chișinău 2009.
11. Hotărârea Guvernului nr. 1170 din 21.12.2010 cu privire la aprobarea Planului specific adițional la Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pe anii 2010-2011 //Monitorul Oficial 259-263/1315, 31.12.2010.
12. Raportul Guvernului SUA cu privire la traficul de ființe umane din Moldova, 2010.
13. www.lastrada.md.

Sergiu NESTOR,

șef al Catedrei procedură penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

TACTICA AUDIERII VICTIMEI TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

Activitatea de probațiune relevă importanța și utilitatea declarațiilor participanților la procesul penal, printre aceste numărându-se și victima, mai ales în împrejurări în care fapta penală a fost săvârșită cu violență. Iată de ce o importanță deosebită o are audierea victimei, alături de ascultarea martorului și a învinutului¹. Dialogul sau duelul judiciar cu aceștia trebuie să se desfășoare în limitele prevăzute de lege, dar urmărind anumite reguli tactice criminalistice specifice.

Valoarea declarațiilor victimei, ca și a martorilor, este garantată de caracterul perceperii tabloului infracțional „ex propriis, sensibus”, iar pentru ofițerul de urmărire penală sau procuror, în minuțioasa lor investigație pentru aflarea adevărului, ele reprezintă cel mai expresiv, cel mai plastic mod de stabilire a împrejurărilor de fapte legate de infracțiune sau fâptuitor².

Reacția inițială a poliției, vizavi de o victimă a traficului de persoane, trebuie să fie în concordanță cu principiile umanitare de conduită optimă.

Principiile care stau la baza acestui mod umanitar de abordare sunt următoarele:

– este important ca persoanele care sunt într-adevăr victime ale traficului să fie tratate ca victime ale unor infracțiuni grave și să nu fie criminalizate de organele de poliție;

– siguranța victimelor, a familiilor și a celor dragi lor rămâne permanent un element esențial, fapt pentru care ofițerul de urmărire penală trebuie să adopte un comportament special.

Organul de urmărire penală are obligația clară de a fi permanent sincer cu victimele, informându-le despre toate aspectele, responsabilitățile, consecințele și riscurile impuse de deciziile care vor fi luate de ei.

Este foarte important ca în timpul ascultării victimei evenimentele să fie relatate logic și cronologic. Acest lucru ajută victima să-și amintească mai bine cele întâmplate, declarația ei devine mai ușoară de citit și de înțeles pentru alți ofițeri de urmărire penală și pentru procurori.

¹ N. Volonciu, *Tratat de drept procesual penal*, Vol I, București, 1994, p. 352.

² A. Ciopraga, *Criminalistica. Tratat de tactică*, Editura, Gama, Iași, 1997, p. 300.

Totuși la început, pentru ofițerul de urmărire penală este destul de greu să obțină o relatare cronologică, mai ales când are de-a face cu o victimă traumatizată. De aceea e necesar un anumit timp pentru întocmirea unei schițe cu cronologia punctelor esențiale, așa încât să apară într-o ordine logică. Aceste notițe pot fi utilizate cu schemă în procesul de consemnare a declarației date de victimă în scris, chiar și cu aplicarea înregistrării video.

Relatarea liberă sau spontană începe prin adresarea unei întrebări de ordin general, menite să ofere posibilitatea victimei să declare tot ce știe cu privire la faptele și împrejurările pentru a căror lămurire este ascultată. O asemenea întrebare, temă de genul „Ce cunoașteți în legătură cu fapta din data de ..., a cărei victimă ați fost?” permite victimei să relateze faptele, împrejurările, în succesiunea lor firească logică, fără ca declarația să fie limitată în vreun fel prin intervențiile celui ce efectuează ascultarea³.

Ascultarea victimei cu răbdare și calm, fără a fi întreruptă, chiar dacă aceasta relatează faptele cu lux de amănunte, unele fără semnificație pentru clarificarea cauzei. Limitarea expunerii la aspectele importante comportă neajunsurile de a nu fi sesizate aspectele care prezintă importanță pentru victimă și din punctul de vedere al organelor judiciare.

Evitarea oricărui gest, reacție, mină sau expresie, mai ales de nemulțumire ironică, prin care aprobă sau se resping declarațiile victimei, evitarea apostrofării sau a oricăror aprecieri cu privire la posibilitățile sale de a percepe, de a memora sau reproduce faptele ori împrejurările cu privire la care este ascultată.

Ajutarea ei cu mult tact, fără a o sugesiona sub nici o formă dacă nivelul intelectual, cultural, împiedică persoana vătămată să facă o relatare liberă cât de cât coerentă.

În timpul relatării libere, organul judiciar își va nota aspectele semnificative ca și eventualele contraziceri sau neclarități în expunere.

Sub raport tactic criminalistic, relatarea spontană prezintă unele avantaje:

- victima poate relata împrejurări necunoscute de organul de urmărire penală până la acea dată;
- pot apărea date din care să rezulte săvârșirea altor fapte penale de către învinuit sau inculpat;
- organul de urmărire penală are posibilitatea să studieze modul în care victima își formulează declarațiile sub aspectul veridicității, al încercărilor de completare a unor lacune, al explicării cauzelor agresiunii;
- pot fi evaluate sinceritatea și buna-credință a victimei dar și dorința de răzbunare.

Pentru acumularea unui material probator mai vast, este necesar ca în timpul ascultării victimei să ne referim la:

- activități ce includ recrutarea, transportul, transferul, cazarea sau primirea persoanelor;
- mijloace ca: amenințarea sau utilizarea forței, alte forme de constrângere, răpire, înșelăciune, inducere în eroare, abuz de putere, acordarea sau primirea unor sume de bani, a altor avantaje în schimbul consimțământului unei persoane;

³ Emilian Stăneu, *Tratat de criminalistică*, Editura, Universul gândirii, București, 2002, p. 410

– scopul exploatării, de exemplu: prostituția sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau prestarea forțată de servicii, sclavia sau practici similare, deservirea, prelevarea de organe;

- consimțământul are o importanță crucială;
- victimele cu o vârstă mai mică sau mai mare de 18 ani.

Stabilirea contactului psihologic cu victima. Audierea victimei traficului de persoane poate fi făcută în biroul procurorului sau ofițerului de urmărire penală. Prima întâlnire dintre autoritate și victimă precum și primele impresii lăsate victimei cu ocazia acestei întâlniri sunt determinante în eșecul sau succesul intervenției, de aceea este important ca această întâlnire să se desfășoare în condiții optime. Obiectivul primei întâlniri este de a începe activitatea de convingere a victimei asupra faptului că poate avea încredere în ofițerul de urmărire penală care o va audia. Următorul pas este de a explica victimei metodologia interviului, și anume, că interviul presupune mai multe întâlniri și că probabil se va desfășura pe o perioadă mai mare de timp⁴.

Victima trebuie informată asupra faptului că este important să se obțină în timpul audierilor cât mai multe detalii privind traficul și de aceea i se vor pune multe întrebări de clarificare. Există posibilitatea ca aceste întrebări să i se pară victimei banale sau lipsite de sens, din acest motiv trebuie să i se explice că rolul întrebărilor este de a descoperi cât mai multe detalii posibile pentru ca investigația privind cazul ei să se desfășoare cât mai eficient. De asemenea, trebuie să i se explice într-un limbaj clar, simplificat faptul că într-un proces credibilitatea victimei este mereu pusă la îndoială. De aceea rolul acestor detalii este de a demonstra, prin mijloace independente, că ceea ce dânsa a declarat este adevărat și, în consecință ea poate fi considerată un martor credibil.

Sunt patru motive care argumentează de ce este atât de important ca înaintea audierii victima să primească aceste informații și explicații:

1. informațiile cu privire la anchetă îi reduc victimei stresul și teama de necunoscut care sunt asociate în mod normal cu audierea ce urmează să se desfășoare;
2. cu cât înțelege mai mult victima despre scopul audierii și despre rolul pe care ea îl joacă, cu atât va fi mai activă în oferirea de răspunsuri, altfel ea poate deveni frustrată pentru că nu știe ce anume se va întâmpla;
3. demonstrează angajament de tip partenerial între organul de urmărire penală și victimă;
4. îl ajută pe ofițerul de urmărire penală să-și facă o imagine primară asupra stării emoționale și cognitive a victimei⁵.

Determinarea timpului și locului efectuării audierii.

Victimele pot fi frustrate de audierea acestora în condiții în care acest fapt poate deveni cunoscut și altor persoane. În aceste împrejurări audierea trebuie efectuată în condiții de securitate, izolare și confidențialitate. În multe cazuri, organizațiile neguvernamentale pot oferi spațiu pentru audierea victimei. Audierea nu poate avea loc în prezența altor persoane, îndeosebi a copiilor. Art. 106 CPP RM stabilește că

⁴ L.R. Atkinson, C.R. Atkinson, E.E. Smith, D.J. Bem, *Introducere în psihologie*, Editura Tehnică, București, 2002, p.23.

⁵ T. Butoi, A. Voinea, A. Butoi, M.C. Prodan, V. Ifemie, C. Zărnescu, I.T. Butoi, G.L. Nicolae, *Victimologie. Curs universitar*, Editura Penguin Book, București, 2004, p. 67.

martorul (victima – I.D.) se audiază la locul desfășurării urmăririi penale sau cercetării judecătorești. În caz de necesitate, acesta poate fi audiat la locul aflării lui. Ofițerul de urmărire penală sau, după caz, procurorul va menționa în procesul-verbal de audiere a victimei despre locul efectuării audierii, inclusiv despre necesitatea audierii victimei în asemenea condiții. Până la audiere și în timpul audierii victima trebuie să dispună de posibilitatea de a solicita transferarea timpului și locului audierii pentru o altă perioadă într-un loc comod pentru ea. Planificarea audierii trebuie să reiasă dintr-o agendă reală, deoarece una prea încărcată nu este practică și poate afecta calitatea audierii. Audierea nu trebuie să dureze în timp. Art. 107 CPP RM stabilește că audierea se face, de regulă, în timpul zilei. În cazuri excepționale audierea poate fi efectuată în timpul nopții, cu indicarea motivelor în procesul-verbal respectiv. Durata audierii neîntrerupte nu poate depăși 4 ore, iar durata generală, în aceeași zi, nu poate depăși 8 ore. Totuși, la momentul determinării timpului și locului audierii victimei traficului de ființe umane este necesar de a lua în considerare și faptul că audierea nu trebuie să dureze prea mult timp. Cu cât mai confortabil se simte victima, cu atât mai mare este probabilitatea că ea va relata informația concludentă pentru cauza penală urmărită. La planificarea audierii este necesar de a constata de cât timp dispune victima, dacă sînt necesare anumite acte care ar justifica absența acesteia de la serviciu, domiciliu etc.

Persoana se citează la adresa unde locuiește, iar dacă aceasta nu este cunoscută, la adresa locului său de muncă prin serviciul de personal al instituției unde lucrează (art.238 CPP RM).

Regulile audierii. Înainte de a începe desfășurarea efectivă a audierii, ofițerul de urmărire penală ar trebui să stabilească împreună cu victima câteva reguli simple de comunicare, astfel încât audierea să se desfășoare cât mai eficient. Victima ar trebui informată cu privire la următoarele aspecte:

- că poate oricând să spună dacă nu înțelege o întrebare;
- că poate oricând să ceară clarificări cu privire la orice întrebare sau activitate care se desfășoară în timpul interviului;
- că este puțin probabil să-și amintească toate lucrurile care i s-au întâmplat și că nu este nici o problemă dacă nu își amintește unele evenimente; această amnezie este caracteristică persoanelor care au suferit SSPT;
- că cel care o va audia poate include unele întrebări privind evenimente care o pot întrista sau îi pot readuce în prezent amintiri dureroase;
- că poate să ceară mai mult timp pentru unele răspunsuri și, de asemenea, poate cere o pauză ori de câte ori simte nevoia;
- că trebuie să facă tot posibilul să povestească tot ce își aduce aminte fără să ascundă nimic față de ofițerul de urmărire penală;
- victima și ofițerul de urmărire penală pot stabili un semnal non-verbal care va indica faptul că victima are nevoie de pauză;
- ofițerul de urmărire penală trebuie să se convingă că victima a înțeles clar tot ceea ce i s-a explicat;
- să fie întrebată dacă are nelămuriri până la această etapă;
- să fie întrebată dacă este de acord să participe la interviu⁶.

⁶ T. Butoi, A. Voinea, A. Butoi, M.C. Prodan, V. Iftemie, C. Zărnescu, I.T. Butoi, G.L. Nicolae, *Victimologie. Curs universitar*, Editura Penguin Book, București, 2004, p. 71.

Ofițerul de urmărire penală trebuie să explice victimei, adaptat cu vârsta și nivelul ei de înțelegere, că are datoria de a spune adevărul și că mărturia și mediul din care provine victima vor fi analizate minuțios de către avocații apărării. Acești avocați vor căuta discrepanțe în mărturia ei și cea mai bună metodă de a contracara tactica lor este aceea de a spune adevărul complet în timpul audierii.

Pentru a asigura succesul audierii sunt importante următoarele aspecte:

atitudinea ofițerului de urmărire penală trebuie să fie una de respect și profesionalism⁷. Ascultarea activă presupune o serie de activități menite să asigure receptarea corectă a mesajului și reținerea lui optimă. Ascultarea activă este ascultarea care face posibilă soluționarea problemei prin forțe proprii, necesită un efort susținut, adoptarea unei atitudini mintale corecte, menținerea atenției, pentru a relaționa logic dar și pentru a obține o înțelegere deplină, căutând un răspuns corect la ceea ce ni se comunică. Pentru a rezolva probleme și a lua decizii corecte este nevoie de cât mai multă informație relevantă. Atenția încurajează vorbitorul să continue discuția și furnizează cât mai multe date. Sugestii pentru realizarea unei ascultări active:

- ascultă întreaga argumentație, chiar dacă intenționezi să o refuzi;
- răbdare atunci când ascuți;
- repetarea ideilor principale ale argumentației vorbitorului;
- flexibilitatea și obiectivitatea, nu se recomandă critica;
- nu te grăbi să dai sfaturi;
- fii empatic.

Procedee tactice ale audierii.

Se recomandă aplicarea următoarelor procedee tactice:

1. povestirea liberă a evenimentelor, a istoriei de trafic. Aceasta este etapa cheie a audierii, când victima trebuie să povestească cu propriile cuvinte ceea ce i s-a întâmplat, într-o manieră spontană și neîntreruptă prin adresarea de întrebări din partea ofițerului de urmărire penală. Cercetările demonstrează că evenimentele descrise în această etapă vor oferi cele mai veridice dovezi⁸ care pot fi obținute de la victimă. Cu siguranță vor fi unele pauze, pe măsură ce victima se străduiește să-și amintească evenimentele care pot fi dureroase sau petrecute cu mult timp în urmă, și, de aceea, ofițerul de urmărire penală trebuie să știe cum să administreze aceste pauze pentru a nu deveni stânjenitoare. Folosirea încurajărilor verbale este o modalitate de a depăși aceste momente. Administrarea acestei etape este uneori grea pentru ofițerul de urmărire penală și depinde de istoria de trafic a victimei și de contextul cazului. În audierea altor infracțiuni este posibil ca victima să redea principalele evenimente în cursul unei singure întâlniri. În cazurile de trafic de persoane acest lucru se întâmplă rar, deoarece faptele s-au desfășurat pe o perioadă mare de timp și este dificil de re-memorat totul într-o singură sesiune.

Este posibil ca să fie necesare mai multe sesiuni de povestire liberă până când victima va reuși să redea cele mai importante evenimente. Mai mult, trecerea timpului, dificultatea rememorării și/sau prezența unor traume pot împiedica victima

⁷ L.R. Atkinson, C.R. Atkinson, E.E. Smith, D.J. Bem, *Introducere în psihologie*, Editura Tehnică, București, 2002, p.57.

⁸ F. Tudose, C. Tudose, L. Dobranici, *Psihopatologie și psihiatrie pentru psihologi*, Editura InfoMedica, București 2002, p. 234

să redea coerent și clar toate evenimentele. Ofițerul de urmărire penală va trebui să capteze fiecare dovadă importantă pentru fiecare etapă a povestirii.

Schița inițială a istoriei de trafic. Aceasta se poate obține la prima întâlnire cu victima când i se va cere să redea o schiță a istoriei de trafic, dar să nu intre în detalii. Schița trebuie să cuprindă plasarea în timp a perioadei de trafic pe care a trăit-o, când a fost prima dată recrutată și unde, prin câte țări a trecut și cum a fost transportată, prin ce tip de exploatare a trecut, de cine a fost traficată și când a reușit să scape.

Obiectivul este de a obține o schiță clară folosind cuvintele victimei, oferind ofițerului de urmărire penală posibilitatea de a-și face o imagine generală asupra cazului în sine. În cele mai multe dintre cazuri, ofițerul de urmărire penală ar trebui să încheie aici interviul pentru ziua respectivă și să nu treacă la etapa întrebărilor.

Pentru următoarele interviuri, bazate pe această schiță, ofițerul de urmărire penală ar trebui să împartă audierea în mai multe părți care să reflecte etapele din schița inițială oferită de victimă. De exemplu, dacă victima a fost recrutată într-o țară și apoi traficată în alte două țări, înainte de a fi salvată în cea de a patra țară, ofițerul de urmărire penală ar trebui să împartă audierea în patru segmente, fiecare corespunzător unei țări și cu această ocazie victima ar trebui să ofere detalii semnificative despre evenimentele care au avut loc în țara de recrutare. În cadrul următoarei întâlniri ar trebui orientată audierea asupra a ceea ce s-a întâmplat în următoarea țară și așa mai departe. Eficiența metodei de identificare a informațiilor relevante depinde și de circumstanțele particulare ale fiecărui caz în parte.

2. adresarea de întrebări sau ascultarea dirijată. În etapa întrebărilor, de către ofițerul de urmărire penală, trebuie clarificate anumite aspecte din istoria de trafic a victimei. În acest sens oferim sugestii cu caracter general privind punerea întrebărilor:

- nu se pun două întrebări într-o singură propoziție, întrebările trebuie să fie scurte și clare, trebuie evitate construcțiile gramaticale dificile;
- întrebările trebuie adresate pe un ton suportiv, este indicat să se evite tonul care arată neîncredere și/sau cel critic;
- se recomandă evitarea jargonului profesional sau oricare altul pentru că se poate genera confuzie;
- ofițerul de urmărire penală trebuie să utilizeze termenii folosiți de victimă în descrierea istoriei de trafic, astfel în caz de exploatare sexuală ofițerul de urmărire penală trebuie să folosească termenii pe care victima îi utilizează pentru descrierea clienților sau a activităților sexuale;
- limbajul sexual inadecvat, ironizarea victimei, gesturile obscene nu trebuie utilizate de ofițerul de urmărire penală;
- încurajarea victimei și reasigurarea ei că ceea ce face este bine este indicată atâta timp cât încurajările nu manipulează victima să continue dincolo de ceea ce intenționează să spună;
- din cauză că situațiile de trafic se desfășoară pe perioade mari de timp, victimele nu reușesc să plaseze exact în timp toate evenimentele. Totuși este important ca datele să fie cât mai exacte, mai ales în ceea ce privește datele despre zilele transportului, perioada în care a avut loc, de exemplu, un viol etc. Identificarea dovezilor coroborative se va face cu atât mai ușor cu cât cronologia evenimentelor este mai exactă. O tactică des folosită de avocații apărării este de a crea confuzie în mintea

victimelor cu privire la plasarea evenimentelor în timp și a secvențelor temporale. Unul dintre obiectivele apărării este punerea la îndoială a credibilității victimelor, demonstrând confuzia acestora cu privire la timp și locuri. În lumina acestor probleme este mai util să rugăm victima să plaseze evenimentele specifice raportate la anumite repere semnificative pentru ea, decât să ne prezinte clar, luna și ziua. Dacă victima este capabilă să prezinte date concrete, cu siguranță că acestea reprezintă cele mai sigure dovezi, dacă nu, se va cere victimei să plaseze evenimentele în funcție de unele repere, de exemplu Crăciunul sau alte sărbători religioase, evenimente din familie etc. Obiectivul este mai degrabă de a ajuta victima să plaseze evenimentele de-a lungul unui calendar semnificativ pentru ea, decât să le plaseze pe un calendar exact, clasic.

3. etapa încheierii audierii. Este important ca interviul să se încheie într-un mod structurat. Nu trebuie să existe o încheiere abruptă și de aceea ofițerul de urmărire penală trebuie să informeze victima cu privire la următorii pași ai audierii.

În ceea ce privește etapa încheierii interviului sunt importante următoarele aspecte:

- ofițerul de urmărire penală trebuie să facă un rezumat al punctelor esențiale din mărturia victimei și să verifice împreună cu ea dacă sunt corecte. Rezumatul trebuie să folosească cuvintele victimei nu interpretarea realizată de ofițerul de urmărire penală. Victima trebuie rugată să corecteze ori de câte ori este nevoie sau să facă anumite clarificări;

- victima trebuie întrebată dacă ancheta i-a creat probleme, dacă a înțeles tot ce s-a discutat și dacă sunt aspecte pe care dorește să le clarifice. De asemenea, dacă aceasta are anumite întrebări, acum este momentul să le adreseze;

- ofițerul de urmărire penală trebuie să mulțumească victimei pentru colaborare și să sublinieze importanța mărturiei ei;

- ofițerul de urmărire penală trebuie apoi să explice care sunt următorii pași, următoarele interviuri, planul următoarelor etape etc.;

- echipa de asistență a victimei trebuie să se asigure că apoi nevoile de bază ale victimei sunt împlinite: transport acasă, medicație, cazare într-un adăpost etc.⁹.

Bibliografie:

1. Mihaela Vidaicu, Igor Dolea, *Combaterea traficului de ființe umane*, Chișinău, 2009.
2. N. Volonciu, *Tratat de drept procesual penal*, Vol I, București, 1994, p. 352.
3. A. Ciopraga, *Criminalistica. Tratat de tactică*, Editura Gama, Iași, 1997, p. 300.
4. T. Butoi, A. Voinea, A. Butoi, M.C. Prodan, V. Ifemie, C. Zărnescu, I.T. Butoi, G.L. Nicolae, *Victimologie. Curs universitar*, Editura Pinguin Book, București, 2004, p. 71.
5. L.R. Atkinson, C.R. Atkinson, E.E. Smith, D.J. Bem, *Introducere în psihologie*, Editura Tehnică, București, 2002, p.57.
6. F. Tudose, C. Tudose, L. Dobranici, *Psihopatologie și psihiatrie pentru psihologi*, Editura InfoMedica, București 2002, p. 234.
7. G. Fischer, P. Reidesser, *Tratat de psihotraumatologie*, Editura Trei, București 2001, p. 456.

⁹ G. Fischer, P. Reidesser, *Tratat de psihotraumatologie*, Editura Trei, București 2001, p. 456.

Manfred PAULUS,
Kriminalbeamter a. D., Autor

DER FRAUENHANDEL VON OST NACH WESTEUROPA: VERFLUCHT, VERDAMMT, VERTUSCHT, VERGESSEN

Seit über 2 Jahrzehnten - ist der Menschenhandel von Ost- nach Westeuropa Thema –im Osten wie im Westen. Seit über 2 Jahrzehnten wird der Handel mit der Ware Mensch mehr oder weniger intensiv mehr oder weniger erfolgreich bekämpft: von den Rekrutierungsländern (Moldova), von Transitländern (Moldova), von den Zielländern (z.B. Deutschland) aber auch von der Europäischen Kommission mit sehr aufwändigen und durchaus erfolgreichen

Programmen

Stop 1 - Stop 2 – Daphne, Tacis, Stockholmer Programm

Seit 10 Jahren führt die HSS nunmehr in den verschiedensten Rekrutierungs- und Transitländern Seminare und Kongresse zum Thema Menschenhandel durch um mitzuhelfen, diese Kriminalität

- zu verhindern
- sie abzubauen
- sie wirksamer und erfolgreicher zu bekämpfen

Allein die Kontakte, die bei diesen Seminaren der HSS zwischen Kriminalpolizeien und Kriminalmilizen, zwischen Ermittlern im Osten und solchen im Westen entstanden sind und entstehen aber auch die Herstellung und Verbesserung von Kontakten zwischen den Polizeien und NGOs oder die Verbindungen der NGOs untereinander belegen den Wert und den Erfolg dieser Begegnungen und dieser Initiative der HSS.

Polizisten und Kriminalisten haben weltweit und auch in Europa –im Osten wie im Westen- die gleichen Aufgaben und Probleme.

Sie denken und sie handeln gleich, sie verstehen sich in aller Regel sehr schnell und sehr gut, sie fühlen sich solidarisch miteinander verbunden

Sie sind deshalb in ganz besonderem Maße in der Lage, Brücken zu schlagen, Grenzen zu überwinden, Misstrauen und andere Hindernisse abzubauen und Gemeinsamkeiten zu entwickeln.

Die HSS schafft die Basis dafür, dass das geschehen kann.

Sie erst ermöglicht dieses sich Näherkommen und diese Bildung von Gemeinsamkeiten zwischen den Polizeien, zwischen den NGOs, zwischen Polizeien und NGOs Gemeinsamkeiten, ohne die eine grenzüberschreitende OK

- also auch der Handel mit Menschen in all seinen Facetten - niemals erfolgreich bekämpft werden kann.

Einen Grund, uns im Kampf gegen den Menschenhandel zufrieden zurückzu-

lehnen, haben wir allerdings nicht.

Im Gegenteil: Der Handel mit der Ware Frau von Ost nach West boomt nach wie vor und es gibt Hinweise darauf – er boomt mehr denn je:

In den westeuropäischen –deutschen- Prostitutionsmilieus sind jedenfalls seit dem EU-Beitritt von Rumänien und Bulgarien (2007) deutliche Zunahmen von Frauen feststellbar, die aus diesen Ländern oder über diese Länder zu uns kommen – oder gehandelt werden (auch Frauen aus Moldowa, ob mit moldawischem oder rumänischem Pass) – und dieser Trend der Zunahmen hält offensichtlich an.

Der Anteil von Ausländerinnen in der Prostitution liegt in den westeuropäischen Industrienationen (und auch in den deutschen Milieus) inzwischen bei bis zu 80 % - und die allermeisten davon kommen aus Ost- und SO-Europa die Tendenz ist weiterhin steigend. Dennoch ist es ruhiger geworden, um diese Kriminalität. Sie ist keine Schlagzeilen mehr wert! Man will das Thema nicht mehr hören. Staatsanwälte, Richter, Polizisten, Journalisten, Gutmenschen. Es berührt sie ja auch alle unangenehm.

Und so kommt es gerade recht, dass es mehr und mehr von anderen Problemen überlagert / verdrängt wird. Von der Banken-/Finanzkrise, von der Atomkatastrophe in Japan, von der revolutionären Entwicklung in Nordafrika, vom Tod Bin Ladens, von einer königliche Hochzeit in Großbritannien.

Das aber ist mit nichts zu begründen und es ist höchst gefährlich ein Ignorieren, Tabuisieren und Verdrängen des Menschenhandels in Europa wird dramatische Folgen haben – damit lässt man die Opfer im Stich, damit wirft man elementare, rechtsstaatliche Grundsätze über Bord, damit gehen Glaubwürdigkeit und Vertrauen verloren, damit stellt man ein Europa des Friedens, der Freiheit und des Rechts (Amsterdamer Vertrag) nicht nur in

Frage – damit gibt man es auf! Der bereits weit fortgeschrittene Prozess dieses

- Ignorierens,
- Tabuisierens
- und Hinnehmens

dieser Kriminalität findet bedauerlicherweise nur wenig Beachtung, er wird –auch in der Fachwelt- kaum zur Kenntnis genommen. Warum auch? Schließlich ist es für die Politik, für die Polizei, für die Justiz, für andere Behörden und auch für die Allgemeinheit höchst angenehm, damit nicht mehr konfrontiert und belästigt zu werden, sich anderen, angenehmeren Problemfeldern zuwenden zu können. Wir –und ich beziehe dabei ausdrücklich die Polizei mit ein- neigen dazu, uns nach vielen Negativerlebnissen vom Frauenhandel und der Sexsklaverei abzuwenden. Kein Wunder übrigens was Deutschland und die deutsche Polizei betrifft angesichts der bisherigen sehr zahlreichen, höchst aufwändigen und mühsamen polizeilicher Aktivitäten – und der geradezu vorprogrammierten, zahllosen Pleiten vor Gericht.

In Deutschland –und nicht nur dort- ergehen seit Jahren keine Urteile (anhaltend extrem hohe Dunkelfelder) oder keine angemessenen Urteile gegen diese Täter – und das gilt nicht nur für den Menschenhandel sondern für den gesamten OK – Bereich und für jegliche Form der OK und nicht nur das. Wir sind auch dabei, Instrumente zu entwickeln, mit denen dieser Kriminalität ihr hässliches Gesicht genommen und in erträglichere, freundlichere Züge verwandelt werden kann:

- Wir räumen Bulgarinnen und Rumäninnen Freiheiten und Freizügigkei-

ten ein (Bewegungsfreiheit, Aufenthalts-, Arbeitserlaubnis), die Frauenhandel und Sexsklaverei erheblich einfacher und dazu kaum mehr erkennbar machen, ohne Sicherungen einzubauen, mit denen ihre Ausbeutung erkannt oder verhindert werden könnte.

– Wir ignorieren oder tabuisieren die Probleme auf dem Balkan – wo nicht nur hervorragend perfektionierte Strukturen des Menschenhandels entstanden sind sondern auch solche der gesamten OK.

– Wir verfahren immer mehr nach dem verhängnisvollen Prinzip

– Weniger Kontrollen (GKG, ProstGes) - weniger statistische Zahlen - weniger Handlungsbedarf

– Wir räumen Bordellbetreibern ein Weisungsrecht ein – und legalisieren damit faktisch die Zuhälterei damit gibt es sie nicht mehr - offiziell freilich nur, tatsächlich gibt es sie mehr denn je, weil ihr damit ja sämtliche Freiheiten eingeräumt werden

– Wir kommen durch diese Gesamtentwicklung zu immer noch weniger Urteilen und zu noch weniger, dieser Kriminalität angemessenen Urteilen wodurch wir sie letztlich fördern und vermehren

– Wir gehen mehr und mehr davon aus, dass sich die Frauen freiwillig prostituieren. Freiwillig = Ein wahres Zauberwort:

– Geht eine Frau freiwillig der Prostitution nach, haben plötzlich nicht nur Freier, Bordellbetreiber, Zuhälter sondern auch Politik, Polizei, Justiz u.a. Behörden und Gutmenschen kein Problem mehr damit.

– Wir tun –um noch so ein Beispiel zu nennen- in Deutschland noch immer so als wäre die OK (MH ist OK) ein Problem der Italiener, der Türken, Japaner oder Chinesen auf diese und andere Weise(Beispiele könnten beliebig fortgesetzt werden) wird der Handel mit der Ware Mensch letztendlich nicht mehr bekämpft sondern ignoriert, tabuisiert und als gesellschaftliches Phänomen akzeptiert und hingenommen, die Kriminalität wird auf diese Weise irgendwann bedeutungslos ohne dass eine Frau oder ein Kind weniger gehandelt und ausgebeutet wird als in der Vergangenheit (im Gegenteil, die immer größeren Freiheiten führen zu immer größeren Zunahmen dieser Kriminalität) ohne dass das Schicksal dieser Menschen erträglicher geworden ware (im Gegenteil, die Ausbeutungspraktiken werden durch die gewährten Freiheiten erfahrungsgemäß immer rücksichtsloser und brutaler). Der Kampf gegen den Menschenhandel befindet sich angesichts dieser Entwicklungen gegenwärtig in einer ganz entscheidenden und durchaus kritischen Phase. Gegenwärtig wird darüber entschieden, ob er in Europa in all seinen Erscheinungsformen weiterhin seiner Bedeutung entsprechend bekämpft werden kann und bekämpft wird. ob die erforderlichen Mittel und Ressourcen für eine erfolgreiche Bekämpfung weiterhin zur Verfügung stehen oder ob der Handel mit der Ware Mensch nur noch als lästiges aber wenig bedeutsames Geschehen am Rande wahr- und hingenommen wird, ignoriert, tabuisiert, verdrängt, vertuscht, verschwiegen und irgendwann vergessen. Wir sollten –wir müssen- uns gegen diese bereits weit fortgeschrittene und verhängnisvolle Entwicklung mit aller Macht zur Wehr setzen im Interesse der (potenziellen) Opfer, im Interesse unserer Rechtskultur, im Interesse der Rekrutierungs- und der Zielländer, im Interesse Europas, im Interesse von uns selbst.

Natalia POPUȘOI,

lector superior al Catedrei procedura penală și criminalistica
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

PROTECȚIA ȘI ASISTENȚA VICTIMELOR ȘI MARTORILOR ÎN CAUZELE PRIVIND TRAFICUL DE FIINȚE UMANE

Traficul de persoane este un fenomen criminal organizat la scară internațională, cu consecințe grave pentru siguranța, bunăstarea și drepturile victimelor și reprezintă o activitate criminală care se soldează cu urmări dezastruoase, adesea fatale pentru viața victimelor.

Impactul negativ major asupra Republicii Moldova cauzat de traficul de ființe umane derivă din faptul că fenomenul a apărut în baza unor premise clasice: lipsa oportunităților economice, feminizarea sărăciei și existența ofertei de victime dornice de a lucra, dar induse în eroare – combinație folosită de criminalii organizați la nivel local și internațional.

Problemele economice și sărăcia afectează direct domeniile educației, sănătății, asigurarea cu locuri de muncă, care la rândul său provoacă alte probleme, cum ar fi șomajul, migrația, traficul de droguri și ființe umane, delictvența juvenilă și marginalizarea unor grupuri ale tinerilor.

Incluzându-se în drepturile procesuale ale martorului, dreptul la protecție este determinat de standardele internaționale. Pe plan european, instrumente de protecție a drepturilor martorului se conțin în Recomandarea R (97) 13 a Consiliului Europei privind intimidarea martorilor și dreptul apărării din 10 septembrie 1997, în Rezoluția Consiliului Uniunii Europene privind persoanele care cooperează în procesul judiciar în lupta împotriva crimei organizate din 20 decembrie 1996 și în Rezoluția Consiliului Uniunii Europene privind protecția martorilor în lupta împotriva criminalității internaționale organizate din 23 noiembrie 1995.

Standardele și-au găsit reflectare în dreptul intern, determinat de unele forme contemporane de manifestare a criminalității, care s-au evidențiat și în Republica Moldova.

Protecția victimelor traficului de ființe umane constituie o obligație pozitivă a statului. Articolul 25 al Convenției împotriva criminalității transnaționale organizate stabilește că fiecare Stat Parte ia, în limita mijloacelor sale, măsuri corespunzătoare pentru a da asistență și a acorda protecție victimelor infracțiunilor, îndeosebi în caz de amenințare cu represalii sau de intimidare. Fiecare Stat Parte se asigură că sistemul

său juridic sau administrat v prevede măsuri care permit furnizarea către victimele traficului de persoane, atunci cînd este cazul: a informațiilor asupra procedurilor juridice și administrati ve aplicabile; a unei asistențe pentru a face astfel încît părerile și preocupările lor să fi e prezentate și luate în considerație în stadiile corespunzătoare ale procedurii penale angajate împotriva autorilor infrac țiunilor, astfel încît să nu aducă prejudicii drepturilor apărării. Fiecare Stat Parte trebuie să implementeze măsuri în vederea asigurării restabilirii psihice, psihologice și sociale a victimelor traficului de persoane, inclusiv, dacă este cazul, în cooperare cu organizații neguvernamentale, cu alte organizații competente și alte elemente ale societății civile și, în special, să le furnizeze: un adăpost convenabil; sfaturi și informații privind drepturile pe care legea le recunoaște, într-o limbă pe care o pot înțe lege; asistență medicală, psihologică și materială; posibilități de angajare, educație și formare.

În cazul comiterii infracțiunii de trafic de ființe umane rolul victimei (părții vătămate) pentru a ajunge la un adevăr obiectiv în cauza penală este foarte important, deoarece această persoană, care are calitatea de victimă și apoi parte vătămată au perceput nemijlocit faptele și împrejurările infracțiunii, pe care ele le pot lămuri prin depozitiile ce le fac. Evident că în această confruntare, plină de riscuri, de urmări imprevizibile, sursele folosite trebuie diversificate și protejate.

Drepturile victimelor traficului de ființe umane sînt prevăzute atît de o serie de convenții internaționale, cît și de legislațiile naționale ale statelor care au aderat la convențiile respective, printre care putem evidenția:

Victima are dreptul la protecție fizică pe toată durata procesului penal, acordate de organele de poliție, în cazul existenței unui pericol;

Dacă în cadrul desfășurării procesului penal viața și sănătatea victimei traficului de ființe umane sînt în pericol, aceasta poate cere schimbarea numelui, prenumelui, datei și locului său de naștere;

Toate persoanele implicate în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, în protecția și asistența acestora sînt obligate să păstreze confidențialitatea cu privire la viața privată și identitatea victimei.

Luînd în considerație specificul acestui fenomen și pericolul în care se află victima traficului de ființe umane legiuitorul a garantat prin dispoziția alin.5 art. 58 CPP dreptul acesteia la protecție de stat de îndată ce a fost identificată.

Problema privind protecția victimei capătă două conotații. Într-un aspect, protecția victimei se asociază cu protecția unei persoane care participă în probatoriul penal prin depunerea de mărturii. În acest caz, victima participă în calitate de martor al doilea aspect, victima unei infracțiuni de trafic de ființe umane, ca persoană căreia i s-a cauzat un prejudiciu, are dreptul la o protecție și asistență specifică doar acestui subiect. Victima, ca subiect al procesului penal, se bucură de protecția de stat ca și un martor. Însuși martorul care nu a fost implicat la momentul necesar într-un program de protecție poate deveni victimă a infracțiunii. Aceasta poate avea loc și în cazul excluderii nejustificate a martorului din program, fie în cazul încetării programului din motivul expirării pericolului. Victima infracțiunii se deosebește totuși de un simplu martor atît prin faptul că în multe cazuri ea este cunoscută de făptuitor și deci necesită o protecție specială, cît și prin faptul că la aplicarea măsurii de protecție trebuie prevenită dubla victimizare a acesteia.

Din partea statului, victimelor traficului de ființe umane li se acordă asistență pentru recuperare fizică, psihologică și socială, prin acțiuni speciale medicale, psihologice, juridice și sociale. Persoana prezumată a fi victimă a traficului de ființe umane se consideră vulnerabilă, beneficiind de pachetul minim de asistență socială și medicală asigurat de instituțiile Ministerului Sănătății și ale Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului. Persoanele constatate drept victime ale traficului sînt asigurate cu asistență gratuită în instituțiile medicale stabilite de Ministerul Sănătății.

Codul de procedură penală prevede norme cu caracter general, care sînt aplicabile în situațiile cînd securitatea martorului poate fi pusă în pericol. Articolul 215 CPP RM stabilește condițiile de aplicare a măsurilor de protecție. Organul de urmărire penală și instanța dispun de dreptul lor discreționar atît la aplicarea din oficiu a măsurii lor de protecție, cît și la examinarea cererii referitor la măsurile de protecție parvenită de la persoana care o solicită (art.215 alin.(2) CPP RM).

În acest articol legiuitorul obligă organul de urmărire penală și instanța de judecată de a lua măsuri pentru asigurarea securității participanților la proces sau a altor persoane.

Protecția de stat a martorului și altor participanți la proces o asigură organele care decid aplicarea acestor măsuri și cele care nemijlocit exercită măsurile de protecție de stat. Drept motiv pentru aplicarea măsurilor de protecție de stat față de acestea categorii de persoane servește declarația.

Organele de urmărire penală și instanța de judecată sunt obligate să ia măsurile prevăzute de legislație pentru ocrotirea vieții, sănătății, onoare, demnității și bunurilor părții vătămate.

Cererea privind protecția persoanei se înaintează și se soluționează de către organul de urmărire penală, procurorul sau instanța de judecată în mod confidențial. Hotărîrea cu privire la asigurarea protecției de stat se remite imediat organului abilitat cu asemenea atribuții.

În funcție de circumstanțele concrete, care au servit drept temei pentru aplicarea măsurilor de protecție de stat față de martorul sau partea vătămată, pot fi aplicate următoarele măsuri de protecție: ordinare: paza personală; paza locuinței și a averii; eliberarea mijloacelor speciale de apărare individuală, de legătură și de informare privind pericolul; plasarea temporară în locurile lipsite de pericol; tănuirea datelor despre partea vătămată; extraordinare: schimbarea locului de muncă sau de studii; strămutarea în alt loc de trai cu atribuire obligatorie a locului; schimbarea actelor de identitate, prin schimbarea numelui, prenumelui și patronimicului; schimbarea exteriorului; examinarea cauzei în ședință judiciară închisă.

Potrivit art.2 al Legii cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal, beneficiari ai protecției sînt martorii, partea vătămată, victima, bănuitul, învinutul, inculpatul, condamnatul, persoanele care nu au o calitate procesuală, dar acceptă să depună declarații. La cererea subiecților menționați supra, se pot bucura de protecție membrii familiei și rudele apropiate. Există trei categorii de măsuri aplicabile în funcție de circumstanțe: urgente, de protecție și de asistență. În ce privește măsurile urgente, enumerate în art.13 al Legii, acestea sînt aplicate de către organul de urmărire penală și administrația locului de detenție.

Atît Codul de procedură penală, cît și Legea Republicii Moldova cu privire la

protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal, nu stabilesc o diferență de aplicabilitate față de martorul minor și martorul major, ceea ce înseamnă că martorul minor se bucură de drepturi similare cu privire la aplicarea măsurilor de protecție. Acest fapt este determinat și de jurisprudența CEDO, care recunoaște că copiilor li se aplică aceleași drepturi la un proces echitabil enunțate de Convenție ca și adulților. Se cere de menționat că Legea cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal instituie un program de protecție. Codul de procedură penală are un domeniu mai larg de aplicare, avîndu-se în vedere că prin intermediul Codului de procedură penală poate fi asigurată protecția oricărei persoane. Totuși, legiuitorul a limitat posibilitatea aplicării modalităților speciale de audiere a martorului doar în cazul unor infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave (art.110 CPP RM).

Prin art.215 CPP RM legiuitorul obligă organul de urmărire penală și instanța de judecată de a lua măsuri pentru asigurarea securității participanților la proces sau a altor persoane. Iar prin art.110 CPP RM nu se stabilește doar o procedură de audiere, ci o modalitate de protecție în cadrul administrării probelor. În lumina art.94 CPP RM se interzice a i se propune unui martor un anumit avantaj pentru a-l determina să facă anumite declarații. Adică, nu poate fi aplicată protecția cu un avantaj pentru martor și partea vătămată. Totuși, în art.1 al Legii cu privire la protecția martorului se menționează că asigurarea securității este aplicată față de persoanele care au acceptat să furnizeze date. Această prevedere nu este însă aplicabilă victi melor trafi cului de fi ințe umane, pornind de la prevederile art.20 alin.(4) al Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, care sti pulează că acordarea serviciilor de protecție și asistență nu este condiționată de dorința victimelor de a face declarații și a participa la procesul de urmărire a traficantilor. Altfel spus, protecția față de victimele traficului de ființe umane va fi aplicată în toate cazurile cînd este necesitatea.

Din totalitatea de măsuri de protecție cu caracter procedural importante pentru legislația Republicii Moldova printre primele, atît din punctul de vedere al posibilității aplicării, cît, mai mult, sub aspectul ocrotirii drepturilor, se plasează dreptul de a refuza la mărturie. Doctrina juridică a recunoscut că facultatea de a refuza să depună mărturie acordată martorului amenințat prezintă o semnificație cu totul particulară, avîndu-se în vedere că obligația legală pentru un martor de a depune mărturie într-un proces penal nu este justificată decît dacă acesta nu trebuie să se teamă pentru viața sa atunci cînd se supune acestei obligații. Așadar, dreptul părții vătămate și a martorului de a refuza la depunerea declarațiilor nu ar trebui să fie afectat de necesitatea stabilirii adevărului. Acești a trebuie să fie în drept de a aprecia dacă în situația dată depunerea mărturiilor poate provoca un pericol stării de siguranță a acestuia. Din alt punct de vedere, dreptul de a refuza de a depune mărturii nu ar trebui să fie unul absolut. Partea vătămată sau martorul care este chemat în fața justiției are sarcina de a motiva refuzul său, iar instanța, examinînd circumstanțele cauzei, va putea decide fie acceptul refuzului acestora de a depune mărturii, fie aplicarea măsurilor de protecție necesare. Refuzul de a depune mărturii poate fi condiționat nu doar de pericolul presupus, ci și de riscul de a-și compromite propria persoană. În asemenea caz, instanța, apreciînd circumstanțele cauzei, trebuie să aprecieze dacă argumentele prezentate sînt perti nente. La investigarea infracțiunilor de trafic de ființe umane,

mărturiile ar putea fi decisive în stabilirea adevărului și, din aceste considerente, decizia prin care partea vătămată și martorul se eliberează de obligația de a depune mărturii revine instanței după evaluarea circumstanțelor reale ale cauzei. De remarcat că, potrivit art.111 alin.(3) CPP RM, în anumite cazuri, când poate fi prejudiciată viața intimă a părții vătămate, inculpatului învinuit de comiterea unei infracțiuni sexuale și apărătorului său li se interzice să prezinte probe despre pretinsul caracter sau istoria personală a victimei, cu excepția cazului când instanța acordă această permisiune. Inculpatul poate înainta cerere președintelui ședinței de judecată privind prezentarea probelor despre pretinsul caracter sau istoria personală a părții vătămate. Această cerere se soluționează în ședință închisă, la care inculpatul și acuzarea vor avea posibilitatea să se expună. În urma ședinței închise, instanța va acorda permisiune de a prezenta probe despre pretinsul caracter sau istoria personală a părții vătămate numai dacă se va convinge de relevanța probei și că omiterea lor ar putea să prejudicieze inculpatul, astfel încât să afecteze achitarea lui în cazul în care administrarea acestor probe va fi interzisă. În asemenea cazuri, președintele ședinței va stabili limitele în care pot fi administrate aceste probe și adresate întrebări.

Unul dintre drepturile de care ar putea beneficia martorul infracțiunii de trafic de ființe umane ar putea fi dreptul la păstrarea anonimatului, pe parcursul probatoriului. Anonimatul martorului poate fi păstrat prin aplicarea măsurilor de protecție generale prevăzute de art.215, fie de art.110 CPP RM. Garanțiile prevăzute de art.110 CPP RM țin atât de asigurarea anonimatului datelor de identitate, care, potrivit art.110 alin.(3) CPP RM, se vor păstra la sediul instanței în plic sigilat, în condiții de maximă siguranță a confidențialității, cât și a anonimatului prin audierea acestuia prin intermediul unei tele-conferințe, cu imaginea, vocea distorsionate, astfel încât să nu poată fi recunoscut (art.110 alin.(5) CPP RM). Legea asigură și protecția investigatorilor sub acoperire, care, fiind persoane fizice, se bucură de aceleași garanții potrivit art.110 alin.(9) CPP RM. Procedeele menționate trebuie să respecte în toate cazurile dreptul acuzatului de a audia persoana, asigurând echitatea procesului declarată de art.6 par.1 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. În funcție de circumstanțele cauzei, măsurile aplicate pot, evident, să difere. În acest aspect, anonimatul martorului poate fi păstrat prin examinarea cauzei în ședință închisă, prin camuflaj de orice formă, prin nedivulgarea identității, sarcina fiind în același timp de a respecta principiul proporționalității întreprinsele aplicate și dreptul acuzatului la un proces echitabil.

Obiectivul măsurii de protecție necesită a fi determinat în funcție de circumstanțele reale ale cauzei.

Legislația determină și anumite măsuri de siguranță la domiciliu și protecție a bunurilor, care se realizează prin asigurarea protecției lor sau prin alte modalități prevăzute în acordul de protecție. Măsurile urgente sînt prevăzute de art.13 al Legii privind protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal. Acestea sînt:

a) Asigurarea pazei personale, pazei locuinței, a reședinței ori a bunurilor. Organul de urmărire penală solicită către organele de poliție punerea la dispoziție a unor persoane care ar asigura măsura respectivă, emițînd în acest sens o ordonanță.

b) Interceptarea comunicărilor. În caz de necesitate, interceptarea comunicărilor se efectuează după regula generală de efectuare a interceptării comunicărilor, prevăzută de art.135-136 CPP RM. De regulă, victima înaintează o cerere privind faptul

intimidării sale. Interceptarea în sensul menționat poate fi dispusă și din oficiu.

c) Supravegherea prin intermediul mijloacelor audio/video. În asemenea situații se aplică prevederile art.8 alin.(1) lit.b) al Legii cu privire la activitatea operativă de investigații și ale art.303 CPP RM.

d) Plasarea temporară într-un loc sigur. Locul este identificat de către organul de urmărire în comun cu Administrația publică locală.

e) Protejarea deplasării sau limitarea deplasării.

f) Eliberarea mijloacelor speciale active și pasive de protecție personală.

În ultimele două cazuri realizarea măsurii asigură organele de poliție.

Legea cu privire la protecția martorului și altor participanți la proces prevede și posibilitatea aplicării unor măsuri urgente de către organul de urmărire penală sau administrația locului de detenție. Aplicarea măsurilor urgente este impusă de necesitatea intervenirii în cazul existenței unui pericol iminent, iar tergiversarea ar putea cauza prejudicii victimei martorului sau altei persoane ce au dreptul de a beneficia de protecție. În asemenea situații, se informează imediat procurorul care conduce urmărirea penală sau procurorul care efectuează controlul asupra respectării legislației în locurile de detenție. Măsurile urgente prevăzute de lege, distincte de cele analizate mai sus, constau în asigurarea protecției martorului aflat în stare de arestare preventivă sau în executarea pedepsei cu închisoarea. Aceste persoane, dacă acceptă să depună declarații, pot beneficia de anumite măsuri de protecție.

Vreau să menționez că în ultimii ani în Republica Moldova sau intensificat eforturile în domeniul protecției martorilor, victimelor și altor participanți la proces. Prin elaborarea Legii nr. 105-XVI a fost creat cadrul juridic privind protecția victimilor-martorilor și altor participanți în procesul penal într-o aplicare a acestor garanții în practică. Dar, totuși consider necesitatea elaborării unui mecanism mai eficient de efectuare a măsurilor de asigurare a securității participanților la procesul penal, aplicarea cărora asigură buna desfășurare a justiției și atragerea la răspundere penală a organizatorilor și liderilor organizațiilor și comunităților criminale. Cea mai mare problemă este, că mecanismul propus în Legea cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal nr. 105 – XVI din 16 mai 2008 este imposibil de aplicat în practică deoarece această normă juridică nu este inclusă în Codul de procedură penală. Dar art. 2 alin. 4 al CPP prevede că „Normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod”. De aceea consider necesar de modificat integral dispoziția cap. II „Măsuri de protecție” al Codului de procedură penală.

Referințe:

1. Convenția ONU cu privire la abolirea sclaviei, traficului cu sclavi și a instituțiilor și practicilor analoage sclaviei, 7 septembrie 1956 // <http://untreaty.un.org>
2. Convenția Organizației Internaționale a Muncii privind munca forțată sau obligatorie, 1930 // *Tratate internaționale. Ediție oficială. Vol.27 – Chișinău, 2001, p.210.*
3. Raportul explicativ la Recomandarea nr.R (2000) 11 adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 19 mai 2000//<http://www.coe.int>

4. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din
5. Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane din 3.05.2000, ratificată de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr.67-XVI din 30.03.2006 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.66-69/277.
6. Convenția privind despăgubirea victimelor infracțiunilor violente din 24.11.1983 // <http://www.inj.md>.
7. Protocol privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva
8. criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000, /publicat în ediția oficială "Tratate internaționale", 2006, volumul 35, pag.399 /.
9. Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, din 3.05.2005, ratificată de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr.67-XVI din 30.03.2006, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.66-69/ 277.
10. Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, nr.241-XVI din 20.10.2005 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.164-167/812.
11. Legea cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal nr.105-XVI din 16.05.2008 / Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.112-114/434/.

Constantin RUSNAC,

lector asistent al Catedrei procedură penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, magistrul în drept

ALGORITMUL CERCETĂRII LA FAȚA LOCULUI ÎN CAZUL INVESTIGĂRII TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

Cercetarea locului săvârșirii faptei face parte din activitățile de urmărire penală și constă în cunoașterea nemijlocită a locului unde s-a săvârșit infracțiunea, sau a locului în care au fost descoperite urmele acesteia, în vederea descoperirii, fixării și ridicării urmelor și nu în ultimul rând în stabilirea împrejurărilor în care infracțiunea a avut loc¹.

„Cercetarea la fața locului constituie un procedeu probator, având drept obiect obținerea de date privind împrejurările în care a fost săvârșită fapta penală, descoperirea, fixarea și ridicarea urmelor infracțiunii, precum și stabilirea stării și poziției mijloacelor materiale de probă².”

Cercetarea la fața locului este o acțiune de urmărire penală ce poartă un caracter de urgență și cea mai eficientă modalitate de obținere (colectare) a informației cu privire la infracțiunea comisă și persoana infractorului, care asigură posibilitatea identificării persoanei ce a comis infracțiunea, dacă se efectuează cu respectarea tuturor regulilor tactice.

Drept loc al comiterii faptei infracționale poate fi orice obiect fizic, oriunde s-ar afla, care păstrează urme ale faptei infracționale. Drept loc al săvârșirii faptei infracționale pot fi considerate încăperile terenurile, mijloacele de transport, precum și persoana părții bănuite și a victimei³.

În cadrul investigării infracțiunii de trafic de ființe umane, cercetarea la fața locului este una dintre primele și cea mai importantă acțiune de urmărire penală ce ne oferă posibilitatea de acumulare a unor informații complete, determinând astfel cursul urmăririi penale.

S.I. Juravleov și A.M. Pigaiev subliniază faptul că la investigarea infracțiunii de trafic de ființe umane în cadrul cercetării la fața locului a încăperilor și terenurilor unde era primită sau adăpostită victima traficului apar următoarele situații⁴:

¹ Camil Suci, *Criminalistica*, vol. III, București, 1972, p. 503.

² E. Stancu, *Tratat de criminalistică*, Editura Universul Juridic, București, 2002, p. 307-308.

³ Пособие для специалистов в сфере уголовного правосудия по борьбе с торговлей людьми, Организация Объединенных наций, Нью-Йорк, 2010 год, стр. 24.

⁴ М. А. Волков, В. П. Потудинский, *Особенности осмотра помещений и участков местности при расследовании преступлений, связанных с торговлей людьми и использованием рабского труда*, Северо-Кавказский государственный технический университет. <http://www.ncstu.ru>

- efectuarea cercetării cu scopul descoperirii la fața locului a victimelor, eliberarea lor, precum și fixarea urmelor de primire și (sau) exploatare;
- efectuarea cercetării în scopul descoperirii adăpostului despre care ne-a comunicat victima, precum și în vederea stabilirii semnelor de utilizare efectivă a acestei încăperi pentru adăpostirea victimelor traficului de ființe umane.

Autorii menționați mai sus specifică că drept obiecte supuse cercetării pot apărea, în primul rând:

- suprafețe de teren pe care sunt situate corturi, colibe sau bordeie în care se adăpostesc ori s-au adăpostit victimele traficului;
- parcele de cultivare a plantelor agricole sau locurile de deținere a animalelor, de care îngrijesc sau au îngrijit victimele traficului;
- încăperile părăsite, inclusiv cele din gospodăriile rurale, ferme etc., unde erau primite, adăpostite și exploatare victimele;
- încăperile centrelor de divertisment, băilor, saunelor private, cluburilor de noapte și hotelurilor;
- apartamentele obișnuite în blocurile locative.

Trebuie remarcat faptul că pe lângă paza existentă asupra apartamentelor și așa-numitelor „centre de agrement” acestea mai sunt echipate cu camere de luat vederi, care trebuie să fie luate în calcul la pătrunderea în astfel de obiective, pentru efectuarea cercetării la fața locului.

În cazul investigării traficului de ființe umane, cercetarea la fața locului începe de îndată ce locul faptei a fost pus sub pază. Ca particularități trebuie observate următoarele:

- locul faptei nu este întotdeauna evident și nu poate fi determinat cu ușurință;
- locul faptei se schimbă permanent și deseori infracțiunea începe în străinătate;
- locul faptei este numai unul din elementele unui context mai larg;
- locul în care se află victima trebuie considerat ca fiind primul loc al faptei;
- de multe ori, traficantul continuă să deplaseze victima pe parcursul diferitelor faze, ceea ce înseamnă că și locul faptei se modifică permanent; mijloacele de probă trebuie strânse din toate locurile cunoscute de poliție⁵.

La etapa de pregătire la fața locului apar și o multitudine de probleme care trebuie soluționate:

- declarațiile victimei, martorilor sunt confuze sau chiar contradictorii;
- specialiștii criminaliști care efectuează unele interpretări sau constatări la locul faptei nu au experiența necesară de lucru cu urmele traficului de ființe umane;
- poate să apară necesitatea de cercetare a două locuri de comitere a infracțiunii;
- la locul efectuării cercetării pot să fie persoane străine, ce împiedică instaurarea controlului, din partea organelor de drept, asupra acestui loc;
- cantitatea de urme și durata efectuării cercetării la fața locului⁶;

În continuare vom analiza două tipuri de spații ce sunt supuse cercetării: terenuri deschise și încăperi.

⁵ Gabriel Ionel Olteanu, *Metodologie criminalistică*, Editura AIT Laboratories, 2005, p. 203.

⁶ *Пособие для специалистов в сфере уголовного правосудия по борьбе с торговлей людьми*, Организация Объединенных наций, Нью-Йорк, 2010 год, стр. 198.

În cazul cercetării terenurilor deschise suprafețele ce vor fi cercetate sunt mari, de aceea trebuie să ne conducem de îndrumările autorului din Federația Rusă S.S. Stepiceva că „la analiza zonelor de teren adiacente ce sunt supuse cercetării este bine de mărit raza de cercetare”. Micșorarea nefondată a terenurilor ce trebuie să fie supuse cercetării, după părerea autorilor S.I. Țvetkova și N.G. Șuruhnova, duce la micșorarea volumului de informație criminalistică, necesară pentru investigarea și descoperirea infracțiunii⁷. La efectuarea cercetării la fața locului pe caz de trafic de ființe umane în căutarea probelor suntem obligați să ne conducem de Regula de aur: de la fața locului trebuie să se ridice toate obiectele care pot constitui o probă. Dacă există îndoieli asupra unor obiecte, este mai bine să se ridice și acestea, urmând să fie returnate ulterior, decât să fie lăsate la locul lor și să nu mai fie găsite în momentul în care s-a realizat semnificația lor probatorie⁸.

La cercetarea încăperilor ce au corelație cu acest tip de infracțiune trebuie să fie descoperite, fixate și ridicate urmele aflării victimei în locurile de primire, adăpostire și exploatare. Acestea pot fi atât urme tradiționale, pe care le poate lăsa omul în locurile de primire și adăpostire (urme de mâini, încălțăminte, excremente, microparticule etc.), cât și urme care confirmă declarațiile victimei cu privire la circumstanțele infracțiunii:

- locurile de cazare sau de exploatare a victimei;
- obiecte specifice locurilor de deținere forțată a victimei infracțiunii de ființe umane (cătușe, lanțuri, cabluri, sârmă, peliculă scotch etc.);
- documente legate de procesul de recrutare, cum ar fi reclame, agende, corespondență cu școli de limbi străine sau cu secții consulare ale ambasadelor etc.;
- documente legate de organizarea cotidiană a activităților de prostituție: reclame, liste cu orele prestate, „liste de bucate” cu serviciile sexuale oferite, liste de prețuri, texte standard pentru serviciile de sex la telefon etc.;
- instrumente de tortură (fier de călcat, ciocan electric de lipit, instrumente de lăcătușărie etc.);
- urme de sânge, spermă, prezervative etc., obiecte folosite în activitatea de prostituție, cum ar fi uniforme, instrumente - accesorii sexuale;
- obiecte și lucruri ce aparțin victimei;
- înregistrări secrete, semne, însemnări pe care le-au făcut victimele;
- descifrările convorbirilor telefonice ale persoanelor bănuite de comiterea traficului de ființe umane;
- sistemele de telecomunicații și purtătorii de informație electronică ce au fost depistați la fața locului, pe care se păstrează date ce au importanță pentru urmărirea penală: computere, telefoane mobile, aparate de fax, minicomputer, agende electronice etc.

Dacă e să facem trimitere la procedeele de cercetare la fața locului ce pot fi aplicate în cadrul cercetării locului faptei traficului de ființe umane, atunci nu există vreo regulă care să împună folosirea unui anumit procedeu. Totul depinde de situația

⁷ М. А. Волков, В. П. Потудинский, *Особенности осмотра помещений и участков местности при расследовании преступлений, связанных с торговлей людьми и использованием рабского труда*, Северо-Кавказский государственный технический университет. <http://www.ncstu.ru>

⁸ Gabriel Ionel Olteanu, *Metodologie criminalistică*, Editura AIT Laboratories, 2005, p. 203.

de la fața locului și de informația pe care o deținem până la începerea cercetării (date dobândite de la martori sau victimă). Iar dacă e să vorbim de metodele de cercetare atunci ar fi rezonabil de aplicat metoda combinată sau obiectivă, mai puțin cea subiectivă.

Pe cât posibil, înainte de a se începe cercetarea la fața locului (deci înainte de a se modifica poziția diferitelor obiecte), se vor face înregistrări de sunet și imagine în fiecare cameră în care traficanții s-au aflat împreună cu victimele.

Imaginile de la „locul crimei” pot avea o importanță deosebită dacă victima afirmă că a fost atacată sexual sau fizic într-unul dintre aceste locuri, deoarece este puțin probabil, dat fiind, de exemplu, activitățile de prostituată ale victimei, că se vor mai găsi urmele medico-legale ale unui presupus viol petrecut cu timp în urmă. Tocmai din acest motiv, fixarea pe bandă video a spațiilor respective este un element esențial în coroborarea afirmațiilor victimei.

Dacă este vorba despre prostituție, se vor înregistra pe video încăperile bordelului, fixându-se toate detaliile: tipul încăperilor, reclame, materiale pornografice, accesorii folosite în activitățile sexuale, prezervative, liste de prețuri etc. Cunoașterea poziției exacte a fiecărui obiect este deosebit de importantă, în cazul în care suspectul pretinde ulterior că nu a știut că victima se prostituează, cu toate că există martori care l-au văzut vizitând adresele respective.

Chiar dacă s-au făcut înregistrări de sunet și imagine ale locurilor respective, toate obiectele care pot constitui mijloc de probă vor fi ridicate, ambalate corespunzător și consemnate într-un proces-verbal. De asemenea, se vor filma și percheziționa toate vehiculele folosite de suspecti. Neglijențele intervenite în această fază pot avea consecințe grave, de exemplu respingerea mijloacelor de probă la proces pe motivul nerespectării prevederilor legale⁹.

În limita resurselor disponibile poliției, se vor efectua căutări specifice cercetării la fața locului la toate adresele și spațiile implicate în infracțiune: cele din faza de recrutare, „casele sigure”, bordelurile, alte spații, de asemenea domiciliile suspectilor, dacă ei nu locuiesc în „casele sigure”. Este posibil ca traficanții să fi făcut mari eforturi pentru a ascunde mijloace de probă, de exemplu documente de identitate și bani în numerar. De aceea poliția trebuie să investească mult timp în planificare și în percheziționarea minuțioasă a adreselor respective, în special a domiciliilor suspectilor¹⁰.

Etapa finală de cercetare la fața locului se va încheia cu întocmirea procesului-verbal la care se vor anexa în mod obligatoriu desenul schița sau planul-schiță, precum și planșa fotografică, întocmită conform regulilor fotografiei judiciare operative de la fața locului, chiar dacă se folosește de la etapa de pregătire la fața locului camera de luat vederi.

Rezumând cele scrise mai sus, putem înainta concluzia că rezultatele cercetării la fața locului a încăperilor, sectoarelor unde temporar sau permanent a fost deținută victima au o valoare probatorie semnificativă și pot fi folosite cu succes în investigarea infracțiunii pe viitor.

⁹ Gabriel Ionel Olteanu, *Metodologie criminalistică*, Editura AIT Laboratories, 2005, p. 205.

¹⁰ Gabriel Ionel Olteanu, *Op. cit.*, p. 206.

Consecințele ce survin precum și urmele ce rămân pe cazurile de trafic de ființe umane pot depăși experiența ofițerilor de urmărire penală și a experților judiciari. Acest fapt impune implicare în investigarea acestor infracțiuni doar după trecerea unui curs de instruire cu privire la specificul infracțiunilor în cauză.

Destul de frecvent urmărirea penală se pornește după reîntoarcerea victimei din sclavia sexuală. Aceasta impune efectuarea cercetării la fața locului după diferite perioade de timp, în vederea depistării, fixării și ridicării tuturor surselor de probă existente la locul faptei-infracțiunii. Subdiviziunile specializate în cercetarea traficului de ființe umane urmează să fie dotate cu utilaj și materiale de consum de ultimă oră care în măsură să permită acest lucru net calitativ.

Bibliografie:

1. Codul penal al Republicii Moldova din 18.04.2002, cu modificări.
2. Camil Suciu, *Criminalistica*, vol. III, București, 1972.
3. E. Stancu, *Tratat de Criminalistică*, Editura Universul Juridic, București, 2002.
4. Gabriel Ionel Olteanu, *Metodologie criminalistică*, Editura AIT Laboratories, 2005.
5. *Пособие для специалистов в сфере уголовного правосудия по борьбе с торговлей людьми*, Организация Объединенных наций, Нью-Йорк, 2010 г.
6. М.А. Волков, В.П. Потудинский, *Особенности осмотра помещений и участков местности при расследовании преступлений, связанных с торговлей людьми и использованием рабского труда*, Северо-Кавказский государственный технический университет. <http://www.ncstu.ru>

Ion SLISARENCO,

lector al Catedrei drept penal

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

UNELE METODE DE RECRUTARE A POTENȚIALEI VICTIME CA ETAPĂ PRIMARĂ A MECANISMULUI TRAFICULUI DE FEMEI

Fenomenul traficului de ființe umane a ajuns în ultimele decenii în topul mai multor statistici atât naționale, cât și internaționale. Potrivit informației ONU, problema comerțului cu ființe umane către sfârșitul secolului trecut vădea o tendință stabilă de globalizare. La nici un deceniu după schimbarea hărții politice a Europei, acest fenomen a cuprins fulgerător și noile state ex-sovietice și post-socialiste, inclusiv Republica Moldova. Mai mult ca atât fenomenul continuă să se extindă și datorită numărului de conflicte armate iscate în Europa de Sud-est.

În prezent, Republica Moldova este una dintre cele mai mici și mai sărace țări ale fostei URSS, care fiind celebră pentru vinurile sale a devenit și arhicunoscută pretutindeni pentru faptul că pe lângă vinuri de calitate mai și exportă în străinătate chiar oamenii săi.

Fenomenul traficului de ființe umane și îndeosebi de femei este prezent în Republica Moldova de câțiva ani și în ultimul timp capătă proporții tot mai mari, afectând societatea în întregime și atentând la valori esențiale ale societății. Datele unui șir de organisme internaționale denotă că Republica Moldova este în topuri la capitolul victimelor traficului de ființe umane. Astfel însemnătatea și actualitatea unei abordări științifice despre metodele de recrutare a potențialei victime ca etapă primară a mecanismului traficului de femei este evidentă.

Starea economică și socială precară a majorității populației nu atât de numeroase a Moldovei apare drept factor determinant al avântului acesteia în străinătate, în căutarea unei surse de venit, a unei vieți mai bune și asigurarea un trai decent, iar marea majoritate a celor care rămân în țară răspund cu certitudine că ar vrea să plece dacă ar avea mijloace.

Traficul modern de ființe umane este un fenomen global ce vizează toate vârstele și sexele, dar o mare parte din victimele traficate sunt femei și copii. De aceea trebuie luate în considerație aspectele specifice care țin de genul persoanei și vulnerabilitatea lor. Victimele sunt traficate prin folosirea numeroaselor mijloace de constrângere sau metode de înșelăciune și pentru nenumărate scopuri abuzive și de exploatare. Totuși, din cauza caracterului clandestin al acestei infracțiuni, orice statis-

tici sau date despre trafic nu denotă starea reală a lucrurilor, acest tip de criminalitate caracterizându-se printr-un înalt grad de latentitate. Traficul în alte scopuri decât prostituția, cum ar fi căsătoriile forțate și lucrul la domiciliu, nu acaparează întreaga atenție a organelor de drept, iar capacitatea victimelor aflate în astfel de situații de a căuta ajutor este foarte restrânsă.

Aspectul care prezintă rezonanță este că mai vulnerabili acestei stări tensionate determinată de lipsurile, restricțiile și incapacitățile de autoafirmare, sunt copiii și femeile, care, spre deosebire de bărbați, sunt mai emotivi, afectivi și cad pradă mai repede ofertelor ademenitoare ale traficantilor.

Poziția de vulnerabilitate a potențialelor victime tentează și persoanele care văd în comerțul cu oameni o modalitate ușoară și profitabilă de a-și îmbunătăți substanțial situația economică.

Traficul de femei s-a răspândit într-atât în prezent, încât apare pe poziție internațională ca cea de-a treia activitate infracțională aducătoare de profit din lume după traficul ilicit de droguri și cel de arme. Fenomenul tranzacției afectează nu numai nivelul de trai al populației, el produce și alte efecte negative, care sunt percepute drept. În ceea ce privește Republica Moldova, se cere recunoscut faptul că perioada posttotalitară este însoțită de un dezastru absolut în toate sferile vieții. În aceste condiții nefirești, una dintre cele mai dezavantajate categorii sociale sunt femeile, deoarece ele devin principala ființă a catastrofei sociale.

În prezent femeile din Moldova, pentru a-și câștiga mijloacele de subzistență, sunt nevoite să caute toate modalitățile posibile ca să ajungă în altă țară, fiind disponibile să presteze acolo oricare servicii în schimbul unei bucați de pâine amară.

Deși, vorbind despre traficul de ființe umane, în majoritatea cazurilor interlocutorii au în vedere traficul de femei, este foarte important să reținem că nu există un profil exact al potențialelor victime ale traficului de persoane. Mai degrabă, totul depinde de scopul final pentru care traficantul alege indivizii, cum ar fi cerșitul, munca agricolă forțată sau exploatarea sexuală, sau de cererea care vine din țările sau zonele de destinație, de exemplu cereri predominante de copii pentru adopție ilegală sau prelevare de organe sau țesuturi pentru transplantare, sau femei de o anumită naționalitate pentru casatorii forțate sau exploatare sexuală, etc.

În Sud-estul Europei, majoritatea cazurilor de trafic reprezintă trafizarea de femei și copii în scopul exploatarei sexuale. Astfel, în baza studiilor efectuate, se pot identifica unele caracteristici de bază ale fenomenului de trafic de persoane, care par a rămâne constante:

- într-o covârșitoare majoritate, victimele sunt femei și fete, cu toate că se estimează că circa 2% din victimele traficate sunt bărbați sau băieți;
- victimele tind să aibă vârste între 18 și 25 ani; totuși există un număr din ce în ce mai mare de victime sub 18 ani;
- victimele sunt recrutate din sate, din orașele și din orașele din zonele sărace, defavorizate;
- de cele mai multe ori, victimele nu au un loc de muncă sau sunt sărace;
- este posibil ca victimele să aibă un nivel redus de pregătire, să fi suferit discriminări în familie și la locul de muncă;
- deseori, victimele provin din familii disfuncționale;

– în cele mai multe cazuri, victimele nu cunosc limbi străine.

Principala caracteristică a vulnerabilității potențialei victime este dorința ei puternică de a-și îmbunătăți condițiile precare de viață prin plecarea și obținerea unor venituri în străinătate.

Prima fază a procesului de trafic este de obicei denumită „faza de recrutare”. Pe parcursul acestei faze, traficanții aleg și acaparează potențialele victime, pentru a le ademeni în circuitul traficului. Termenul „recrutare” se înțelege în sens larg și se referă la faptul că victimele sunt recrutate sau acaparate în scopul exploatării sexuale sau alt gen, prin răpire, constrângere, fraudă și înșelăciune. Recrutarea în scopul traficului de ființe umane presupune atragerea persoanei prin selecționare într-o anumită activitate, determinată de scopurile stipulate la alin.1 art.165. Traficul de ființe umane al Codului Penal al Republicii Moldova [43].

Așa dar, în traficul de ființe umane sunt implicate mai multe persoane: este vorba, de fapt, de o rețea bine organizată la nivel internațional.

Portretul recrutaților.

Recrutorii nu sînt neapărat traficanți. Rolul lor se reduce la ademenirea și convingerea persoanei de a pleca peste hotare. Ulterior ei „transmit” potențiala victimă traficanților.

Cine sînt recrutații și cum își recrutează ei victimele?

Ei pot fi persoane fizice:

- bărbați cu vîrsta între 20-30 de ani (uneori pot fi și mai în vîrstă);
- femei cu vîrsta între 18-35 de ani (dintre care și foste victime ale traficului);
- familii.

La recrutații-bărbați, în majoritatea absolută a cazurilor, aspectul fizic este de natură să inspire încredere, unii chiar vădînd o anumită sobrietate. Situația sa materială este cunoscută ca una bună, chiar dacă aceasta nu este reprezentată în mod ostentativ. Sunt cazuri cînd recrutații ocupă o funcție de răspundere. Dar, în general, ocupațiile recrutaților sunt de o mare diversitate și presupun, în general, contactul cu publicul.

De cele mai multe ori ei sînt oameni sociabili și inspiră încredere. Uneori te cucerește gestul lor de a-ți sări în ajutor la nevoie, de a-ți acorda mici servicii fără a-ți impune vre-un angajament reciproc (o invitație la cafea, la o pizza asumîndu-și plata consumației). Foarte des veriga de legătură între recrutații și victimă poate fi un bun cunoscut sau chiar un prieten (de multe ori o femeie) al potențialei victime, sporind astfel gradul de încredere. Mai regretabil este faptul, că uneori atît recrutații cît și intermediarul, poate fi chiar o rudă apropiată. În asemenea cazuri lovitura morală, după descoperirea realității crude, este cea mai grea.

În cazul recrutații-femeie, portretul este cel al unei tinere (sau tinere doamne) descătușate, cu maniere libertine, ca regulă emancipată, veselă, purtînd vestimentație și bijuterie scumpă, aflată la volanul unei mașini luxoase. Cucerește prin argumente simple, esența lor fiind banii și luxul.

Uneori recrutații poate fi chiar o familie. De regulă, aceasta are un business aparent cu străinii, dar sub acoperirea lui desfășoară activitatea de trafic cu persoane.

Recrutații poate să aparțină unei rețele organizate de traficanți, poate activa de sinestătător, sau în calitate de agent ori angajat al unei firme (firme false).

De multe ori, pentru a reda ofertei o notă de veridicitate, recrutorii iau masca: agențiilor intermediare de angajare la muncă, agențiilor turistice, cluburilor matrimoniale, agențiilor de dans, majoritatea din ele activînd ilegal, plasînd anunțuri publicitare în ziare sau prin alte mijloace mass-media. Dar și recrutorii, în cazul persoanelor fizice, pot plasa anunțuri cu oferte ademenitoare.

Nu este exclus faptul că traficanții să fie și recrutori în același timp, dar din mărturiile victimelor se vede că acest lucru se întîmplă mult mai rar, pentru că este complicat să realizezi toate etapele traficului de unul singur.

Victime – cine sînt aceste femei și tinere [44]?

Potrivit studiului profilurilor de caz ale victimelor traficului asistate de centrul Internațional „La Strada”, s-a constatat că aproximativ 10% la sută dintre tinerele traficate au vârsta între 14-17 ani, 56% - între 18-23 ani, 24% - mai mult de 25 ani. Studiul mai indică faptul că 22% din ele au absolvit doar școala medie incompletă (9 clase), 57% - școala medie (11 clase), iar 10% sînt absolvente ale școlilor profesionale și doar 2% au studii superioare.

Dacă e să facem o comparație cu statele vecine cele mai apropiate (Ucraina, România), vedem că Moldova este pe primul loc la capitolul traficului de femei. (În Ucraina, de exemplu pe parcursul a 4 ani de activitate a Centrului Internațional de protecție a drepturilor femeii „La Strada – Ucraina” au fost repatriate circa 320 persoane, pe cînd în Moldova numărul victimelor repatriate într-un singur an este de două ori mai mare).

Conform profilurilor de caz ale victimelor putem conchide că:

- majoritatea victimelor traficului de ființe umane sunt fete și femei tinere;
- majoritatea tinerelor au vârsta între 15-30 ani (80%);
- multe dintre ele provin din localități rurale (53%);
- multe din ele sunt șomere;
- nivelul de educație-studii este scăzut (deseori se reduce doar la școala medie);
- provin din familii în care au suferit diverse forme de abuz;
- au o nestăvilă dorință de independență materială.

Atât din studiul profilurilor de caz, cît și din relatările victimelor și a rudelor lor s-a dovedit că femeile traficate în țările din Europa pentru a fi exploatate în industria sexului reprezintă un grup foarte vulnerabil. În raport cu acest grup, încălcarea drepturilor omului și violența poartă un caracter de masă. Ele sînt impuse să „muncească” cîte 12-15 ore, iar adesea și 24 de ore în șir, în cluburi de noapte, bordeluri sau case de toleranță. De multe ori „stăpînul” le impune și obligațiuni de dereticătoare, femeie casnică, chelneriță etc. Făcînd uz de șantaj, amenințări, restricții ei le supun completamente. De cele mai multe ori lipsite de bani, acte de identitate, aceste femei într-adevăr ajung în situația de marfă, un simplu obiect în mîinile traficanților. Firește, în asemenea condiții ele în scurt timp ajung să sufere de maladii sexual-transmisibile, de depresii și traume fizice, iar unele chiar de maladii psihice. Nu rareori le este în pericol însuși dreptul la viață. Aflarea victimelor ilegal în țara de destinație permite patronilor, bodygarzilor să recurgă la cele mai odioase abuzuri. După ce îi sechestrează toate actele personale (în primul rînd pașaportul), patronul își „convinge” victima că ea se află clandestin în țară, că nimeni nu o va putea ajuta și că nimeni nu o va căuta, chiar și în cazul cînd ea va dispărea fără urmă (ceea ce în mare parte corespunde

realității). În felul acesta însăși victima, de cele mai multe ori, evită contactele cu reprezentanții puterii (poliția), ceea ce face imposibilă orice protecție juridică. Tot din această cauză victimele traficului de femei foarte rar îndrăznesc să depună mărturie în instanța de judecată asupra traficantilor și, prin urmare, aceștia practic nu pot fi trași la răspundere. Nu mai vorbim de faptul că necunoașterea limbii este și acesta un impediment destul de relevant în încercarea de a evada din sclavie.

Metode și modalități de recrutare.

Metodele de recrutare a persoanelor sunt destul de diverse și depind de modul de operare și de nivelul de organizare al traficantilor. Traficanții pot acționa individual, căutând femei și bărbați interesați în baruri, cafenele, cluburi și discoteci, sau prin intermediul rețelelor „particulare” sau „neconvenționale” de familie sau prieteni, după cum am arătat mai sus.

Anunțurile publicitare care oferă locuri de muncă sau de studiu în străinătate repezintă de asemenea o metodă des întâlnită. În plus, agențiile care oferă locuri de muncă sau de studii, căsătorii sau călătorii în străinătate, se numără la rândul lor printre metodele de recrutare.

În baza studiilor efectuate se evidențiază patru metode de bază de recrutare a persoanelor pentru traficul de ființe umane [45]:

Constrângerea totală prin acaparare sau răpire – această metodă nu mai este atât de rar întâlnită ca înainte. Apar din ce în ce mai multe cazuri în Albania și Kosovo, iar în anumite regiuni din Asia este o metodă uzuală. O posibilă variantă de acaparare a victimei este vinderea unei persoane, de obicei a unui copil, către traficanți, de către cineva care deține controlul asupra copilului, de obicei părinți sau un orfelinat.

Înșelarea victimelor prin promisiuni referitoare la locuri de muncă legale sau la intrare legală în țara de destinație – femeile sunt convinse că vor lucra în birouri, restaurante, baruri sau că vor încheia căsătorii.

Înșelarea victimelor prin promisiuni parțial adevărate, cum ar fi munca în „show-business”, dans sau chiar strip-tease.

Dacă unele dintre femei sunt complet conștiente că își părăsesc țara de origine pentru a lucra în prostituție, totuși ele nu-și dau seama cât de mult se vor îndatora, cât de tare vor fi intimidat, exploatate și controlate.

Metoda de recrutare nr.1 – Obținerea victimelor prin acaparare:

În unele cazuri victimele traficului sunt vândute fără consimțământul lor, de către rude, de către „prietenu lor” sau de instituții de stat cum ar fi căminele de copii orfani. Se descoperă din ce în ce mai multe cazuri în care femeile și adolescentele au fost răpite cu forța de acasă și traficate în altă regiune din țară lor de origine sau în străinătate.

Metoda de recrutare nr.2 – Obținerea victimelor prin ademenire și înșelăciune cu promisiuni referitoare la emigrare legală sau la locuri de muncă legale:

De cele mai multe ori, traficanții obțin controlul asupra victimelor ademenindu-le cu scenarii ireale ale unei vieți mai bune în altă parte. Traficanții se folosesc de factori de îndemn și ademenire prezentați mai sus și își concentrează atenția asupra persoanelor aflate în căutarea unei șanse de a pleca în străinătate. În cele mai multe cazuri, acestea au o situație financiară și familială precară. Traficanții le oferă meserii

bănoase în străinătate, cum ar fi cele de chelnerițe, dansatoare, artiste, profesoare, femei de serviciu pentru familii sau cosmeticiene, zidari, grădinari etc. Și agențiile matrimoniale internaționale pot fi numai o „fațadă” pentru rețelele de trafic de persoane. Este important să admitem că există doar foarte puține criterii prin care persoanele își pot da seama dacă este vorba de agenții serioase, care oferă oportunități de muncă sau călătorie legală, sau dacă este vorba de „fațade” pentru traficul de persoane. Organele de poliție din linia întâi din țările de origine, care sunt familiarizate cu activitățile economice din comunitățile sau zonele în care patrulează, sunt cele mai în măsură să identifice falsele aparențe ale rețelilor criminale, care pozează drept afaceri legale.

Una dintre cele mai tentante promisiuni pentru tinerele femei din Europa Centrală și de Est este oferta unei cazări proprii, ceea ce reprezintă un nivel de independență inimaginabil în țările lor de origine.

De multe ori, victima dă mult mai ușor crezare promisiunilor, deoarece îl cunoaște dinainte pe traficant sau pe recrutant, iar uneori este vorba chiar de un membru al familiei victimei. Femeile realizează de-abia după ce au ajuns în țara de destinație că au fost înșelate de traficant și descoperă că vor fi exploatare cu forța.

Metodele de recrutare nr.3 și nr.4 – Înșelăciunea în ceea ce privește realitatea brutală ce o așteaptă pe victimă în industria sexului din sud-estul Europei, industrie controlată de rețelele de crimă organizată:

Se estimează că mai mult de 25% din femeile recrutate își dau seama de la început că în străinătate vor lucra în industria sexului. Ele sunt însă induse în eroare în ceea ce privește viața care le așteaptă după sosire și condițiile de muncă în care li se cere să lucreze. Ele se așteaptă la un grad ridicat de independență, cred că vor putea lua decizii în legătură cu munca lor își închipuie că vor lucra ca artiste de strip-tease în ”peep-show-uri” sau ca prostituate „clasice”. Ele au o noțiune a vieții de prostituată, care nu are nici o legătură cu realitatea cu care urmează să se confrunte. Traficanții au însă cu totul alte planuri pentru victimele pe care le vor atrage și prinde cu succes în capcana traficului.

Femeilor care pleacă de bună voie în străinătate pentru a lucra în industria sexului nu li se spune în ce condiții vor lucra după sosirea la destinație: confiscarea pașapoartelor și a documentelor de identitate, un număr mare de ore de muncă, servicii sexuale periculoase etc. De asemenea nimeni nu le spune că vor fi utilizate mijloace severe de constrângere, dacă ele încearcă să refuze munca sau să fugă.

În baza celor expuse mai sus vedem că, metodele de recrutare a persoanelor în scopul traficării lor sînt pe cît de simple, pe atît de perfide. Dar cel mai des recrutorii recurg la următoarele modalități de traficare a persoanelor:

- prin mijlocirea persoanelor fizice (cunoscute sau necunoscute);
- prin intermediul unor firme de plasare în cîmpul muncii peste hotare;
- prin agenții de turism;
- prin agenții matrimoniale, cluburi de dans, baruri de noapte.

Traficul de persoane prin intermediul persoanelor fizice

O mare parte a concetățenilor noștri află despre posibilitățile plecării la muncă peste hotare de la prietenii sau rudele care deja lucrează acolo. Tot de la ei află și despre posibilitățile de a se deplasa în țara respectivă (de regulă, mai puțin legale).

De această stare de lucruri, cât și de vulnerabilitatea persoanelor care sînt în căutarea unui loc de muncă, lipsite de apărarea legii, profită traficanții. Aceștia mai întîi îi determină pe oameni să plece peste hotare (făcîndu-le sau ajutîndu-i să facă rost de vize, de pașapoarte sau de bilete „ieftine”, uneori chiar în credit), iar o dată ajunși acolo, îi constrîng să lucreze în condiții grele de exploatare.

Cînd ai de a face cu un recrutor bine deghizat, iscusit în arta de a prinde în mreje, te mai poți plînge de noroc. Dar este absolut de neînțeles faptul că persoanele își încredințează de multe ori soarta și viața unor persoane dubioase, care nu numai că nu au licență de a angaja la lucru în străinătate, ba chiar spun suficient de clar care va fi ocupația lor „dincolo”, unde vor locui, într-un cuvînt le propun deschis să lucreze și să trăiască în condiții grele, periculoase și ilegale. Aceasta denotă, pe de o parte, vulnerabilitatea educației din familie și din sistemul de învățămînt.

Cei mai periculoși sînt traficanții solitari. Mulți dintre ei sînt cetățeni străini, nu au o viză de reședință în Moldova, cu pașapoarte și nume false și practic foarte greu de prins. Închiriază apartamente pentru cîteva zile, în care a doua oară nu se mai întorc.

Regretabil este faptul că sînt traficanți-femei. De cele mai multe ori, aceste femei au trecut și ele prin rețeaua traficantilor. Acțiunile lor se conduc de cele mai perfide legi ale imoralității. Cunoscînd în amănunt întregul mecanism al traficului, ele devin cele mai experimentate traficante. O parte din ele au devenit traficante de bună voie, fiind seduse din posibilitatea de a cîștiga – pentru fiecare fată ademenită în trafic ele primesc în jur de 1000 dolari americani. Altele au fost nevoite să devină recrutori în schimbul libertății, fiind amenințate de elementele criminale care le-au ținut în robie. De obicei, femeile traficante sînt cele mai convingătoare – ele apar în localitățile rurale în mașini luxoase, purtînd bijuterii din aur și spunînd povești despre viața frumoasă din Occident. Le promit fetelor, că în cîteva luni vor face atîtia bani, cîți nu vor face la Moldova în ani de zile. Le propun să lucreze în calitate de chelnerițe sau îngrijitoare de bătrîni, menajere, dansatoare. Realitatea este de altă natură – ele vor fi forțate să se prostitueze. Foarte des fetele, tinere și naive, se lasă ademenite de aceste oferte, pentru a regreta mai apoi tot restul vieții.

În schimb recrutorul se alege pentru trecerea unei fete cu o sumă între 200 – 2000 dolari americani, în funcție de țara unde a fost traficată, de nivelul traficantului, de calitățile fizice ale fetei etc.

Recrutarea prin intermediul firmelor de angajare în cîmpul muncii peste hotare

Dintre sutele de firme care oferă servicii de angajare la lucru peste hotare, doar cîteva au licența corespunzătoare, eliberată de Camera de Licențiere, ce le-ar permite asemenea gen de activitate. Rezultă că restul agențiilor activează ilegal. Pentru desfășurarea unei atare activități fără a deține licență, legislația prevede o pedeapsă administrativă de 180 lei (14 dolari SUA). Însă, în cazul înșelării de către agenție a clientului, Codul Penal prevede o pedeapsă între 2 și 15 ani privațiune de libertate, în funcție de gravitatea infracțiunii. Din păcate, persoanele nu se interesează de existența licenței care i-ar permite firmei să desfășoare asemenea activitate; ele nu semnează contracte în care să fie indicată adresa de destinație și numele viitorului patron.

Pentru a dovedi implicarea în traficul de ființe umane a firmelor de angajare

la lucru peste hotare sau a firmelor de turism și pentru a începe urmărirea penală sînt necesare cel puțin mărturiile victimei traficului. Dar victimele, de obicei, nu doresc să depună mărturii, deoarece sînt speriate. În plus aceste firme nu activează prea multă vreme. Imediat, simțind vre-un pericol, firma respectivă dispăre. Unele agenții se înființează doar pentru a forma un grup de doritori de a pleca la lucru peste hotare și, după ce au încasat taxa dispar. Altele chiar transportă grupul pînă în România sau în țara de destinație și acolo își abandonează clienții.

Cînd este vorba de femei, mai ales de fete tinere, metodele diferă. După ce li se descrie în culori roze viața din Occident și condițiile în care vor lucra, fetele sunt convinse să plece. Ulterior, se percepe taxa care include cheltuielile pentru viză, bilet, hotel. Sau firma își ia toate cheltuielile asupra sa, dar în acest caz ele sunt vîndute în țara de destinație sau în vreo țară de tranzit și va trece mult timp pînă fetele vor putea să se răscumpere.

Cînd ajung în țara de destinație fetele sunt determinate la tăcere de cel puțin trei circumstanțe:

- patronul care le-a cumpărat le ține în captivitate ca să-și restituie banii „investiți” în fete, forțîndu-le să se prostitueze;

- chiar dacă se rup din prizonieratul traficantului, fetele nu pot reveni în țară fără să fi căștigat ceva din motiv că, de obicei ele iau cu împrumut banii de la rude sau prieteni;

- de statutul de migrant ilegal pe care i-l atribuie legile țării în care s-au pomenit (de obicei, noii „proprietari” deposedează victimele de actele de identitate).

Recrutarea prin intermediul agențiilor de turism

Agențiile care desfășoară o activitate turistică sînt mult mai numeroase decît cele de angajare în cîmpul muncii peste hotare. Conform datelor MAI, la 1 ianuarie 2001 în Moldova existau 1341 firme, al căror statut le permitea să desfășoare activități de turism internațional. Din acest număr, numai 307 dețineau licențe eliberate de Ministerul Economiei și Reformelor.

Din noiembrie 2000 turismul internațional a intrat în competența Agenției Naționale de Turism. Pînă la momentul actual Camera de Licențiere a eliberat 246 licențe firmelor turistice. De obicei, oamenii se adresează agențiilor turistice avînd deja prieteni sau rude care lucrează în țările de destinație și care îi pot ajuta să-și găsească repede de lucru.

Spre deosebire de firmele de palsare în cîmpul munci, agențiile turistice perfec-tează oficial vizele, ce nu includ însă și dreptul de a te angaja legal în cîmpul muncii în țara de destinație. Persoanele care au nimerit într-o țară străină printr-o agenție de turism, se angajează în serviciu ilegal, la negru, fiind expuse mai multor riscuri. Agențiile turistice nu poartă nici o răspundere de soarta acestora, de consecințele unor asemenea aventuri.

Agențiile matrimoniale

Deși mai puține la număr și ele reprezintă o modalitate de recrutare a fetelor spre rețelele proxeneților. Numărul fetelor care visează la o căsătorie cu un străin a crescut simțitor în ultimul timp. De obicei, agențiile matrimoniale activează confrom

acelorași principii ca și agențiile de angajare la lucru, cu deosebirea că ele „aranjează” femeilor contacte cu bărbații din străinătate în scopul căsătoriei. Primul semn al unor asemenea agenții este un anunț publicitar, de genul:

„Bărbat, 30-40 de ani (se indică de obicei cetățenia, de dorit din Europa de Vest), prosper, caută femeie de 20-30 de ani în scopul căsătoriei”

Foarte multe fete reacționează la aceasta. Corespondența se poartă prin poștă sau prin Internet (de altfel, în ultimii ani Internetul a devenit o modalitate destul de răspândită de recrutare a fetelor, deoarece tot mai multe fete își plasează fotografiile pe paginile acestei „rețele internaționale de mirese”). Fata trimite fotografia și de obicei, îi place pretendentului, care îi trimite invitație și bani pentru bilet (sau se reduce la promisiunea că-i va întoarce banii la venirea fetei în țara de destinație). Ajungând în țara de destinație fetei i se iau actele, banii și i se propune, mai întâi voluntar să se prostitueze. În caz de refuz sunt aplicate o serie de măsuri de constrângere care fac victima „respectuoasă”.

Dacă se găsește bărbatul care a invitat-o, de regulă, el este clientul agenției matrimoniale, care plătește bani buni pentru o asemenea „marfă”; ulterior el o poate revinde altcuiva sau restitui agenției.

Ina VÎRTOSU,

lector al Catedrei drept public a

Academiei „Ștefan cel Mare”, master în drept

ROLUL ONG-URILOR ÎN PREVENIREA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

In recent years there has been a significant increase worldwide in discussion about the problem of trafficking. The abuses of the basic human rights of trafficked persons, who are mainly women and girls, arouse great concern. NGOs, governments, the United Nations and others have attempted to respond to the problem. However, there are many different opinions about what trafficking is, how widespread trafficking is, how to understand the problem and what needs to be done to respond to it and to address the growing restrictions against legal and safe migration that people around the world are facing. NGOs play an active and important role in the field of combating trafficking in persons, first of all in the prevention of victimization and re-victimization, and direct assistance to trafficking survivors. However, the situation requires its further development on the following directions. Law enforcement is strongly recommended to take in account the NGOs' opinion when working with victims of trafficking. NGOs, in their turn, are strongly recommended to continue their activities in the field of training of and building cooperation with law enforcement in order to develop sustainable patterns of full respect of the victims' rights and interests.

Republica Moldova, țara care este situată în partea de est a Europei cu o suprafață de 33,700 km cunoaște un grav declin economic¹. Deși Constituția și legislația Republicii Moldova sunt în general în deplină concordanță cu principiile non-discriminării, drepturile fundamentale ale cetățeanului continuă să fie încălcate prin veniturile necorespunzătoare, prin lipsa de oportunități și prin ritmul scăzut al implementării reformelor sociale. Aproximativ jumătate din populație trăiește sub pragul de sărăcie. Sărăcia afectează în cele mai multe cazuri familiile mari sau cele monoparentale, lucrătorii agricoli și populația rurală. Datorită acestui fapt s-a intensificat și migrația ilegală. Conform estimărilor neoficiale, numărul cetățenilor moldoveni care lucrează în străinătate se situează între 600000 și 1000000², reprezentând ponderea cea mai mare dintre imigranții ilegali din Turcia și Europa de Sud și Centrală. Emigrează un număr disproporționat de mare de locuitori din zonele rurale, media celor care lucrează în străinătate fiind de 50-100 persoane (pâna la 1 la sută) din fiecare comunitate rurală de 1000-2000 locuitori. În unele comunități a rămas doar jumătate din populația existentă anterior³. În Găgăuzia există sate de unde circa 70 % din femei au migrat în străinătate. Majoritatea dintre ele au plecat în Turcia, Italia, Spania și Portugalia. Surse oficiale arată că 80 la sută din populație vrea să plece din țară. Aproape 90 la sută din generația tânără cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani vrea să părăsească R. Moldova pentru o perioadă de timp. Circa 37 la sută ar vrea să părăsească țara pentru totdeauna, dacă ar avea posibilitate, și doar 9 procente din populația tânără vrea să rămâna în Moldova⁴. Foarte multe dintre persoanele plecate din țară se află ilegal în străinătate, astfel devenind jertfe ușoare ale rețelelor criminale, inclusiv ale celor de trafic. Moldova este atât țara de origine, cât și de tranzit în procesul traficului de ființe umane. Din cauza amplasării sale geografice și a situației economice

curente, Moldova a devenit o sursă importantă de ființe umane, constituind o țară de origine. În același timp, Republica Moldova este și țara de tranzit al traficului de ființe umane din Ucraina și din alte țări din ex-Uniunea Sovietică.

Cu ce scop am dezvăluit aceste cifre și constatări? Pentru a accentua încă o dată că problema traficului de ființe umane este una gravă, soluționarea căreia nu depinde numai de organele de forță, ci și de întreaga comunitate. Astfel, semnele de alarmă trase de societatea civilă și de comunitatea internațională, în ce privește traficul de ființe umane (TFU), și în special copii, precum și cazurile oficiale înregistrate, au determinat autoritățile publice să recunoască existența fenomenului TFU și în Republica Moldova și să ia atitudine față de pericolul social pe care îl prezintă. În acest sens, Moldova a semnat Convenția ONU privind combaterea crimei organizate, adoptată în cadrul Adunării Generale din 15.11.2000 și Protocolului adițional de la Palermo „Cu privire la prevenire, suprimare și pedepsirea traficului de persoane, în special femei și copii”.

La 30 iulie 2001 Parlamentul prin Legea nr. 450-XV a introdus alte completări în Codul penal, în art.113/2, incriminând și „traficul ilicit de ființe umane”, în care au fost descrise și unele elemente constitutive ale traficului.

Deoarece TFU a devenit un pericol iminent pentru securitatea națională a Moldovei, dar și a comunității internaționale, în ultimii ani agențiile de stat și ONG-urile locale au fost nevoite să găsească un șir de răspunsuri la acest fenomen care se mai află încă în continuă dezvoltare.

În republică există un număr de agenții internaționale implicate în procesul anti - trafic. În iunie 2001, UNICEF a coordonat crearea unui grup operativ cu privire la TFU, care reprezintă o inițiativă de cooperare, acțiuni comune, schimb de informații cu privire la TFU dintre agenții. La moment grupul include UNICEF, OIM, OSCE, Ambasada SUA, Ambasada Franței, Ambasada Germaniei, Comisia Europeană, Centrul de Prevenire a Traficului de Femei. A fost creată o bază de date a tuturor acțiunilor și urmărilor TFU în Moldova.

Grupul de Lucru cu privire la Traficul de Copii a fost creat în august 2002 la inițiativa UNICEF și alte agenții internaționale. Acesta este alcătuit din agenții internaționale și ONG-uri. Activitatea acestuia include: planificarea inițiativelor existente de combatere a traficului de copii în Moldova, concentrată pe cel mai vulnerabil grup (copii din instituții, copii ce se întorc în țară și copiii femeilor traficate), pregătirea curriculumului școlar pentru instruirea elevilor, acordarea de servicii copiilor ce se întorc în Moldova, protecția și acordarea asistenței victimelor⁵.

Dupa ani de ignorare a problemei TFU, în ultimii doi ani, în Moldova s-a realizat un volum mare de lucru, în special în domeniul conștientizării populației. Totuși e necesar de adăugat că aceste activități au fost inițiate de către organizațiile internaționale, finanțate de instituții străine și implementate de către ONG-uri fără nici un sprijin din partea guvernului. ONG-urile au devenit parteneri majori ai organizațiilor internaționale, jucând un rol important în combaterea TFU. Astfel, multe ONG-uri locale s-au angajat într-un șir de activități de divers gen: publicare, inclusiv de carte, reviste, broșuri și buletine informative, campanii media, documentare despre TFU.

Asociația Femeilor de Carieră Juridică administrează Centrul de Prevenire a Traficului de Femei. Acest proiect a fost lansat în februarie 2001, fiind finanțat de

către Guvernul SUA. Inițial, Centrul și-a îndreptat acțiunile spre crearea unei strategii clare pentru o campanie mass-media. Pe lângă aceasta, publică și distribuie lunar un buletin informativ, o revistă trimestrială și broșuri. Centrul desfășoară seminare, în special pentru tineri, și distribuie materiale în școlile din țară pentru informarea elevilor.

Campaniile informative despre pericolul TFU sunt desfășurate de către Centrul de Prevenire a Traficului de Femei (CPTF) prin intermediul a 4 posturi de radio naționale, 7 ziare naționale, buletine lunare, reviste trimestriale, precum și prin intermediul documentarului „16-25 export”.

În general, ca rezultat al campaniilor informaționale desfășurate de ONG-uri, traficul a devenit o problemă foarte cunoscută, cel puțin în marile orașe, și a fost discutată și prezentată în mass-media, deși acoperirea mass-mediei nu este întotdeauna potrivită. Vorbind despre eficacitatea acestor campanii, opinia Centrului, ONG-urilor și societății civile în ansamblu este că acestea au fost elaborate pentru a prezenta acest fenomen prin oferirea de soluții concrete de combatere și totodată constituie un pas important în prevenirea și limitarea acestuia.

Recent în Moldova a început să funcționeze o singură linie telefonică gratuită care poate fi accesată 24 de ore din 24 administrată de către La Strada. Linia oferă informație amplă despre riscurile legate de plecarea ilegală peste hotare și asigură prim ajutor în cazul în care o persoană are asemenea necesități.

Rolul ONG-urilor este destul de important atunci când este vorba de informarea unor grupuri de oameni sau chiar a întregii societăți despre anumite fenomene ce afectează în special femeile: discriminarea gender, feminizarea sărăciei, violența în familie, traficul de femei. Aceste scopuri sunt realizate de ONG-uri prin campanii de informare și conștientizare a publicului, colaborarea cu structurile de stat, materializându-se prin implementarea unor programe sau activități de utilitate publică. Primii care s-au inclus în contracararea fenomenului traficului de ființe umane au fost structurile internaționale și ONG-urile. În acest context activitatea lor presupune activități de prevenire prin informarea grupurilor de risc, a grupurilor profesionale și a publicului larg, acordarea asistenței necesare persoanelor traficate și familiilor acestora, stabilirea și menținerea relațiilor cu organizațiile internaționale și activități de lobby, acordarea asistenței juridice victimelor traficului de ființe umane, precum și acordarea de ajutor la reintegrarea lor în societate.

La ora actuală rețeaua creată pentru combaterea traficului de persoane, și în special copii, este compusă atât din instituții de stat, internaționale, cât și din ONG-urile care se ocupă cu prevenirea și combaterea acestui fenomen negativ.

În continuare vom analiza pe cele ce au obținut rezultate mai evidente în domeniu. Fără doar și poate cele mai cunoscute sunt ONG-ul „La Strada”, ONG-ul „Winrock International/ Noi Perspective pentru Femei ” și ONG “Salvați Copii”.

Activitatea de prevenire a traficului ființe umane a ONG-ului „La Strada”

Centrul Internațional „La Strada”⁶ face parte din rețeaua internațională a organizațiilor neguvernamentale antitrafic „La Strada”, ce include 9 țări, atât de destinație, cât și de origine a traficului de ființe umane din Europa Centrală și de Est (Olanda, Polonia, Cehia, Belarus, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Macedonia, Moldova, Ucraina), preocupate de prevenirea fenomenului și protecția drepturilor victimelor

acestui flagel. În cadrul Întrunirii Coordonatorilor Naționali ai Organizațiilor afiliate la Programul de Prevenire a Traficului de Femei „La Strada”, care a avut loc în Chișinău în perioada 29 martie - 4 aprilie 2004, s-a decis crearea Asociației Internaționale „La Strada”, care va promova la nivel continental și regional drepturile persoanelor ce devin victime ale comerțului cu ființe umane. Programul „La Strada” apare odata cu căderea Cortinei de fier în 1989, ca rezultat al schimbărilor politice și economice, când țările UE devin alarmate de proporțiile pe care l-a căpătat fenomenul traficului de ființe umane în Europa Centrală și de Est și Comunitatea Statelor Independente (CSI). În Republica Moldova Programul a fost lansat în martie 2001, odată cu fondarea însăși a Centrului Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”. De atunci și până în prezent toate activitățile Centrului Internațional „La Strada” vizează trei direcții prioritare de contracarare a fenomenului: informare și prevenire, asistență socială acordată victimelor, și cercetare și lobby. Centrul Internațional „La Strada” este membru recunoscut al mai multor instituții naționale și internaționale antitrafic și își desfășoară activitatea în parteneriat cu un șir de organizații și structuri internaționale și autohtone în baza unor proiecte sau programe de interes public regional sau local.

Fondat în 2001, Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada” s-a impus ferm în viața socială a Republicii Moldova și dispune actualmente de o experiență unică și competențe distincte în:

- educarea potențialilor migranți despre migrație și pericolul traficului de persoane;
- optimizarea resurselor naționale de prevenire a traficului;
- facilitarea accesului la asistența calitativă și sigură;
- optimizarea serviciilor prestate victimelor traficului;
- monitorizarea situației în domeniul traficului de persoane în Moldova;
- asistența factorilor de decizie naționali în elaborarea strategiilor antitrafic.

După cum am menționat „La Strada” implementează trei programe în Moldova: revenire, educație și asistență socială a victimelor. Ca parte a asistenței sociale, „La Strada” a inițiat la începutul lunii martie 2002 o linie telefonică anti - trafic. Numărul de telefon e cu taxa gratuită și poate fi accesat din toată republica. De asemenea acest ONG a încheiat un acord cu instituțiile statale în vederea cooperării și schimbului de informație. Acorduri separate au fost încheiate cu MAI și Centrul SECI pentru a coopera în cazurile de redobândire, salvare și repatriere a victimelor traficului. De obicei informația despre cazurile de TFU parvine de la familiile victimelor (70%) sau de la poliția locală, ONG-urile locale sau alte surse (30%). „La Strada” informează oficiul Organizației Internaționale pentru Migrație, Ministerul Afacerilor Interne și ONG-urile ce activează în țara de destinație, cerându-le asistență.

În 90 % din cazuri femeile sunt salvate în câteva zile după intervenție. Primul caz în Turcia a avut loc în aproximativ 3 săptămâni, deoarece a fost nevoie de stabilit o nouă procedură și noi contacte.

Activitatea ONG-ului „La Strada” poate fi convențional divizată pe următoarele direcții:

1. educarea potențialilor migranți și optimizarea resurselor naționale de prevenire a traficului și menținerea liniei fierbinți naționale;

2. organizarea de traininguri, seminare de instruire pentru grupuri profesionale, seminare de sensibilizare;

3. consolidarea eforturilor de prevenire a fenomenului trafic de ființe umane;

4. publicarea de materiale educative și informative.

Educarea potențialilor migranți și optimizarea resurselor naționale de prevenire a traficului și menținerea liniei fierbinți naționale

Accesul la informația despre migranți, amenințările traficului și riscurile migrației ilegale este destul de limitat îndeosebi în regiunile rurale, unde se concentrează cel mai mare număr de migranți și potențiali migranți. Populația este încă slab informată și are acces limitat la puținele și în același timp dispersatele surse informaționale existente, la moment fiind și o lipsă de unitate, care să adune toată literatura de conștientizare a populației într-un flux integral, consecutiv și logic⁷.

Problema insuficienței informației afectează, de asemenea, și grupurile profesionale, care sunt în legătură directă cu potențialii migranți. Astfel, unul din obiectivele cele mai importante al acestor grupuri este de a educa prin asigurarea accesului la informație pentru potențialii migranți.

Experiența demonstrează că din moment ce oamenii sunt mai informați asupra pericolelor și a felului cum să recunoască primele semne ale situațiilor dificile pentru a evita situațiile de risc, criminalii ajustează metodele utilizate situațiilor noi și inventează altele. Astfel devin foarte importante campaniile de prevenire, conduse permanent de un „ochi ager”, în baza unei analize ample, spre a ajusta informația și campaniile de conștientizare a maselor la realitățile noi. În acest scop în cadrul ONG-ului „La Strada” a fost constituit Centrul de resurse. Misiunea Centrului de resurse constă în educarea potențialilor migranți privind migrația și pericolul traficului de ființe umane, optimizarea resurselor naționale de prevenire a traficului. Astfel, se va ajunge la intensificarea sistemului informațional la nivel național.

Organizarea de traininguri, seminare de instruire pentru grupuri profesionale, seminare de sensibilizare

O direcție importantă a activității ONG-ului „La Strada” este și organizarea de traininguri și seminare pentru grupurile profesionale. Prestând servicii de training și consultanță, principala preocupare a Centrului Internațional „La Strada” este consolidarea capacităților profesionale ale specialiștilor care interacționează cu categoriile vulnerabile față de traficul de persoane. Beneficiarii trainingurilor organizate de Centrul „La Strada” sunt pedagogii, asistenții sociali, reprezentanții organelor de drept, ziarisții, consultanții liniei fierbinți, personalul ONG-urilor, clerul și alții. Participanții la traininguri și activitățile de consultanță au posibilitatea de a-și forma și dezvolta noi abilități pentru a lucra eficient cu grupurile de risc, de a cunoaște cele mai potrivite tehnici de intervenție, de a se familiariza cu practicile naționale și internaționale în domeniu.

În organizarea și desfășurarea trainingurilor și activităților de consultanță, Centrul menține o abordare flexibilă, care pornește de la determinarea nevoilor publicului-țintă. Ulterior, conținutul, durata și metoda de predare sunt adaptate acestor nevoi specifice. Pentru fiecare training se elaborează suporturi de curs, care sunt distribuite participanților.

„La Strada” desfășoară traininguri grupate pe domenii, care la rândul lor sunt

grupate pe module, printre care putem menționa:

- elaborarea, aplicarea și monitorizarea unui cadru regulator și conceptual pentru asistența și protejarea victimelor traficului de ființe umane la nivel național și regional/internațional;
- elaborarea, aplicarea și evaluarea mijloacelor conceptuale și schemelor de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe umane la nivel național;
- elaborarea, aplicarea și evaluarea mijloacelor conceptuale pentru prevenirea traficului de persoane;
- elaborarea schemelor de comunicare efective pentru a spori eforturile anti-trafic și metodele de asistență a victimelor traficului de ființe umane la nivel național și regional.

Consolidarea eforturilor de prevenire a fenomenului trafic de ființe umane

Guvernul a recunoscut stringența problemei traficului de ființe umane și și-a exprimat voința politică de a întreprinde măsurile necesare pentru contracararea fenomenului. Reacția pozitivă în acest sens include o serie de măsuri primare, în special de natură juridică, menite să pună bazele activităților specifice din domeniul antitrafic, urmat fiind de lansarea operativă a etapei de implementare. Evaluarea preliminară a rezultatelor primare fazei de implementare a fost lansată fără cunoașterea profundă a problemei și fără a lua în considerare natura complexă a fenomenului. Astfel, în faza activităților de implementare, grupul profesional s-a confruntat cu o serie de lacune și neajunsuri, consecință a obstacolelor întâmpinate la etapa pregătitoare.

Pentru consolidarea eforturilor de prevenire a fenomenului TFU a fost constituit în cadrul ONG-ului „La Strada” Centrul de Analiză și Lobby. Misiunea de baza a Centrului de Analiza si Lobby este de a contribui la asigurarea unei reacții adecvate față de fenomenul trafic de ființe umane prin creșterea eficienței în activitățile de dezvoltare și implementare, coordonare și monitorizare.

Beneficiari ai serviciilor oferite de acest Centru sunt:

- factorii de dezvoltare a politicilor/ strategiilor și factorii de decizie, administrația public;
- grupurile profesionale (guvernamentale și neguvernamentale, care lucrează cu grupurile de risc sau victimele traficului de ființe umane);
- comunitatea internațională în domeniul antitrafic;
- ONG-urile specializate în domeniul contracarării traficului de ființe umane.

Centrul de Analiză și Lobby desfășoară numeroase activități pe care le putem grupa în următoarele domenii:

- cercetarea și monitorizarea situației traficului de ființe umane din Republica Moldova, alte țări și regiuni, analiza factorilor de influență și elaborarea recomandărilor practice cu scopul depășirii acestui fenomen social;
- studiul organizării eforturilor de contracarare a traficului de persoane în Moldova și în alte state (prevenirea, asistența și protecția victimelor traficului, urmărirea vinovaților, precum și coordonarea acestor activități, baza normativă, managementul informațional și cercetarea, monitoringul și evaluarea, alte măsuri de susținere a organizării procesului de combatere a traficului de ființe umane);
- acumularea informației privind teoria și bunele practici din domeniul contracarării traficului de persoane, schimbul de informații cu alți participanți la comba-

terea fenomenului și diseminarea informației;

- expertiza actelor normative din domeniul combaterii traficului de persoane și elaborarea propunerilor de îmbunătățire a lor. Participarea la elaborarea bazei normative de drept privind combaterea fenomenului;

- diseminarea rezultatelor cercetărilor la nivel național și internațional. Pregătirea și editarea publicațiilor în problema traficului, organizarea conferințelor de presă, plasarea materialelor pe Internet, participarea sistematică cu rapoarte la foruri locale și internaționale;

- acțiuni de promovare a intereselor victimelor traficului de persoane în procesul de elaborare a legii;

- Controlul respectării standardelor internaționale în domeniul contracarării traficului de ființe umane, recomandări privind perfecționarea actului normativ în cauză.

Astfel, monitorizarea situației privind traficul de persoane din Europa, efectuată de membrii rețelei „La Strada”, atestă faptul că problema în cauză poartă un caracter transfrontalier. În Europa, precum și în alte țări ale lumii, grupările criminale activează în rețele bine organizate, folosind escrocherii, corupție, forță etc. Metodele de recrutare și transportare a victimelor devin tot mai diversificate cu fiecare an. Formele, precum și scopurile traficării de asemenea sunt în permanentă schimbare, capătînd un caracter tot mai latent și tenebru. Experiența atestă, de asemenea, extinderea fenomenului asupra noilor teritorii, grupuri sociale și categorii de vârstă. Odată cu localizarea problemei de către comunitatea internațională într-o anumită țară sau regiune, studiarea metodelor utilizate de criminali și eforturile orientate spre obținerea rezultatelor în contracararea fenomenului, grupările criminale reacționează rapid prin schimbarea metodelor de organizare, rutelor, regiunilor de destinație, formelor de exploatare și control al persoanelor etc.

Astfel, în vederea combaterii cu succes a traficului de ființe umane, sunt absolut necesare: o politică unică, strategii și programe inovatoare de combatere, precum și coordonarea eforturilor în domeniul dat, atât în țările de origine, cât și în țările de tranzit și destinație.

Deși comunitatea Europeană acordă tot mai multă atenție problemelor de identificare a victimelor traficului de persoane, acordarea asistenței în vederea reabilitării și reintegrării lor sociale, principiul respectării drepturilor fundamentale ale omului nu a devenit hotărâtor în contactul dintre organele de drept cu migrații aflați ilegal peste hotare – potențiale victime ale traficului de persoane.

Astfel, ONG-ul „La Strada” întreprinde măsuri privind:

- armonizarea intereselor publice în urmărirea în justiție a criminalilor cu interesele individuale ale persoanelor traficate;

- decriminalizarea victimelor traficului de persoane, excluderea deportării acestora din țările de destinație fără aplicarea măsurilor pentru identificarea acestora și asigurarea accesului la asistență și sprijin în reabilitare;

- elaborarea standardelor unice europene privind tratamentul persoanelor traficate (perioada de reflecție, permis temporar de reședință, altele).

În plus, țările comunității europene trebuie să elaboreze măsuri coordonate privind liberalizarea pieței muncii pentru extinderea posibilităților legale de angajare

a lucrătorilor migranți. Guvernele țărilor europene trebuie să recunoască importanța reglementării proceselor migraționiste în beneficiul migrantului în primul rând.

Analiza activităților rețelei internaționale „La Strada” atestă că organizațiile membre ale rețelei au acumulat experiența unică în domeniul colaborării internaționale, elaborării și implementării cu succes a strategiilor și metodelor inovatoare privind contracararea traficului de persoane. Experiența și potențialul rețelei sunt utilizate cu succes la nivel național. Programul complex desfășurat de organizațiile membre, are trei direcții de bază, și anume:

- acordarea asistenței persoanelor traficate, inclusiv organizarea recuperării din rețeaua criminală, facilitarea accesului la programe de reabilitare și reintegrare socială;

- desfășurarea campaniilor naționale de prevenire a problemei.

Activitatea în domeniul prevenirii traficului de ființe umane desfășurată de „Noi Perspective pentru Femei/Winrock International”

O activitate deosebită în prevenirea fenomenului trafic de ființe umane o exercită Winrock International, mai ales în ceea ce privește repatrierea victimelor.

„Noi Perspective pentru Femei”, implementat de „Winrock International” și finanțat de către USAID, abordează unele aspecte ale strategiei integrate a USAID pentru a răspunde traficului de persoane cum ar fi prevenirea traficului de ființe umane și acordarea de asistență victimelor. Proiectul, în special, va dezvolta capacitățile ONG-urilor moldovenești de a implementa activități ce țin de traficul de ființe umane prin intermediul următoarelor obiective⁸:

- 1) lărgirea spectrului de servicii de susținere și asistență oferite de către ONG-urile din Moldova femeilor aflate în situații de risc și victimelor reîntoarșe;

- 2) extinderea serviciilor de informare a populației și îmbunătățirea accesului la informație pentru femeii și fete în situații de risc din localitățile rurale defavorizate;

- 3) întărirea meniul de combatere a traficului de ființe umane în Moldova;

- 4) dezvoltarea capacităților de angajare în câmpul muncii în țară și crearea propriei afaceri la femeii tinere din localități rurale;

- 5) ridicarea nivelului de sensibilizare a opiniei publice în problema traficului de ființe umane. Activitățile sunt adresate fetelor și femeilor de vârstă 16-25 ani, grupul care este supus cel mai mult riscului traficului.

În parteneriat cu organizațiile neguvernamentale de femei din Moldova, Winrock a creat patru centre regionale de susținere în toată Moldova – la Bălți, Cahul, Comrat și Hâncești. Fiecare centru regional oferă femeilor tinere din regiune un spectru de programe corelate: Programul de prevenire a situațiilor de criză, Programul de dezvoltare a posibilităților economice și Programul de asistență juridică. De asemenea, Winrock International colaborează cu Centrul Independent de Jurnalism, organizație neguvernamentală din Moldova, pentru a pune în aplicare Programul de sensibilizare a opiniei publice, parte componentă a proiectului.

Astfel, Noi Perspective pentru Femei consolidează serviciile oferite de ONG-urile partenere din Republica Moldova femeilor tinere din regiunile rurale desfășurând activități sub forma implementării unor programe speciale:

1. Traininguri psihosociale.

În general, trainingurile sunt divizate pe module și constituie cursuri de lecții

care sunt ținute de specialiști în domeniu, atât cu experiență practică, cât și teoretică. Astfel, se desfășoară următoarele traininguri:

- dezvoltarea aptitudinilor de lider (Leadership);
- plecarea peste hotare: mituri și realitate;
- două viziuni asupra violenței aplicate asupra victimelor trafic de ființe umane.

2. Linii telefonice informațional - consultative.

Servicii confidențiale:

- asistență psihologică;
- grupe de susținere pentru fete tinere;
- consultații juridice;
- sistem de referire către alte instituții.

3. Resurse de informare, bibliotecă electronică.

4. Programul de informare a populației, implementat de „Noi Perspective pentru Femei” de asemenea, joacă un rol important în prevenirea traficului de ființe umane. Acesta are ca obiectiv îmbunătățirea accesului la informație și sensibilizarea opiniei publice. Acest obiectiv este atins prin crearea celor 5 centre regionale de susținere, prin activitatea echipelor mobile de instruire și consultanță pentru localitățile îndepărtate, publicarea materialelor informative (broșuri, postere) și prin crearea școlii voluntarilor „Perspective de la egal la egal”.

5. Promovarea și consolidarea relațiilor de parteneriat

Consolidarea relațiilor dintre organizațiile locale, naționale și internaționale care activează în Republica Moldova constituie un element important al prevenirii traficului de ființe umane. În această direcție „Noi Perspective pentru Femei” desfășoară activități ce țin de:

- consolidarea relațiilor de parteneriat cu instituțiile economice și sociale precum și cu școlile profesionale;
- mese rotunde, editarea buletinului informativ, pagină-web;
- inițiative de promovare și campanii de sensibilizare a opiniei publice;
- prezentări publice, întruniri neoficiale, istorii de succes.

6. Programe de sensibilizare a opiniei publice

Acest program are ca obiectiv principal sporirea nivelului de sensibilizare a opiniei publice privind oportunitățile și serviciile existente. Pentru aceasta se desfășoară următoarele activități:

- colaborarea cu Centrul Independent de Jurnalism (CIJ) din Moldova
- emisiuni tv/radio „Destine și destinații”, produse lunar (tv) și bilunar (radio) care contribuie la o mai bună informare a publicului în ceea ce privește fenomenul traficului de ființe umane, migrației ilegale și prevenirea acestora;
- programe de instruire pentru colaboratorii Centrelor Regionale de Susținere; jurnaliști și reporteri din cadrul posturilor locale TV, radio și presa scrisă;
- buletin trimestrial privind monitorizarea mass-media (7 ziare naționale);
- stagiul în mass-media pentru fete tinere;
- concurs de publicații pentru studenți.

7. Dezvoltarea aptitudinilor de angajare în câmpul muncii și a posibilităților de inițiere a afacerilor proprii

Scopul principal al acestui program constă în îmbunătățirea abilităților femeii-

lor tinere din localități rurale, femeilor aflate în situații de risc și victimelor traficului de ființe umane de a se încadra în câmpul muncii și/sau de a iniția afaceri proprii.

Centrele Regionale de Susținere create la Soroca, Bălți, Hâncești, Cahul și Comrat își adresează activitatea femeilor din mediul rural, acordând o atenție deosebită accesului la servicii și sensibilizării opiniei publice din localități îndepărtate și comunități care nu au acces la informație.

Astfel, centrele regionale de susținere stabilesc relații strânse de cooperare cu administrația publică locală și cu sectorul neguvernamental pentru organizarea trainingurilor, meselor rotunde și campaniilor informaționale privind prevenirea traficului de ființe umane și oferirii noilor oportunități.

Toate aceste activități creează o rețea efectivă și un mecanism de referire a beneficiarilor care bineînțeles aduce o contribuție enormă la prevenirea și lichidarea consecințelor fenomenului trafic de ființe umane.

În concluzie, ar fi necesar de menționat ca în prezent, în pofida numărului mare de declarații și angajamente politice de eradicare a traficului de ființe umane, nu există nici un mecanism viabil pentru prevenirea și eradicarea acestui flagel social, nici eforturi comune ale autorităților statale. Astfel de acțiuni sunt spontane și sporadice. În Moldova nu există analize și studii multilaterale asupra fenomenului traficului de ființe umane. Informația statistică este aproximativă și dispersată. Organele statale se implică puțin în reducerea reală a traficului de persoane. Serviciile de prevenire și reabilitare sunt puțin dezvoltate și de cele mai multe ori sunt realizate în exclusivitate de ONG-uri. În urma unor cercetări efectuate de Centrul prevenirii traficului de femei s-a relevat faptul că organele de drept nu au cunoștințele necesare pentru a aplica legislația la cazurile de trafic.

Un alt aspect foarte important care trebuie luat în considerație este adoptarea noului Cod Penal care conține un șir de articole ce se referă la acest fenomen. Mecanismul de aplicabilitate a acestor reglementări presupune, la fel, dezvoltarea unor abilități în acest sens, luând în considerație standardele naționale și internaționale.

O altă problemă (identificată de Asociația Femeilor de Carieră Juridică) este lipsa de legături permanente cu reprezentanții organelor autorității publice locale în problema traficului de ființe umane. În Moldova una dintre cele mai mari probleme rămâne a fi lipsa accesului la informație în localitățile rurale. Reieșind din datele statistice elaborate în baza liniilor de telefon, majoritatea victimelor provin din localitățile rurale. Responsabilitatea autorităților publice locale de a combate TFU este destul de importantă, dar, din păcate, acestea nu au cunoștințe suficiente despre acest fenomen. Reprezentanții mass-media constituie la fel o sursă adițională de informare pentru reprezentanții organelor de drept despre practica judiciară existentă în privința TFU. Astăzi există o lipsă de materiale informative despre TFU bazate pe investigații jurnalistice. Acest fel de activitate jurnalistică ar contribui la identificarea situațiilor corupte în materie de TFU și ar înlătura pasivitatea structurilor legale în ceea ce privește aplicabilitatea legislației existente. Pe de altă parte, practica judiciară ce vizează această categorie de cazuri care este în proces de dezvoltare ar trebui monitorizată atât de societatea civilă, cât și de reprezentanții organelor de drept.

Astfel, cel mai important scop al ONG-urilor specializate este de a preveni, combate și incrimina fenomenul traficului de ființe umane în colaborare cu organi-

zațiile de stat. Traficul de ființe umane nu este numai o treabă a poliției, ci și a întregii comunități. Activitatea poliției a fost mult ușurată odată cu apariția organizațiilor guveranamentale-experti în domeniu. Este demonstrat faptul că lipsa de colaborare dintre ONG-uri și poliție fie agravează și mai mult situația, fie stopează procesul de combatere a traficului de ființe umane. Poliția are nevoie de cunoștințele experților și psihologilor din ONG-urile de profil, iar acestea din urmă la rândul lor au nevoie de organele de poliție sau alte organe de drept, deoarece nu dispun de puterea de constringere sau de constrângere sau de cea de decizie.

Referințe:

1. Banca Mondială, Poverty Assessment (Evaluarea saraciei), Moldova (2000); UN Common Country Assessment (Evaluare comuna ONU), 2000.
2. La începutul anului 2000, se crede că aproximativ 600000 cetățeni moldoveni se aflau în străinătate în căutarea unui loc de muncă sau a unui domiciliu – PNUD, National Human Development Report (Raport național privind dezvoltarea umana), 2000; OIM, Trafficking in Women and Children (Traficul de femei și copii), 2001.
3. OIM, Trafficking in Women and Children (Traficul de femei și copii), Moldova, 2001.
4. Traficul de copii în scopul exploatării sexuale. Raportul Centrului pentru prevenirea traficului de femei, 2003, p. 6
5. Traficul de copii în scopul exploatării sexuale. Raportul Centrului pentru prevenirea traficului de femei, 2003, p. 14
6. Pentru detalii vezi www.lastrada.md și www.lastrada.com
7. Profiluri de victime, OIM-Pristina, Countertrafficking situation report (Raport privind situația în contra-trafic) , 2002
8. Vezi www.winrock.org

REZOLUȚIA
Conferinței științifico-practice internaționale
Probleme actuale privind combaterea traficului de femei

mun. Chișinău

2-3 iunie 2011

Participanții la Conferința științifico-practică internațională cu genericul *Probleme actuale privind combaterea traficului de femei* – reprezentanți ai organelor publice centrale și locale, funcționari ai Ministerului Afacerilor Interne, Procuraturii, Instanțelor judecătorești, reprezentanți ai ONG - urilor și comunității civile etc. salută inițiativa desfășurării unui for științific de nivel internațional de către Academia „Ștefan cel Mare”, în comun cu Fundația Hanns Seidel (Germania).

Problemele economice și sociale generate de economia în curs de tranziție, au impulsionat populația să caute posibilități de a munci în afara țării și, ca rezultat, începând cu anii '90 ai secolului trecut, fenomenul traficului de ființe umane a luat amploare în toate țările din spațiul ex-sovietic, inclusiv și în Republica Moldova. Actualmente acest fenomen a căpătat un caracter multidimensional, constituind anual, conform datelor oferite de Organizația Internațională a Muncii, circa 2,5 milioane de persoane traficate, majoritatea fiind femei și copii. În acest context, elaborarea unor strategii de prevenire și combatere a fenomenului vizat la nivel național și internațional apare drept un imperativ necesar și obligatoriu.

Problematica traficului de ființe umane, în particular a traficului de femei, comportă un caracter complex și dinamic nu numai la nivelul modalităților faptice de manifestare a acestui fenomen socialmente periculos cu specific transfrontalier, dar și sub aspectul cadrului normativ adoptat la nivel național și referit la standardele europene și internaționale.

Prin urmare, conturându-se ca obiectiv principal eficientizarea și asigurarea transparenței în realizarea activităților antitrafic, se impune extinderea colaborării între Republica Moldova și partenerii internaționali, precum și cooperarea între organele guvernamentale și societatea civilă. Aceste subtilități au fost supuse unor reglementări, inclusiv prin conținutul Planului specific adițional la Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2010-2011, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1170 din 21 decembrie 2010, în care se punctează pe necesitatea: investigării cazurilor de implicare a funcționarilor de stat în traficul de persoane, urmărirea și condamnarea acestora; asistenței și protecției victimelor traficului de persoane; cooperării naționale și internaționale; sensibilizării și informării, având ca repere expres indicate: eventualitatea creării unui mediu de intoleranță față de orice implicare ilegală a funcționarilor de stat în cazuri de trafic de ființe umane; asigurarea accesibilității informațiilor și schimbului de date la nivel național și internațional în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane; acordarea asistenței și protecția victimelor traficului de ființe umane; îmbunătățirea cooperării dintre comisiile teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane și organele de drept; sensibilizarea publicului larg privind prevenirea

traficului de ființe umane etc.

În rezultatul celor consemnate, precum și operându-se cu opiniile lansate în cadrul sesiunilor Conferinței științifico-practice internaționale „Probleme actuale privind combaterea traficului de femei”, participanții acestui for științific (reprezentanți ai autorităților publice, organelor afacerilor interne și ai altor organe de drept din Republica Moldova și de peste hotarele ei, instituțiilor universitare din țară și din străinătate, organizațiilor nonguvernamentale și societății civile etc.), -

recunoscând faptul că fenomenul traficului de ființe umane în general, precum și a traficului de femei, în special, comportă un caracter dinamic și complex, iar reacția adecvată din partea autorităților trebuie să fie expresă, multidimensională, obiectivă și oportună,

operând cu directivele ce derivă din tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, precum și din opțiunile reevaluate și asimilate la nivel național în contextul prevenirii și combaterii traficului de persoane,

consideră necesară implicarea activă a organelor de stat, în particular a Ministerului Afacerilor Interne și a altor organe de drept, în lupta contra traficului de ființe umane, prin identificarea unor soluții adecvate orientate spre elucidarea și înlăturarea factorilor care favorizează dezvoltarea acestui fenomen, condamnarea persoanelor implicate în activități de trafic ilegal, precum și încheierea diferitor acorduri interstatale în acest domeniu, care să mobilizeze combaterea comună a acestui flagel antisocial.

Concluziile, propunerile și recomandările, care, în viziunea participanților la conferință, prezintă interes sporit și pot fi considerate ca puncte de reper pentru factorii de decizie implicați nemijlocit în prevenirea și combaterea traficului de persoane rezultă în următoarele:

1. Prevenirea și combaterea traficului de persoane, în special a celui de femei, apare ca problemă principală atât pentru organele de drept, cât și pentru sociologi, psihologi, pedagogi și necesită o soluționare cât mai curentă atât la nivel național, cât și internațional.

2. Urmează a fi identificată și realizată o politică de stat unitară în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane, precum și de elaborat un sistem individual de priorități care prezintă interes pentru întreaga societate. Devenind victimă a traficantilor, persoana necesită ajutor social, medical, juridic etc., soluționarea acestor probleme impunând realizarea unui ansamblu de acțiuni concentrate ale tuturor elementelor sociale.

3. Traficul de persoane, inclusiv de femei, constituie un fenomen antisocial deosebit de complex atât la nivelul reglementărilor normative, cât și sub aspectul măsurilor întreprinse în vederea eradicării acestuia. Prin urmare, acțiunile realizate spre îmbunătățirea situației în domeniu trebuie să aibă ca obiect de referință patru arii de intervenție la nivel regional și local: cadrul instituțional; cadrul normativ; serviciile sociale specializate pentru potențialele victime ale traficului și cooperarea internațională.

4. Se consideră că, la moment, politica penală promovată la nivel național întruchipează în sine standardele internaționale prescrise în materie. Totodată, examinarea detaliată a normelor de referință denotă prezența unor imperfecțiuni legislative,

cea ce determină o intervenție în plus a legiuitorului pentru înlăturarea acestora.

5. În scopul înlăturării cauzelor care determină în mod direct sau indirect săvârșirea traficului de femei, este necesară sporirea eforturilor statului în ceea ce privește aplicarea măsurilor preventive în anumite domenii prioritare de activitate, cum ar fi domeniul economic și cel al turismului, educațional, informațional, de ocrotire a normelor de drept etc.

6. Politicile privind traficul de femei acoperă aspecte legate de afaceri și integrare socială, motiv pentru care se solicită adoptarea unor programe și a unor metode eficiente de reabilitare socială a victimelor traficate, inclusiv a unor măsuri referitoare la piața muncii și la sistemul de asigurări sociale.

7. În vederea eficientizării cooperării juridice internaționale în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane, este necesar de a dezvolta și sprijini sistemul acordurilor interguvernamentale (bilaterale sau multilaterale) specializate, fapt care ar încuraja și mai mult inițierea și desfășurarea investigațiilor de către organele judiciare comune, transferul reciproc de proceduri referitoare la urmărirea penală a infracțiunilor de trafic de persoane, eficientizarea rolului Procuraturii Generale în trimiterea și punerea în aplicare a cererilor de executare a comisiilor rogatorii în baza acordurilor internaționale de asistență juridică, realizarea măsurilor speciale destinate să consolideze cooperarea dintre serviciile de investigații, trimiterea ofițerilor de legătură, crearea și implementarea mecanismelor comune de protecție a victimelor și a martorilor.

8. Desfășurarea și dezvoltarea unor campanii masive de informare și sensibilizare, care să includă sensibilizarea populației asupra situațiilor riscante ce pot conduce la traficul de femei cât și asupra efectelor negative ale traficului și, în special, pentru a lupta împotriva ideii obținerii câștigurilor ușoare prin prostituție; aceste campanii ar trebui să se adreseze tuturor părților implicate, în special femeilor candidate la migrație.

9. Se impune elaborarea unui mecanism eficient de efectuare a măsurilor de asigurare a securității participanților la procesul penal, aplicarea căruia va asigura buna desfășurare a justiției și tragerea la răspundere penală a persoanelor implicate.

10. Mecanismul propus în Legea Republicii Moldova nr.105-XVI din 16 mai 2008, cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal, este imposibil de implementat la nivelul corespunzător, deoarece această normă nu este inclusă în Codul de procedură penală, unde este prevăzut expres în art. 2 alin. 4 că normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul Cod. În acest sens, sunt necesare modificările de rigoare în sensul menționat mai sus.

11. Reabilitarea psihofizică și resocializarea femeilor – victime ale traficului de persoane – este destul de dificilă și depinde de gravitatea tulburărilor manifestate.

12. În raport cu noile transformări ce se impun a fi implementate reieșind din demersul dedicat reorganizării Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, se susține că înființarea poliției de frontieră, de rând cu instruirea specială a funcționarilor acestora din perspectiva standardelor europene, constituie măsuri care ar eficientiza activitatea de prevenire și combatere a traficului de femei.

13. Doar un program național de prevenire a traficului de femei, bine articu-

lat în strategii sectoriale de prevenire, orientate spre țintele vulnerabile va constitui modul cel mai eficient de protejare a societății contra acestui flagel periculos. Implementarea unui astfel de program este condiționat în mod indispensabil de conjugarea eforturilor tuturor instituțiilor publice, precum și de realizarea unui parteneriat permanent cu societatea civilă, ONG-urile și mas-media în vederea diminuării surselor criminogene și consecințelor acestora la toate nivelele și în toate sectoarele.

14. Se impune drept necesară elaborarea unei baze normative internaționale care ar prezuma delimitarea victimelor răpirilor de persoane de violatorii regimului de frontieră, iar victimele constrângerilor la prostituție de persoanele ocupate cu prostituția.

15. Inițierea și desfășurarea continuă a procesului de instruire, perfecționare și recalificare a studenților și funcționarilor MAI, prin însușirea practicilor moderne de prevenire și combatere a traficului de ființe umane.

16. Publicarea materialelor conferinței și expedierea lor participanților și factorilor de decizie responsabili de contracararea traficului de persoane, de protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și de menținerea ordinii de drept în general.

Rezoluția a fost adoptată cu vot deschis, la 3 iunie 2011, în cadrul lucrărilor Conferinței științifico-practice internaționale Probleme actuale privind combaterea traficul de femei.

Comitetul organizatoric

RESOLUTION
der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz
Aktuelle Probleme der Bekämpfung des Frauenhandels

Kischinau

2. bis 3. Juni 2011

Veranstalter: Akademie "Stefan cel Mare" des Innenministeriums der Republik Moldau in Kooperation mit der Hanns-Seidel-Stiftung, Deutschland

Teilnehmer: Vertreter der zentralen und regionalen Exekutivbehörden, Fachressorts des Innenministeriums, Zoll-, Gerichtsbehörden, NGOs, zivilgesellschaftliche Verbände usw.

Die Bevölkerung des Landes sah sich wegen der durch marktwirtschaftliche Transformation bedingten wirtschaftlichen und sozialen Probleme zunehmend gezwungen, nach Beschäftigungsmöglichkeiten im Ausland zu suchen. Seit dem Anfang der 90-er Jahre des letzten Jahrhunderts ist der Menschenhandel in allen Ländern des postsowjetischen Raum, einschließlich die Republik Moldau, gestiegen. Heute hat er sich zu einem multidimensionalen Phänomen entwickelt. Laut ILO-Angaben fallen jährlich 2,5 Millionen Menschen, vorwiegend Frauen und Kinder, dem Menschenhandel zum Opfer. Insofern werden Strategien zur Verhinderung und Bekämpfung dieser Erscheinung auf nationaler und internationaler Ebene zu einem zwingenden und vorrangigen Anliegen.

Das Problem des Menschen- und insbesondere des Frauenhandels schließt nicht nur schwierige und dynamische Aspekte der gesellschaftsgefährlichen Erscheinungen ein, es stellt eine Herausforderung für nationale Regel- und Gesetzeswerke sowie für europäische und internationale rechtliche Standards dar.

Deshalb gilt es, die Kooperation zwischen der Republik Moldau und den internationalen Partnern sowie zwischen den Behörden und der Zivilgesellschaft mit klarer Identifizierung der wichtigsten Ziele und unter Einhaltung der Grundsätze der Effizienz und der Transparenz bei der Bekämpfung des Menschenhandels weiter voranzutreiben. Diese Aufgabe wurden u.a. in einem Appex zum Nationalen Plan der Verhinderung und der Bekämpfung des Menschenhandels für 2010 bis 2011 gestellt, der nach der Verabschiedung des Regierungsbeschlusses Nr. 1170 vom 21. Dezember 2010 in Kraft getreten ist. Dort wird insbesondere auf die Notwendigkeit folgender Maßnahmen hingewiesen:

- Aufdeckung der Fälle, in denen Staatsbeamte am Menschenhandel mitbeteiligt sind, Einleitung von entsprechenden Strafverfahren, Bestrafung der Täter und deren Helfer;

- Hilfe und Schutz für Opfer des Menschenhandels, nationale und internationale Kooperation;

- intensivere Aufklärung und Informierung der Öffentlichkeit mit dem Ziel, Fälle gesetzeswidriger Involvierung der Statsbeamten in den Menschenhandel publik zu machen und öffentlich zu verurteilen;

- Gewährleistung des Zugangs zu den diesbezüglichen Informationen und Informationsaustausch auf nationaler und internationaler Ebene zur Verhinderung und Bekämpfung des Menschenhandels, bessere Hilfe und wirksamer Schutz der in

ihren Menschenrechten beeinträchtigten Opfer;

- besseres Zusammenwirken zwischen lokalen Kommissionen zur Bekämpfung des Menschenhandels und den Strafverfolgungsbehörden usw.

Unter Berücksichtigung der oben dargelegten Ausführungen und im Ergebnis des Meinungs austausches während der Plenarsitzungen der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz *Aktuelle Probleme der Bekämpfung des Frauenhandels* sowie

in Anerkennung der Tatsache, dass der Menschen- und insbesondere der Frauenhandel eine dynamische und komplizierte Herausforderung darstellt und eine angemessene, klare, multidimensionale, objektive und effiziente Reaktion der staatlichen Strukturen voraussetzt,

auf der Grundlage der modernen Handlungsvorgaben, die sich aus internationalen Verträgen ergeben, denen sich die Republik Moldau angeschlossen hat, sowie deren an nationale Besonderheiten angepassten Optionen im Bereich der Verhinderung und der Bekämpfung des Menschenhandels,

sind die Teilnehmer dieses wissenschaftlichen Forums (Vertreter der staatlichen Einrichtungen, der inneren und sonstigen Strafverfolgungsbehörden der Republik Moldau und deren ausländische Kollegen, Repräsentanten der Universitäten, NGOs und der Zivilgesellschaft) der Auffassung, dass die staatlichen Dienststellen, u.a. das Ministerium des Inneren und andere Strafverfolgungsbehörden, sich an der Bekämpfung des Menschenhandels durch Erlass von diesbezüglichen Beschlüssen beteiligen sollen, die auf die Aufdeckung und die Beseitigung der begünstigenden Faktoren, auf die strafrechtliche Belangung der in den Menschenhandel involvierten Personen sowie auf die Unterzeichnung verschiedener zwischenstaatlicher Abkommen abgezielt sind, und die Öffentlichkeit zur Bekämpfung dieses sozialen Übels mobilisieren.

Schlussfolgerungen, Vorschläge und Empfehlungen, die aus der Sicht der Konferenzteilnehmer von besonderem Interesse sind und als richtungsweisend für Stellen sein könnten, die sich mit der Verhinderung und der Bekämpfung des Menschen- und insbesondere des Frauenhandels befassen, lassen sich wie folgt zusammenfassen:

1. Die Vorbeugung und die Verhinderung des Menschen- und insbesondere des Frauenhandels stellt ein grundsätzliches Problem sowohl für Strafverfolgungsbehörden, als auch für Soziologen, Psychologen, Pädagogen dar und bedarf einer dringenden Lösung auf nationaler wie auch internationaler Ebene.

2. Im Bereich der Verhinderung und der Bekämpfung des Menschenhandels muss eine einheitliche staatliche Politik entwickelt und umgesetzt werden. Darüber hinaus ist eine individuell angepasste Gesamtheit von vorrangigen Aufgaben festzulegen, die für die ganze Gesellschaft von Interesse ist. Die Opfer des Menschenhandels sind auf soziale, medizinische, juristische u.a. Hilfe angewiesen. Zur Lösung dieser Probleme sollten Anstrengungen sämtlicher gesellschaftlicher Akteure gebündelt werden.

3. Der Menschen- und insbesondere der Frauenhandel stellt ein kompliziertes gesellschaftsfeindliches Phänomen sowohl im Hinblick auf dessen rechtliche und gesetzliche Regelung, als auch hinsichtlich der Bekämpfungsmaßnahmen dar. Des-

halb sollten sich regionale und örtliche Maßnahmen zur Verbesserung der Lage in diesem Bereich auf 4 schwerpunktmäßige Bereiche konzentrieren – institutioneller Aufbau, rechtliche Regelung, soziale Leistungen besonderer Art für potentielle Opfer des Menschenhandels und internationale Kooperation.

4. Heute geht man davon aus, dass die nationale Politik im Bereich des Strafrechts zur Umsetzung der in entsprechenden Dokumenten festgehaltenen internationalen Standards in Moldau beigetragen hat. Bei einer eingehenden Prüfung der nationalen Regelungen stellt man jedoch viele Rechtsmängel fest, die weitere Bemühungen des Gesetzgebers zur Verbesserung der Rechtslage erforderlich machen.

5. Zur Beseitigung der wichtigsten Gründe des Frauenhandels in direkter bzw. indirekter Form sind intensive Anstrengungen des Staates zur Umsetzung von präventiven Maßnahmen in einigen vorrangigen Bereichen, z.B. Wirtschaft und Tourismus, Bildung, Informationstechnologien, Ausstattung der Strafverfolgungsbehörden u.a., nötig.

6. Die Politik der Bekämpfung des Frauenhandels sollte die Bereiche der Geschäftstätigkeit und der sozialen Wiedereingliederung miteinschließen. Aus diesem Grund sind effiziente Programme und Methoden der sozialen Wiedereingliederung von Opfern des Menschenhandels, einschließlich Beschäftigungsmaßnahmen und soziale Absicherung, sehr gefragt.

7. Das Instrument der zwischenstaatlichen bi- und multilateralen Spezialabkommen sollte für Zwecke einer effektiven Gestaltung der völkerrechtlichen Kooperation bei der Verhinderung und Bekämpfung des Menschenhandels weiter entwickelt und intensiv eingesetzt werden. Dies würde gemeinsame Ermittlungen der Gerichtsbehörden, den Austausch von den im Zug der gerichtlichen Untersuchung gewonnenen Ermittlungsdaten im Bereich des Menschenhandels ermöglichen. Dadurch könnte u.a. die Rolle der Generalstaatsanwaltschaft gestärkt, das konsequente Vorgehen bei Anrufungen sowie bei der Umsetzung von erforderlichen Maßnahmen in Übereinstimmung mit internationalen Rechtsvereinbarungen sichergestellt und die Durchführung von Sondermaßnahmen zur Stärkung der Kooperation zwischen Ermittlungsbehörden, die Tätigkeit der Verbindungsoffiziere, die Entwicklung und die Umsetzung der gemeinsamen Ansätze beim Opfer- und Zeugenschutz gefördert werden.

8. Durch fortschreitende Entwicklung der Medien werden Informations- und Medienveranstaltungen möglich, die zur besseren Informierung über gefährliche Situationen, die zum Frauenhandel führen, und über negative Auswirkungen des Menschenhandels, insbesondere zur Vermeidung der Vorstellungen über die Prostitution als eine leichte Einkommensquelle, beitragen. Alle Akteure, insbesondere auswanderungswillige Frauen, sollten von diesen Veranstaltungen erfasst sein.

9. Die Entwicklung effektiver Maßnahmen zum Schutz der Beteiligten eines Strafverfahrens mit dem Ziel, die unbehinderte Rechtsprechung und die strafrechtliche Belangung der Täter sicherzustellen.

10. Das im Gesetz der Republik Moldau Nr. 105-XVI vom 16. Mai 2008 vorgeschlagene Instrument des Zeugenschutzes und des Schutzes sonstiger Verfahrensbeteiligten kann nicht auf angemessene Weise umgesetzt werden, denn dieses Gesetz wurde in die Strafprozeßordnung nicht aufgenommen. Dabei heißt es in Art. 2, Ziff. 4

dieser Ordnung, dass Prozeßnormen aus nationalen Gesetzen nur dann Anwendung finden, wenn sie in dieser Ordnung enthalten sind. In diesem Zusammenhang sollten entsprechende Änderungen in die derzeit aktuelle Fassung eingebracht werden.

11. Die seelische und körperliche Rehabilitierung und soziale Wiedereingliederung der Frauen, die dem Menschenhandel zum Opfer gefallen sind, ist eine ziemlich schwierige Aufgabe und hängt vom Ausmaß der Krise ab.

12. Wegen Neuänderungen, die bei der Umstrukturierung des Innenministeriums beschlossen werden müssen, wird derzeit behauptet, dass die Einrichtung der Grenzpolizei und die Einführung der Sonderausbildungsmaßnahmen für deren Mitarbeiter nach europäischen Standards zu jenen Schritten gehören, die zur besseren Verhinderung und Bekämpfung des Frauenhandels beitragen können.

13. Nur nationale Programme zur Verhinderung des Frauenhandels, gut formulierte, präventive und auf gefährdete Gruppen ausgerichtete Strategien sind ein wirksames Mittel des Schutzes der gesamten Gesellschaft vor diesem Übel. Die Umsetzung derartiger Programme ist eine zwingende Voraussetzung für gemeinsame Bemühungen sämtlicher staatlicher Strukturen und für die Etablierung einer ständigen Partnerschaft mit der Zivilgesellschaft, den NGOs und den Medien zur Reduzierung der Kriminalität und deren Auswirkungen auf sämtlichen Ebenen und in sämtlichen Segmenten.

14. Es ist notwendig, internationale Rechtsgrundlagen zu erarbeiten, die es erlauben würden, Opfer des Menschenraubs von Personen, die gegen Regeln des Grenzverkehrs verstoßen, und Opfer der Zwangsprostitution von Personen, die freiwillig der Prostitution nachgehen, zu unterscheiden.

15. Einführung und Umsetzung einer kontinuierlichen Aus- und Fortbildung der Studenten und Mitarbeiter des Innenministeriums durch Aneignung bester moderner Praktiken im Bereich der Bekämpfung des Menschenhandels.

16. Veröffentlichung der Konferenzbeiträge und deren Austeilung an Konferenzteilnehmer und Personen, die für die Verhinderung des Menschenhandels, Schutz der menschlichen Grundrechte und Grundfreiheiten sowie generell für die Wahrung der öffentlichen Ordnung und der Gesetzlichkeit zuständig sind.

Die Resolution wurde durch Abstimmung, am 3. Juni 2011 von der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz *Aktuelle Probleme der Bekämpfung des Frauenhandels* beschlossen.

Organisationskomitee

РЕЗОЛЮЦИЯ

Международная научно-практическая конференция
«Актуальные проблемы борьбы с торговлей женщинами»

г. Кишинев

2 - 3 июня 2011

Участники международной научно-практической конференции «Оценка и предупреждение рисков в деятельности сотрудников внутренних дел и других правоохранительных органов» - представители центральных и местных государственных органов, подразделений Министерства внутренних дел, таможенной службы, судов, неправительственных организаций, гражданского общества и т.д. приветствуют инициативу проведения международного научного форума Академией «Штефан чел Маре», совместно с Министерством Внутренних Дел Республики Молдова, а также в сотрудничестве с фондом «HANNES SEIDEL» (Германия).

Экономические и социальные проблемы, порожденные переходной рыночной экономикой, побудили население искать пути трудоустройства за пределами страны и, как результат, начиная с 90-х годов прошлого века, феномен торговли людьми вырос во всех странах постсоветского пространства, в том числе и в Республике Молдова. Сегодня это явление стало многомерным, согласно данным Международной организации труда, ежегодно около 2,5 миллионов людей становятся жертвами торговли, в основном женщины и дети. Таким образом, стратегические разработки по предотвращению и борьбе с этим явлением на национальном и международном уровнях выступают необходимым и обязательным приоритетом.

Проблема торговли людьми, особенно торговля женщинами, включает в себя не только сложные и динамичные аспекты общественно-опасных проявлений с определенными границами, но и с точки зрения нормативно-правовой базы, принятой на национальном уровне, а также и европейских и международных стандартов.

Поэтому, с изложением основных целей эффективности и прозрачности при осуществлении борьбы с торговлей людьми должны быть расширены сотрудничество между Республикой Молдова и международными партнерами, и сотрудничество между государственными органами и гражданским обществом. Эти тонкости были регламентированы, в том числе специальным планом в дополнение к национальному плану по предотвращению и борьбе с торговлей людьми на 2010-2011 годы, утвержденным Постановлением Правительства №.1170 от 21 декабря 2010 года, где указана необходимость: расследования случаев причастности государственных чиновников к торговле людьми, возбуждения уголовных дел и их наказания; помощь и защита жертв торговли людьми, национального и международного сотрудничества; повышения осведомленности и информированности, прямо указывающих на создание среды нетерпимости по отношению к любой незаконной деятельности государственных чиновников в случаях торговли людьми, а также обеспечить доступность информации и обмен данными на национальном и международном уровнях

для предупреждения и борьбы с торговлей людьми, предоставление помощи и защиты жертвам, чьи права человека нарушены, улучшение сотрудничества между местными комиссиями по борьбе с торговлей людьми и правоохранительными органами.

В результате выше сказанного, а также прослушав мнения в ходе пленарных заседаний международной научно-практической конференции “Актуальные проблемы борьбы с торговлей женщинами”, участники научного форума (представители органов государственной власти, органов внутренних дел и других правоохранительных органов Молдовы и зарубежных учебных учреждений, неправительственных организаций и гражданского общества).

Признавая тот факт, что торговля людьми в целом, и торговля женщинами в частности, являет собой динамичный и сложный характер, а адекватная реакция со стороны властей должна быть ясной, многомерной, объективной и благоприятной,

основываясь на своевременных операционных директивах, вытекающих из международных договоров, участницей которых является молдова, и рассмотрении вариантов и их эквивалентов на национальном уровне в области предупреждения и борьбы с торговлей людьми,

считает необходимым участие государственных органов, в частности Министерства внутренних дел и других правоохранительных органов в борьбе с торговлей людьми, через постановление соответствующих решений, ориентированных на выявление и устранение факторов развития данного явления, наказания людей, вовлеченных в торговлю людьми, а также подписание различных межгосударственных соглашений в этой области, которые способствовали бы общей мобилизации в борьбе с этим антиобщественным бедствием.

Выводы, предложения и рекомендации, которые, по мнению участников конференции, вызывают повышенный интерес и могут рассматриваться в качестве ориентиров для соответствующих органов, участвующих в предупреждении и борьбе с торговлей людьми основываются на следующем:

1. Предупреждение и пресечение торговли людьми, особенно женщинами, является принципиальной проблемой, как для правоохранительных органов, так и для социологов, психологов, педагогов и требует безотлагательного решения, как на национальном, так и на международном уровнях.

2. Следует определить и реализовать единую государственную политику в области предупреждения и борьбы с торговлей людьми, развить индивидуальную систему приоритетов, которые представляли бы интерес для всего общества. Жертва торговцев людьми, нуждается в социальной, медицинской, юридической и т.д. помощи. Для решения этих проблем, требуется скоординировать действия всех социальных элементов.

3. Торговля людьми, в том числе женщинами, является весьма сложным антиобщественным явлением, как на уровне нормативных актов, так и с точки зрения мер, предпринимаемых к его искоренению. Таким образом, меры по улучшению ситуации в данной области должны базироваться в четырёх областях деятельности, на региональном и местном уровнях: институциональном, нормативно-правовой базы, специализированных социальных услуг для по-

тенциальных жертв торговли людьми и международное сотрудничество.

4. Считается, что на данный момент, национальная уголовная политика способствовала воплощению международных стандартов, предписанных в документах. Однако, подробное изучение нормативных актов указывает на наличие правовых недостатков, что предусматривает дальнейшее участие законодателей к их устранению.

5. В целях устранения основных причин, прямо или косвенно совершивших торговлю женщинами, есть необходимость повышения усилий государства по принятию превентивных мер, в некоторых приоритетных областях, таких как экономика и туризм, образование, информационные технологии, правоохранительных органов и т.д.

6. Политика, связанная с торговлей женщинами должна охватывать сферы бизнеса и социальной интеграции, и именно поэтому требует принятия эффективных программ и методов социальной реабилитации жертв торговли людьми, в том числе меры, связанные с трудоустройством и системой социального обеспечения.

7. В целях улучшения международно-правового сотрудничества в предотвращении и пресечении торговли людьми, необходимо развивать и поддерживать системы межправительственных специализированных соглашений (двусторонних или многосторонних), которые будут и далее поощрять проведение совместных расследований судебными органами, взаимную передачу разбирательств, касающихся судебного расследования преступлений торговли людьми, эффективность роли Генеральной прокуратуры в реализации отправки заявок и исполнения поручений в соответствии с международными юридическими соглашениями, осуществление специальных мер, направленных на укрепление сотрудничества между следственными органами, работу офицеров связи, разработку и реализацию совместных механизмов для защиты жертв и свидетелей.

8. Проведение массовой информатизации и информационно-пропагандистских кампаний, включающих повышение осведомленности об опасных ситуациях, которые могут привести к торговле женщинами и негативные эффекты трафика, в частности, для борьбы против идеи легких доходов от занятий проституцией; кампании, которые должны охватывать все заинтересованные стороны, особенно женщин «кандидаток» для миграции.

9. Создание эффективного механизма для проведения мер по обеспечению безопасности участников уголовного процесса, которые позволят обеспечить беспрепятственное осуществление правосудия и уголовной ответственности причастных лиц.

10. Механизм, предложенный в Законе Республики Молдова №105-XVI от 16 мая 2008 года «О защите свидетелей и других участников уголовного судопроизводства», невозможно реализовать на должном уровне, так как данная правовая норма не включена в Уголовно-процессуальный кодекс, который прямо предписывает в ст.2 п.4, что правовые нормы процессуального характера, содержащиеся в других национальных законах, применимы лишь при условии наличия их в настоящем кодексе. В этой связи, необходимо внести изменения

в описанном выше изложении.

11. Психофизическая реабилитация и ресоциализация женщин (жертв торговли людьми) достаточно изложена и зависит от тяжести кризиса.

12. В связи с новыми изменениями, которые должны быть реализованы в связи с реорганизацией Министерства внутренних дел, утверждается, что с учётом создания пограничной полиции, а также специальной подготовки для сотрудников в свете европейских стандартов, появятся меры, которые позволят оптимизировать деятельность по предотвращению и борьбе с торговлей женщинами.

13. Только национальные программы по предотвращению торговли женщинами, хорошо сформулированные стратегии по профилактике, направленные на уязвимые цели, будут наиболее эффективным способом защиты общества от этого зла. Реализация такой программы является необходимым условием при совместных усилиях всех государственных учреждений и создании постоянного партнёрства с гражданским обществом, НПО и СМИ по сокращению преступности и ее последствий на всех уровнях и во всех секторах.

14. Необходимо разработать международно-правовую базу, которая предусматривала бы ограждение жертв похищения людей от нарушителей пограничного режима, а жертв принуждения к занятию проституцией от лиц добровольно, практикующих проституцию.

15. Инициирование и проведение непрерывного процесса подготовки и переподготовки студентов и сотрудников МВД, путём изучения современной практики по предотвращению и борьбе с торговлей людьми.

16. Публикация материалов конференции и распределение их участникам конференции и лицам, ответственным за предотвращение торговли людьми, защиту прав человека и основных свобод, и поддержание законности и порядка в целом.

Резолюция принята путем открытого голосования, 3 июня 2011, на международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы борьбы с торговлей женщинами».

Оргкомитет

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Evaluarea și prevenirea riscurilor la care sunt expuși colaboratorii organelor afacerilor interne și ai altor organe de drept (2010, Chișinău) Evaluarea și prevenirea riscurilor la care sunt expuși colaboratorii organelor afacerilor interne și ai altor organe de drept = Risiken in der arbeit von rechtschutzbehörden: einschätzung und prävention = Оценка и предупреждение рисков в деятельности сотрудников внутренних дел и других правоохранительных органов (Materialele conf. șt.-practice intern., 26-27 octombrie 2010) / col. red.: Simion Carp, Iurie Odagiu, Iurie Larii [et al.]. - Ch.: Acad. „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, 2010 (F.E.-P. „Bons Offices” SRL). -280 p.

Antetit.: Acad. „Ștefan cel Mare”, Fundația Hanns Seidel, Germania. - tit. paral.: lb. rom., germ., rusă. - Texte: lb. rom., germ., rusă. - Bibliogr. la sfârșitul art. și în notele de subsol. - 250 ex.

ISBN 978-9975-935-33-3

342.729(082)=135.1=112.2=161.1

A 86

Design copertă și prezentare grafică

Ruslan CONDRAT

Redactare:

Gheorghe CHIRIȚĂ

Tehnoredactare

și procesare computerizată:

Svetlana COJUHARI

Bun de tipar: 21.12.2009

coli de autor 47,05

Tiraj 250 ex.

Tiparul executat la **BONS OFFICES SRL**, str. Iu. Gagarin, 10, Chișinău